ARH PT-4204

SUNDEKSEMPLAR

E.E.L.K. Jumalateenistuste kava

ja pühakirjatekstid igapäevaseks lugemiseks 1941. aastal

Jaanuar

K. 1. I. 1941 Uus aasta
Ev. Luuk. 2, 21; Ep. Gal. 3, 23—29
N Luuk. 4, 16—21; Room. 8, 24—32
R Matt. 11, 25—30; Laul 90
L Luuk. 3, 1—14; Jes. 2, 2—5

5. I. Pühapäev p. uut aastat
Ev. Matt. 2, 13—23; 1. Peetr. 4, 12—19

E 6. I. Kolmekuningapäev (Epiphanias)
Ev. Matt. 2, 1—12; Ep. Jes. 60, 1—6
T Luuk. 3, 15—22; Jes. 42, 16
K Luuk. 4, 1—13; Hoosea 12, 7
N Joh. 2, 13—25; 1. Moos. 1, 27
R Luuk. 4, 31—44; 1. Kun. 3, 5—9
L Luuk. 5, 1—11; Laul 12, 6

12. I. Pühap. p. Kolmek. p.
Ev. Luuk. 2, 41—52; Ep. Room. 12, 1—6
E Laul 68; Room. 13, 12
T Luuk. 5, 12—26; Laul 62, 6
K Luuk. 5, 27—39; 1. Moos. 18, 27
N Luuk. 6, 1—11; Jes. 41, 16
R Luuk. 6, 12—35; Jes. 40, 5
L Luuk. 6, 36—49; Jes. 61, 1—9

19. I. 2. Pühap. p. Kolmek. p.
Ev. Joh. 2, 1—11; Ep. Room. 12, 7—16
E Laul 71; Luuk. 1, 46. 47
T Luuk. 7, 1—17; Efesus 2, 8
K Luuk. 7, 18—35; Joos. 1, 8
N Luuk. 7, 36—50; Room. 10, 14—17
R Luuk. 8, 1—15; 1. Saam. 3, 19. 20
L Luuk. 8, 16—25; Iiob 6, 14

26. I. 3. Pühap. p. Kolmek. p.
Ev. Matt. 8, 1—13; Ep. Room. 12, 17—21
E Laul 73; Joh. 14, 15
T Luuk. 8, 26—39; Malakia 3, 12
K Luuk. 8, 40—56; Miika 6, 8
N Luuk. 9, 1—17; Efesus 1, 15—23
R Luuk. 9, 18—27; Room. 14, 9

Veebruar

L Luuk. 9, 28—36; Laul 97, 6

2. II. 4. Pühap. p. Kolmek. p.
Ev. Matt. 8, 23—27; Ep. Room. 13, 8—10
E Laul 77; Heseekiel 33, 12
T Luuk. 9, 37—50; Efesus 2, 19
K Luuk. 9, 51—62; Efesus 5, 14
N Luuk. 10, 1—16; Efesus 3, 14—21
R Luuk. 10, 17—24; 2. Moos. 9, 34
L Luuk. 10, 25—42; Jeremia 9, 23. 24

9. II. 9. Pühap. e. Kr. ül. (Septuagesimae)
Ev. Matt. 20, 1—16; Ev. 1. Kor. 9, 24—10, 5
E Laul 80; Joh. 10, 8
T Luuk. 11, 1—13; Efesus 4, 21—24
K Luuk. 11, 14—28; 1. Kun. 8, 61
N Luuk. 11, 29—36; Jes. 64, 5
R Luuk. 11, 37—54; Joh. ilm. 22, 3. 4
L Luuk. 12, 1—12; Taan. 9, 17

16. II. 8. Pühap. e. Kr. ül. (Sexagesimae)
Ev. Luuk. 8, 4—15; Ep. 2. Kor. 11, 19—12, 9
E Laul 81; Matt. 9, 2
T Luuk. 12, 13—31; Jer. 32, 27
K Luuk. 12, 32—48; 1. Aja. r. 28, 9
N Luuk. 12, 49—59; Jer. 33, 9
R Luuk. 13, 1—9; Laul 119, 9
L Luuk. 13, 10—21; Jer. 8, 4—9

23. II. 7. Pühap. e. Kr. ül. (Estomihi)
Ev. Luuk. 18, 31—43; Ep. 1. Kor. 13
E Laul 84; Malakia 3, 10
T Luuk. 13, 22—35; Jer. 30, 11
K Luuk. 14, 1—11; Filippi 1, 1—11
N Luuk. 14, 12—24; Room. 9, 15. 16
R Luuk. 14, 25—35; Fil. 3, 12—21

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Bibliotheca Universitatis Tartuensis

Märts

L Luuk. 15, 1—10; Laul 27, 14

2. III. 1. Kristuse kannat. p. (Invocavit)

Ev. Matt. 4, 1—11; Ep. 2. Kor. 6, 1—10

E Laul 85; Filippi 4, 1—9
T Luuk. 15, 11—32; Jesaja 54, 4
K **5. III. Palvepäev** Matt. 6, 9—13; Room. 12, 2
N Luuk. 16, 1—18; 1. Moos. 15, 1
R Luuk. 16, 19—31; Laul 28, 9
L Luuk. 17, 1—19; 1. Saam. 18, 14

9. III. 2. Krist. k. p. (Reminiscere)

Ev. Matt. 15, 21—28; Ep. 1. Tess. 4, 1—7

E Laul 86; Jer. 29, 19
T Luuk. 17, 20—37; Hebr. 13, 5
K Luuk. 18, 1—14; Laul 90, 13
N Luuk. 18, 15—30; Taan. 12, 2
R Luuk. 19, 1—10; Laul 40, 2
L Luuk. 19, 11—27; Jer. 26, 1—15

16. III. 3. Krist. k. p. (Oculi)

Ev. Luuk. 11, 14—28; Ep. Ef. 5, 1—9
E Laul 89, 1—10; Sefanja 3, 14. 15
T Luuk. 19, 28—40; Laul 139, 17
K Luuk. 19, 41—48; Laul 46, 5. 6.
N Luuk. 20, 1—18; Õpet. s. 14, 34
R Luuk. 20, 19—26; Hebr. 10, 38
L Luuk. 20, 27—40; Jes. 52, 7—10

23. III. 4. Krist. k. p. (Laetare)

Ev. Joh. 6, 1—15; Ep. Gal. 4, 21—31

E Laul 90; Ap. t. 2, 39
T Luuk. 20, 41—21, 4; Joel 2, 13
K Luuk. 21, 5—19; Jes. 40, 30. 31
N Luuk. 21, 20—28; Jes. 48, 17
R Luuk. 21, 29—38; 1. Saam. 7, 12
L Luuk. 22, 1—13; Hebr. 7, 26

30. III. 5. Krist. k. p. (Judica)

Ev. Joh. 8, 46—59; Hebr. 9, 11—15

E Laul 91; Matt. 11, 29

Aprill

T Luuk. 22, 14—22; Laul 93
K Luuk. 22, 24—38; 2. Moos. 19, 3—6
N Luuk. 22, 39—54; Jes. 1, 18
R Luuk. 22, 55—65; Taan. 2, 44
L Luuk. 22, 66—23, 12; Sak. 9, 8—12

6. IV. Palmipuudepüha (Palmarum)

Ev. Matt. 21, 1—9; Ep. Fil. 2, 5—11

E Laul 92; 1. Peetr. 1, 18—19
T Luuk. 23, 13—25; Ef. 1, 9, 10
K Luuk. 23, 26—38; Laul 4, 2

10. IV. S. Neljapäev

Ev. Joh. 13, 1—15; Ep. 1. Kor. 11, 23—32

11. IV. S. Reede

Ev. Kannatuslugu; Ep. Jes. 53
L Luuk. 23, 47—56; Jes. 43, 24. 25

13. IV. 1. Ülestõusmisepüha

Ev. Mark. 16, 1—8; Ep. 1. Kor. 5, 6—8

14. IV. 2. Ülestõusmisepüha

Ev. Luuk. 24, 13—35; Ep. Apt. 10, 34—41
T Luuk. 24, 36—53; Jes. 61, 1—3
K Luuk. 24, 27; Hebr. 1
N Hebr. 2, 1—8; Laul 6, 10
R Hebr. 2, 9—18; 4. Moos. 12, 7
L Hebr. 3, 1—14; Laul 33, 6

20. IV. 1. Pühap. p. Kr. ül. (Quasimodogeniti)

Ev. Joh. 20, 19—31; Ep. 1. Joh. 5, 4—10

E Laul 95; Jes. 43, 11
T Hebr. 4, 1—13; 2. Kor. 6, 14
K Hebr. 4, 14—5, 10; Laul 118, 21
N Hebr. 5, 11—6, 8; Hes. 16, 60
R Hebr. 6, 9—20; Joh. ilm. 19, 7
L Hebr. 7, 1—7; Laul 23

27. IV. 2. Pühap. p. Kr. ül. (Misericordias Domini)

Ev. Joh. 10, 12—16; Ep. 1. Peetr. 2, 21—25

E Laul 96; Jer. 1, 9
T Hebr. 8; Joh. ilm. 17, 14
K Hebr. 9, 1—15; Ap. t. 4, 29

Mai

N Hebr. 9, 16—28; Jes. 40, 10
R Hebr. 10, 1—18; Laul 40, 12
L Hebr. 10, 19—31; Luuk. 24, 29

4. V. 3. Pühap. p. Kr. ül. (Jubilate)

Ev. Joh. 16, 16—23; Ep. 1. Peetr. 2, 11—20

E Laul 97; 3. Moos. 20, 8
T Hebr. 10, 32—39; 2. Moos. 33, 13
K Hebr. 11, 1—12; 2. Moos. 16, 12
N Hebr. 11, 13—30; Laul 105, 5
R Hebr. 11, 32—40; Joh. ilm. 12, 10
L Hebr. 12, 1—13; Koguja 12, 13

11. V. 4. Pühap. p. Kr. ül. (Cantate)

Ev. Joh. 16, 5—15; Jaak. 1, 16—21

E Laul 99 ja 100; Sakaria 4, 6
T Hebr. 12, 14—29; Joh. ilm. 3, 13
K Hebr. 13, 1—3. 5—12; Joh. 14, 18
N Hebr. 13, 13—25; 1. Peetr. 4, 19
R Tiit. 1, 1—4; 2, 11—15; Room. 11, 33
L Tiit. 3, 1—8; Jes. 55, 6—11

18. V. 5. Pühap. p. Kr. ül. (Rogate)

Ev. Joh. 16, 23—30; Ep. Jaak. 1, 22—27

E Laul 102; Taan. 2, 20
T Laul 118, 22. 23; 2. Kor. 5, 20
K Kol. 1, 1—17; Laul 110, 1—4
N 22. V. Taevaminemisepüha
Ev. Mark. 16, 14—20; Ap. t. 1, 1—11
R Kol. 1, 18—29; Jes. 59, 21
L Kol. 2, 1—10; 2. Tim. 2, 11

25. V. 6. Pühap. p. Kr. ül. (Exaudi)

Ev. Joh. 15, 26—16, 4; 1. Peetr. 4, 8—11

E Laul 103; 2. Tess. 2, 13
T Kol. 2, 16—23; Laul 119, 175
K Kol. 3, 1—11; 1. Aja. r. 28, 20
N Kol. 3, 12—25; 2. Tim. 2, 13
R Kol. 4; Laul 39, 8
L Heseek. 36, 22—28; Laul 51

Juuni

1. VI. 1. Nelipüha

Ev. Joh. 14, 23—31; Ep. Ap. t. 2, 1—13

2. VI. 2. Nelipüha
Ap. t. 10, 42—48; Room. 8, 26

T Ap. t. 2, 14—36; 2. Saam. 7, 28
K Ap. t. 2, 37—47; 2. Moos. 20, 17
N Ap. t. 3, 1—11; Laul 136, 3. 4
R Ap. t. 3, 12—26; Room. 8, 9
L Ap. t. 4, 1—12; Jes. 6, 1—8

8. VI. Kolmainu Jumala püha (Trinitatis)

Ev. Joh. 3, 1—15; Ep. Room. 11, 33—36

E Laul 104, 1—23; Kol. 3, 16
T Ap. t. 4, 13—25; Laul 66, 5
K Ap. t. 4, 24—37; Jer. 32, 40
N Ap. t. 5, 1—16; Jer. 23, 23—24
R Ap. t. 5, 17—28; Jes. 66, 13
L Ap. t. 5, 29—42; Jes. 60, 5

15. VI. 1. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 16, 19—31; 1. Joh. 4, 16—21

E Laul 104, 24—35; Luuk. 18, 27
T Ap. t. 6; Kol. 1, 12
K Ap. t. 7, 1—18; Laul 77, 3
N Ap. t. 7, 19—41; Joh. 14, 27
R Ap. t. 7, 42—59; Joh. 12, 24
L Ap. t. 8, 1—25; Õpet. s. 9, 10

22. VI. 2. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 14, 16—24; Ep. 1. Joh. 3, 13—18

E Laul 106, 1—6; Joh. 17, 18

T 24. VI. Jaanipäev

Ap. t. 8, 26—40; Laul 102, 3

K Ap. t. 9, 1—9; Ef. 4, 23—24
N Ap. t. 9, 10—21; Kohtum. 19, 30
R Ap. t. 9, 22—30; Jes. 33, 2
L Ap. t. 9, 31—43; Jes. 12

29. VI. 3. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 14, 1—10; Ep. 1. Peetr. 5, 6—11

E Laul 107, 1—15; Jer. 31, 33

Juuli

T Ap. t. 10, 1—23; Joh. ilm. 15, 3
K Ap. t. 10, 24—28; Heseekiel 3, 10
N Ap. t. 11, 1—10; Sak. 8, 3
R Ap. t. 11, 11—18; Laul 77, 10—11
L Ap. t. 11, 19—30; Joh. 8, 12

6. VII. 4. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 6, 36—42; Ep. Room. 8, 18—23

E Laul 112; Ap. t. 12, 1—11
T Ap. t. 12, 12—25; Jaak. 5, 13
K Ap. t. 13, 1—13; Room. 5, 10
N Ap. t. 13, 14—39; 5. Moos. 4, 31
R Ap. t. 13, 40—52; Joh. ilm. 1, 6
L Jes. 53, 5; Ap. t. 4, 10. 11

13. VII. 5. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 5, 1—11; 1. Peetr. 3, 8—15

E Laul 115; Ap. t. 14, 1—18
T Ap. t. 14, 19—28; Laul 119, 94
K Ap. t. 15, 1—12; Joh. 15, 16
N Ap. t. 15, 13—35; Joh. ilm. 2, 5
R Ap. t. 15, 36—16, 5; Matt. 5, 37
L Laul 1; Fil. 2, 9. 10

20. VII. 6. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Matt. 5, 20—26; Ep. Room. 6, 3—11

E Laul 116; Ap t. 16, 6—24
T Ap. t. 16, 25—40; Jer. 10, 24
K Ap. t. 17, 1—15; 1. Peetr. 1, 17
N Ap. t. 17, 16—34; Room. 8, 29
R Ap. t. 18, 1—17; 2. Tim. 4, 18
L Jes. 62, 6—12; Matt. 7, 24

27. VII. 7. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Mark. 8, 1—9; Ep. Room 6, 19—23

E Laul 118, 1—13; Ap. t. 18, 18—28
T Ap. t. 19, 1—22; 1. Moos. 8, 21
K Ap. t. 19, 23—40; Jes. 63, 1
N Ap. t. 20, 1—12; 5. Moos. 1, 30—32

August

R Ap. t. 20, 13—24; Joh. ilm. 21, 1
L Jer. 23, 16—29; Laul 97, 1

3. VIII. 8. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Matt. 7, 15—23; Ep. Room. 8, 12—17

E Laul 118, 14—29; Ap. t. 20, 25—38
T Ap. t. 21, 1—14; Matt. 16, 18
K Ap. t. 21, 15—26; Joh. 3, 11
N Ap. t. 21, 27—40; Hebr. 4, 9
R Ap. t. 22, 1—16; Jer. 31, 16
L Õpet. s. 16, 1—9; Matt. 13, 43

10. VIII. 9. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 16, 1—9; Ep. 1. Kor. 10, 6—13

E Laul 119, 1—24; Ap. t. 22, 17—30
T Ap. t. 23, 1—11; Laul 84, 13
K Ap. t. 23, 12—21; 2. Kor. 6, 1
N Ap. t. 23, 22—35; 2. Peetr. 1, 2
R Ap. t. 24, 1—9; Joh. ilm. 3, 2
L Jer. 7, 1—11; 2. Kor. 13, 13

17. VIII. 10. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 19, 41—48; Ep. 1. Kor. 12, 1—11

E Laul 119, 25—43; Ap. t. 24, 10—23
T Ap. t. 24, 24—27; 1. Kor. 3, 9
K Ap. t. 25, 1—12; Jes. 26, 9
N Ap. t. 25, 13—27; Kol. 2, 18
R Ap. t. 26, 1—23; Hoos. 14, 5
L Sak. 10, 9; Room. 12, 12

24. VIII. 11. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 18, 9—14; Ep. 1. Kor. 15, 1—10

E Laul 119, 44—68; Ap. t. 26, 24—32
T Ap. t. 27, 1—8; Jes. 14, 27
K Ap. t. 27, 9—26; Jes. 40, 18—24
N Ap. t. 27, 27—38; Jes. 40, 25—31
R Ap. t. 27, 39—44; Jes. 38, 14
L Jes. 29, 18—24; Kol. 3, 3. 4.

31. VIII. 12. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Mark. 7, 31—37; 2. Kor. 3, 4—11

September

E Laul 119, 81—93; Ap. t. 28, 1—6
T Ap. t. 28, 7—16; Jes. 42, 1—9
K Ap. t. 28, 17—31; Gal. 6, 7
N Room. 1, 8—17; Joh. 15, 12
R Room. 1, 18—32; Jes. 6, 3
L Iiob 5, 17—26; Luuk. 19, 5

7. IX. 13. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 10, 23—37; Ep. Gal. 3, 15—22

E Laul 119, 137—144; Room. 2, 1—16
T Room. 2, 17—29; Jes. 35, 8
K Room. 3, 1—20; Jer. 3, 22
N Room. 3, 21—31; 2. Aja r. 19, 7
R Room. 4, 1—25; Laul 68, 27
L 2. Aja r. 1, 7—12; Sak. 13, 1

14. IX. 14. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 17, 11—19; Ep. Gal. 5, 16—24

E Laul 119, 161—176; Room. 5, 1—11
T Room. 5, 12—21; Õpet. s. 1, 8
K Room. 6, 1—11; Laul 11, 7
N Room. 6, 12—23; 2. Moos. 13, 21
R Room. 7, 1—13; 2. Saam. 22, 3
L Laul 34; Jes. 2. 4

21. IX. 15. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Matt. 6, 24—34; Ep. Gal. 5, 25—6, 10

E Laul 120; Room. 7, 14—25
T Room. 8, 1—17; Hes. 22, 30
K Room. 8, 18—30; Laul 146, 5
N Room. 8, 31—39; Joh. ilm. 3, 21
R Room. 9, 1—16; Ap. t. 13, 48
L Laul 32, 1—7; 1. Kun. 18, 30

28. IX. 16. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 7, 11—17; Ep. Ef. 3, 13—21

E Laul 121; Room. 9, 17—33
T Room. 10, 1—21; Jes. 9, 5

Oktoober

K Room. 11, 1—24; Joh. ilm. 15, 4
N Room. 11, 25—36; Laul 28, 7
R Room. 12, 1—8; 5. Moos. 26, 18
L Room. 12, 9—21; Jes. 28, 16

5. X. 17. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Luuk. 14, 1—11; Ep. Ef. 4, 1—6

E Laul 122; 1. Joh. 3, 8
T Joh. 1, 1—14; Matt. 7, 14
K Joh. 1, 15—28; Jer. 3, 22
N Joh. 1, 29—42; Room. 3, 25
R Joh. 1, 43—51; Laul 68, 27
L Joh. 2, 1—11; Joh. ilm. 1, 5

12. X. Lõikusepüha

Luuk. 12, 15—31; Laul 145, 8—19

E Laul 123; Luuk. 2, 51
T Joh. 2, 12—25; Room. 13, 10
K Joh. 3, 1—21; Jes. 41, 9
N Joh. 3, 22—26; 1. Tim. 2, 4
R Joh. 4, 1—15; Hebr. 9, 27
L Joh. 4, 16—29; Joh. ilm. 5, 5

19. X. 19. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Matt. 9, 1—8; Ep. Ef. 4, 22—28

E Laul 125, 126; Joh. 2, 24. 25
T Joh. 4, 30—42; Jer. 32, 40
K Joh. 4, 43—54; 1. Kor. 15, 26
N Joh. 5, 1—13; Laul 68, 5. 6
R Joh. 5, 14—29; Laul 116, 6
L Joh. 5, 30—47; Fil. 1, 28

26. X. 20. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Matt. 22, 1—14; Ep. Ef. 5, 15—21

E Laul 127, 128; Sef. 3, 19
T Joh. 6, 1—13; Sak. 8, 23
K Joh. 6, 14—27; Õpet. s. 17, 5
N Joh. 6, 28—40; Jer. 30, 17

R 31. X. Usupuhastusepüha

Matt. 22, 1—14; Laul 46

PT
TRÜ Raamatukogu
316-58

November

L Joh. 6, 52—71; Jes. 51, 7

2. XI. 21. Pühap. p. K. J .p.

Ev. Joh. 4, 47—54; Ep. Ef. 6, 10—17

E Laul 135; 2. Tim. 4, 17
T Joh. 7, 1—13; Miika 6, 3
K Joh. 7, 14—24; Joos. 5, 14
N Joh. 7, 25—36; 2. Kor. 3, 18
R Joh. 7, 37—53; Jes. 49, 8
L Joh. 8, 1—11; Miika 7, 18

9. XI. 22. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Matt. 18, 23—35; Ep. Fil. 1, 3—11

E Laul 138; Luuk. 18, 7. 8
T Joh. 8, 12—20; 1. Tim. 4, 3
K. Joh. 8, 21—32; 1. Peetr. 3, 12
N Joh. 8, 33—45; Laul 23, 3
R Joh. 8, 46—59; Matt. 28, 20
L Joh. 9, 1—12; 1. Peetr. 2, 3. 4

16. XI. 23. Pühap. p. K. J. p.

Ev. Matt. 22, 15—22; Ep. Fil. 3, 17—21

E Laul 139; Iiob 34, 21
T Joh. 9, 13—25; Jes. 8, 23
K Joh. 9, 26—41; Jes. 41. 13
N Joh. 10, 1—11; Jer. 49, 19
R Joh. 10, 12—21; Hes. 33, 11
L Joh. 10, 22—42; Kohtum. 13, 18

23. XI. Surnutepüha

Matt. 25, 1—13; Hes. 37

E Laul 143; 1. Joh. 3, 2
T Joh. 11, 1—16; Joh. ilm. 22, 1
K Joh. 11, 17—31; Room. 16, 20
N Jah. 11, 32—45; Nehem. 8, 10
R Joh. 11, 46—57; Laul 56, 12
L Joh. 12, 1—19; Taan. 4, 32

30. XI. 1. Krist. tul. p. (1. Advent)

Ev. Matt. 21, 1—9; Ep. Room. 13, 11—14

Detsember

E Laul 145; Joh. 1, 18
T Joh. 12, 20—36; Jes. 66, 2
K Joh. 12, 37—50; Jes. 61, 1
N Joh. 13, 1—20; 2. Aja r. 6, 30
R Joh. 13, 21—30; Sak. 8, 16
L Joh. 13, 31—38; Laul 38, 22

7. XII. 2. Kristuse tul. p.

Ev. Luuk. 21, 25—36; Ep. Room. 15, 4—13

E Laul 146; 1. Joh. 2, 8
T Laul 44, 9; 2. Tess. 1, 10
K 1. Joh. 2, 1—11; Jes. 46, 9
N 1. Joh. 2, 12—17; Hebr. 12, 15
R 1. Joh. 2, 18—29; 2. Peetr. 1, 4
L 1. Joh. 3, 1—12; Joel 4, 16

14. XII. 3. Kristuse tul. p.

Ev. Matt. 11, 2—10; Ep. 1. Kor. 4, 1—5

E Laul 147; Joh. 17, 22
T 1. Joh. 3. 13—24; Joos. 24, 23
K 1.Joh. 4, 1—11; Jer. 31, 1—9
N 1. Joh. 4, 12—21; Jer. 31, 10—20
R 1. Joh. 5, 1—12; Laul 97, 10
L 1. Joh. 5, 13—21; Laul 4, 7

21. XII. 4. Kristuse tul. p.

Ev. Joh. 1, 19—28; Ep. Fil. 4, 4—7

E Laul 148; Fil. 2, 6. 7
T 2. Joh. 2, 1—13; Gal. 4, 4
K 1. Tim. 1, 12—20; Luuk. 1, 79

N 25. XII. 1. Jõulupüha

Ev. Luuk. 2, 1—14; Ep. Tiit. 2, 11—14

R 26. XII. 2. Jõulupüha

Ev. Luuk. 2, 15—20; Ep. Matt. 23, 34—39
L Luuk. 2, 25—32; Fil. 4, 19

28. XII. Pühapäev pärast jõulup.

Ev. Luuk. 2, 33—40; Ep. Gal. 4, 1—7

E Laul 149; Laul 63, 12
T 1. Tim. 2, 1—7; Laul 14, 1
K 31. XII. 1. Tim. 6, 6—21; Laul 90

Tellija: E. E. L. K. Konsistoorium. Tellimise nr. 230. Tiraaž 4000. M B 2301.

„Edu" trükikoda, Vene 16, Tallinnas 1941.

ARH PT-4204

Eesti Ev. lut. usu kogudustele Eesti iseseisvuse 10 aastaseks juubeliks.

Jumala, Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel. Aamen.

Tuletage enestele meele endiseid päevi! Seda on selleks tarvis, et meie tänu juubelipäeval oleks selge. Muidu tõuseb palju nurisemist kuuldavale aja raskuste üle küll riigi vastu, küll Jumala vastu. Sellepärast tuletage enestele meele endiseid päevi. Meie mälestusest ei ole ometi veel kustunud ajad, kus meie vanemad ja esiisad orjuses ägasid ja haganaleiba sõid. Ja tänapäev oleme iseseisev, vaba ja rippumatu rahvas omas riigis ja pühitseme oma riigi kümneaastast juubelit.

Tuletage meele, kuidas priius meile tuli. Vabadus tuleb iga rahva juure jättes verejäljed järele. Meie iseseisvuse koidik oli iseäranis hirmus. Ta oli nagu öösine tormide mäss kohisevas meres: purustasid võõrad väed, rõhus raudne okupatsioon, siis enamlaste veretöö õudsed pildid. — Siis tuli hommik. Päike paistis ühel ilusal hommikul vaikselt ja sätendavalt üle vaba, iseseisva Eesti pinna. . . Sa olid vaba, Eesti pind. Meie esivanemate põrm, sa puhkad nüüd jälle vabas mullas. Sa oled vaba, Eesti rahvas. . .

Tuletage meele neid, kes surid ja langesid, mehi, kes oma elu andsid selleks, et Eesti oleks vaba! See on meie juubelipäeva aukohus. Isamaa on nende au ülenduseks ausambad üles ehitanud. Kirik on oma peale võtnud üles ehitada nende mälestuseks ja Jumalale kiituseks ja tänutäheks vabaduse kiriku Tallinna. Aga sellest ei ole veel küllalt. Ausambad varisevad ühes vabadusega, kui ei leidu elavat jõudu, kes neid kannab. On olemas üksainus ausammas, mis ei igane ja see on ainukene, mis on väärine ja tasuks nende verehinna, kes vabaduse võitluses langesid. See sammas on langenute parim mälestus ja iluks vabale isamaale. Seda ehitame kui meie Eesti peredes juubeli mälestuseks maksma paneme ausa töö, mis kindlustab meie kodusid ja tervet riiki; kui meie maha kisume tülid, üksteise teotamised, parteide riiud ja asemele asetame üksmeele ja ühise isamaa armastuse, kui meie oma kodudesse kasvama paneme armastuse vaimu, ligimese aitamise, et Kristus Jeesus meie sees elaks, siis võidame ka kohutavama vaenlase, rahva surma ära, kes ähvardab Eesti piirisid rõhuma hakata. Et Eesti ei oleks mitte ainult vaba, vaid vabaduse tempel oma Jumalale, saaks vabaks patust ja ülekohtust. Et võiks iga vaba Eesti kodu katuse üle lehvida auga sinine-, must-, valge Eesti lipp. Siis täituvad meie kodud juubeliga — rõõmuga.

Tõusku ka hingeliste tormide ja võitluste seest päike, et ta võiks paista armsalt ja hellalt Eesti kodude üle, keda Poeg on vabaks teinud.

Jumal, õnnista sa Eestit. Aamen.

Konsistoorium ja piiskop.

ARK PT- 4204

Liiwimaa Ewangeliumi-Lutheri usu Konsistoriumi
ringkiri
oma all olewatele õpetajatele.

Selle aasta palwepäew meie Ewangeliumi-Luteri usu kirikus langeb 15. weebruari kuu päewa peale. Ühisele ja tõsisele pühitsemisele kutsub see päew jällegi kõiki mei koguduši linnas ja maal kokku. Selle aasta palwepäew on warem kui tõistel aastatel. Ta ei seisa mitte kaugel nendest suurtest pühadest, mis ristirahwas aasta pööriajal pühitses. Weel ei ole jõulu ja kolmekuninga püha kellade heal kadunud — ja juba kõlab tõsine palwepäewa kell meie kõrwa ja südamesse, ta räägib meie patust ja süüst. Ja mida enam eelminewad pühad Jumala heldust ja halastust meile meele tuletasiwad, mida elawamalt jõuluewangelium meie südames järelekõlab — seda walusamalt ütleb meile palwepäew, et meie seda heldust ja halastust mitte wäärt ei ole. Kuulutas meile jõuluewangelium, kui kalliks see taewasel Isal maksma läks, et meid jälle oma lapsiks teha, et meile seda rahu pakkuda, mis meie hing igatseb — siis tahab palwepäew kuulutada, kui sagedasti ja sõgedasti meie oma lapsepõlguse oleme käest ära andnud, kuidas meie oma Jumala koda ja sõna oleme põlganud, kuidas meie oma hingele oleme rahu otsinud maapealsetes kaduwates asjades, aga mitte Jeesuses Kristuses. Sest meie aja kõige halwem häda on see ilmalik meel — kas olgu ta ahne wara kogumine ehk selle ilma elu ja ilu ülendamine. Ja et meie selles asjas kõik süüdlased oleme, ja et meie ükstõise süüdi peame kandma, seepärast tahabki palwepäew kõiki ewangeliumi usku ristirahwast kokkukutsuda ühisele patutunnistusele ja menleparandamisele. Aga palwepäew ei taha neid mitte ainult põlwili panna waid ka ülestõsta. Ta tahab meid äratada, et meie Taawetiga tunneme ja tunnistame: „Ma tõstan oma silmad üles mägeda poole, kust mu abi tuleb. Mu abi tuleb Jehoowa käest, kes taewa ja maa teinud".

Aitamises ja parandamises ilmutab Issand oma auu, mis meile jõulu ajal paistis. Kannatamises ja surmas, mis meie pea jällegi näha saame, näitab ta meile oma armastust ja ohwrimeelt, kes mitte ei taha patuse surma, waid et ta ennast pöörab ja elab. Mida tõsisem meie meeleparandamine on, seda kindlam on tema halastus.

8.–

Annaks Jumal, et ka selle aasta palwepäew meid jällegi ühendaks alandlikule tunnistusele ja usklikule palwele, et meile Jumala halastust rohkesti osaks saaks.

Liiwimaa Konsistorium, kui kutsutud waiwaja kiriku korra üle, palub kõiki kogudusi linnas ja maal, et nad palwepäewal endid jumalakodadesse koguwad, sääl oma patusüüdi ülestunnistawad ja andekspaluwad, et Jumal siis igaühte, meist jälle wõib aidata uue nõuu ja jõuga.

Liiwimaa Konsistorium tahab kõiki ristiusu perewanemaid üleskutsuda, et nemad kui maja=preestrid selle päewa pühitsemist püha hoolega juhatawad, et nad juba õhtu wastu palwepäewa waikist rohu omas majas ja peres hakkawad pidama.

Liiwimaa Konsistorium tahab kõikidele ristiusu koolisõpetajatele tungiwalt meeletuletada, et nemad nende kätte usaldatud lastele palwepäewa tähtsust äraseletawad ja neid juhatawad Issanda Jeesuse juure, kellel on jumalik meelewald pattu andeks anda.

Liiwimaa Konsistorium kutsub wiimaks weel kõiki oma all seiswaid koguduste õpetajaid üles, et nad eelolewal palwepäewal tõsise sõna ja südamega ühes oma kogudustega Jumala armu=trooni eeste astuwad — et nad koguduse Issanda käest wõiwad saada armu ja andeksandmist, wäge ja tarkust.

Лифляндская Губернская Типографія.

№ .....

.....

.....

on maksnud **Hageri** kiriku kassasse 192 a. liikme maksu

Mrk. .....

..... 192 a.

EESTI EW. LUTERUSE KIRIKU

LIIKMEKAART

192 aasta jaoks № .....

..... on

Hageri koguduse kassasse maksnud ..... liigi liikme-maksu: rahas Mrk. .....

ainetes Mrk. ..... wäärtuses.

Kiriku pitsat.

Wastuwõtnud:

„ ..... “ 192

TARTU ÜLIKOOL RAAMATUKOGU

ARH PT-4209

Selle kaardi wastuwõtja tunnistab kirikupäewa, praostkonna sinodi ja oma koguduse täiskogu otsused enese kohta makswaks.

Ilma selle kaardita ei wõi E. E. L. Kiriku käest ühtegi ametitalitust nõuda ega täiskogu koosolekutest osa wõtta.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

M. d. J.

Estländisches
Evang.-Lutherisches
Consistorium.

Reval, Dom,
den 19. October 1905.
№ 1700.

An

die Herren Pröpste und Pastoren Estlands.

Hierdurch wird den Herren Pröpsten und Pastoren Estlands aufgetragen am ersten Gottesdienſttage nach Eintreffen dieſes Circulars das Allerhöchſte Manifeſt vom 17. October in den Kirchen zur Verleſung zu bringen und daran ein Gebet für Kaiſer und Reich zu knüpfen.

Vice-Präſident
Generalſuperintendent: **D. Lemm.**

Sekretär: **Hueck.**

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARHPT-4204

50

EESTI EVANGEELIUMI LUTERI USU KIRIK

JUUBELIJUMALATEENISTUS

1917-1967

„Kui teie jääte minu sõnasse, siis te olete tõesti minu jüngrid ja tunnetate tõe ja tõde teeb teid vabaks."

Joh. ev. 8,31-32.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

I

Omal viisil. P. 229.

Oh võtkem Jumalat Suust, südamest nüüd kiita, Kes suuri asju teeb, Ja temale au näita, Kes emaihust ju Meil' teinud palju head, Ja praegu hoidvad veel Meid tema armu käed.

See armas Jumal nüüd Ka võtku muret kanda, Meil' rõõmsaid südameid Ja kallist rahu anda. Ta pidagu meid ka Siin ülal armsasti, Ja võtku häda käest Meid päästa heldesti.

Au olgu Isale, Mu suure Jumalale, Ja tema Pojale, Mu aukuningale, Ja Pühal' Vaimul' ka, Kolmainul' algusest, Kes oli, nüüdki on Ja jääb ka igavest.

II

Omal viisil. P. 316.

Üks kindel linn ja varjupaik On meie Jumal taevas, Ta hoiab meid kui kilp ja mõõk, Ta aitab kõiges vaevas. Küll vana vaenlane On väga vihane, Suur vägi, kavalus On tema tugevus: Ei ole tema sarnast.

Ei aita meie nõu ja töö, See on küll pea lõpnud. Üks mees on võitlemisele Meil' Isast appi tulnud. Kas tunned seda meest? Ta nimi: Jeesus Krist! See Issand suurest väest, See ainus Jumal tõest, Võit temale peab jääma!

Kui oleks ilm täis kuradeid, Kes tahaksid meid neelda, Ei karda meie kedagi, Eks Jumal või neid keelda? Maailma vürstil veel Küll tige vihameel, Ei siiski võimust tal, Sest ta on kohtu all, Üks sõna rõhub teda!

III

Omal viisil. P. 316.

Eks meile sõna seisma jää, Ehk turtsugu nad vihast? Ei Jeesu kirik hukka läe, Mis alustud ta Vaimust. Kui võtvad meie käest Au, ihu, last ja naist: Et mingu igavest! Ei saa nad kasu sest, Ta riik peab meile jääma!

IV

Omal viisil. P. lisa 109.

Küll kannab kindel kalju Issanda kogudust, Tuult, tormi olgu palju, Et karta hukatust. Ei tema alus kõigu Seal kaljupõhja peal, Ei tema koda liigu Ka tuules, tormis seal.

See kalju—Jeesu sõna Ja vereõigus ka, Kes sama eile, täna On oma armuga, Kes Isa sülest tulnud Meil' vaestel' päästijaks Ja alati on olnud Omaste saatijaks.

Kolgata risti ette Hing usus kummardab Ja halastuse kätte End kõiges usaldab. Ta naale tormis, marus End võime najada Ja nõnda surmaorus Veel elul' tungida.

Viisil: Tugevad on Jeesu käed. P. lisa 53.

Jumal, sind me kiidame, Sinu suurust, armu jõudu, Ilm su ees vaob põrmusse, Imestab su väe sõudu. Nagu olid ammust sa, Igavest jääd muutmata!

Püha, püha oled sa, Taeva väele annud käsu, Hädas kange aitaja, Maal ja merel leidnud asu Sinu kiitus, austus — Kõik on sinu omandus!

Heida armu meie peal'; Oma vaimuga meid võia; Vii meid oma käe naal, Kui meil usurada käia. Sinu peale loodame, Sa meid aitad üksinda!

Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kirik 50-aastane

Otse Vene revolutsiooni kevadtormis kogunesid Eesti ev.-luteri kiriku koguduste esindajad Eestist ja teistest Vene riigi osadest Tartusse esimesele kokkutulekule kiriku elus. Neid registreeriti 324, sellest arvust koguduste esindajaid 303, varem puudusid selleks igasugused võimalused. Kokkutulek kestis kaks päeva, 31. maist kuni 1. juunini ja sai nimeks „Esimene Eesti Evang.-luteri usu koguduste asemikkude kongress." Sellel kongressil otsustati, et „Eesti evang.-luteri usu kirik on vaba rahvakirik."

Rahvakiriku kehtestamise nõue eesti kogudustes on küll palju vanem. 1905. a. rahutuste päevil esines näit. selle kavaga õp. Willem Reiman „Postimehe" veergudel „Protestandi" varjunime all. Veel kaugemale ajalukku ulatub see õigustatud püüdlus, algeid võib leida juba Rootsi ajastul, aga tegelik rahvakiriku ülesehitamise töö algas mainitud kongressiga. Nõnda võib meie kirik tänavu tähistada 50-aastase töö juubeli-aastat.

Teine kirikukongress Tallinnas 10.—12. 9. 1919 kinnitas uuesti, et Eesti kirik alustab oma tööd ja ülesannete täitmist rahvakirikuna. Sel kongressil valiti uus kirikuvalitsus-konsistoorium, mis koosnes eesti kirikuinimestest. Piiskopi ülesanded usaldas kongress Keila koguduse õpetajale Jakob Kukk'ele, kes Esimesel kirikupäeval a. 1920 ka EELK piiskopiks valiti. Veel olgu meele tuletatud, et Eesti Vabariigi põhiseadusega tunnistati kirik riigist lahutatuks ja maareform võõrandas maakoguduste maad. Kui Vene ajal kiriku sissetuleku allikad olid vastavate seaduste ja määrustega korraldatud, siis oli kirik nüüd selles suhtes täiesti enese hooleks jäetud.

Nii seisab uus kirikuvalitsus mitme raske probleemi lahendamise ees: 1. Kuidas suhtuvad koguduseliikmed uues olukorras oma kirikusse, kas ei järgne massiline kirikust lahkumine? 2. Kas suudavad kirik ja tema kogudused omal käel oma majapidamist enam-vähem rahuldavalt ümber korraldada, et hädavajalised kulutused kaetud saaksid? 3. Omaenese sisemise elu korraldamise küsimuste parema ja ajakohase lahendamise leidmine. Kui mõnel pool loodeti kirikust suurt lahkumise voolu, siis võib konstateerida, et lahkujaid hoopis vähe leidus. Piiskop Kukk võis oma 1924. a. aruandes konstateerida, et kirikust lahkujaid oli kokku 563 ja kiriku liikmeks astujaid teistest uskudest 833; kokku oli kirikul 895,232 liiget. Majanduselu küsimus leidis enam-vähem rahuldava lahenduse vabatahtliku liikmemaksu korra kehtestamise, korjanduste ja annetuste teel. Laekunud summadest peeti ülal kirikuvalitsus, koguduste töötegijad, õpetajad, köstrid jne. ja remonditi peaaegu igal pool kirikud ja kirikuhooned.

Piiskop Jaak Kukk lahkus ajaliku surma läbi 25. juulil 1933. Tema järglaseks valis kirikupäev 19. juunil 1934 prof. dr. Bernhard Rahamäe. Kui esimese eesti

I

Omal viisil. P. 229.

Oh võtkem Jumalat Suust, südamest nüüd kiita, Kes suuri asju teeb, Ja temale au näita, Kes emaihust ju Meil' teinud palju head, Ja praegu hoidvad veel Meid tema armu käed.

See armas Jumal nüüd Ka võtku muret kanda, Meil' rõõmsaid südameid Ja kallist rahu anda. Ta pidagu meid ka Siin ülal armsasti, Ja võtku häda käest Meid päästa heldesti.

Au olgu Isale, Mu suure Jumalale, Ja tema Pojale, Mu aukuningale, Ja Pühal' Vaimul' ka, Kolmainul' algusest, Kes oli, nüüdki on Ja jääb ka igavest.

II

Omal viisil. P. 316.

Üks kindel linn ja varjupaik On meie Jumal taevas, Ta hoiab meid kui kilp ja mõõk, Ta aitab kõiges vaevas. Küll vana vaenlane On väga vihane, Suur vägi, kavalus On tema tugevus: Ei ole tema sarnast.

Ei aita meie nõu ja töö, See on küll pea lõpnud. Üks mees on võitlemisele Meil' Isast appi tulnud. Kas tunned seda meest? Ta nimi: Jeesus Krist! See Issand suurest väest, See ainus Jumal tõest, Võit temale peab jääma!

Kui oleks ilm täis kuradeid, Kes tahaksid meid neelda, Ei karda meie kedagi, Eks Jumal või neid keelda? Maailma vürstil veel Küll tige vihameel, Ei siiski võimust tal, Sest ta on kohtu all, Üks sõna rõhub teda!

III

Omal viisil. P. 316.

Eks meile sõna seisma jää, Ehk turtsugu nad vihast? Ei Jeesu kirik hukka läe, Mis alustud ta Vaimust. Kui võtvad meie käest Au, ihu, last ja naist: Et mingu igavest! Ei saa nad kasu sest, Ta riik peab meile jääma!

IV

Omal viisil. P. lisa 109.

Küll kannab kindel kalju Issanda kogudust, Tuult, tormi olgu palju, Et karta hukatust. Ei tema alus kõigu Seal kaljupõhja peal, Ei tema koda liigu Ka tuules, tormis seal.

See kalju—Jeesu sõna Ja vereõigus ka, Kes sama eile, täna On oma armuga, Kes Isa sülest tulnud Meil' vaestel' päästijaks Ja alati on olnud Omaste saatijaks.

Kolgata risti ette Hing usus kummardab Ja halastuse kätte End kõiges usaldab. Ta naale tormis, marus End võime najada Ja nõnda surmaorus Veel elul' tungida.

V

Viisil: Tugevad on Jeesu käed. P. lisa 53.

Jumal, sind me kiidame, Sinu suurust, armu jõudu, Ilm su ees vaob põrmusse, Imestab su väe sõudu. Nagu olid ammust sa, Igavest jääd muutmata!

Püha, püha oled sa, Taeva väele annud käsu, Hädas kange aitaja, Maal ja merel leidnud asu Sinu kiitus, austus—Kõik on sinu omandus!

Heida armu meie peal'; Oma vaimuga meid võia; Vii meid oma käe naal, Kui meil usurada käia. Sinu peale loodame, Sa meid aitad üksinda!

Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kirik 50-aastane

Otse Vene revolutsiooni kevadtormis kogunesid Eesti ev.-luteri kiriku koguduste esindajad Eestist ja teistest Vene riigi osadest Tartusse esimesele kokkutulekule kiriku elus. Neid registreeriti 324, sellest arvust koguduste esindajaid 303, varem puudusid selleks igasugused võimalused. Kokkutulek kestis kaks päeva, 31. maist kuni 1. juunini ja sai nimeks „Esimene Eesti Evang.-luteri usu koguduste asemikkude kongress." Sellel kongressil otsustati, et „Eesti evang.-luteri usu kirik on vaba rahvakirik."

Rahvakiriku kehtestamise nõue eesti kogudustes on küll palju vanem. 1905. a. rahutuste päevil esines näit. selle kavaga õp. Willem Reiman „Postimehe" veergudel „Protestandi" varjunime all. Veel kaugemale ajalukku ulatub see õigustatud püüdlus, algeid võib leida juba Rootsi ajastul, aga tegelik rahvakiriku ülesehitamise töö algas mainitud kongressiga. Nõnda võib meie kirik tänavu tähistada 50-aastase töö juubeli-aastat.

Teine kirikukongress Tallinnas 10.—12. 9. 1919 kinnitas uuesti, et Eesti kirik alustab oma tööd ja ülesannete täitmist rahvakirikuna. Sel kongressil valiti uus kirikuvalitsus-konsistoorium, mis koosnes eesti kirikuinimestest. Piiskopi ülesanded usaldas kongress Keila koguduse õpetajale Jakob Kukk'ele, kes Esimesel kirikupäeval a. 1920 ka EELK piiskopiks valiti. Veel olgu meele tuletatud, et Eesti Vabariigi põhiseadusega tunnistati kirik riigist lahutatuks ja maareform võõrandas maakoguduste maad. Kui Vene ajal kiriku sissetuleku allikad olid vastavate seaduste ja määrustega korraldatud, siis oli kirik nüüd selles suhtes täiesti enese hooleks jäetud.

Nii seisab uus kirikuvalitsus mitme raske probleemi lahendamise ees: 1. Kuidas suhtuvad koguduseliikmed uues olukorras oma kirikusse, kas ei järgne massiline kirikust lahkumine? 2. Kas suudavad kirik ja tema kogudused omal käel oma majapidamist enam-vähem rahuldavalt ümber korraldada, et hädavajalised kulutused kaetud saaksid? 3. Omaenese sisemise elu korraldamise küsimuste parema ja ajakohase lahendamise leidmine. Kui mõnel pool loodeti kirikust suurt lahkumise voolu, siis võib konstateerida, et lahkujaid hoopis vähe leidus. Piiskop Kukk võis oma 1924. a. aruandes konstateerida, et kirikust lahkujaid oli kokku 563 ja kiriku liikmeks astujaid teistest uskudest 833; kokku oli kirikul 895,232 liiget. Majanduselu küsimus leidis enam-vähem rahuldava lahenduse vabatahtliku liikmemaksu korra kehtestamise, korjanduste ja annetuste teel. Laekunud summadest peeti ülal kirikuvalitsus, koguduste töötegijad, õpetajad, köstrid jne. ja remonditi peaaegu igal pool kirikud ja kirikuhooned.

Piiskop Jaak Kukk lahkus ajaliku surma läbi 25. juulil 1933. Tema järglaseks valis kirikupäev 19. juunil 1934 prof. dr. Bernhard Rahamäe. Kui esimese eesti

piiskopi õlgadel lasus kiriku alusmüüri ehitamine ja kindlustamine, siis teise tegevus ja töö arenes kõigil kirikuelu aladel süvendamise tähe all: uute koguduste rajamine ja kirikute ehitamine, jumalateenistuste rikastamine, vaimulik kirjandus, misjonitöö, laste- ja noorsootöö, vaimulik laul, suhted väliskirikutega jne.

Õnnetuseks oli piiskop Rahamägi 8. sept. 1939 sunnitud oma kohalt lahkuma, kui kirik Vabariigi Valitsuse otsusega samal aastal hooldamisele võeti, just ajal, kui sovjeti väejõugud baasidesse asusid. See kurb hooldamise aeg lõppes kolmanda piiskopi valimisega Tallinnas 14. dets. 1939. Piiskopi valimiskogu üksmeelse otsusega asus piiskopikohale prof. dr. Johan Kõpp, end. Tartu Ülikooli rektor. Temal tuli kirikulaeva komandosillal seista, kui algasid meie rahvale, vabariigile ja kirikule raskeimad päevad kommunistide terrori hammasrataste vahel. Kogu kiriklik-usuelu suruti toorelt kiriku müüride vahele, suleti usulis-kiriklikud organisatsioonid, Tartu Ülikooli usuteaduskond, algasid õpetajate ja kirikutegelaste vangistamised ja küüditamised.

Eesti evangeelne rahvakirik kodumaal peab endiselt rasket võitlust oma olemise eest, rahvas hoiab kindlasti oma kiriku poole. Murdosa kirikurahvast vabaduses asus viibimata kirikuelu korraldamisele ja organiseerimisele.

Selle aastaid kestnud organiseerimistöö tagajärjel on nüüd EELK-l eksiilis 67 kogudust, neist Euroopas 27, Ameerikas 36 ja Austraalias 4. Nende koguduste teenistuses seisab 47 õpetajat, 1 diakon ja 63 organisti. Kogudused on omakorda organiseerunud praostkondadeks, välja arvatud Austraalia kogudused, ja moodustavad üheskoos peapiiskopkonna peapiiskopi ja konsistooriumi juhtimisel. Restaureeritud on ka kiriku kõrgeim organ—kirikukogu sel kujul, et see koosneb konsistooriumi liikmetest, ja kõigi koguduste juhatustest, kelledel on igalühel üks hääl.

Kogudused majandavad end ise liikmemaksude, korjanduste ja annetuste teel. Kirikuvalitsuse väljaminekud kaetakse koguduste iga-aastaselt selleks otstarbeks kindlaks määratud maksudest. Kogu majanduslike kohuste täitmine nii koguduste, praostkondade kui ka kiriku ulatuses on rajatud kohusetundele ja armastusele oma kiriku vastu, ja sellejuures võib konstateerida, et hädavajalikud kohustused rahuldavalt kaetakse.

EELK eksiilis on täisõigusliku liikmena oma esindajate kaudu osa võtnud kõigist Luterliku Maailmaliidu ja Kirikute Maailmanõukogu konverentsidest ja ühtlasi neid kokkutulekuid kasutanud selleks, et meele tuletada Eestile ja tema kirikule tehtud rasket ülekohut okupantide poolt.

Peapiiskop dr. Johan Kõpp juhtis meie eksiilkirikut 1964. a. Minnes kõrge vanaduse tõttu erru, valis Kirikukogu samal aastal tema järglaseks piiskop Johannes Oskar Lauri, kes ametisse astus 1. juulil 1964 ja õnnistati peapiiskopi ametisse Rootsi peapiiskop Gunnar Hultgreni poolt 29. nov. samal aastal, olles järjekorras neljas Eesti vaba rahvakiriku ülemkarjane.

Üheks kiriku tähtsamaks ja suuremaks saavutuseks on Piibli uue tõlke valmimine. Vana Testamendi tõlkis heebrea keelest õp. Endel Kõpp ja sellele lisati peamiselt keeleliselt revideeritult praost Harald Põld'i (! 1939) a. 1938 Tartus ilmunud Uue Testamendi tõlge ühes Psalmidega. Käsikirja andis Londonis piiblitõlke komisjoni esimees assessor Richard Koolmeister 28. veebruaril 1966 Briti ja Välismaa Piibliseltside sekretär W. J. Brandnock'ile üle. Piibli uue trüki ilmumist oodatakse käesoleva aasta lõpuks.

Kirikus eneses on tõsiseks probleemiks kirikuõpetajate järelkasvu küsimus. Noori eesti usuteadlasi meesüliõpilaste joonel ei ole näiteks Rootsis ainustki ja mitu kogudust on juba ilma hingekarjaseta. Paremas olukorras on küll Ameerika, kuid aastad võivad siingi muutuse tuua. Teiseks väga tõsiseks ja raskeks küsimuseks on generatsioonide vahetuse käik. Vabast Eestist põgenenute read jäävad aastatega ikka harvemaks, järgnev sugupõlv, kelledest suur osa ei ole üldse oma kodumaad näinud, õpib võõrkeelsetes koolides ja mõjustatakse mitte-eesti ümbrusest. Eesti keele oskus sõnas ja kirjas läheb ikka rohkem tagurpidi. Segaabielude arv kasvab pidevalt. Perspektiiv ei ole rõõmustav, veel rohkem, kui kogu seda kompleksi vaadelda ülemaailmses sekulariseerumise valguses.

Peapiiskop Johan Kõpp manitseb hoiatavalt tõsiasjale silma vaadates: „Rahvas elab niikaua, kui tema hing terve on."

Assessor Jakob Aunver.

„Eesti Kirik" nr. 4, 1967.

ARH PT-4204

Tähtis teada kõigile.

(Wäljawõte „Kiriku Teatajast" nr. 1 p. IV, V ja VI f. a.)

IV.

Koguduse liikmemaksude asjus.

Konsistoorium oma istungeil 10. jaanuaril ja 21. weebruaril 1935. a. tunnistas tarwilikuks ja otsustas kogudustele soowitada, et

1. koguduse liikmemaks 1935. a. kohta wähemana ei määrata, kui eelmisel aastal;
2. et liikmemaks tasutakse wõimalikult aasta algul;
3. 1935. a. liikmemaksu wiimaseks tähtpäewaks lugeda 1. okt. 1935. a. Kes selleks tähtpäewaks liikmemaksu ei õienda, maksawad liikmemaksule juurde 50 senti wiiwitusrahana;
4. wastawalt 1934. a. Kirikupäewa otsusele on Kesklassa maks 1935. a. 20 senti maksja liikme peali.

.....

V.

Juhtnöör ühest kogudusest teise ülemineku ja kogudusest ning kirikust wäljaastumise korra kohta.

Soowiawaldusele kogudusest lahkumise wõi kogudusse astumise kohta, kui on tegemist abielupaariga ja nende lastega, peawad alla kirjutama nii mees kui ka naine ja ka nende üle 16 a. wanused lapsed. Lapsed kuni 16 a. wanuseni kuuluwad kogudusse, kelle liikmeks nende wanemad. Üle 16 a. wanuste laste kohta ei ole õigust nõuda, et nad kogudust wahetaks ainult wanematega ühiselt. Kuid piiskop ja Konsistoorium peab seda normaalseks, et kuni täisealiseks saamiseni lapsed wahetawad oma kogudust ainult ühes wanematega.

Kui liige kogudusest rsp. kirikust üldse wälja astub, siis teatab ta selleст kirjaliku awaldusega, millel tema allkiri peab olema notariaalselt tõestatud. Niisugust tõestust ei ole tarwis juhul, kui awaldus kirjutatakse alla õpetaja juuresolekul ja õpetaja wäljaastujat liiget isiklikult tunneb ning nõus on oma peale wõtma allkirja tõestamist.

Kui wäljaastujal on tasuda liikmemaksu wõlga ja ta seda ära ei õienda, siis ei tule wälja anda tema kirikutähte, küll aga õiendus selle kohta, millisel kuupäewal on sisse antud teadeanne kogudusest wäljaastu-

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

miſe kohta. Kogudusele jääb õigus lahkunult liikmelt tema 31. detſ. 1934. a. taſuda olewat wõlga nõuda kohtu teel iſiwiilnõude korras. Kirikute ja uſuühingute ſeaduſe § 27 II lõike aluſel on kirikuſt wõi koguduſeſt lahkujalt liikmelt õigus nõuda ka lahkumiſe aasta liikmemaksu taſumiſt.

.....

VI.

Koguduſeſt ning kirikuſt wälja langenud ja nimekirjaſt kustutatud liikmete ſuhtes

ſeletab Konſistoorium, et koguduſe liikmete kohta, kes kiriku ſeadluste §§ 41, 44 ja 42 põhjal koguduſe liikmete hulgaſt kustutatud wõi wälja heidetud, kui nad uuesti astuwad mõnda teiſe koguduſe, ei ſaa wälja anda kirikutähte (Parochialſchein), küll aga kiriku raamatuis wõi arhiiwis olewaid andmeid. Niimodi lahkunud liikmed tulewad wastu wõtta koguduſe kui uued ewang.-lut. kirikuſe astujad.

.....

Seletus. Uus kirikute ja uſuühingute ſeadus

muudab ainult liikmemaksu ſiſſenõudmiſe korda, ei puuduta aga millegagi liikmemaksjate wanu ja uuſi kohuſtuſi (ſ. o. liikmemaksu wõlga ega käesolewa aasta maksu) koguduſe wastu. Kõik maksukohuslised iſikud, kes ſeni üldſe ei ole liikmemaksu maksnud wõi ainult oſaliſelt eda teinud, kui nende nimed ſeiſawad koguduſe hingekirjades ja nad ei ole ametlikult koguduſeſt wälja astunud wõi neid ei ole ſealt kustutatud ehk wälja heidetud, — on praegu koguduſe wõlglaſed, ja nad tulgu wõimalikult pea omi wahekordi ſelgitama.

Kes waeſed on, need andku endid koguduſe juhatuſele üles, et oleks wõimalik nende iſikud kindlaks teha ja nende liikmemaksu wõlad kustutab ja neid edaspidiſeſt liikmemaksuſt wabastab.

Teiſed aga, kellel endiste aastate liikmemaksude wõlaſumma taſumine üle pääſematu raskuſt ſünnitab, need eſinegu wastawa ſoowiawalduſega koguduſe juhatuſe ees, et ſee nende olukorraga tutwuda wõiks ja wõimaluſt mööda wähendada endiſe wõla ſummat.

.....

S. Songi trükikoda, Võrus.

ARH PT-4204

Paastuaja laululeht

Ew.-luth. koguduste abikassa heaks

1910 a.

Alguslaul.

Wiisil: Oh Jeesus, ülem abimees. 204.

Oh Jeesus, sinu ette nüüd Ma astun alanduses;
Mind rõhuwad mu rasked süüd, Ma ägan ahastuses:
Käsk kalk ja wali nii kui raud, Mu ees on lahti põrguhaud,
Mul waesel pole peasmist.

Oh Jeesus, ristisamba peal Sa minu patud kandsid,
Sa maksid minu wõlad seal, Sind ennast ohwriks andsid:
Sa surres surma surnuks lõid Ja surmamaale elu tõid
Ning tegid lahti taewa.

Oh Jeesus, ainus abimees, Mu hinge kosilane:
Mind pese oma were sees Ja pulmariide pane,
Et kõlban siin su lauale, Seal taewas Talle pulmale;
Ja elan sinu armust.

Pealaul.

Wiisil: Oh waga Jumal, kes. 230.

Sa wägew walumees, Sa rändad surma rada,
Sind, Jeesus, täname, Et kannad meie häda: Suur
sinu kurwastus, Su ahastus ja hirm, Su wermed
werised, Ränk sinu ristisurm.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

See köik on meie süü, Mis sina, Issand, kannad, Sa meie asemel End armust ohwriks annad. Sa ristisambale, Läed meie koormaga: Sest sina, süüta Tall, Mis kurja tegid sa?

Su wõitlus meie wõit, Su surm meil' eluks saanud, Su köied, paelad ka Meil' wabaduse toonud. Su rist on meie rõõm, Su haawus õnnistus, Su weri patusel' Ta ainus lunastus.

Oh tee, et wõideldes Ei nõrke meie käsi, Et risti koorma all Ei meie ära wäsi; Su kibuwitsakroon Meil' andku kinnitust, Kui meile surmatee Toob hirmu, ahastust.

Su haawad olgu meil' Siin hinge kosutuseks, Su surma walu ka Weel surmas jahutuseks, Su raske risti piin Meib tulgu trööstima. Et sinu teenistus, Ei saaks meilt kaduda.

Kantsliſalm.

Wiisil: Jeesus, surma ärawõitja. 300.

Olgu mulle sinu haawad Elu kaewuks häda sees, Kui mu meeled nõrgaks läewad, Kui ma õhkan surma käes. Heida süü, mis rõhub südant, Oma armu merde, Issand. Jeesus, aita, et ka mind Lunastaks su were hind.

Kirikupalwe laul.

Omal wiisil. 205 (ehk 200).

Ma tänan sind, su armu eest, Mis sina mulle näitsid, Et sa mind peastsid põrgu wäest, Mull' abimeheks heitsid. Oh minu Jumal, aita ka, Kui surma hädas olen ma, Et sinu armu tunnen!

Mind armus hoia senni ka, Kui hing saab ihust läinud, Et sina mu eest asjata Ei oleks waewa näinud. Mu hing siis wõta wastu sa, Kui ihust ära lahkub ta, Ja tee mind õndsaks taewas!

Õhtusöömaaja laul.

Wiisil: Jeesus, Õnnistegija. 161.

Jeesukest ei jäta ma! Nüüd mu hing on terweks saanud: Armulaua andega On mind Jeesus jahutanud. Sest nüüd hüüan röömuga: Jeesukest ei jäta ma!

Jeesukest ei jäta ma! Tema on mind armastanud, Lunastand ja armuga Enesega ühendanud. Nüüd ja edespidi ka Jeesukest ei jäta ma!

Issand, oma ihu, werd Wõtsid täna mulle anda; Mina nägin armumerd, Mis mind kannab taewaranda, Et jään sulle lõpmata. Jeesukest ei jäta ma!

Lõpulaul.

Wiisil: Ühte asja ihkan üle kõige. Lisa 31.

Tuhat tänu, Issand, sulle toome Sinu süüta surma eest. Igaweste sulle truuiks jääme, Kes meid peastsid surma käest. Meid, oh Issand, Waimu wäes nüüd aita Sinu tahtmist igal ajal täita, Ütle: „Aamen" armuga; „Rahu olgu teiega!"

See köik on meie süü, Mis sina, Issand, kannad, Sa meie asemel End armust ohwriks annad. Sa ristisambale, Läed meie koormaga: Sest sina, süüta Tall, Mis kurja tegid sa?

Su wõitlus meie wõit, Su surm meil' eluks saanud, Su köied, paelad ka Meil' wabaduse toonud. Su rist on meie rõõm, Su haawus õnnistus, Su weri patusel' Ta ainus lunastus.

Oh tee, et wõideldes Ei nõrke meie käsi, Et risti koorma all Ei meie ära wäsi; Su kibuwitsakroon Meil' andku kinnitust, Kui meile surmatee Toob hirmu, ahastust.

Su haawad olgu meil' Siin hinge kosutuseks, Su surma walu ka Weel surmas jahutuseks, Su raske risti piin Meid tulgu tröstima. Et sinu teenistus, Ei saaks meilt kaduda.

Kantsklisalm.

Wiisil: Jeesus, surma ärawõitja. 300.

Olgu mulle sinu haawad Elu kaewuks häda sees, Kui mu meeled nõrgaks läewad, Kui ma õhkan surma käes. Heida süü, mis rõhub südant, Oma armu merde, Issand. Jeesus, aita, et ka mind Lunastaks su were hind.

Kirikupalwe laul.

Omal wiisil. 205 (ehk 200).

Ma tänan sind, su armu eest, Mis sina mulle näitsid, Et sa mind peastsid põrgu wäest, Mull' abimeheks heitsid. Oh minu Jumal, aita ka, Kui surma hädas olen ma, Et sinu armu tunnen!

Mind armus hoia senni ka, Kui hing saab ihust läinud, Et sina mu eest asjata Ei oleks waewa näinud. Mu hing siis wõta wastu sa, Kui ihust ära lahkub ta, Ja tee mind õndsaks taewas!

Õhtusöömaaja laul.

Wiisil: Jeesus, Õnnistegija. 161.

Jeesukest ei jäta ma! Nüüd mu hing on terweks saanud: Armulaua andega On mind Jeesus jahutanud. Sest nüüd hüüan rõõmuga: Jeesukest ei jäta ma!

Jeesukest ei jäta ma! Tema on mind armastanud, Lunastand ja armuga Enesega ühendanud. Nüüd ja edespidi ka Jeesukest ei jäta ma!

Issand, oma ihu, werd Wõtsid täna mulle anda; Mina nägin armumerd, Mis mind kannab taewaranda, Et jään sulle lõpmata. Jeesukest ei jäta ma!

Lõpulaul.

Wiisil: Ühte asja ihkan üle kõige. Lisa 31.

Tuhat tänu, Issand, sulle toome Sinu süüta surma eest. Igaweste sulle truuiks jääme, Kes meid peastsid surma käest. Meid, oh Issand, Waimu wäes nüüd aita Sinu tahtmist igal ajal täita, Ütle: „Aamen“ armuga; „Rahu olgu teiega!“

3.–

Aidake Jeesuse juure kutsuda!

Edinburi linnas käis keegi linnamissionar üht waest perekonda waatamas, kes wäikeses, aga puhtas kambris elas. Perekonna isa pika haiguse läbi oli see perekond waeseks jäänud ja hädasse sattunud. Nüüd oli isa terwis paremaks saanud, ta wõis jälle tööd teha ja omakseid kõige suurema puuduse eest hoida. Kui linnamissionar seda kõik oli kuulda saanud, hakkas ta nende hingeloost rääkima ja küsis, kas nad ka kirikus käiwad. „Ei käi mitte", ütles isa, „meie tegime seda küll mõnikord, enne kui ma haigeks jäin; aga päraſt ei ole meie mitte enam sinna saanud". — „Mispäraſt siis mitte?" küsis külaline. „Oh", wastas isa, „meid ei ole keegi iial palunud tulla!" — „Noh", ütles linnamissionar, „siis tahan mina Teid nüüd paluda".

Järgmisel pühapäewal olid mõned selle perekonna lapsed pühapäewakoolis ja jutustasid, et kõik perekond enne lõunat kirikus olla käinud. Seſt päewaſt hakates olid nad alati truuid Jumala sõna kuuljad.

Meie riigis on palju ewangeliumi-lutheruse usulisi olemas, kes ehk heameelega Jeesuse, oma Õnnistegija juure tulekſid, aga keegi ei palu, ei kutsu neid. Neil ei ole kirikut ega kooli, kus nad Jeesuse kutsumiſt wõikſid kuulda saada. Aidakem neid Jeesuse juure kutsuda! Andkem oma andeid heameelega abikassa heaks, kes seda tööd omale ülesandeks on wõtnud!

Seda palub sinu käeſt, armas lugeja, see paastuaja lendleht.

Trükitud „Aug. Mickwitz'i" trükikojas, Tallinnas.

ARH PT-4204
Sundeks.
8.546.

EELK Kirikukogu läkitus Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku liikmetele Eesti NSV-s

Inimkonna suurim palve on täitunud — on lõppenud hävitav sõda, mis nõudis nii palju ohvreid. Inimesed, tehnilised ja majanduslikud vahendid on hävitustööst vabanenud ülesehituse jaoks. Jõuavad koju kõik mehed, vennad ja pojad, kes olid sõjaväljal, et kestvas rahupõlves asuda ühiselt parandama haavu vaimses ja välises elus ning ülesehitama uut ja õnnelikku kodu kristliku rahva isa — Jumala — varju all.

Meie, EELK Kirikukogu liikmed, oleme kokku tulnud pärast 2-aastast vaheaega ja teinud üldise kokkuvõtte kiriku kohta, oleme kuulnud, kuidas kirik oli jäänud sõja järel nagu purunenud laev, juhtideta ja pea pooled kogudused õpetajata.

Igapäevase töö juures oleme tähele pannud, et meie kirikule on heitnud halba varju üksikud meie hulgast, kes muutlikes oludes ei ole mõistnud ega tahtnud elada neis piires, mida nõuab Jumalariigi töö ja tegevus. Kui meil, kristlastel, tuleb raskusi oma usu või töö pärast, see on õnnistuseks. Kui aga neid tuleb kõrvalekaldumise tõttu Jumalariigi tööst, see pole õnnistuseks, vaid tekitab pahandusi.

Rahva parema tuleviku pärast peame püüdma apostli õpetuse poole: „Elada, mitte kui rumalad, vaid kui targad" (Eev. 5, 15). Palume kõiki juhtivaid kirikutegelasi kui ka koguduseliikmeid omal kohal ausalt ja ustavalt täita ülesandeid, mis kellegi peale on pandud nii Jumalariigi kui ka maise riigi seaduste ja korraldustega, silmas pidades ka Jumala sõna: „Andke keisrile, mis keisri kohus ja Jumalale, mis Jumala kohus on" (Mark. 12, 17).

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU
ARHIIVKOGU

Jumalariigi töölistel tuleb jääda Püha Kirja alusele ja kuulutada Jumala sõna selgesti ja puhtasti ja elada selle õpetuse järele, teades, et nõnda teenime kõige paremini oma rahvast ja riiki meile usaldatud ametis. Aga kõiki Eesti Evang. Luteri Usu liikmeid palume ja manitseme pidada Püha Kirja õpetuse kohaselt kinni korrast, mis on seatud Jumalariigis ja samuti ilmlikus riigis ning olema eeskujuks teistele.

Õige rahva ja kiriku poeg ja tütar ei ole see, kes praegu sõnadega või tegudega on vastolus kehtiva korraga, vaid see on õige rahvaliige, kes vastavalt aja nõuetele oma nõu ja eeskujuga juhatab ligemisi tegudele, mille sihiks on meie maa majanduse ja kultuuri taastamine, aus ja ülesehitav töö.

Ka kõige lähemal seisvas riiklikus sündmuses — NSVL Ülemnõukogu valimistel on meil, kristlastel, täita oma kodaniku kohustus, nagu kõigil riigikodanikel. Ristiinimestena palume Jumala õnnistust ja tarkust valitavatele saadikutele, Valitsusele ja Juhtidele nende töös riigi ja rahva elu korraldamisel ning juhtimisel, et meie maal kaoksid kiiremini sõjajäljed ja et kõik töö oleks kasuks meie maale, rahvale ja kirikule.

Meie kristlastena usume, et ilma Jumala tahtmiseta ei sünni midagi. Sellepärast peame hindama ja nägema kõiges Jumala tahet ja nõu meie kohta ja peame paluma Temalt abi ja mõistust ja jõudu, et võiksime elada õigesti Jumala kannatuses, Tema austamises ja rahus ning töös kõigi lõhutud kodude uuesti ülesehitamisel.

Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku
Kirikunõukogu

Tallinn, 30. jaan. 1946.

Trükikoda „Ühiselu", Tallinn. T. 303. MB-01338. 5. II 1946. Tiraaž 2000.

ARH PT-4204

Eesti Ewangeeliumi Luteri usu koguduste eestseisustele, õpetajatele ja köstritele.

Keskkassa tegewust on wiimasel ajal küll Kirikupäewal, küll õpetajate konwerentsidel elawalt arutatud. Tehti mitmesuguseid ettepanekuid ja püüti uusi tuluallikaid leida, mille läbi wõimalik oleks kassa seisukorda tõsta, kuid tagajärge ei ole nõupidamised annud. Kandwamaks jõuks Keskkassa ettewõtetele on ikkagi koguduste aastamaksud, mis Keskkassa heaks kiriku liigetelt kokkuwõetakse. Sellele lisaks tuleksid kiriku ametikandjate aastamaksud, mis õpetajad ja köstrid oma sissetuleku järele Keskkassasse maksawad. Teisi nimetamisewäärt allikaid Keskkassa wäljaminekute katmiseks ei ole tänini leitud.

Sellepärast astub Keskkassa walitsus ka selle ringkirjaga jälle uuesti koguduste ette ja palub tungiwalt Keskkassa maksusi hoolsamini ära õiendada, kui see tänini on sündinud.

Keskkassa walitsusele on möödaläinud aasta tegewuse kohta raske etteheide tehtud, et ta elatanud koguduste õpetajad ja köstrid laseb nälga surra, selleläbi et neile korralikult abirahasid wälja ei maksета. Aga Keskkassal enesel ei ole kapitalisi ega warandust, kust ta sissetulekuid wõiks saada, waid ta elab, nõnda öelda, pihust suhu. Peawad kogudused Keskkassat meeles, siis on Keskkassa tegutsemuline, unustawad kogudused Keskkassa ära, siis on ta nõrk ja ei suuda oma kohuseid täita.

Sellel aastal oleme suutnud, Jumal tänatud, abirahasid korralikult maksta. Kolmel terminil on Keskkassa oma salwed awanud abiandmiseks, kuid nüüd on kassa tühi. Palume kogudusi tungiwalt wõlgnewaid maksusi ära saata, et wõimalik oleks jõuluks abitarwitajatele korrapärast toetust anda.

Käesolewa 1925 a. maks Keskkassa heaks on 20 mk. iga maksumaksja koguduse liikme pealt, ennem (1922—23—24 a.) oli ta 10 mk. aasta kohta.

Ametikandjaid, koguduste õpetajaid ja köstrid palume oma isiklikku maksu 1924 ja 1925 a. eest ära õiendada. See maks on 25% eelminewa aasta tulumaksust.

Rahaga ühes palume järgmiseid teateid anda:

1. Mis ajast peale on maksumaksja kiriku ametis?
2. Kas temal peale kirikuameti weel teisi tulutoowaid ametid on ja mis nimelt?
3. Kui suur oli 1923 resp. 1924 a. tulumaks?

Kui kellegil ametikandjal peale kirikuameti weel teisi sissetulekuallikaid on, mis tema tulumaksu tuntawalt suurendawad, siis arwaku ta ise wälja tulumaksu osa oma kirikuameti sissetulekust ja seletagu seda Keskkassa walitsusele.

Kirikupäew on Keskkassa walitsuse tema senises koosseisus uuesti kolme aasta peale ametisse walinud. Keskkassa walitsuse liikmed tänawad neile ülesnäidatud usalduse eest ja asuwad rõõmuga tööle selles kindlas usus, et koguduste eestseisused ja ametikandjad neid nende ülesannete täitmisel saawad mõjukalt toetama.

Tallinnas,
8. oktoobril 1925 a.
Nr. 401.

Keskkassa walitsuse esimees: praost **B. Steinberg.**
abiesimees: praost **G. Haller.**
Liikmed: õpetaja **A. Sommer.**
wann. adw. **A. Nirk.**
J. Hendrikson.
J. Wiikmann.
köster **J. Kasemets.**

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V. Karja tän. 12.

ARH PT-4204

No 31. Prod. d. 3t April.

Haupt-Comität
der Evangelischen
Bibelgesellschaft
in Rußland.

St. Petersburg,
den 21 März 1845.

No 31

Indem wir anbei den fünften Bericht unserer Evangelischen Bibelgesellschaft in 80 Expl. übersenden, liegt uns zugleich die schmerzliche Pflicht ob, das Hinscheiden unseres hochverehrten Präsidenten, Fürsten Lieven, zu berichten, der nach einer mehrere Monate anhaltenden Krankheit, in dem hohen Alter von beinahe 78 Jahren, am letzten Tage des abgewichenen Jahres, zur ewigen Ruhe abgerufen ist. Se. Durchlaucht hatte sich zwar seit längerer Zeit in die ländliche Einsamkeit zurückgezogen, aber stets den wärmsten Antheil an unserer Gesellschaft genommen. Von der großen göttlichen Wahrheit, daß das Wort Gottes allein den Menschen zur Seligkeit unterweisen kann, bis ins Innerste seiner Seele durchdrungen, ist der Vollendete seit dem ersten Entstehen der Bibelgesellschaften unter uns, im Jahre 1812, bis zu seinem Tode, ihr eifrigster Beförderer und Anhänger gewesen, und hat sich besonders seit dem Jahre 1827, wo ihm Se. Kaiserliche Majestät die Leitung der Angelegenheiten unserer Evangelischen Bibelgesellschaft übertrug, ohnerachtet anderer hoher Berufspflichten in den ersten Staatsämtern, mit unausgesetztem Eifer und inniger Liebe der Wahrnehmung der Interessen der Gesellschaft unterzogen. Im freudigen Bibelglauben hat er auch seine lange Wallfahrt beschlossen. — Wir weihen seinem Andenken unsere tiefste Erkenntlichkeit und geben uns so gern der beseligenden Hoffnung hin, ihn nunmehr im Besitze des Gnadenlohnes zu wissen, der denen verheißen ist, die im Glauben vollenden. Offenb. 14, 13.

Mit dieser Mittheilung verbinden wir schließlich die angelegentliche Bitte an alle unsere geehrten Mitarbeiter, sich das hochwichtige Werk der Bibelverbreitung unter unseren Glaubensgenossen auch ferner nach Kräften angelegen sein zu lassen, eingedenk des göttlichen Ausspruchs Luc. 9, 62; wobei wir noch besonders ersuchen, uns die Jahresberichte zu rechter Zeit einzusenden und in denselben, mit freundlicher Berücksichtigung unserer, S. 91 u. 92 des beiliegenden Berichts, vorgetragenen Bitte wegen der zu machenden Zahlenangaben, zugleich auch bemerkenswerthe Züge von dem heilsamen Einflusse der Bibelverbreitung nicht unerwähnt zu lassen, damit darnach unser Generalbericht sowohl zur rechten Zeit, als auch mit gehöriger Vollständigkeit allen Theilnehmern der theuren Bibelsache vorgelegt werden könne.

Director Paul Pesarovius

An die Dörptsche Sections-Comität der Evangelischen Bibelgesellschaft.

Geschäftsführer Carl von Poll

ARH PT-4204

Herradele

Kiriku õpetajatele ja eestseisustele.

Meile lähenewad kiirel käigul päewad, mis Eesti kirikule ülitähtsad on ja kiriklikus elus seiswatele inimestele ülendawaks tõotawad saada:

1) Selleaastane **kirikupäew** ja tema eesotsas

2) Eesti Ew. Lut. usu koguduste **piiskopi** ametisse õnnistamine.

Seda püha talitust toimetama on palutud ja lubanud tulla Rootsi ülempiiskop Söderblom ja Soome piiskop ; siis on osa wõtma palutud meie enda kiriklikkude asutuste ja Riigikogu ja walitsuse ülemkond.

Et sarnane meie kiriklikus elus esimese tähtsusega päew ja pühitsus korralikult wõiks toime pandud saada, siis on piiskopi wolitusel ettewalmistaw komitee pealinnas koguduse esinikkudest ja õpetajatest kokku astunud ja tema pöörab siin järgmisis asjus kiriku õpetajate ja eestseisuste poole:

1) Rootsi peapiiskop Söderblom on lubanud Rootsist meie piiskopile kingituseks piiskopi ametiehted kaasa tuua, kuid tähendanud omas kirjas, et ametirist siin muretsetakse. Korraldaw komitee on asja läbi harutades otsusele jõudnud, et kogudused oma piiskopile, kui ülemkarjasele, kullast rinnaristi asutawad jäädawaks piiskopi ametimärgiks. Ristile tuleb pealkiri: „Kogudused oma ülemkarjasele“ ja Kristuse sõna Peetrusele: „Ole mu tallekeste karjane“. Rist ja kett lähewad maksma 100 tuhat marka. See teeb 10 penni inimese ehk 100 marka tuhande peale wälja. Lootes, et kogudused rõõmuga sellest kingitusest kui auandest osa wõtawad, palub komitee, et iga kogudus sellest summast koguduse suuruse ja jõukuse järel oma osa ära määraks ja ka kohe ära saadaks praost A. Mohrfeldt'i nime peale Tallinna.

2) Kes koguduste esitajatest soowib pidusöögist osa wõtta, mis kirikupäewa esimese päewa õhtul, 14. juunil kell 9 Börse saalis piiskopi auks wäljamaa ja oma kõrgete külaliste seltsis ära peetakse ja 300 marka inimese pealt maksma läheb, neid palutakse ennast kirjalikult aegsasti, hiljemalt 5. juunini Komiteele üles anda.

3) Korteri tahtjad peawad samuti 5. juunini oma sellekohased soowid teatawaks tegema.

Rutulist ja rõõmust selle üleskutse täitmist lootes.

Korraldawa Komitee nimel, linna praost A. Mohrfeldt.

Tallinnas, 2. mail 1921.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU

ARHIIVKOGU

J. & A. Paalmann. Tallinas.

ARH PT-4204

WAG-T-67
1351/4760

Vom
Ehstländischen
General-Superintendenten.

Reval, Dom,
den 8. Juli 1863.

№ 135.

An

die Herren Pröpste und Pastoren Ehstlands.

Geliebte Amtsbrüder!

Nachdem ich durch Gottes Gnade am 30. Juni in mein Amt introducirt worden bin, entsende ich meinen lieben Amtsbrüdern und insbesondere denen, welche meiner Introduction nicht beiwohnen konnten, meinen herzlichen Gruß. Der Herr Jesus Christus, welcher Seiner heiligen Kirche Haupt und König ist, und zu Seinen Jüngern gesprochen hat: dabei wird Jedermann erkennen, daß ihr meine Jünger seid, so ihr Liebe unter einander habt, (Joh. 13, 35) — verbinde unsere Herzen in der Liebe, mit welcher Er Seine Kirche, welche Sein heiliger Leib ist, umfaßt hält, und mache unsere Seelen keusch im Gehorsam der Wahrheit durch den Geist zu ungefärbter Bruderliebe. Ich bedarf Eurer Liebe und Eures Vertrauens, wenn ich unserer Landeskirche das sein soll, wozu des Herrn wunderbares Walten mich unter Euch gesetzt hat. Darum versagt sie mir nicht und seid deß gewiß, daß ihr bei mir allezeit auf ein aufrichtiges Bruderherz rechnen dürft. So wird es uns gelingen im Segen am Hause des Herrn, verbunden in der Einigkeit im Geist durch das Band des Friedens, einmüthig zu bauen und Sein Reich unter uns zu fördern.

Mit den Amtsbrüdern, welche am 30. Juni hier versammelt waren, habe ich die Zeit der Synode berathen und lade demnach zu derselben auf den 28. August d. J. ein. Terminus conveniendi ist Tags zuvor. Es folgt gleichzeitig die Synodal-Materie, in welcher mir neben manchen andern Fragen besonders Fr. 5, 8, 10, 19, 26, 35, 38, 43, beachtenswerth erscheinen. Möchte die Kürze der Zeit nicht an der Bearbeitung des reichen Materials hinderlich sein.

Der barmherzige Gott und Herr versammele uns recht zahlreich und walte unter uns mit Seinem heiligen Geiste, auf daß wir geschickt und willig sein zu thun, was vor Ihm wohlgefällig ist.

Woldemar Schultz,
General-Superintendent.

ARH PT-4209

M. d. J.

Ehstländischer

Consistorial-Bezirk.

Vom

General-Superintendenten.

Reval, Dom,

den 12 März 1857.

№. 160.

Hochehrwürdige und Hochwohlehrwürdige,

herzlich geliebte Brüder!

Nachstehend übersende ich Ihnen die diesjährige Synodal-Materie, so wie die Vorlagen an die Synode welche Gegenstand der Berathung werden sollen.

1) Den Befehl des General-Consistorii vom 28. Juli 1856 No. 877.

Die Rigaische Predigersynode von 1855 hat in § 3 ihres Protokolls einen Vorschlag zur Gründung eines sogenannten „Eherathes", als Mittelinstanz zwischen Prediger und Consistorium, aufgenommen mit der Absicht, auch die Prediger der übrigen Consistorial-Bezirke zu einer Beprüfung und Begutachtung desselben zu veranlassen, und das Rigaische Stadt-Consistorium hat unter Beifügung der von den weltlichen Gliedern des Consistoriums dazu gemachten Bemerkungen diesen Vorschlag (mittelst Synodalprotokolls) der Prüfung des General-Consistoriums unterlegt. Da nun der erwähnte Vorschlag bezweckt einen Beitrag zu liefern zu der mittelst Befehls vom 20. Februar 1853 den Synoden unter Anderem aufgegebenen Bearbeitung von Vorschlägen zur Verhütung leichtsinniger Ehebündnisse, Besserung schlechter Eheverhältnisse und Verhinderung leichtfertiger Ehescheidungen, so hat das General-Consistorium verfügt: bei Zufertigung des Rigaschen Synodalprotokolls von 1855 allen übrigen Consistorien aufzugeben, daß sie den in Rede stehenden Vorschlag zur Gründung eines „Eherathes" mit den auf der Rigaschen

WAG-I-67
1349/4958

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Synode dazu gemachten Bemerkungen auf ihrer resp. Prediger-Synode berathen lassen und deren Gutachten darüber, mit den eigenen Sentiments der Consistorien, als Material für eine künftige Reform der Ehegesetze dem General-Consistorio unterlegen mögen. Solches wird demnach auch dem wohlgedachten Consistorio hiedurch vorgeschrieben.

Vorschläge zur Verhütung leichtsinniger Ehebündnisse, gründlichen Besserung schlechter Eheverhältnisse und Verhinderung leichtfertiger Ehescheidungen den Consistorien einzureichen. Gewiß ist dieser Theil der allgemeinen Aufgabe, schon weil er unmittelbar auf die praktische Abhülfe der Zerrüttung der Ehen und alles daraus fließenden Elends gerichtet ist, von großer Wichtigkeit, und erscheint um so wichtiger, aber zugleich auch schwieriger, wenn man in's Auge faßt, daß für den ersten und besonders auch für den zweiten Punkt eigentlich in unserer jetzigen kirchlichen Verfassung gar keine besondere Fürsorge getroffen ist. Denn sowohl Verhütung leichtsinniger Ehebündnisse als Besserung schlechter Ehen sind lediglich dem Wirken des Seelsorgers überlassen, dem nur das Wort zu Gebote steht. Allerdings ist es das Wort Gottes, das Schwert des Geistes und die alleinige Waffe der Kirche, allein wo die Herzenshärtigkeit dem Worte Gottes offen und frech widerspricht, oder mit der That immer wieder entgegen handelt, steht der Seelsorger ohne Rath und Hülfe für den, vielleicht den ärgsten Schändlichkeiten und Mißhandlungen ausgesetzten Gatten da. Wollte er auch den für ihn, als Seelsorger auch des mehr schuldigen Theils immer bedenklichen Rath zur Klage bei den weltlichen Behörden ertheilen, so weisen diese meistentheils, so lange nicht ein Criminalverbrechen vorliegt, alle Händel unter Eheleuten an den Pastor und das Consistorium, — können auch nur selten von sich aus heilsam eingreifen — und das Consistorium muß auch den bloß Hülfe und Hoffnung Suchenden fragen: willst du dich scheiden lassen? und kann ohne Klage auf Scheidung nicht einmal Ermahnung oder Sühneversuch vornehmen. So werden manche Paare, die es selbst anfangs nicht gewollt, auf den Weg des Scheidungsprocesses gebracht, während die Ehe noch hätte erhalten und gebessert werden können, wenn wir ein Institut zur Pflege und Heilung kranker Ehen, namentlich auch durch angewandte Zucht in unserer Kirche hätten. Indem ich mir erlaube, die Idee eines solchen Institutes, wie es mir als wünschenswerthe Mittelinstanz zwischen dem seelsorgerischen Wirken und dem Eintreten des richterlichen Verfahrens, vorschwebt, der Beurtheilung der geehrten Amtsbrüder vorzulegen, bin ich mir der mannigfachen Bedenken und Schwierigkeiten bei der Ausführung einer solchen Idee sehr wohl bewußt, bitte aber um so mehr um gemeinsames Nachdenken darüber, ob sich auf diese oder irgend eine andere Weise dem unleugbaren Bedürfnisse, die zerrütteten Ehen in kirchliche Pflege und Zucht zu nehmen, ehe sie dem Scheidungsverfahren anheimfallen, eine Abhülfe hoffen und schaffen ließe. — Man könnte meinen, dazu bedürfe es keiner neuen Instanz, sondern es brauche die Competenz der Consistorien nur dahin verändert zu werden, daß diese vor Annahme einer Klage auf Scheidung die Besserung der Ehe zu versuchen und dazu geeignete Maßregeln anzuordnen und zu leiten hätten. Allein bei der großen Ausdehnung unserer Consistorialbezirke und dem Geschäftsgedränge in den

Behörden könnte das nicht ausreichen, und vielen Ehen thut Pflege und Besserung sehr Noth, lange bevor und selbst wenn sie nie vor ein Consistorium kommen. Da es aber solche Ehen wohl in jeder Gemeinde gibt, müßte ein Institut zu ihrer Heilung in jeder Gemeinde gebildet werden können. Die nachstehenden §§. sollen versuchen Zweck, Zusammensetzung, Competenz und Geschäftsverfahren eines solchen Institutes in den Grundzügen darzustellen und ich bemerke nur noch zuvor, daß ich das Wort „Gericht" in der Benennung vermeiden und es als Ehebesserungs-Collegium bezeichnen möchte, aber um der Kürze willen und in Ermangelung eines besseren den Ausdruck „Eherath" brauchen werde.

§. 1.

Der Zweck des proponirten Eheraths ist: 1) auf die Besserung und Heilung solcher Ehen hinzuwirken, bei welchen der Prediger seine seelsorgerischen Bemühungen erschöpft hat, ohne den ehelichen Frieden herstellen zu können, und 2) zur Verhütung leichtsinniger Ehebündnisse beizutragen. Es hat in ersterer Beziehung daher erst, nachdem der Beichtvater diese Erklärung abgegeben und auf Antrag desselben oder Bitte des einen Ehegatten, der Eherath seine Wirksamkeit zu beginnen und nicht so wohl auf rechtliche Satisfaction für den verletzten und Bestrafung des schuldigen Theils sein Streben zu richten, als auf Versöhnung und Besserung beider Theile hinzuwirken und insbesondere sie von eigenwilliger Trennung und dem Dringen auf Scheidung abzuhalten.

§ 2.

Der Eherath ist zusammengesetzt aus dem Beichtvater des betreffenden Ehepaares, zwei Mitgliedern des Presbyteriums (vorausgesetzt, daß eine General-Synode kirchliche Presbyterien für alle Gemeinden herstellt), und zwei Schiedsmännern, zu denen jeder der streitenden Gatten einen mit ihren Verhältnissen bekannten unbescholtenen Mann, lutherischer Confession, erwählt und erbittet.

§ 3.

Die kirchlich organisirten Presbyterien erwählen zwei ihrer Glieder zu Mitgliedern des Eheraths auf 3 Jahre und können nach Ablauf dieser Zeit dieselben abermals dazu ernennen. Für große Stadtgemeinden, an denen mehrere Prediger mit besonderen Beichtkreisen angestellt sind, können auch mehr als ein Paar Presbyter zu der Function im Eherathe bestimmt werden. Sollten nicht überall Presbyterien eingeführt werden, so hat die General-Synode zu bestimmen, wie von den Gemeinden oder ihren Vertretern die Mitglieder des Eheraths etwa aus den Kirchenvormündern oder sonst, je nach der localen Verfassung, erwählt werden.

§ 4.

Die drei genannten Mitglieder des Eheraths entscheiden bei entstandenen Zweifeln darüber, ob die von den Ehegatten vorgeschlagenen Schiedsmänner zulässig sind oder nicht.

§ 5.

Die Competenz des Eheraths besteht darin, daß er die streitenden Ehegatten, welche immer persönlich erscheinen müssen und sich nicht durch Bevollmächtigte vertreten

lassen können, vernehmen, zum Frieden ermahnen, über Recht oder Unrecht des einen oder andern Theils seine Meinung abgeben, im Allgemeinen oder über eine einzelne Verschuldung seine Rüge aussprechen, Vorschläge und Bestimmungen zur Ausgleichung streitiger Punkte machen und deren Ausführung überwachen, bei Nichterfüllung derselben abermals vorladen, einen förmlichen Verweis ertheilen oder die Eröffnung desselben nebst Ermahnung zur Besserung vor versammeltem Presbyterium decretiren und endlich bei wiederholten Rückfällen, besonderer Herzenshärtigkeit und namentlich thätlichen Mißhandlungen, Bestrafung des schuldigen Theiles bei den competenten weltlichen Behörden beantragen kann, wenn er alle anderen Mittel zur Besserung erschöpft hat und solche Bestrafung für die Herstellung des ehelichen Friedens heilsam erachtet.

§ 6.

In dem Falle, daß der Eherath sich genöthigt sieht, auf bürgerliche Bestrafung anzutragen, wird der beschlossene Antrag, mit dem oder den schuldigen Gatten nach den betreffenden weltlichen Gesetzen zu verfahren an die competente Civil- oder Polizeibehörde schriftlich gerichtet oder ein weltliches Mitglied des Eherathes damit an die Behörde delegirt, um sie besser mit dem Thatbestande bekannt zu machen, worauf die Behörde ohne besondere Klage eines der Gatten einzuschreiten und von dem Resultate den Eherath in Kenntniß zu setzen hat.

§ 7.

Zwischen der Anordnung seiner verschiedenen Maßregeln kann der Eherath immer eine Frist zur Besserung und Aussöhnung der Ehegatten anberaumen und sobald letztere erfolgt ist, hört alles weitere Verfahren auf, so lange es nicht durch neue Beschwerden des einen Theils wieder aufgenommen wird. Weniger als ein halbes Jahr nach der ersten, und länger als ein ganzes Jahr nach der letzten Klage dürfen aber die Versuche des Eherathes nicht dauern, sondern er muß vor Ablauf des letztgenannten Jahres auf Verlangen ein Zeugniß an das Consistorium ausfertigen, daß seine Competenz an dem Ehepaare vergeblich erschöpft und die beabsichtigte Klage auf Ehescheidung nachgegeben ist. In diesem Zeugnisse muß für den Fall, daß eine bürgerliche Bestrafung beantragt worden, bemerkt werden, ob und wie dieser Antrag erledigt ist.

§ 8.

Ohne ein solches Zeugniß von dem betreffenden Eherathe dürfen die Consistorien keine Ehescheidungsklage annehmen.

§ 9.

Das Verfahren bei den Eheräthen ist ein durchaus summarisches und mündliches, und es wird nur ein kurzes Journal über das Erscheinen jedes Ehepaares und den Beschluß des Collegiums geführt. Die Beschlüsse werden nach Stimmenmehrheit gefaßt. Den Vorsitz und die Leitung der Verhandlungen hat der Prediger, welcher in den Land- und Koloniegemeinden auch die Schriftführung besorgt. In den Stadtgemeinden wird ein kundiger Schriftführer von den genannten Gliedern ernannt, dessen Bemühungen von bemittelten Eheleuten nach Bestimmung des Eherathes bezahlt, für erweislich arme aber aus der Kirchencasse vergütet werden.

§ 10.

Der Eherath kann auch, jedoch nur wo es zur Feststellung wichtiger Thatsachen unerläßlich erscheint, Zeugen vorladen und vernehmen, aber ohne sie zu vereidigen.

§ 11.

Die Mitglieder des Eherathes sind verpflichtet, über das, was als Geheimniß unter den Eheleuten oder ihren Familien- und Hausgenossen zu ihrer Kenntniß gelangt, strenges Schweigen zu beobachten und überhaupt in und außer den Verhandlungen bei ihrem Benehmen gegen die zerfallenen Gatten stets dessen eingedenk zu bleiben, daß ihre heilige Aufgabe sei, den Haus- und Herzensfrieden, und somit das zeitliche und ewige Heil zweier unglücklicher Seelen herstellen zu helfen, so viel in ihren Kräften steht.

§ 12.

Dem Eherathe liegt auch ob, auf Verhütung leichtsinniger Eheschließungen in folgender Weise hinzuwirken.

§ 13.

Wenn ein Prediger auf die jetzigen oder dereinst modificirten Bestimmungen des Kirchengesetzes gegründete Bedenken hat, ein Paar aufzubieten und zu trauen, so bringt er die Sache vor den Eherath, zu welchem zwei von den Heirathslustigen erwählte Vertrauensmänner gezogen werden mit Beachtung der Bestimmungen von § 2 und § 4 über die Eheschiedsmänner. Gehören Bräutigam und Braut verschiedenen Gemeinden an, so wird die Sache von dem Eherathe in der Gemeinde der Braut verhandelt, aber auch der Beichtvater des Bräutigams zu den Verhandlungen eingeladen.

§ 14.

Mit den Vertrauensmännern werden zuvörderst die der beabsichtigten Heirath entgegenstehenden Bedenken besprochen, sodann den Eheprätendenten selbst vorgehalten und ihren Eltern oder den deren Stelle vertretenden Personen, oder aber ihren nächsten Verwandten oder einflußreichsten Freunden diese Bedenken mitgetheilt, und Vorstellungen darüber gemacht, daß die leichtsinnig beschlossene Ehe wahrscheinlich nicht zum Heile führen könne.

§ 15.

Vermögen die unmittelbaren und mittelbaren Vorstellungen nicht, das Paar von seinem Vorsatz abzubringen, so hat der Eherath das Recht, eine Bedenkzeit von 2 bis 6 Monaten anzuberaumen, vor deren Ablauf nicht zum Aufgebot geschritten werden darf.

§ 16.

Wenn durch eine dereinstige Veränderung des Kirchengesetzes den Consistorien das Recht beigelegt wird, in Fällen, wo die Gefahr des aus der unbesonnenen Heirath zu erwartenden Verderbens recht augenscheinlich ist, eine längere Bedenkzeit zu bestimmen, oder ein Verbot auszusprechen, so hat der Eherath, falls seine Bemühungen nicht Erfolg haben, solche Fälle zur Kenntniß und Entscheidung des Consistoriums zu unterlegen.

2) Den Befehl des General-Consistorii vom 28. September 1856 No. 1011.

Das Rigasche evangelisch-lutherische Stadt-Consistorium hat, in Uebereinstimmung mit einem Antrage der dortigen Prediger-Synode von 1855, unterlegt um Erlaubniß des General-Consistoriums zur kirchlichen Einführung der in den „liturgischen Beiträgen" vom Professor Harnack (Dorpat 1851 bei Laakmann) herausgegebenen Sammlung von Introiten für die Liturgie des Hauptgottesdienstes mit den von der Rigaschen Synode gemachten, bei ihrem Protocoll von 1852 abgedruckten, Veränderungen und dabei den Wunsch ausgesprochen daß die Einführung der Introiten nicht blos für den Rigaschen, sondern für alle Consistorialbezirke erfolgen möge.

Hierauf hat das General-Consistorium, in Erwägung des § 7 des Kirchengesetzes und § 5 der Instruction verfügt: den übrigen Consistorien eine Berathung aufzugeben darüber, ob sie die kirchliche Einführung der in den liturgischen Beiträgen von Professor Harnack enthaltenen Sammlung von Introiten zur Liturgie des Hauptgottesdienstes, mit etwa zu proponirenden Veränderungen oder auch ohne solche für wünschenswerth halten. Demgemäß wird auch wohlgedachtem Consistorio vorgeschrieben, eine desfallsige Berathung auf der nächsten Synode seines Bezirks zu veranlassen und über das Resultat derselben, mit Beifügung seines Gutachtens über die erwähnte Frage, zu berichten.

Ein Exemplar der liturgischen Beiträge lege ich für jede Probstei bei und ersuche die Herren Pröbste dieselben in ihren Probsteien circuliren zu lassen.

Antrag, betreffend die Anstellung von Pfarr-Vicaren für Ehstland, zur Beprüfung, im Auftrage der vorigjährigen Synode.

§ 1.

Die Anstellung von Pfarr-Vicaren erscheint als dringende Nothwendigkeit sowohl in Betreff einer geordneten Leitung solcher Gemeinden, die durch Krankheit oder Tod ihrer Prediger fremder Beihülfe bedürfen, als auch um den Predigern die aus triftigen Gründen keinen Adjuncten anstellen können, bei zeitweiliger Abwesenheit von ihren Gemeinden, in Krankheitsfällen und dergleichen die Aussicht zu gewähren, auf Beistand rechnen zu können.

§ 2.

Für's Erste sind 2 Vicaren für Ehstland anzustellen; dieselben werden aus den von der Synode in Vorschlag gebrachten Candidaten, die das Examen pro ministerio absolvirt haben, vom Consistorio erwählt und auf Anordnung desselben ordinirt. Es erscheint eine Verwendung dafür wünschenswerth, daß solchen das erste Jahr ihres Vicariats als practisches Jahr angerechnet werde.

§ 4.

Die Vicaren sind vor Allem zur Bedienung vacanter Pfarren zu verwenden, können aber auch solchen Predigern, die ihrer Mitarbeit bedürfen, falls keine Vacancen sind, beigegeben werden.

§ 5.

Das Consistorium weist die Vicare dorthin, wo ihre Hülfeleistung demselben nothwendig zu sein scheint; deshalb sind die Gesuche um Zusendung der Vicare von den betreffenden Predigern durch die Pröbste an das Consistorium zu richten.

§ 6.

Treten Fälle ein, daß die Vicare weder an vacanten Pfarren noch bei Predigern, die wegen Alter und Kränklichkeit um Zusendung gebeten, Verwendung finden sollten, so kann sich jeder andere Prediger die Hülfe derselben vom Consistorio erbitten, gehen mehrere Gesuche der Art ein, so entscheidet das Consistorium, welchem Prediger sie beigegeben werden.

§ 7.

Die Vicare sind den Pröpsten des Bezirks, in welchem ihre Thätigkeit in Anspruch genommen wird, untergeordnet, haben an diese ihre Berichte einzusenden und sich an sie zu wenden, wenn sie des Rathes bedürfen.

§ 8.

Die Besoldung der Vicare wird für jeden auf 300 Rbl. S. jährlich angesetzt, die sie in vierteljährlichen Raten **postnumerando** aus der zu diesem Behufe zu errichtenden Casse beziehen. Außerdem erhalten sie auf den Pfarren, welche sie bedienen, die Beköstigung, Wohnung, Bedienung, Heizung, Licht und dergl., so wie die zu Amtsfahrten erforderliche Equipage unentgeltlich.

§ 9.

Derjenigen Pfarre, welcher ein Vicar vom Consistorio zugewiesen wird, oder für welche die Anstellung eines solchen erbeten worden, liegt es ob, für die Beförderung desselben an Ort und Stelle Sorge zu tragen.

§ 10.

Die Anstellung der Vicare, dauert so lange, bis sie selbst dieser Stellung entbunden zu werden wünschen oder bis eine Entscheidung des Consistorii sie derselben enthebt.

§ 11.

Die Synode ermittelt die Art und Weise, auf welche die zur Besoldung der Pfarr-Vicare erforderliche Summe zusammengebracht werde.

Von einem Herrn Apotheker Wrede aus Gdow, als Kirchenvorsteher der dortigen kleinen evangelisch-lutherischen Gemeinde, habe ich einen Brief erhalten, in welchem derselbe mir dringend den Nothstand jenes kleinen Häufleins unserer Glaubensbrüder ans Herz legt und mich um meine Fürsprache bei den Predigern Ehstlands angeht, ob sich dieselben ihrer in Liebe annehmen wollen. Ich kann diese Bitte nicht zurückweisen, und theile dieselbe den Herren Amtsbrüdern zur Prüfung und Berücksichtigung mit.

Dr. Christian Rein,
General-Superintendent.

ARA PT-4204

Eesti Ewangeeliumi Luteruse kiriku

Usupuhastuse püha

Jumalateenistuse laulud

1925 aastal.

I.

Wiisil: Oh anna tuhat keelt Sa mulle. P. 141.

Nüüd minewikust helid kostwad Meil Looja suurtest tegudest, Kui igawiku kandled laulwad Nad ammu kustund aegadest, — Laul usu hiiglawõitudest Ja ewangeeliumi wäest.

Uus waimukewad kohisedes Kord tõusis tardund wäljadel — Uus kewad, mida igatsedes Nii mitmed ootand orjaööl. Koit paistis temast werine Ju läbi tuleriitade.

Ja püha kiri jälle anti Siis nälgiwale rahwale, Ta kloostri tolmust wälja kanti, Et tema paistaks kõigile, Et kõik sealt otsiks keset ööd Nüüd ise wabalt koduteed.

Oh minewiku waimutuli, Nüüd hakka jälle hõõgama Ja usuwõimu püha õli Ka meidki wõidku eluga, Et minewiku pärandus Ei närtsiks meile tolmusuus.

II.

Wiisil: Üks kindel linn ja warjupaik. 316.

Meil tuleb abi Jumalast, Kes ikka wägew olnud! Ta päästab hädast wägewast, Mis meie peale tulnud, Küll kuri waenlane Meid wihkab kurjasti, Ta tuleb sõdima Nüüd kawalusega, Ei ole tema sarnast.

Kõik meie nõu on tühine, Ei mõju meie wägi; See wõib meid aita õieti, Kes patust lahti tegi. Kes see on? küsid sa, Suur Jeesus! kostan ma, See Issand suurest wäest, See Jumal, kelle käest Kõik wõimus meile tuleb.

Ehk oleks ilm täis kuradid, Kes tahaksid meid neelda, Ei karda meie ühtegi, Küll Jumal wõtab keelda: Ehk olgu hirmus meel Küll kurjal waimul weel, Ei siiski wõimust saa, Sest oma sõnaga Küll Jeesus teda wõidab.

Suur Jumal teeb, mis tõotab Ja tahab Waimu anda: Ehk kuri selts küll ähwardab, Ei jõua wastu panna; Ehk wõetakse nüüd Meilt ihu, raha, hüüd: Et mingu igawest! Ei saa nad kasu sest, Meil taewariik peab jääma!

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

III.

Wiisil: Jeruusalem, sa püha taewa linn. P. 270.

Ei karda meie, kui ka liiguks maa Ja mäed kõigukſid. Ei ära hukata meid keegi saa, Kui kõik ka wajukſid! Seſt Iſa wägew käſi On ikka meiega Ja tema jõud ei wäſi, Ta ilmawõitmata.

Ta meie warjupaik ja tugewus On kõige häda ſees, Laſ' mässata ſeſt kõrgus, ſügawus, Tõus tulgu merewees, — Me jääme kindlalt ſeisma, Kui kõik ka häwineb! Meid Jumal wõtab hoida, Kui häda ligineb!

IV.

Wiisil: Ma tahan jätta maha. P. 245.

Kui ſüdant piinab walu, Siis heida põlwili Ja Iſa kätte elu Nii uſu täiesti. Kõik mured tema ette Siis kanna palwewäes: Nii iga walumõte Sul kustub ſüdames.

Kui ſilmapiir nii pime Ja waim nii toeta, Siis Iſa püha nime Täis usku nimeta, Küll näeb, et pilwed jälle Nii kiirelt kaowad, Ja haige ſüdamele Siis inglid ilmuwad.

Siis puista ſüda wälja Nüüd oma Iſale, Kui mureſid ka palju, Ta leiab ſiiski nõu! Eks hinge looja oska Sind kõigis trööstida, Ka ſiis, kui hing ei ſuuda Kõik wälja ütelda.

(IV a. laulda ainult ſiis, kui jumalateenistus on armulauaga.)

Wiisil: Oh Jeeſus, ülem abimees. 204.

Mu Jeeſuke, ſa eluleib, Su juure eksja jõuab, Kel himu taewa peale käib, Ja ſinult armu nõuab, Seſt palun ma ſind ſüdameſt: Oh puhasta mind pattudeſt, Et kõlban ſinu lauale!

Nüüd armſa taewa roaga Mind, Iſſand, täna tööda, Mind elujõele juhata Ja ſelle ſeeſt mind jooda. Küll olen haige, roojane: Sa oma laualt, karjane, Mind ſiiski ära lükka!

Sa meſimagus taewaleib, Oh anna mulle armuſt, Kui patt mu hinge peale käib, Et pääſen tema hirmuſt! Su õigus, ſee nüüd katku mind, Et mul ei ole karta ſind, Kui iſtun ſinu lauas.

Kõik wihawaenu kustuta Mu ſüdameſt ja hingeſt, Mu wigaduſi ilmuta, Et ma neid nutan järgeſt. Sa püha paaſatalleke, Oh anna ennaſt minule Nüüd hinge kaſuks süüa.

Mu Jeeſuke, ſa eluleib, Mind iſe ſööta wõta! Oh weri, mis kõik päästa wõib, Mind heldeſt jootma tõtta! Sa jääd mu ſiſſe, anna ka, Et jään ſu ſiſſe lõpmata, Siis ſaan ſu läbi taewa.

V.

Wiisil: Sull', Sull', Jehoowa tahan laulda. P. 152.

Üht ainuſt nime mina tean, Mis Jumal annud meile õndſuſeks Üht nime ikka armſaks pean, Ta wägi muudab talwe kewadeks: Su nimi, Jeeſus Kristus, igaweſt On mulle kõigekallim kõikideſt.

Üht nime tahan ſüdamesſe Ma uſus kirjutada omale. See paistab minu muredesſe Kui hele, ſelge taewapäikene. Su nimi, Jeeſus Kristus, igaweſt On mulle kõigekallim kõikideſt.

ARH PT-4204

Laulud
Usupuhastuse pühaks

31. oktoobril 1942. a.

Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku kogudustes.

Alguslaul.

Viisil: Ma tahan jätta maha. P. 245.

Ma tean, mis mina usun, Mis kõikumata jääb, Kus julgesti ma asun, Kui ilm ka hukka läeb. Ma tean, mis appi tõttab, Kui käes on surmaöö, Kui ebatarkus petab, Ja nurja läeb ta töö.

Ma tean, mis kõiges elus Ei minust maha jää. Mul kindel koja alus, Mis kadumist ei näe: Need on mu Jeesu sõnad, Need selged sõnad kõik! Ses kaljukindlas linnas On minu varjupaik.

Ka tunnen mina seda, Kes koda ehitab: See on see Issand, keda Kõik taevas kummardab, See, kellel' seeravimid Au, väge annavad, Ja kellel' keerubimid On pühad teenijad.

See on see armupäike, Mu Issand Jeesuke, See valgus, kelle läige Viib varjud kaugele. Et tõusku tuuli palju, Ei siiski kõigu ma, — Mu alus ja mu kalju On Õnnistegija.

Pealaul.

Viisil: Üks kindel linn ja varjupaik. P. 316.

Meil' tuleb abi Jumalast, Kes ikka vägev olnud! Ta päästab hädast vägevast, Mis meie peale tulnud. Küll kuri vaenlane Meid vihkab kurjasti, Ta tuleb sõdima Nüüd kavalusega, Ei ole tema sarnast.

Kõik meie nõu on tühine, Ei mõju meie vägi; See võib meid aita õieti, Kes patust lahti tegi. Kes see on? küsid sa. Suur Jeesus! kostan ma, See Issand suurest väest, See Jumal, kelle käest Kõik võimus meile tuleb.

Ehk oleks ilm täis kuradeid, Kes tahaksid meid neelda, Ei karda meie ühtegi, Küll Jumal võtab keelda: Ehk olgu hirmus meel Küll kurjal vaimul veel, Ei siiski võimust saa, Sest oma sõnaga Küll Jeesus teda võidab.

Suur Jumal teeb, mis tõotab, Ja tahab Vaimu anda: Ehk kuri selts küll ähvardab, Ei jõua vastu panna; Ehk võetakse nüüd Meilt ihu, raha, hüüd: Et mingu igavest! Ei saa nad kasu sest, Meil' taevariik peab jääma!

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Kantslisalm.

Omal viisil. P. 323.

Kindlaks jää, kindlaks jää! Siion, pea, mis sul on, Ära võta leigeks minna, Vaata, ligi jõuab kroon! Mis on taga, jäta sinna. Siion, kui on viimne häda käes, Kindlaks jää, kindlaks jää!

Palvelaul.

Viisil: Mu Jeesus, elu valgustus. P. 32.

Loo puhas süda minule; Patt aja minust kaugele Ja keela teda vägevast Mu südamesse asumast.

Sull' avan, Jeesus, ukse ma: Jää sa mu sisse elama Ja pühi välja roojus kõik Mu hingest, mis su elupaik.

Su hea Vaimu valguses, Su helkja palge hiilguses Mind saada kõigel eluteel Nii kaua, kui mul käia veel.

Ja oma taeva varagä Mu väese südant rikasta, Nõu, tarkust, väge rohkesti Mull' armust saada hingesse.

Su nimele siis austust Ma annan südamest ja suust, Ja kiitlen kõige enam sest, Et jään su omaks igavest.

Lõpulaul.

Omal viisil. P. 23.

Mis nõuame, on sinu nõu, Mis palume, on sinu au; Sest aita meid, kes loodame Su peale ja sind ootame.

Su sõna on su linna vall Ja kilp ja mõõk, ta varju all Su rahvas jäägu rahule Ja truiks, Issand, sinule.

Oh anna, et su sõna sees Kõik elaksime Vaimu väes, Et läbi vaeva rõõmusse Ja viimaks taeva saaksime.

Usu õige alus.

Matteuse ev. 10, 32—33.

Usupuhastuse püha tuletab ikka jälle meelde usuvõitlusi kristlikus kirikus enam kui 400 aastat tagasi. Ja mispärast võideldi siis nii ägedasti? Võideldi usualuste pärast. Mis on ristiusu õpetuse süda ja tuum? Mis on see alus, millele ristikogudus rajatud, millel ta püsinud on ja mis ta kindlaks teeb otsani? See ei olnud noil aegadel selge ei õpetajail ega rahvahulkadel. Küll ütleb apostel Paulus selgel sõnal, et ükski teist alust rajada ei või kui see, mis ju rajatud on; kuid ometi oli see alus aja jooksul unarusse jää-

nud. Oli hakatud otsima teisi aluseid, ja see oli viinud inimeste elu vildakale teele. Sest usust kasvab välja elu. Sellele juhtisid tähelepanu usupuhastajad ja nõudsid: tagasi jälle usu õige aluse juurde, tagasi algristikoguduse usualuse juurde! Meie kirjasõna tunnistabki sest ainsast õigest usualusest. See ei ole keegi muu, kui Jeesus Kristus: kes teda tunnistab, see leiab igavese elu; kes teda salgab, see kaotab selle.

Ristiusk on lunastususk; ta kuulutab lunastust kogu inimsoole. Ja lunastust vajab iga inimene. Jumal, kes meid loonud, on püha, meie aga oleme eksijad inimesed ja seega Jumala karistuse väärt.

Tahame meie Jumalaga osadust otsida ja osaduses elada, siis vajame andekssaamist ja lepitust Jumalaga. Sest: „ei pühasse või iial puutuda, mis roojane, vaid see mis püha ka.“ Ka Iisraeli rahvas otsis lunastust, ja nad tegid seda õige innukalt; aga see nende lunastustee ei olnud õige, — nad tegid seda „mõistmata viisil“, nagu ütleb apostel Paulus. Neil olid Jumala käsud, Jumala tahtmise ilmutus selgemini kui teistel rahvastel. Ja nende kirjatundjad õpetasid: elage nende käskude järele, täitke neid täiuslikult, siis olete Jumala meele pärast, õiged. Oma eneseõigusega lootsid nad endid lunastada. Seda näeme kõige paremini variseeride juures. Nemad püüdsid välispidi tähttähelt täita, mitte ainult Jumala kümmet käsku, vaid ka kõiki teisi usulisi ettekirjutisi: paastumisi, kätepesemisi, almuste jagamisi; isegi köömnest ja tillist maksid nad kümnist. Ja ometi ei leidnud nad rahu Jumalaga. Nende südametunnistus mõistis neid hukka; nende teod olid puudulikud Jumala ees. „Mida pean ma tegema, et elu pärin?“ — nõnda küsis rikas noormees, nõnda ka Nikodeemus. — Seal tuli Jeesus ja õpetas: „mitte inimese enese ära teenitud õigus, vaid Jumala arm on see, mis taevariigi uksed avab. Patused ja tölnerid leidsid tema juures lohutust; ja röövel ristisambas oli esimene, kes tema käe kõrval paradiisi läks. See oli evangeeliumi suurim rõõmukuulutus patustele. Jeesus ise, õige, süütu Jumala Poeg, andis enese ohvriks patuste eest, et Isa viha vaigistada ja langenud inimsoole lunastust saavutada. Sellepärast on tema nüüd Lunastaja, meie Õnnistegija, tema ainuüksi. Kes teda siin seks tunnistab, seda tunnistab omaks ka Isa taevas. See on ristiusu õpetuse aluspõhi algusest saadik. Ses usus on tuhanded ja miljonid õndsuse leidnud. Kus aga teisi aluseid otsitakse, kus usaldus ja lootus pannakse oma õigusele, „heategudele“ või inimestele, kes meie eest kostavad,

Kantslisalm.

Omal viisil. P. 323.

Kindlaks jää, kindlaks jää! Siion, pea, mis sul on, Ära võta leigeks minna, Vaata, ligi jõuab kroon! Mis on taga, jäta sinna. Siion, kui on viimne häda käes, Kindlaks jää, kindlaks jää!

Palvelaul.

Viisil: Mu Jeesus, elu valgustus. P. 32.

Loo puhas süda minule; Patt aja minust kaugele Ja keela teda vägevast Mu südamesse asumast.

Sull' avan, Jeesus, ukse ma: Jää sa mu sisse elama Ja pühi välja roojus kõik Mu hingest, mis su elupaik.

Su hea Vaimu valguses, Su helkja palge hiilguses Mind saada kõigel eluteel Nii kaua, kui mul käia veel.

Ja oma taeva varagä Mu väese südant rikasta, Nõu, tarkust, väge rohkesti Mull' armust saada hingesse.

Su nimele siis austust Ma annan südamest ja suust, Ja kiitlen kõige enam sest, Et jään su omaks igavest.

Lõpulaul.

Omal viisil. P. 23.

Mis nõuame, on sinu nõu, Mis palume, on sinu au; Sest aita meid, kes loodame Su peale ja sind ootame.

Su sõna on su linna vall Ja kilp ja mõõk, ta varju all Su rahvas jäägu rahule Ja truiks, Issand, sinule.

Oh anna, et su sõna sees Kõik elaksime Vaimu väes, Et läbi vaeva rõõmusse Ja viimaks taeva saaksime.

Usu õige alus.

Matteuse ev. 10, 32—33.

Usupuhastuse püha tuletab ikka jälle meelde usuvõitlusi kristlikus kirikus enam kui 400 aastat tagasi. Ja mispärast võideldi siis nii ägedasti? Võideldi usualuste pärast. Mis on ristiusu õpetuse süda ja tuum? Mis on see alus, millele ristikogudus rajatud, millel ta püsinud on ja mis ta kindlaks teeb otsani? See ei olnud noil aegadel selge ei õpetajail ega rahvahulkadel. Küll ütleb apostel Paulus selgel sõnal, et ükski teist alust rajada ei või kui see, mis ju rajatud on; kuid ometi oli see alus aja jooksul unarusse jäänud. Oli hakatud otsima teisi aluseid, ja see oli viinud inimeste elu vildakale teele. Sest usust kasvab välja elu. Sellele juhtisid tähelepanu usupuhastajad ja nõudsid: tagasi jälle usu õige aluse juurde, tagasi algristikoguduse usualuse juurde! Meie kirjasõna tunnistabki sest ainsast õigest usualusest. See ei ole keegi muu, kui Jeesus Kristus: kes teda tunnistab, see leiab igavese elu; kes teda salgab, see kaotab selle.

Ristiusk on lunastususk; ta kuulutab lunastust kogu inimsoole. Ja lunastust vajab iga inimene. Jumal, kes meid loonud, on püha, meie aga oleme eksijad inimesed ja seega Jumala karistuse väärt.

Tahame meie Jumalaga osadust otsida ja osaduses elada, siis vajame andekssaamist ja lepitust Jumalaga. Sest: „ei pühasse või iial puutuda, mis roojane, vaid see mis püha ka.“ Ka Iisraeli rahvas otsis lunastust, ja nad tegid seda õige innukalt; aga see nende lunastustee ei olnud õige, — nad tegid seda „mõistmata viisil“, nagu ütleb apostel Paulus. Neil olid Jumala käsud, Jumala tahtmise ilmutus selgemini kui teistel rahvastel. Ja nende kirjatundjad õpetasid: elage nende käskude järele, täitke neid täiuslikult, siis olete Jumala meele pärast, õiged. Oma eneseõigusega lootsid nad endid lunastada. Seda näeme kõige paremini variseeride juures. Nemad püüdsid välispidi tähttähelt täita, mitte ainult Jumala kümmet käsku, vaid ka kõiki teisi usulisi ettekirjutisi: paastumisi, kätepesemisi, almuste jagamisi; isegi köömnest ja tillist maksid nad kümnist. Ja ometi ei leidnud nad rahu Jumalaga. Nende südametunnistus mõistis neid hukka; nende teod olid puudulikud Jumala ees. „Mida pean ma tegema, et elu pärin?“ — nõnda küsis rikas noormees, nõnda ka Nikodeemus. — Seal tuli Jeesus ja õpetas: „mitte inimese enese ärateenitud õigus, vaid Jumala arm on see, mis taevariigi uksed avab. Patused ja tõlnerid leidsid tema juures lohutust; ja röövel ristisambas oli esimene, kes tema käe kõrval paradiisi läks. See oli evangeeliumi suurim rõõmukuulutus patustele. Jeesus ise, õige, süütu Jumala Poeg, andis enese ohvriks patuste eest, et Isa viha vaigistada ja langenud inimsoole lunastust saavutada. Sellepärast on tema nüüd Lunastaja, meie Õnnistegija, tema ainuüksi. Kes teda siin seks tunnistab, seda tunnistab omaks ka Isa taevas. See on ristiusu õpetuse aluspõhi algusest saadik. Ses usus on tuhanded ja miljonid õndsuse leidnud. Kus aga teisi aluseid otsitakse, kus usaldus ja lootus pannakse oma õigusele, „heategudele“ või inimestele, kes meie eest kostavad,

seal on usuelu vale rööbastele sattunud. Ja niisugune oli kristliku kiriku seisukord enne usupuhastust. Kirik oma õpetusega oli Püha Kirja põhjalt lahkunud. Jeesus Kristus ei olnud enam ainus usualus. Mitte usk Jeesusesse Kristusesse, vaid välispidiste kommete täitmine, kirikule teotegemine pidi lunastuseks saama. See sundis usupuhastajaid, meie usuisa Martin Lutheriga eesotsas, võitlema, ja nad on võitjaks jäänud. Meile on nad usu ainsa, õige aluse, Jeesuse Kristuse, jälle tagasi annud.

Meie ülim küsimine on ja peab olema: „mida pean ma tegema, et õndsaks saada?“ Ja sellele on üksainus õige vastus: „Usu Issanda Jeesuse Kristuse sisse, siis saad õndsaks sina ja su pere.“ Seda me teame, ja sest hoiame kinni. Olgem Jeesuse tunnistajad inimeste ees sõna ja teoga. On aga ka neid, kes Jeesust salgavad, kes teda mitte oma Õnnistegijaks ei tunnista. Neid oli tema maapealse elu ajal — muidu ei oleks nad teda risti lüüa lasknud. Neid oli pärast, muidu ei oleks usupuhastust vaja olnud. Neid on ka meie ajal. Ei ole ühtegi teist, kelle pärast nii palju vaieldud oleks, kui Naatsareti Jeesus: — Kes tema õieti on? Ja paljudele ei ole ta muud, kui inimene teiste hulgas, küll puhtam ja ideaalsem kui teised, aga ometi inimene. Omale eeskujuks võtavad nad teda, aga oma Õnnistegijaks ei tunnista nad teda mitte. Või kogunisti — teda pilgatakse, naerdakse ja teotatakse — nagu tol korral seal Suurel Reedel. Need kõik on tema salgajad inimeste ees. Need ei otsi lunastust, nad arvavad: meil ei ole vaja ei Jumalat ega andekssaamist. Ise oleme need, kes enese õndsaks teeme. Oh kui suur pettus!

Kui eluga ja surmaga siin maailmas kõik otsas oleks! Mis ütleb Jeesus ise siin: „Kes iial minu salgab inimeste ees, tema salgan minagi oma Isa ees, kes on taevas.“ Missugune hoiatus! Kui tõsine hoiatus! Ükskord seisame Jumala kohtu ees; ja mis siis, kui elus Issand Isa paremal käel meid ei tunne ega tunnista?! Mis siis, kui tema meid seal ära salgab?! Mis võiks meid siis päästa? „Siis naer küll peab lõppema, kui tules peab minema kõik maa ja taevas hukka!“

Ärgem olgem Jeesuse salgajad, vaid olgem tema tunnistajad inimeste ees, siis on meil ja meie rahval elu. Aamen.

J. Liiv
õp. emer.

J. Roosileht & Ko. trükikoda. 2335

Eesti Ev. Lut. Usu Kiriku
HOOLDAJA

Nr. 733.

Tallinnas, 27. novembril 1939.

V. a.

E.E.L.K. Piiskopi Valimiskogu

liikmele saadik J. Kamarik.

Palun Teid osa võtta E. E. L. K. Piiskopi Valimiskogu koosolekust, mis kokku astub 14. detsembril 1939 Tallinnas, Börsisaalis, Pikk t. 17.

PÄEVAKORD:

1. Kell 10 homm. avajumalateenistus Tallinna Piiskoplikus Toomkirikus.
2. Kell 12 p. valimiskogu avamine Börsisaalis, Pikk t. 17.
3. Tarvilikud valimised.
4. Piiskopi kandidaadi või kandidaatide ülesseadmine.
5. Piiskopi valimine.
6. Koosoleku lõpetamine.

Märge: Valimiskogu liikmete registreerimine toimub enne koosolekut kl. 11.30—12.00.

J. Varik,
Kiriku hooldaja.

ARH PT-4204

Bibliotheca Universitatis Tartuensis

Meie, allakirjutanud EELK kirikuõpetajad, oma koosolekul 12. sept. 1939. a. Tallinnas, olles arutanud Eesti kiriku praegust olukorda, jõudsime järgmistele seisukohtadele, mida siin avalikult seletame.

Kristlik kirik peab seisma pühakirja alusel. Ainult siis võib tema olla rahva südametunnistuseks ja temast võivad lähtuda need normid ja jõud, mis kannavad rahva liikmete kõlbelist elu. Praegusel äreval ajal, kus maailmas on lahti puhkenud hirmus sõda, peab kirik eriti valvama selle järele, et ta suudaks seista oma ülesannete kõrgusel.

Tundes oma ametikutse tõsidust ja vastutust Jumala ja inimeste ees ning olemasolu pärast peame meie sügava seesmise valuga tunnistama, et Eesti ev.-luteriusu kirikul on praeguses olukorras väga raske ülesandeid täita, mis Jumal temale on määranud. Kirikus on esile tulnud väärnähtusi, mis ähvardavad hävitada meie kiriku ja lämmatada rahva usulised ja kõlbelised tõekspidamised. Praegune raske olukord meie kirikus on oluliselt tingitud piiskop H. B. Rahamäe perekonnaelust. Kuigi pühakiri piiskopilt nõuab, et tema elu oleks laitmatu ja ta hästi suudaks juhtida oma maja (1. Tim. 3:2, 5), nõustus piiskop Rahamägi ometigi lahutama oma abielu ja esitas vastava palve kohtule. Samal ajal oli ta loonud sidemeid teise naisega, kellega ta kavatses abielluda. Selline piiskopi elu seisab otseses vastolus pühakirjaga, mis on meie kiriku vankumatuks aluseks. Piiskopi samm mõjub laostavalt kogu rahva usulisele ja kõlbelisele arusaamisele, sest paljud leiavad piiskopi eeskujust õigustust oma nõrkuste teostamiseks, põlates Jumala sõna. See kõik toob paratamatult endaga kaasa meie kodude purunemise ja viib meie rahva hävingule.

Piiskop Rahamägi kui kirikuõpetaja kõlbelise elu ülevaataja ei ole olnud võimeline täitma ka järelevalve ülesannet. Näit. on õpetaja Lepa tegutsemises tulnud ilmsiks kohutavaid moraalivastaseid nähtusi, mis hävitavad igasuguse lugupidamise kiriku ja kirikuõpetajate vastu.

Piiskop H. B. Rahamägi on korduvalt lubaduse annud oma kohalt lahkumiseks, kuid need lubadused ikka täitmata jätnud.

Kahetsetaval viisil on piiskopi asjasse kistud isegi mitmed väliskirikud ja nende juhid, mida kuidagi sündsaks ei saa pidada.

Hiljuti Tallinnas ära peetud kirikukogu püüdis kiriku kriisi lahendada sellega, et ta kirikuelu paranduse nõudjate ettepanekud ja püüded ebasündsaks tunnistas ja piiskopile ta edaspidiseks tegevuseks rohket õnnistust soovis. See otsus, mis pidi olema usaldusavalduseks piiskop Rahamäele ja umbusalduse avalduseks Jumala sõna tunnistajatele, on tehtud üldse arvestamata pühakirja seisukohti. Ka on see otsus otseses vastolus kiriku põhimäärustega. Viimased ei näe sellist usalduse või umbusalduse avaldamise võimalust üldse mitte ette. Süüdlaseks võib kiriku ametikandjaid põhimääruste järele mõista piiskop, praostid ja kiriku kohus, mitte aga kirikukogu.

Nüüd on piiskop Rahamägi, toetudes kirikukogu seadusevastesele usaldusavaldusele, asunud nende praostite, õpetajate ja teiste Jumala sõna kuulutajate tagandamisele, kes pühakirja ja südametunnistuse põhjal ei ole võtnud õigeks kiita tema samme.

Ikka jälle on räägitud andeksandmisest piiskopile. Meile on see iseenesestmõistetav, et igale kahetsejale antakse andeks. Kuid andeksandmine ei tee seda inimest veel kõlbulikuks tema ameti jaoks.

Kõike eeltoodut silmas pidades leiame meie, et piiskop Rahamäe autoriteet ja usaldus tema vastu on täiesti hävinud ja et selline piiskop ei selline piiskop ei saa olla kirikuõpetajate hingekarjaseks. Eesti kirikule juhiks ja kirikurahva eeskujuks. Seepärast peame tarvilikuks piiskopi lahkumise ametist."

Tartu Ülikooli Raamatukogu ARHIIVKOGU

Edasi koosolekul võeti ühel häälel vastu järgmine resolutsioon:

„Kuna meie praeguse piiskopi ja kirikuvalitsuse otsuseid ei saa enam pidada eneste kohta siduvaiks, meie töö ja võitlus kirikus aga peab jatkuma, volitame meie praegust koosoleku juhatust — praosteid H. Kubu ja A. Arumäed ja abipraostit J. Varikut täieliku usaldusega meie nimel kõiki vajalisi samme astuma, otsuseid tegema ja meile kõigest juhtnööre andma, samuti meie nimel selles asjas seletustega esinema seal, kus neid nõutakse."

Selle volituse põhjal H. Kubu, J. Varik ja A. Arumäe esitasidki oma allkirjadega koosolekul vastu võetud deklaratsiooni samal päeval siseminister R. Veermaale.

Deklaratsioonile on alla kirjutanud koosolekust osa võtnud järgmised õpetajad:

H. Kubu, J. Varik, A. Arumäe, R. Bidder, J. Truu, J. Muru, A. Vooremaa, V. Thomson, A. Soosaar, A. Janno, G. Normann, G. Gnadenteich, A. Ein, C. H. Intelmann, H. Hörschelmann, A. Hausen, M. Nurm, M. Torrim, G. Hörschelmann, J. Jalajas, L. Treumann, P. Paulsen, J. Liiv, V. Holst, J. Reidak, H. Thomson, R. Sauerbrei, E. Lind, K. Kentman, M. Ostrov, R. Jõgis, R. Koolmeister, A. Jürgenson, E. Petersoo, O. Frey, K. Kiisk, A. Tooming, P. H. Tammaru, E. Uibo, A. Graf, H. Frey, S. Eberhardt, B. Zur-Mühlen, P. Nõmmik, B. Hasselblatt, E. Pähn, K. Tiit, J. Varik, K. Schultz, J. Kiivit, R. Valter, J. E. Sõmer, M. Heinam, A. Vatter, E. Kikas, O. Etzold ja J. Järve.

Tunnistan end resolutsiooniga põhijoontes solidaarseks.

E. Lootma.

PT
TRÜ Raamatukogu
316-68

„Kiirtrükk", Tallinn, Rüütli 4. 1939.

ARH PT-4204

Lisa ettepanekud koguduse põhikirja juure.

A.

Usuteadlaste konverentsil ülesseatud ettepanekud ja sooviavaldused:

Koguduse põhikiri.

Täiskogude kohta teeb Võru praostkonna õpetajate konverentsi ettepaneku praost F. Ederberg:

„Täiskogu tuleb iga kolme aasta järel kokku ainult valimisteks ja informatsiooniks. — Koguduse eelarve valmistab eestseisus, võtab vastu nõukogu ja kinnitab Konsistoorium.“

Praost Beermann teeb ettepaneku § 27. tähendatud nõukogu liigete valimise kohta:

„Täiskogu valib saadikuid arvu poolest kaks korda enam kui kiriku nõukogu liikmeid. Need saadikud võtavad aastamakse vastu, kinnitavad eelarved ja valivad ühes nõukoguga õpetaja ja köstri.“ — (Suurendatud kiriku nõukogu.)

Õp. Tallmeister teeb ettepaneku § 30 põhikirjast välja jätta ja § 28-le pärast sõnu „põhikirja muutmine“ juure lisada sõnad: „koguduse kirikust (liidust) lahkumine ja koguduse lõpetamine.“

B.

Konsistooriumi poolt:

§ 23 on väljajäänud „piiskopile“, peab olema: „Õpetaja ja köster alluvad teenistuse asjus kohalikule praostile, piiskopile ja Konsistooriumile.“

AA
44687

PT
Tartu Ülikooli Raamatukogu
183868
435-112
ARHIIVKOGU

ARH PT-4204

23.VII 45.
64

Eesti Ewangeeliumi Luteri kiriku koguduste usklikele

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Wabariigi Wiienda Aastapäewa puhul

Öö on mööda läinud, aga päev on ligi tulnud, sellepärast heitkem enestest ära pimeduse teod ja ehitagem end valguse sõjariistadega.
Rooma r. 13-12.

Tãna, 21. juulil 1945. a., pühitseme esmakordselt Nõukogude Eesti aastapäeva rahulikus olukorras.

Oma nõukogude kodumaa palav armastus kinnitas eesti rahva poegi võimsa Punaarmee ridades rasketel võitluspäevadel võitluses igivana vaenlasega oma kodumaa vabastamiseks.

Kõige vägevama Jumala kaitsel ja hoidmisel 1941. a. kodumaalt lahkunud eesti rahva pojad-tütred tulid tagasi võitjatena. Nende võidukas tee kulges kaugelt Uurali tagant kuni Kuuramaa rannikuni.

Tãnu kõige vägevama Jumala hoidvale käele paljud lapsed said tagasi omad isad, naised — mehed, vanemad — lapsed. Nad said nemad tagasi kangelastena, kellede rinda ehivad vapruse ja kangelastegude hinnanguna austavad Nõukogude Valitsuse ordenid ja medalid. Nad teenisid Nõukogude Valitsuselt austava kaardivãe nimetuse.

Kuid paljud langesid — langesid kangelastena, langesid selle eest, mille eest võitlesid meie esivanemate vaprad pojad aastasadu tagasi. Nad langesid tasujaina nende eest. Olgu kallis ja püha meile mälestus neist. Lohutame nende kurbuses olevaid omakseid.

Tãnu kõige vägevama Jumala hoidvale käele suutsid paljud üle elada raskused saksa orjuses, kuhu neid viis taganev vaenlane. Nad võisid põõrduda tagasi oma vabale kodumaale, tãnu Nõukogude rahvaste Võidu Armee saavutuste tõttu.

Ainult kümme kuud on mõõdunud sũngest, kolm aastat kestnud okupatsiooniajast, mis jättis rasked haavad meie kodumaale, jättis arvuka hulga masshaudu tuhandete laipadega, jättis ketserlikke tuliriitu poolpõlenud inimestega, jättis lõhutud linnad, põletatud kodud. Paanilises taganemises, taltsutamata vihas, ei hoolinud vaenlane ei millestki. Ta lõhkus ja hãvitas kõik; oli see elumaja või Jumalakoda, noor või vana, mees või naine.

Kümme kuud on keenud kibe ja usin ülesehitustõõ varemeil. Pingutava tõõ ja Nõukogude Liidu vennasrahvaste, eriti suure vene rahva, abi tagajärjel on saavutatud suuri tulemusi selle aja jooksul ülesehitustõõs ENSV-s.

Seni saavutatud tagajärjed on parimaks tõendiks meie rahva sitkusest ja tema elujõust. Seda tõõd on õnnistanud kõige vägevam Jumal. See kohustab meid kõiki veel pingsamale tõõle, veel suurematele saavutustele selleks, et olevad haavad paraneksid kiiremini, et saabuks rutem õnnelik ja rahulik elu.

Tãnasel ENSV 5-da aastapäeva puhul läkitan ma enese ja Kiriku valitsuse nimel kõigile ev. lut. usu kiriku usklikele kristliku tervituse ja palun Kõigevãgevamalt kõigile jõudu ning kinnitust ausaks ja ülesehitavaks tõõks meie armsa ja väikese Nõukogude Eesti heaks.

Tãnasel päeval põõrdun ma kõigi õpetajate ja teiste kiriku teenistuses olevate isikute poole, et need näitaksid oma isikliku eluga ja oma tegevusega eeskuju nendest ülesannetest osavõtmises, mis seisavad ees nõukogude riigi ülesehitamise tõõs.

Tãnasel päeval palvetame Jumala poole ja palume temalt õnnistust meie maale, meie rahvale, meie Nõukogude Valitsusele.

Olgu Jumala õnnistus teiega ja kogu meie rahvaga.

Tallinnas, 20. juulil 1945. a.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Eesti Evangeeliumi Luteri Kiriku
Piiskopi asetäitja A. PÄHN

Trükikoda Pikk tän. 2. Tell. nr 2073. MB-03503. Trükki antud 21. VII 45. 5000

ARH PT-4204

66

Kõigile Liiwimaa Ewangeliumi-Luteruse usu kogudustele.

Tartu Ülikooli Raamatukogu ARHIIVKOGU

Arm olgu teiega, halastus ja rahu Jumalast, meie Isast, ja Issandast Jesusest Kristusest, meie Õnnistegijast.

Issanda sees armastatud usuwennad!

Teile ja teie lastele kuulutatakse weel ikka Jumala armust Jesuse Kristuse armuõpetust, ja otsekui teie selle armuõpetuse läbi Pühalt Waimult olete kutsutud ja kogutud, otse nõnda andke endid sellesama armuõpetuse läbi ka ikka peale walgustada, pühitseda ja Jesuse Kristuse juures hoida õige ainu usu sees. Aga nüüd kuulukse meie maad mööda paha juttu, et mitmes kohas meie maal teie seas liigsöömine ja liigjoomine ning korratu lugu on hakanud enam ja enam wõimust wõtma, nõnda et palju meie koguduste liikmeid ihu ja hinge kahjusse sattuwad ja et pahandus tekib Jesuse Kristuse koguduse keskel. Sellepärast on minu kohus ja wõlg meie Ewangeliumi-Luteruse kiriku, jah, palju enam Issanda Jesuse Kristuse ees, teid, oma usuwendi, apostli Pauluse terweliku ja tarwiliku sõnaga uuesti äratada, mis teie ommeti ka olete kuulnud ja lugenud, aga mis paraku mitmilt teie seas meelest maha jäetakse, nimelt, et meie, kes ristiinimesed, „ei pea wõõra ike wedajateks saama umbusklikutega“ (2 Kor. 6, 14). Seesama apostel maenitseb sellepärast ka Ewesuse ristirahwast (5, 11—18):

„Ärge wõtke osa pimeduse wiljata tegudest, waid palju enam weel noomige neid. Sest mis neilt salaja sünnib, on ka häbi ütelda. Aga see kõik saab awalikuks, kui seda walguselt noomitakse. Sest kõik, mis awalikuks teeb, on walgus. Seepärast ütleb tema: Ärka üles, kes magad, ja tõuse üles surnust, siis saab Kristus sind walgustama. Siis katske nüüd, kuitao teie targalikult käite, ei mitte kui rumalad, waid nõnda kui targad. Pidage aega kalliks, sest need päewad on pahad. Sellepärast ärge olge rumalad, waid mõistke, mis Issanda tahtmine on, ja ärge jooge endid täis wiina, millest tige elu tõuseb, waid saage täis Waimu.“

Eks nüüd seesinane maenitsus ka pea meie südamesse tungima meie nüüdsel ajal, otsegu ka meie kohta need sõnad makswad, mis seesama apostel Paulus on kirjutanud Wilippi kogudusele (2, 12—16):

„Nõudke kartuse ja wäristusega, et teie õndsaks saate, sest Jumal on, kes teie sees saadab tahtmist ja tegemist, oma hea meele pärast. Tehke kõik ilma nuriseмata ja kahtlemata, et teie olekste laitmata ja wagurad ja Jumala roojastamata lapsed kõwera ja ärapöördud sugu keskel, kelle seas teie paistate nagu taewatähed maailmas, elu sõnast kinni hoides“ — ja jälle (3, 18. 19): „Sest mitu käiwad, kellest mina teile sagedaste olen ütelnud ja ütlen nüüd nuttes: Kristuse risti waenlased, kelle ots on hukkasaamine, kelle jumal nende kõht on ja kes oma häbist kiitlewad, kellel maapealsed mõtted on.“

Iseäranis teie pulmad, teie warud, teie puhted ja muud pidud lähwad seal teal taludes ja ka linnades nurjatuks ja koledaks jootudeks, kuna teine püüab teise ette jõuda wõi kõigewähemaltki teise järele jõuda aruldast rooga ja kanget joomaaega pakkudes ning larmitsejat lustituju sallides ja edendades, et rahwalt kiita saaks kui lahke pidutoimetaja. Sedasugust tühja auu püüdmist kihutawad ka weel need oma hirwitamisega üles, kes muud rõõmu ei tunne, kui oma liha ja selle himusid keelmata orjata, kes sellepärast ka ihnuseks sõitlewad, kui nemad ei saa, mis nad ise nii ahnelt päriwad. Aga seda wiisi saab Jumala sõna ja Jumala õnnistus, kas peenema wõi roppema prassimise teel põlastawaks tehtud ja majadest ja südametest wälja saadetud, ning waata, mis mäda korts nüüd meie Ewangeliumi-Luteruse usu koguduste külge on hakkamas, nõnda et paha puhumine meie usuwendade karskuseta wallatuse elust paraku põhjuseta ei ole.

Aga teie ei ole Kristust mitte nõnda õppinud, waid olete ommeti ennemine kuulnud ja Tema sees õpetatud, kuitao Jesuse sees on tõsine ja õige olek. Kui nüüd apostel Jakobus (5, 5) kirjutab:

„Teie olete prassimises ja oma himude järele elanud maa peal: teie olete oma südamed toitnud otsekui tapmise päewaks“ — siis lisab ta pärastpoole (9. salm) ka weel juure: „Waata, kohtumõistja seisab ukse ees!“

Kas meie siis tahame kõwemad olla kui Tema? Ehk kas peab Tema meie peale tulema, kohtu hoopa andma ja meid pihuks peksma, sest et meie Tema kannatust ja pitkameelt wallatumal meelel naeruks pöörame? — Mitte nõnda, minu wennad!

Siis andke endid nüüd Jumala sõna noomimise alla ja saage jälle lahti kurati köiest, et meie endid ei annaks uuesti wangi tema tahtmist tegema, päraſt seda kui Kristus meid on peaſtnud oma püha kalli were ja oma ilmaſüüta kannatamise ja ſurmaga.

Siis maenitſen mina teid nüüd, et ſaatke ära eneste keskelt niiſuguſt inetuſt ja ülbduſt, ning lõpeks ma tõstan teie poole nüüd weel heale meie Iſſanda Jeſuſe Kristuſe apoſtlite, Pauluſe ja Peetruſe, sõnadega:

(Wilipp. 4, 8. 9) „Mis muud, wennad, — mis tõſine on, mis auus, mis õige, mis kaſin, mis lõbus, mis hea on kuulda, kui üks hea kombe, ja mis kiituſe wäärt on, — ſee peale mõtelge, ſeda tehke: ſiis on rahu Jumal teiega.“ — (2. Kor. 7, 1) Ja „et meil nüüd niiſuguſed tõutuſed on, minu armſad, ſiis puhaſtagem endid köigeſt liha ja waimu roojuſeſt ja kaswagem pühitſemiſe täie mõõdule Jumala kartuſe waral“. — (1. Peetr. 4, 3) „Seſt ſeda on küll, et meie möödaläinud elu ajal oleme paganate tahtmiſe järele teinud, kui meie elaſime köige kiimaluſe, himude, lija-joomiſe ja praſſimiſe, jootude ja hirmſa wõõrajumala teenistuſe ſees,“ ja (2. ſalm) „wõtkem ſeda aega, mis weel üle on, ei mitte enam inimeste himude järele, waid Jumala tahtmiſe järele elada.“ (1. Teſſal. 4, 3. 7) „Aga ſee on Jumala tahtmine: teie pühitſemine. Seſt Jumal ep ole meid mitte roojuſele kutſunud, waid pühitſemiſele.“

Ja Iſſand andku teile rammu ja jõudu köige hea töö tarbeks ning tehku teie teed taſaſeks. Aamen.

Fr. Hollmann,
Liiwimaa Kindralſuperdent.

PT
TRÜ Raamatukogu
Tartu Ülikooli Raamatukogu
316 - 66 ARHIIVKOGU

Vom Livländiſchen Evangeliſch-Lutheriſchen Konſiſtorio als Manuſkript zum Druck verfügt.

Nr. 4463. Riga, den 21. September 1894.

(L. S.) Th. Gaehtgens, Aſſeſſor.

A. v. Villebois, Secretair.

Druck von W. F. Häcker in Riga.

ARA PT-4209

Piiskop H.B. Rahamägi

ringkirjad ... etc.

ARH PT-4204

Eesti Ewang. Lut. Usu Kiriku teise piiskopi karjasekiri nr. 2.

Palwepäewaks, 13. märtsiks 1935. aastaks.

Eesti Ewangeeliumi Luteri Usu Kiriku liikmetele ja kogudustele.

Arm olgu teile ja rahu Jumalalt meie Isalt ja Issandalt Jeesuselt Kristuselt!

Täna, palwepäewal, astume igaüks üksikult ja teistega üheskoos suure tõsidusega Jumala ja oma Issanda ette.

Loodetawasti on täna, palwepäewal, kogu meie rahwal aega, ütlen paremini nii: mina loodan, et kogu meie rahwas täna wõtab enesele aega tõsiseks järelemõtlemiseks Jumala ees selle üle, mis temale tarwis. Mis on siis tarwis sinule? Mis tarwis meile kõikidele?

Igaühele meie seast, nii sinule kui ka teistele kõikidele on kõigepealt waja taewaselt Isalt andestust! Seda tunneme kohe, kui Jumala käsu peegli ees seisatame, kui oma südames igawese Issanda Waimu häält kuulatame. On palju kuhjatud elus walet, pealekaebust, riidu, waenu, kohtumõistmist, petmist, abielurikkumist, ligemise wara enese poole kiskumist, himustamist, liigjoomist, wihastelemist, kiuslemist, segaseid õpetusi! Kuidas suudame meie selle kõigega elus edasi minna? Kas sina ei tunne, et sina, kas meie rahwas ei tunne, et ta selle koorma all kokku peab langema?

Meile on waja kõigepealt taewaselt Isalt andestust!

Tulgem palwepäewal ja kogugem endid Kristuse risti alla. Jumal on Kristuses meile andeks andnud meie patud ja süüd! Haarakem Issandast kinni ja palwetagem wäsimatult:

Andesta, oh Issand, ise,
Minu eksimused Sa!
Hingesügawuses lase
Walulained waikida.
Aita mind, et elus jälle
Ma ei satu eksiteele.
Alati mind saada Sa,
Issand, oma armuga! (A. Abel.)

Palwetagem, et meie ei unustaks, et Jumal on meid loonud oma näo järele ja enese poole.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Aga sellega ühenduses on waja ka teist. Apostel Paulus kirjutab sellest oma kirjas Eewesuse kogudusele 4. peatükis 32. salmis: „Aga olge üksteise wastu helded, halastajad ja andke üksteisele andeks, nõnda kui ka Jumal Kristuses teile on andeks andnud!“

Andke üksteisele ka andeks! Meil on üksteise wastu palju kibedust ja süüd kuhjatud! On palju olnud halastamatust ja karmust, hoolimatust ning häwitamist, mis teistele armas ja hea. Palugem seda üksteiselt andeks ja andkem üksteisele andeks, et meie ja meie rahwa hing wõiks terweneda tõsises wabaduses, rõõmus ja rahus! Sellega ühenduses on sellesama suure apostli manitsus: „Ja käige armastuses, nõnda kui ka Kristus meid on armastanud ja on iseennast meie eest annud anniks“ (Eew. 5, 2).

Ka niisugust armastust tuleb enesele paluda, tuleb palawas palwes niisuguse südamepühitsuse eest wõidelda. Õelgem siis üheskoos palwepäewal ka seda:

„Wenna armu minu põue
Külwa, Issand, rohkesti,
Et Su armastuse nõue
Süütaks hinge alati,
Et ma wendi teenima
Ruttaks puhta armuga,
Kui Su meel mu meeleks saanud,
Mis me eest end ohwerdanud.“ (M. Lipp.)

Palwetagem, et meie ei unustaks, et Jumal ka meie ligemise on loonud oma näo järele ja enese poole.

Tuletagu palwepäew meile tulekirjaga meelde, et meie oleme kutsutud selle suure riigi lasteks, mille alus on armastus, rahumeel, heldus, halastus, tasandus ja selle riigi kuninga wõitlejateks, kes teenimises, oma elu ohwerdamises meie pattude eest, on meile Issandaks saanud!

Selle suure Issanda Jeesuse Kristuse halastaw arm ja kosutaw rahu olgu meie kõikidega nüüd ja igawesti!

Seda soowib palwepäewaks Eesti Ewangeeliumi Luteri Kiriku kõikidele liikmetele ja kogudustele

piiskop Rahamägi.

Tallinna Toom, 6. märtsil 1935. a.

PT
TÜ Raamatukogu
435-68

F-ma Ratassepa trükk, Tallinnas.

ARH PT-4204

Eesti Ewangeeliumi Luteri Usu Kiriku teise piiskopi karjasekiri nr. 3.

Palwepäewaks, 4. paastukuu päewal 1936. aastal.

Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kiriku kogudustele ja liikmetele.

Arm olgu teile ja rahu Jumalalt meie Isalt ja Issandalt Jeesuselt Kristuselt!

Praegu kuulsime Jumala kümne käsu ettelugemist Pühast Kirjast, Raamatute Raamatust. . .

Need käsud, mida kord Jumal kauges minewikus raius kiwitahwlitesse, on tänapäewgi weel raiutud ka meie südametesse. Ka sinu südametunnistusse. . .

Kuid, nagu kord minewikus need kiwitahwlid purustati ja nad langesid kildudeks, nii on nende kiri olewikuski rikutud ja purustatud meie südametes ja südametunnistuses. Ka sinu südames, wend ja õde! On mõni teine selle kirja rikkunud, oled aga niisamuti ja weel enam sina ise selle rikkunud!

Ent ega Jumala tahe seepärast teiseks pole muutunud, et tema tahet sisaldaw käsukiri kiwitahwlil purustati. Ega Jumala igawene tahe oma jõudu ja tähtsust pole kaotanud, et meie tema tahteawaldusi oma südametunnistuses tähele ei pane, nendest üle astume, neid tähtsusetuks ja tühiseks peame. . .

Wõi arwad sina, et tänapäew on Jumala tahe ümberpöördult järgmistes käskudes: ära ainult Jumalat karda üle kõikide asjade, küll kõike muud; ära ainult pühapäewa pühitse, waid tee sellest rahutuse ja lõbu, kauplemise ja askelduse päew; ära kuidagi oma wanemaid ega oma rahwast ega tema walitsust austa; tapa ja warasta; riku abielu ja waleta; himusta ja häwita, mis ligimese oma ja mis temale kallis, tema au, tema hea nimi, tema seisukord ja tulewik! Jumala tahe on: elu anda, elu hoida, elu arendada. Kas sinu arwates oleks see elu õige arendamine, kui Jumala tahe oleks tänapäew: warasta ja tapa, himusta ja riku abielu, ära hooli oma rahwast ega ligimese ust?

Jumala igawene tahe on ikka seesama ka olewikus, tänapäew, sinu ja meie rahwa kohta, nagu see oli öeldud kauges minewikus ühele teisele rahwale ja selle liikmetele. Ja ka tulewikus ei kaota ükski Jumala käsk midagi oma tõest. Ka siis mitte, kui taewas ja maa peaksid hukka minema, ja kui sina ihu ja hingega Jumala salgajaks ja Jumala wastaseks peaksid hakkama. . .

Mispärast astume meie siis üle Jumala igawesest elutahtest? Mispärast tegutseme elus hoopis teisiti?

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Wõi arwad sina: mina ei ole seda teinud; mina olen õiglane ja korralik, eeskujulik ja hea inimene!

Palwepäew kutsub meid sügawale Jumala kummardamisele tões ja waimus. Ja ühes sellega sügawale eneseetunnetamisele. Palwepäew kutsub meid küsima: kas ja kuidas olen mina täitnud need Issanda käsud, milles awaldub tema igawene tahe?

Käsutäitmine aga on armastus (Room. 13, 10). Selle sõna ütleb apostel Paulus Issanda sõnade alusel: „See on minu käsk: armastage üksteist, nõnda kui mina teid olen armastanud" (Joh. ew. 15, 12). Kuidas on siis lugu meie, kuidas on siis lugu sinu armastusega? Kas pühitsed sina täiel määral pühapäewa? Kas hoolitsed sina sündsal wiisil oma wanemate ja oma rahwa saatuse eest? Kas aitad sina wähegi oma ligimest kõiges ihu ja hinge hädas? Wõi häwitad sina koguni oma enese elu ja terwise igasuguste mürkidega, kõnelemata rahwa tulewiku lootustest! Kas elad ausasti ja kasinasti kõnes ja tegudes, austades oma abikaasat ja andeks andes temale südamest? Ja mis sünnib sinu tunnetes ja mõtetes? Kas aitad ligimese wara ja peatoidust kaswatada ja hoida ning kostad tema eest? Wõi pekšad keelt ja häwitad tema hea nime? . . .

Jäägem seisatama pühas waikuses püha Jumala ees! Tundkem oma hinge sügawustes, kuidas Issand Kristus on inimesi ja meid surmani armastanud! Jäägem seisatama pühas kartuses Jumala ees! Tundkem südamewalu selle armastuse wahe wahel, mis oli Kristusel ja mis on meil! Tema armastas Jumalat kõigest meelest ja wäest; tema armastas ligimest ohwrisurmani. Meid aga kannab kartus enese pärast esirinnas, aga mitte aukartus Jumala wastu! Jäägem seisatama pühas palwes ja andumuses Issandale, et tema wõtaks meie peale armu heita, meid walgustada ja meid elu pühitsuse teedel juhatada ning kinnitada . . .

Ärgem kaebakem palwepäewal ümbruse peale ja olude pärast; ärgem weeretagem süüd teistele isikutele ja asutustele! Saagem ise armastajateks täieliku armastusega, saagem tõelikkudeks ja ausameelseteks kõigepealt enese wastu, ja nii siis käsutäitjateks, siis saame meie ise wabadeks ja rõõmsateks, siis muutub ka ümbrus ja olud . . .

On's see aga tõesti wõimalik?

On's see wõimalik ka weel minugi juures? . .

Kristus teeb selle wõimalikuks. Kristuse armastuse allik on lõpmatu tema südames . . .

Olgu siis palwepäew meile niisuguseks tõsiseks meeleuuenduse päewaks! Mingem täna kõik Issanda Kristuse armastuse päikese walgusesse ja soojusesse.

Palwepäew saabki meile ja ongi meile niisuguseks suureks pühaks, uuendus- ja kosutuspäewaks, kui meie Jumala ees siin pühas kojas otsustame wiibida waimus ja tões . . .

Selleks õnnistagu meile kõigile tänast palwepäewa püha Jumal, kelle poole tohime tõsta oma Õnnistegija ja Lunastaja, Issanda Jeesuse Kristuse nimel käed ja ütelda: „Abba, armas taewane Isa!" Aamen.

Tallinna Toom,
Kristuse kannatamise aja esimesel pühapäewal 1936. aastal.

Piiskop Rahamägi.

PT
TÜ Raamatukogu
435-86

F-ma J. Ratasepa trükk Tallinnas.

ARH PT-4204

K. a.

Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kirikukogu liikmele

.....

Eesti Ev. Luteri Usu Kiriku **I Kirikukogu** astub kokku **31. oktoobril 1935 Tallinnas** (vt. Põhimäärused §§ 42—58, eriti § 57).

Päevakorras:

1. Kell 10.30 e. l. jumalateenistus Toomkirikus ühes praostite ametisse õnnistamisega (Phm. § 49).
2. Kell 1.30 p. l. Kirikukogu avamine Piiskopi poolt Tallinna linna Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi saalis, Jaani tän. 13 (Phm. § 50).
3. Kirikukogu juhatuse ja tarvilikkude komisjonide valimine (mandaat- ja redaktsioonikomisjonid, protokollile allakirjutajad — Kirikupäeva kodukord ja Phm. §§ 50 ja 53).
4. Kirikukogu ajutise kodukorra tarvituselevõtmine.
5. Kiriku ja Konsistooriumi aruanne pro 1934. a. ning ülevaade kuni 31. X. 1935. a. (Phm. § 51 p. 5).
6. Kirikukassa ja teiste kassade ning ettevõtete aruanded pro 1934. a. (Phm. 51 p. 5).
7. Kiriku revisjonikomisjoni aruanne (Phm. § 115).
8. Kiriku eelarve 1935. a. peale (Phm. § 51 p. 5 ja 6).
9. Kiriku 1935. a. eelarvega seoses olevad küsimuse (Phm. § 51 p. 5 ja 6).
10. Konsistooriumi liikmete ametisse kinnitamine viieks aastaks (Phm. §§ 59 ja 60).
11. Kirikukohtute liikmete ametisse kinnitamine viieks aastaks (Phm. §§ 180—183).
12. Kiriku majandusnõukogu liikmete valimine viieks aastaks (Phm. § 105)
13. Kiriku revisjonikomisjoni liikmete, nende seas ka esimehe ja nende kandidaatide valimine üheks aastaks (Phm. § 113).
14. Piiskopkonna vikaarkondade arvu ja piiride kindlaksmääramine (Phm. § 29).

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

15. Teatamine seadlustest ja sundnormidest, mis vahepeal maksma pandud (Phm. § 64).
16. Kiriku ülalpidamise seadluse kohta käivad küsimused (Phm. § 103).
17. Konsistooriumi kantseleimaksude ja kirikukohtute lõivude ning nende seadluse eelnõu (Phm. §§ 102 ja 250).
18. Kirikukassa tegevusekapitali põhimäärused (Konsistooriumi otsus 26. sept. 1935., prot. nr. 30 p. 51).
19. Kiriku paiukikassa seadluse eelnõu (Phm. § 112).
20. Kirikukogu komisjonide valimine (kodukorra, seadluste läbivaatamise ja väljatöötamise jne.)
21. Koguduste piiride kohta käivad küsimused.
22. Järgmise Kirikukogu kokkukutsumise aja ja koha küsimus.
23. Kirikukogu liikmete poolt tõstetud küsimused.
24. Kirikukogu istungite lõpetamine Piiskopi poolt.

Alus: Konsistooriumi otsus 26. septembrist 1935. a. (prot. nr. 30 p. 21).

Tallinna Toom,
27. IX 1935. a.

Rahamägi,
Piiskop.

PT
EÜ Raamatukogu
435-75

F-ma J. Ratassepa trükk — Tallinn, Lai 43.

ARH PT-4204

E. E. L. K. Diasporaa Komitee

Laulud diasporaa pühaks

Biblioteek Ülikooli Tartuenis

I

Wiisil: P. 96.

Issand, Sa tahad meid näha ja rõõmuga täita, Armastust, õnne ja ustawust meiega köita. Südamed Sa Uuendad lootusega, Tahad meid taewale wõita.

Waata, mis wäeti ja nõrk ja mis tarwitab toetust, Ning Sinu najale püstitab langewat lootust, Ülendad Sa, Ehid ja kinnitad ka. Rahuldad rikkalt köik ootust.

W. I. II E. Tennmann.

II

Wiisil: Edasi, edasi P. 323.

:,: Isa riik :,: Meie keskel asugu! Kahtlusudu, murepilwed Silmapiirilt kadugu. Sinu kalli armu kiired Toogu walgust, soojust kõigele :,: Ilmale :,:

:,: Igalpool :,: Sinu nimi kõlagu, Kostku üle maise elu, Ilmaäärde tungigu; Kuulutagu rahu edu Rahwail', kuni, õige Rahuwürst, :,: Walitsed :,:

:,: Jeesus Kristus :,: Öndsad, kes Sind teeniwad. Taewaanniga Sa wõtad Önnistada otsijaid; Inimhingedesse kallad Rahu, Issand, õhtul, hommikul — :,: Rännakul :,:

W. I. II Tõlk. A. Abel.

III

Wiisil: Edasi, edasi P. 323.

:,:Wõitlejad :,: Kes te selleks kutsutud, Minge kuulutage ilmal' Tema armuõpetust! Olgu sihiks rahwal igal Jeesus Kristus rahukülline :,: Eluteel! :,:

W. I. II Tõlk. A. Abel.

Tartu Ülikooli Raamatukogu ARHIIVKOGU

IV

Wiisil: Hinge peiuke P. 157.

Jeesus, Sinuta Kurb ja sisuta On mu töö ja wõitlemine,
Püüdmine ja ruttamine. Elukõrwes ma Eksin üksinda.

Õnnistegija, Jää mu juure Sa! Juhi minu wõitluslaewa
Läbi öö ja tormi waewa, Et Sind näeksin weel Wiimaks koduteel.

W. l. II A. Abel.

V

Wiisil: Wõitle hästi, kui sind Jumal P. 65.

Jeesus, ära Sa mind jäta Sial maha elu sees! Käe kõrwale mind wõta, Käi Sa ise minu ees!

Taluta mind läbi ilma, Läbi maise mureöö, Sinna, kust mull' paistab silma Sinitaewas, tähtewöö!

Siis, kui teekond lõpeb ära, Lase rahu leida mind, Seal, kust paistab täheşära, Igawesti näha Sind!

W. l. II G. Kiwiste.

„. . . Ja seda riigi ewangeeliumi peab kuulutatama kõiges maailmas . . ." Matt. ew. 24, 14

Kõik rahwad igatsewad uusi taewaid ja uusi maid. Kõik soowiksid, et maa nägu saaks uuendatud. Kõik näeksid, et elaks meie keskel tõde ja õigus.

Kuidas ja millal wõib see sündida?

Issand Kristus ütleb ühe eeltingimuse: „Riigi ewangeeliumi peab kuulutatama kõiges maailmas."

Ewangeeliumi Jumala tõsiduseşt ja armuşt, Tema pühaduseşt ja helduseşt, nõnda nagu see kehastatud on lihaks saanud Jumala riigi Issandas.

Seda ewangeeliumi wõib kuulutada korratult, siin-seal, kuidas aga juhtub. Aga ka korra järele.

Igal pool, ka armastuse ülesnäitamiseks, peab walitsema kord. Weel enam Riigi ewangeeliumi kuulutamises.

Arusaadaw on, et kui Eesti Ewang-Lut. usu Kirikul ja kogudusel on liikmeid, kes temaşt wälja on läinud laia maailma, oma rahwa

poegi ja tütreid, siis peab ta nendele mõtlema ja küsima: kuidas on nende keskel ewangeeliumi kuulutamisega?

Neid ewangeelseid eestlasi on laias maailmas palju. Iga wiies ewangeelne eestlane elab kuskil pool laialipillatud wõõral maal ja wõõraste rahwaste keskel.

Nendel on suur igatsus ewangeeliumi järele.

Nägin ja tundsin seda Lätis, Riias, kui kuulutasin seal Jumala sõna ning tuletasin meelde kodu kirikut ning koguduši. — Elawalt elasin seda läbi. Kanadas, Torontos, kus Toronto ülikooli ühe kolledzhi kabelis pidasime pühapäewa jumalateenistuse, ja milleši osawõtma olid ilmunud eestlased perekondadega oma autodel ka kauguseši. — Südamesse tungis ühine osadus jumalasõna juures Londonis, Soome meremisjoni kirikus, kuhu olid ilmunud ka Inglismaal õppijad eesti õpilased.

Wäliseestlasil on suur igatsus ewangeeliumi järele kodumaalt.

Kuid ewangeeliumi kuulutamise wõimaluste eest, seoses kodu kirikuga ja koguduse ga, oleme seni wähe teinud.

Mitte, et meie emakirikus kõik peame tegema. Kuid osa teha — see on meie kohus.

Sellega aitame meie ka kaasa, et riigi ewangeeliumi kuulutatakse kõiges maailmas. Ja koguni armsal wiisil. Tegudega, mitte paatosliku ütelusega misjoni töö kohta sünnib siis see.

Ning ewangeeliumi kuulutamine on eeltingimus, et Jumala pojad ja tütred wõiksid igast ilmakaareši rännata ja sammuda uuele taewale ja uuele maale wastu, kus elawad jumalik tõde ja jumalik õigus.

Piiskop Rahamägi.

PT
TRU Raamatukogu
316-57

Firma J. Rataseppa trükk Tallinnas, Lai tän. 43

IV

Wiisil: Hinge peiuke P. 157.

Jeesus, Sinuta Kurb ja sisuta On mu töö ja wõitlemine,
Püüdmine ja ruttamine. Elukõrwes ma Eksin üksinda.

Õnnistegija, Jää mu juure Sa! Juhi minu wõitluslaewa
Läbi öö ja tormi waewa, Et Sind näeksin weel Wiimaks koduteel.

W. l. II A. Abel.

V

Wiisil: Wõitle hästi, kui sind Jumal P. 65.

Jeesus, ära Sa mind jäta Jial maha elu sees! Käe kõrwale
mind wõta, Käi Sa ise minu ees!

Taluta mind läbi ilma, Läbi maise mureöö, Sinna, kust mull'
paistab silma Sinitaewas, tähtewöö!

Siis, kui teekond lõpeb ära, Lase rahu leida mind, Seal, kust
paistab tähesära, Igawesti näha Sind!

W. l. II G. Kiwiste.

„. . . Ja seda riigi ewangeeliumi peab kuulutatama kõiges maailmas . . .“ Matt. ew. 24, 14

Kõik rahwad igatsewad uusi taewaid ja uusi maid. Kõik soowiksid, et maa nägu saaks uuendatud. Kõik näeksid, et elaks meie keskel tõde ja õigus.

Kuidas ja millal wõib see sündida?

Issand Kristus ütleb ühe eeltingimuse: „Riigi ewangeeliumi peab kuulutatama kõiges maailmas.“

Ewangeeliumi Jumala tõsiduseşt ja armust, Tema pühaduseşt ja helduseşt, nõnda nagu see kehastatud on lihaks saanud Jumala riigi Issandas.

Seda ewangeeliumi wõib kuulutada korratult, siin-seal, kuidas aga juhtub. Aga ka korra järele.

Igal pool, ka armastuse ülesnäitamiseks, peab walitsema kord. Weel enam Riigi ewangeeliumi kuulutamises.

Arusaadaw on, et kui Eesti Ewang- Lut. usu Kirikul ja kogudusel on liikmeid, kes temast wälja on läinud laia maailma, oma rahwa poegi ja tütreid, siis peab ta nendele mõtlema ja küsima: kuidas on nende keskel ewangeeliumi kuulutamisega?

Neid ewangeelseid eestlasi on laias maailmas palju. Iga wiies ewangeelne eestlane elab kuskil pool laialipillatud wõõral maal ja wõõraste rahwaste keskel.

Nendel on suur igatsus ewangeeliumi järele.

Nägin ja tundsin seda Lätis, Riias, kui kuulutasin seal Jumala sõna ning tuletasin meelde kodu kirikut ning kogudusi. — Elawalt elasin seda läbi. Kanadas, Torontos, kus Toronto ülikooli ühe kolledzhi kabelis pidasime pühapäewa jumalateenistuse, ja milleşt osawõtma olid ilmunud eestlased perekondadega oma autodel ka kaugusest. — Südamesse tungis ühine osadus jumalasõna juures Londonis, Soome meremisjoni kirikus, kuhu olid ilmunud ka Inglismaal õppijad eesti õpilased.

Wäliseestlasil on suur igatsus ewangeeliumi järele kodumaalt.

Kuid ewangeeliumi kuulutamise wõimaluste eest, seoses kodu kirikuga ja kogudusega, oleme seni wähe teinud.

Mitte, et meie emakirikus kõik peame tegema. Kuid osa teha — see on meie kohus.

Sellega aitame meie ka kaasa, et riigi ewangeeliumi kuulutatakse kõiges maailmas. Ja koguni armsal wiisil. Tegudega, mitte paatosliku ütelusega misjoni töö kohta sünnib siis see.

Ning ewangeeliumi kuulutamine on eeltingimus, et Jumala pojad ja tütred wõiksid igast ilmakaareşt rännata ja sammuda uuele taewale ja uuele maale wastu, kus elawad jumalik tõde ja jumalik õigus.

Piiskop Rahamägi.

PT
TRÜ Raamatukogu
316-57

Firma J. Ratasepp'a trükk Tallinnas, Lai tän. 43

ARM PT-9209

EESTI EVANG.-LUT. USU KIRIKU

PIISKOP

RINGKIRI Nr. 3

Tallinna Toom, 6. märtsil 1935. a.

K. a.

Eesti Evangeeliumi Luteri usu Kiriku praostitele ja õpetajatele.

Armsad ametivennad!

1. Soovitan Teile tarvitada eeloleva **palvepäeva jutluse aluseks** üht alljärgnevat Püha Kirja **teksti**:

   5. Moos. 4, 23—24;
   5. Moos. 11, 26—28 ja Matt. 5, 17—20;
   2. Aja r. 19, 7;
   Taav. l. 15;
   Koguja 8, 12;
   Jesaja 30, 15 (kuni „rammu");
   Matt. 9, 11—13;
   Mark. 1, 14—15;
   Johan. ev. 15, 1—9;
   Akt. 17, 30;
   Akt. 26, 20;
   2. Peetr. 3, 9;
   Joh. ilm. 3, 3;
   Joh. ilm. 22, 12—14.

2. Palun praoste edaspidi kohe teatada mõne õpetaja koha **vakantseks saamisest,** ja õpetajaid — köstri koha vabanemisest. Samuti palun kogudusi, õpetajaid ja praoste aegsasti teatada Konsistooriumile ametikandjate **lahkumisest surma läbi,** et neid järgnevas „Eesti Kiriku" numbris mälestada.

3. Palun ametivendi mõtelda õpetajate **käsiraamatukogude asutamisele pastoraatides,** mis oleksid tarvilikud ametipidamises. Ehk aitaksid nende soetamiseks kaasa ka koguduste nõukogud.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

4. Paljud ametivennad tellivad oma kogudustele trükitud **plankette**. Palun nende **peadele ka mahutada:**

E. E. L. K.

ja siis: ..... koguduse õpetaja

..... 193..... a.

№.....

..... postiagentuur

Telefon: .....

5. Peale ringkirjas № 1 p. 11 ja № 2 p. 7 nimetatud **vikaar- ja abiõpetajate** on järgmised **juurde tulnud:** Samuel Eberhard, Saksa praostkonna vikaarõpetaja, Tallinn; Hans Joachim Eichhorn, Saaremaa praostkonna vikaarõpetaja, Pöide; Peeter Ilves, õpetaja A. Kruusi isiklik adjunkt, Nõo; Karl Puusemp, õpetaja V. Viksi isiklik adjunkt, Rõuge; Eduard Georg Reinvald, õp. A. Võhrmanni isiklik adjunkt, Tartu Maarja; Johann Eduard Sõmmer, Tartu Pauluse koguduse I pihtkonna abiõpetaja, Tartu; Philipp Tammann, Pärnu praostkonna vikaarõpetaja, Pärnu.
6. Palun teatada ametivendi, kes soovivad ja kellel võimalik on oma juurde võtta **prooviaastale kandidaate.**
7. Ligilisatud „Karjasekirja № 2" palun ette kanda kirikutes altari eest pärast 10 käsu lugemist.

Eelolevaks palvepäevaks Jumala rohket õnnistust soovides jään

ametivennaliku tervitusega

Teie

H. B. Rahamägi.

PT
TÜ Raamatukogu
435-72

Firma J. Ratassepa trükk Tallinnas

ARH PT-4204

EESTI EVANG.-LUT. USU KIRIKU

PIISKOP

RINGKIRI Nr. 4

Tallinna Toom, 27. septembril 1935. a.

K. a.

Eesti Evangeeliumi Luteri usu Kiriku praostitele ja õpetajatele!

Armsad ametivennad!

1. Soovitan Teile selle aasta allpool nimetatud pühiks **järgmised tekstid:**

a) **Lõikuse pühaks** (teiseks pühaks oktoobris, s. o. 13. okt.):

2. Moos. 34, 21; Luuka ev. 12, 13—21;
Taav. l. 126, 5. 6; 2. Kor. 9, 6. 7;
Miika 6, 1—8; Kal. 6, 7—10;
Joh. ilm. 21, 24—27.

b) **Usupuhastuse pühaks:**

5. Moos. 32, 39; Luuk. ev. 16, 15—17;
Taav. l. 33, 12—18; 1. Kor. 2, 1—5;
Jerem. 30, 18—22; 1. Tim. 2, 3—6;
Joh. ilm. 1, 4—6.

c) **Surnute pühaks:**

5. Moos. 4, 29—33; Joh. ev. 14, 18—20;
Taav. l. 73, 23—28; Rooma 15, 13;
Kog. 8, 12; Jaak. 4, 13—16;
Joh. ilm. 7, 9—17.

2. Loodan, et kõik õpetajad kutsuvad ellu oma koguduste juurde **naiskomiteed,** kes hoolitsevad muu seas kiriku puhtuse, kiriku ja selle ümbruse kaunistamise ja ka sakristeide esteetilise külje, liturgilis-värviliste altari ja kantsli katete eest jne.
3. Teatan, et varsti jõuavad **lõpule** Eesti Ev. Lut. usu **Kirikuõpetajate Raamatukogu korraldustööd** ja võib sealt raamatuid saada. Raamatukogu juhatajaks on õp.-diak. mag. K. Steinberg, raamatukoguhoidjaks köster A. Siiak. Raamatukogu on endiselt Kiriku t. 8, üleval toas, kus ka töötada võib. Raamatute võtmise puhul palutakse täita vastavad soovisedelid.
4. Palun koguduses vanematele südamele panna, et nad oma lapsi saadaks **lastejumalateenistustele ja pühapäevakooli,** mis korraldatakse oma kirikus ja koguduses.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

5. Teatan, et **ametialalised märgukirjad ametikandjatelt** ja koguduste juhatustelt härra Riigivanemale rsp. ministritele tulevad saata Piiskopi rsp. Konsistooriumi kaudu.

6. Panen õpetajatele südamele, et nad ühes koguduste juhatustega ja köstritega hoolitseksid **endiste õpetajate ja köstrite haudade korrashoiu eest.**

7. Tuleb iseenesest mõistetavaks lugeda, et kõik õpetajad aitavad **levitada oma koguduses** „Eesti Kirikut", „Laste Sõpra", Sisemisjoni Seltsi ajakirja „Püha Kohust" ja noorsooajakirja „Noorte Juhti".

8. Palun ametivendi **täpsemalt täita ringkiri № 2 p. 3.** Selle kohta on palju nurisemist ja kaebusi tulnud ka väljastpoolt.

9. Peale ringk. № 3 avaldamist on juure tulnud järgmised **vikaarning adjunktõpetajad:**

   Koppel, Paul Voldemar — Randvere ja Rohuneeme kog; Kobla, August — Türi kog.; Lootsmann, Ernst — Mõisaküla kog.; Raudkepp, Aleksander Leopold — Kiriku vikaarõpetaja; Pähn, Elmar — Tallinna Jaani kog.; Selliov, Johannes — Halliste kog.; Uibo, Eduard — Tartu Peetri kog. II pihtk.

10. Peale ringk. № 2—1935 a. avaldamist on juure tulnud järgmised **kandidaadid:**

    Buschmann, Felix Johannes — Võnnu õp. A. Ein'i juures; Hausen, Karl Herbert — Pilistvere õp. praost B. Steinberg'i juures; Hark, Edgar — Torma õp. Kuusik'u juures; Koppel, Karl — Tartu Maarja kog. õp. J. Vöhrmann'i juures; Küla, Gustav Johannes — Valga Peetri kog. õp. A. Tammik'u juures; Pello, Otmar — praost J. O. Lauri juures Otepääl; Roosvald, Albert — Helme õp. J. Uustal'i juures; Teel, Karl Johannes — Tartu Peetri õp. praost G. Rutopõllu juures; Teras, Johann — Jüri õp. praost J. Aunver'i juures; Varblane, Theodor — Laiuse õp. J. Järv'e juures.

11. Palun veel kord tungivalt asjaajamise korra mõttes **ühes kirjas mitte mitut asja nimetada,** mis iselaadilised, ja mis osalt kuuluvad administratiiv alasse, osalt majanduspiirkonda ja nõnda neid paigutatakse mitmesugusesse akti. — Vastuste puhul palub peasekretär ka tähendada selle kirja kuu ja päev ning №, millele vastatakse.

12. Palun ametivendi oktoobri kuu viimastel pühapäevadel ja usupuhastuse pühal mõtelda kirikutes jumalateenistustel **eestpalves I Kirikukogu** kokkuastumisele ja seda Jumala ette kanda.

Olgu siin kohal tähendatud, et veel on 8 kinoaparaati tasuta anda kogudustele, kes seda soovivad. Vastava sooviavaldusega tuleb pöörduda Konsistooriumi poole

---

Jumala rohket õnnistust soovides tervitab Teid

Teie ametivend

H. B. Rahamägi.

PT
TÜ Raamatukogu
435-73

FIRMA J. RATASSEPA TRÜKK — TALLINNAS 1935. a

ARA PT- 4204

Piiskop Wilhelm Kentmann

reingekirjad

ARH PT-4204

Eestimaa
Ew. Lutheruse usu
Konsistoorium

399

69

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARH

15. augustil 1919. a.

№.....

Tallinnas, Duglase uul. nr. 3.

Eestimaa praosti ja õpetaja herradele.

I. Eestimaa Ewangeliumi Lutheruse usu Konsistoorium annab selle läbi teada, et 10., 11. ja 12. septembril s. a. Tallinnas üleüldine Ew. Lutheruse usu kiriku kongress ära peetakse, kus Tartus 1917. a. toime pandud kirikukongressi tööd jatkates Eestimaa kiriku uue korralduse põhijooned ja teised kiriku elusse puutuwad küsimused arutamisele ja otsustamisele tulewad. Kirikukongressist kutsutakse selle ringkirja läbi osa wõtma: koguduste poolt walitud saadikuid (Konsistooriumi eeskiri 13. mail 1919. a., I osa, 3 p.) ja kõik kiriku teenistuses olewad õpetajad ja köstrid.

10. septembril k. 8—9 wahel hom. tulewad kõik kongressist osawõtjad, õpetajad kirikukuues (barettiga), Tallinna Kaarli kiriku kokku (sisseminek käärkambrist) ja saawad käärkambris kongressi täieliku eeskawa kätte. Kell 9¼ on Kaarli kirikus lühikene hommikupalwe. Sellepääle lähewad kõik kongressi liikmed pidulikus rongis Kaarli kirikust Jaani kirikusse, kus kell 10 hom. awamise jumalateenistus ära peetakse. Kirikukongressi liikmetele muretsetakse kongressi ajaks wõimalust mööda prii korter. Selle soowijaid palutakse wõimalikult pea oma soowi korterikomisjoni asjaajajale Kaarli koguduse köstrile hra Kasemetsale, Tallinnas Toompuiesteel № 1, k. 12 teada anda. Õpetajaid ja kirikueestseisusi kohustatakse 1) kõike seda, mis eespool nimetatud, otsekohe oma koguduste saadikutele ja köstritele kirjalikult teada andma ja 2) Konsistooriumile nii pea kui wõimalik üles andma, kes igast kogudusest kirikukongressile saab ilmuma (õpetajate, saadikute ja köstrite nimed.).

II. Praosti ja õpetaja herradele antakse pääle selle teada, et otsekohe kirikukongressi järele, nimelt 13.—16. septembril Tallinnas õpetajate sinod ära peetakse. Ettepanekud ja ettekanded selleks sinodiks tulewad kõige hiljem kuni 25. augustini Kindralsuperintendendi herrale kirjalikult teada anda. Ligemaid teateid sinodi koosolekute kohta saab kirikukongressi ajal.

III. Praosti ja Konsistooriumi-assessori herrasid palutakse juba päewal enne kirikukongressi awamist s. o. teisipäewal 9. septembril kell 3 p. l. linna missioni saali (Kentmanni uul. № 6) eelnõupidamisele ilmuda.

Piiskop W. Kentmann, Kons. esim. abi.

Õpetaja Joh. Kõpp, Konsistooriumi assessor.

Sekretär Bodisco.

PT
TRÜ Raamatukogu
316-69

№ 516. — B. Mäns'i sekwestreeritud trükikoja trükk.

Estländisches
Evangelisch - Lutherisches
Konsistorium.

139

den 15. August 1919.

№.....

REVAL, Douglasstr. № 3.

An

die Herren Pröpste und Pastoren Estlands.

I. Das Estländische Evangelisch-Lutherische Konsistorium giebt hiermit bekannt, dass am 10., 11. und 12. September a. c. in Reval ein allgemeiner Evangelisch-Lutherischer Kirchenkongress abgehalten werden wird, auf welchem, in Weiterführung der Arbeiten des Dorpater Kirchenkongresses vom Jahre 1917, die Grundzüge einer neuen Verfassung der Kirche Estlands und andere das kirchliche Leben betreffende Fragen zur Beratung und Beschlussfassung gelangen sollen. Zur Teilnahme an dem Kirchenkongress werden mittelst dieses Rundschreibens eingeladen: die von den Gemeinden (in Grundlage des Konsistorial-Erlasses vom 13. Mai 1919 Abschnitt I. p. 3) gewählten Delegierten und sämmtliche im Dienste der Kirche stehenden Prediger und Küster.

Am 10. September a. c. zwischen 8—9 Uhr morgens versammeln sich alle Teilnehmer des Kongresses, die Prediger im Ornat (mit Barett), in der Karlskirche im Reval (Eingang durch die Sakristei) und erhalten in der Sakristei das genauere Programm des Kongresses. Um 9¼ Uhr findet in der Karlskirshe eine kurze Morgenandacht statt. Darauf begeben sich alle Mitglieder des Kongresses aus der Karlskirche in feierlichem Züge in die St. Johannis-Kirche, wo um 10 Uhr der Eröffnungs-Fest-Gottesdienst stattfindet.

Den Mitgliedern des Kirchenkongresses soll für die Zeit der Tagung nach Möglichkeit freies Quartier beschafft werden. Wer davon Gebrauch zu machen wünscht, wird gebeten, sich sobald als möglich an den Geschäftsführer des Wohnungsausschusses zu wenden: Küster des Karlskirche Herrn Kasemets — Tallinnas, Toom-Puiestee № 1, krt. 12.

Den Predigern und Kirchenvorständern wird zur Pflicht gemacht 1) das Obige umgehend auch den Delegierten und Küstern ihrer Gemeinde schriftlich bekannt zu geben und 2) dem Konsistorium sobald als möglich zu berichten, wer seitens ihrer Gemeinde zum Kirchenkongress erscheinen wird (die vollständigen Namen der Prediger, Delegierten und Küster).

II. Den Herren Pröpsten und Predigern wird ferner eröffnet, dass in unmittelbarem Anschluss an den Kirchentag, und zwar am 13.—16. September in Reval eine Prediger-Synode stattfinden wird. Anträge und Vorträge für diese Synode sind spätestens bis zum 25. August a. c. schriftlich bei dem Herren Generalsuperintendenten anzumelden. Alles Nähere hinsichtlich der Synodalsitzungen wird während des Kirchenkongresses bekannt gemacht werden.

III. Die Herren Pröpste und Konsistorial-Asessoren werden gebeten, sich bereits am Tage vor der Eröffnung des Kirchenkongresses, d. h. am Dienstag, den 9. September a. c. um 3 Uhr Nachmittags im Saale der Stadtmission (Kentmannstrasse № 6) zu eine Vorberatung zu versammeln.

ARH PT-4204

Eestimaa Ew. Lutheruse usu
Konsistoorium

Tallinnas, Duglase uul. nr. 3

1. augustil 1919. a.

№ .....

Eestimaa praostite ja õpetajate herradele.

I. 27. mail 1919. a. kinnitati Siseministeeriumi poolt Laiuse kirikuõpetaja professor Johann Kõpp Konsistooriumi waimulikuks assessoriks.

II. Et waimuliku assessori õpetaja Konrad von zur Mühlen'i ametiaeg on lõpenud, paneb Konsistoorium kirikuseaduse § 547 põhjal kirikuõpetajatele järgmised kandidadid walimiseks ette:

1. Hageri õpetaja praost Konstantin Thomson;
2. Kose õpetaja Harald Põld;
3. Tallinna diakonissimaja rektor õpetaja Paul Walter;
4. Rakwere õpetaja Leonhard Pallon.

Kirikuõpetajatele kirjutatakse ette, nende nelja kandidadi seast kaks kirikuõpetajad walida ja nende nimed wiibimata Konsistooriumile üles anda, kõige wähemast mitte hiljem, kuni 15. augustini s a. Hiljem seda termini sisse antud hääli ei panda enam tähele.

III. Konsistoorium tuletab oma ringkirja 14. juunist 1910. a. kõigile õpetajatele täitmiseks uuesti meele:

Enne abielu sündinuid lapsi seaduslikkudeks lasteks tunnistamise asjus on tarwis ette seada: wanemate laulatamise tunnistus, lapse ristimise tunnistus, isa allkiri, et tema seda last omaks tunnistab, ühes 3 margalise stempelmargiga ja 4 marka 8 penni kantselei rahaga. Isa allkiri lapse omaks tunnistamise üle peab selle isiku emakeeles kirjutatud ja kirikuõpetaja poolt kinnitatud olema.

IV. 12. aprillil 1919. a. suri Saarde kihelkonna õpetaja Adalbert Mathisson. 16. aprillil s. a. suri Torma õpetaja Andreas Laas. 27. mail s. a. suri Riias Waiwara õpetaja Eduard Frese.

Oma isikliku palwe peale vabastati ametist järgmised õpetajad: 24. aprillil s. a. Kolga-Jaani koguduse õpetaja Fr[illegible]ch M[illegible]kwi[illegible]; [illegible]. mail s. a. Aksi koguduse õpetaja Lebrecht Greinert, kuna ta Tartu praos.onna praostiks edasi jääb; 15. mail s. a. Kerla koguduse õpetaja Gustav Oehrn; 22. mail s. a. Otepää koguduse õpetaja Friedrich Schiele.

V. 22. mail s. a. kinnitati kirikuõpetaja Aleksander Mäggis Simuna kihelkonna õpetajaks; 30. mail 1919. a. kinnitati kirikuõpetaja Gustav Beermann Kadrina kihelkonna õpetajaks; 5. juunil s. a. kinnitati õpetaja Friedrich Stockholm Tallinna Kaarli koguduse teise pihtiringkonna õpetajaks. 14. juulil s. a. kinnitati kandidat Eugen Tannebaum Noarootsi kihelkonna õpetajaks;

VI. Raamatu eest „Kirik ja riik" on weel paljude õpetajate herrade poolt raha ära saatmata. Et trükikulude äramaksmist nõutakse, pannakse seeläbi ette, puuduwaid summasid ilma wiibimata (Tallinna, Rüütli uul. 13 prl. E. Gnadeberg'i kätte läkitada.

Esimehe abi, piiskop **W. Kentmann.**
Konsistoriumi assessor: **G. v. Sivers.**
Sekretär: **R. v. Bodisco.**

PT
TRÜ Raamatukogu
316-70

ESTLÄNDISCHES
EVANGELISCH-LUTHERISCHES
KONSISTORIUM

REVAL, DOUGLASSTRASSE № 3

den 1. August 1919

№ .....

131

An die

Herren Pröpste und Pastoren Estlands.

I. Am 27. Mai 1919 wurde der Pastor zu Lais Herr Professor Johann Köpp vom Innenministerium im Amte eines geistlichen Beisitzers des Konsistoriums bestätigt.

II. Da die Amtszeit des geistlichen Beisitzers des Konsistoriums Pastor Konrad von zur Mühlen abgelaufen ist, so schlägt das Konsistorium in Grundlage des § 547 des Kirchengesetzes den Predigern folgende Kandidaten für dieses Amt vor:

1. Propst Konstantin Thomson — Pastor zu Haggers.
2. Pastor Harald Põld — Kosch.
3. Pastor Paul Walter, Rektor der Revaler Diakonissenanstalt.
4. Pastor Leonhard Pallon — Wesenberg.

Die Herren Prediger werden hiermit beauftragt aus der Zahl dieser 4 Kandidaten zwei Prediger zu wählen und ihre Namen dem Konsistorium unverzüglich, in keinem Fall aber später als bis zum 15. August a. c. mitzuteilen. Die nach diesem Termin einlaufenden Stimmen werden nicht mehr berücksichtigt werden.

III. Das Konsistorium teilt allen Predigern das Rundschreiben von 14. Juni 1919 nochmals zur Befolgung mit:

Bei Legitimationen vorehelicher Kinder sind der Trauschein der Eltern, Taufschein des Kindes, Revers des Vaters über die Anerkennung seiner Vaterschaft (nebst Stempelmarke zu 3 M.), sowie Kanzleigebühren 4 M 8 Pf. vorzustellen. Die Unterschrift des Vaters auf dem Reverse ist vom Pastor zu beglaubigen, der Revers selbst in der Muttersprache des Vaters abzufassen.

IV. Es starben:

am 12. April 1919 Pastor Adalbert Mathissohn — Saara;
am 16. April 1919 Pastor Andreas Laas — Torma;
am 27. Mai 1919 Pastor Eduard Frese — Waiwara in Riga.

Auf ihre Bitte hin wurden aus ihrem Amt entlassen: am 24. April a. c. Pastor Friedrich Mickwitz — Klein St. Johannis; am 1. Mai a. c. Pastor Lebrecht Greinert — Ecks, der aber im Amt eines Propstes des Dorpatschen Kreises verbleibt; am 15. Mai a. c. Pastor Gustav Oehrn — Kergel; am 22. Mai a. c. Pastor Friedrich Schiele — Odenpäh.

V. Es wurden bestätigt: am 22. Mai a. c. Pastor Alexander Mäggis im Amte eines Predigers des Kirchspiels St. Simonis; am 30. Mai a. c. Pastor Gustav Beermann im Amte eines Predigers des Kirchspiels Katharinen; am 17. Juli a. c. der Predigtamtskandidat Eugen Tannenbaum im Amte eines Predigers des Kirchspiels Nuckoe; am 5. Juni a. c. Pastor Friedrich Stockholm im Amte eines Predigers des 2. Beichtkreises der Karlskirche in Reval.

VI. Für die in grosser Auflage versandte Broschüre „Kirik ja riik“ ist nur von einem Teil der Herren Pastoren der Betrag eingesandt worden. Da der Druck bezahlt werden muss, wird hierdurch die ungesäumte Einsendung der noch fehlenden Beträge (an die Adresse E. Gnadeberg — Tallinnas, Rüütli uul. 13) angeordnet.

Vice-Präsident, General-Superintendent: **W. Kentmann.**

Assessor: **G. v. Sivers.**

Sekretär: **R. v. Bodisco.**

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARA PT-4204

Püskop Johan Köpp

ringkirjad ... etc.

ARH PT- 4204

Eesti Ev. Luteriusu Kiriku
KONSISTOORIUM
"8."juunil 1942.a.
Nr.760.
Tallinn.

R i n g k i r i.

EELK koguduste õpetajatele ja juhatustele.

I. Möödunud aastal 14.juunil toimunud küüditamisel ja enne ning pärast seda teostatud vangistamistel kisti tuhanded eesti inimesed, vanad ja noored, isegi raugad ja lapsed, vägivaldselt välja oma kodudest ja viidi Venemaale, misjuures perekonnaliikmed üksteisest lahutati. Seda sündmust tähistatakse Haridusdirektooriumi otsusel eeloleval pühapäeval, 14. juunil. Meie kogudustes on äraviidute ja nende siia jäänud omaste mured pidevalt palves kantud Jumala ette. Konsistoorium kohustab koguduste õpetajaid mainitud pühapäeva jutluses ja palves väärikalt rahva elu küsimuse seisukohast käsitama seda meie rahva hinge valusaid haavu löönud sündmust Jumalasõna valguses. Jutluse aluseks soovitatakse: Rooml. 5 1-5; 1.Peetr. 1 3-7; Taav.L. 73 23-28.

II. Juhtides uuesti tähelepanu Konsistooriumi viimases ringkirjas 9.V s.a. nr. 678 p.VIII avaldatud üleskutsele, palub Konsistoorium tungivalt õpetajaid ja koguduste juhatusi suhtuda palvesse häätahtlikult, teadmises, et selle täitmine on üks neid tõsiseid ülesandeid, mille ette Jumal meie Kiriku ja kogudused on praegusel ajal seadnud. Lisaks mainitagu veel, et võimalust mööda kogutagu eriti ka usulist kirjandust, pannes koguduse liikmeile südamele annetada kodudes mitmes eksemplaris leiduvaid või tarvitamata seisvaid raamatuid, samuti läbiloetud usulisi ajakirju (näit. "Kirikuleht").

III. Koguduste juhatuste ning õpetajate tähelepanu juhitakse sellele, et korraliku asjaajamise seisukohalt on endastmõistetav, et kõikides kogudustes kogutaks ja säilitataks Piiskopi ja Konsistooriumi ringkirjad. Täiesti lubamatuks tuleb pidada seda, kui mõnes koguduses mitteküllaldase hoolitsuse tagajärjel puuduvad näiteks kas üksikud või koguni kõik ringkirjad, samuti ka EELK ametliku ajakirja "Kiriku Teataja" numbrid. Ametlike väljaannete mittesäilitamise tagajärjeks on ilmunud kirikuseadluste, määruste ja korralduste sisu mitteteadmine, mis omakorda takistab korraliku asjaajamise käiku, tekitades asjata kirjavahetust ning põhjustades vastavate määruste ja korraldustega mittekoos - kõlas olevaid toiminguid, mille läbi tekivad kohapeal arusaamatused. Ilmunud seadluste, määruste ja korralduste sisu mitteteadmine ei ole mingil juhul vabandatav.

IV. Konsistoorium juhib õpetajate tähelepanu EELK Seadluste § 17-le, mille järgi leeriaja normaalkestvuseks on vähemalt 60 tundi 3 nädala kestel. Leeriaja lühendamine võib toimuda ainult erilistel põhjustel, milleks on näit. surma/haigus, ootamata ärasõit pikemaks ajaks või jäävalt võõrsile.

Kirikuseadluste täpne täitmine ja ühtlane rakendamine üldkiriklikus ulatuses on vaieldamatuid eeldusi kirikuelu normaalseks arenemiseks.

V. Konsistoorium tuletab meelde, et EELK Paiukikassa seadluse § 2 põhjal oli aasta II veerandi paiukikassamaksude tasumise tähtpäevaks 1. juuni. Seadluse § 2 viimase lõike kohaselt tuleb maks tasuda hiljemalt 15. kuupäevaks pärast tähtpäeva. Konsistoorium paneb koguduste juhatustele nimetatud tähtajast kinnipidamise tungivalt südamele, kuna vastasel korral Paiukikassa ei suuda täita oma kohustusi paiukisaajate vastu.

VI. Karja koguduse nõukogu otsusel 2.4.42 on vakantseks kuulutatud nimetatud koguduse köstri ametikoht. Ülesandmine toimub seadluses ettenähtud korras.

Joh. Kõpp
P i i s k o p,
Konsistooriumi president.

J. Kaasikas.
Peasekretär.

ARH PT-4204

PT
Bibliotheca Universitatis Tartuensis
435-105

Eesti Ewangeeliumi Luteriusu Kiriku piiskopi karjasekiri

Palwepäewaks, 25. küünlakuu päewal 1942. a.

Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku kogudustele.

Armu teile ja rahu Jumalalt, meie Isalt ja Issandalt Jeesuselt Kristuselt.

Kui aasta eest palwepäewal seisatasime Jumala ees, siis oli paljude südames nagu raske kiwi ja hing wõitles usu ning lootuse pärast, sest Jumalariigi töö tulewik meie kodumaal oli wäga tume ning raskete kannatuste pilwed seisid ähwardawalt Kiriku ja koguduste kohal. Aga Jumala armu ja temalt juhitud inimeste ohwrimeele läbi meie wõime jatkata oma elu ja tema riigi tööd uue usu ning julge lootusega, kuigi oleme möödunud aastast kaasa wõtnud palju walu ning muret.

Aga, kristlikud sõbrad, täna ei taha meie ometi mitte kõneleda Jumalaga sellest, et kõik ei ole olnud nõnda, nagu meie oleksime tahtnud, waid sellest, kas meie juures oli ja on kõik nõnda, nagu Jumal on tahtnud ja tahab. Seistes selle küsimuse ees tõe meelel, peame tunnistama, et oleme küll aastast aastasse pidanud palwepäewa, kuid oleme warsti jälle ära unustanud, mis Jumal kõneles meiega sel päewal ja millest meie kõnelesime temaga. Weel enam — eks unusta meie ka kergesti seda, mis Jumal meile on kõnelenud suurte sündmuste läbi. Raskel ajal ja hädaohtlikul hetkel liikus mõneski südames palwe ja tõotus: Kui sina nüüd mind aitad, siis tahan edaspidi sind alati tänada, ustawalt teenida ja sinu sõna kuulda. Aga kui ruttu kaob hingest seesugune mõte ja kawatsus, ning Jumal taandub jälle kuhugi kaugele ja meie elame nii, nagu ei oleks midagi olnud — ei Jumala wiha ja heldust ega meie alandlikkust. Aga, armas palwepäewa kogudus, ärgem eksigem mitte: Jumal ei anna ennast mitte pilgata! Selle juures ärgem laskem oma mõtteid eksiteele sattuda arwates, et Jumal möödunud aasta kannatuste kaudu on oma sõna meie kohta juba lõplikult ütelnud. Ärgem mõtelgem ka, et oleme paremad kui need, kes on iseäranis raskesti kannatanud (Luuka ew. 13, 1—5): Jumala ees oleme kõik ühesugused, sest „kõik on pattu teinud ja on Jumala aust ilma“ (Rooml. 3, 23).

Mis on siis meie patt, millele täna mõtleme? Küll paljudki kõnelewad täna Jumalaga oma iseäraliste eksimuste üle, kuid kogudusena seistes Jumala palge ees tahame üheskoos mõtelda sellele, mis meile kõigile ühine. Eks ole nõnda, palwelised, et meie elus on liiga wähe näha ja tunda seda, et laseme endid oma mõtetes ja tegudes Jumalast juhtida? Eks walitse meie südames tunne: mina ise otsustan, mina ise kawatsen, mina ise teen. Eks ei leia meie tihti ennast mõtte juures: minu oma tarkus on kõige parem, minu oma tee on kõige õigem, minu oma kasu on kõige tähtsam, minu oma õnn on kõige ülem! Nii unustame ära esimese,

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ülima käsu: ärgu olgu sinul teisi jumalaid minu kõrval! Eks ole see Jumalale selja pööramine! Aga sellega meie pöördume ka ära ligimesest, kellega meil ühine tee käia, unustame ära, et „armastus on käsutäitmine“ (Rooml. 13, 10). Selleşt tuimus ja ükskõiksus südames ja elus oma kaasinimeste käekäigu wastu, selleşt koguni kadedus, wihkamine, ülekohtused teod! Selleşt see kurb nähtus, et kooselus kipub tihti saama mõõduandwaks see, mis lahutab, tõrjudes kõrwale selle, mis ühendab. Aga mõtelgem täna sellele, mis meid ühendab: Jumala suur arm ei ole mitte ainult seda teinud, et paljudest hädadest läbi käies oleme wõinud püsida iserahwana ja elada oma elu, waid tema on teinud weel palju rohkem: ta on meile annud õiguse, et „meid peab Jumala lasteks hüütama“ (1. Joh. 3, 1), kes on „ka pärijad, nii hästi Jumala pärijad kui Kristuse kaaspärijad“ (Rooml. 8, 17).

Kahe nõude ette asetab meid praegune aeg iseäranis kindlal kujul. Kõigepealt: andkem Jumalale oma südames ja elus see koht, mis on tema päralt, kellelt, kelle läbi ja kelle poole on kõik asjad (Rooml. 11, 36). Katsumise ja mure ajad on meid toonud Jumalale ligemale — jäägem tema juurde häil ja kurjel päewil, et tema tõe ja õiguse, armastuse ja rahu Waim meid puhastaks ja pühitseks, hoiaks ning kannaks tasastel teedel! Ja teiseks — süwendagem osadust isekeskes ja kinnitagem sidemeid, mis meid ühendawad Jumala lastena. Paljud on wiimase aja raskustes awanud oma südame kaasinimeste kannatustele — jäägu püsima ning kaswagu weel armastus, mis iial ei wäsi (1. Kor. 13, 8), et ühise Jumala perena meid alati kannaks „üheşugune meel teineteise wastu“ (Rooml. 12, 16).

Armas palwepäewa kogudus! Meie ei tea, mis mõtted Jumalal on meiega ja misşuguşed karistuşed temal on walmis meie tarwis, kui meie ei tunne oma armukutsumise aega ja ei paranda meelt. Aga meie teame, et Jumal tuleb meid waatama siis, kui meie ei mõtlegi sellele (Matt. 24, 42). Jumalal on oma aeg igaühe tarwis, ka armuaeg — pidagem seda kalliks. Temal on ka oma karistuseaeg igaühele — kartkem seda! Sellepärast ütelgem oma südames: Issand, meie ei ole wäärt sinu heategusid, aga meie palume sind: Anna meile andeks, milles oleme eksinud, ning räägi ise meie wastu sel armuajal, mis sa meile oled pikendanud, ja „õpeta meid päewi üles arwama, et meie tarkust südamesse saaksime“ (Taaw. l. 90, 12). Nõõmusta meid kõiki jälle oma abiga ja tee meid tugewaks sõnakuuleliku waimu pooleşt (Taaw. l. 51, 14). Seesuguse südame ja palwega tahame täna üheskoos minna „armujärje juurde, et meie halastust saame ja armu leiame sel ajal, kui meile abi tarwis on“ (Eebr. 4, 16). Ja sealt kostab meile siis uuesti wastu lohutaw ning kinnitaw kutse ja tõotus: „Tulge minu juurde kõik, kes teie waewatud ja koormatud olete, ja mina tahan teile hingamise saata“ (Matt. 11, 28).

Õnnistagu Jumal oma suures helduses meie rahwast ja kõiki, kes wõitlewad jäädawa rahu pärast, oma rahuga (Taaw. l. 29, 11), iseäranis aga neid, kes täna tema palet otsiwad „suures koguduses, hulga rahwa seas“ (Taaw. l. 35, 18) wõi oma waikses kambris, ning wiigu eelolew Kristuse kannatamiseaeg meid kõiki Kolgata risti õnnistuse igawesti hoowawale allikale!

Seda soowib ning palub

Piiskop Joh. Kõpp.

Tallinnas,
Kristuse kannatamiseaja läwel,
1942. a.

„Edu“ trükk, Tallinn, Vene 16. 1942. Tellimise nr. 175.

ARH PT-4204

Eesti Ev. Luteriusu Kiriku
KONSISTOORIUM
21. veebruaril 1942. a.
Nr. 266
Tallinn, Kiriku plats 3.

Ringkiri.

PT
Bibliotheca Universitatis Tartuensis
435-106

EELK koguduste õpetajatele ja juhatustele.

I. Konsistooriumis on müügil enamlise võimu ajal natsionaliseeritud vaimulikke trükitooteid: Väike Lauluraamat, Viisialbum ühes lisaga, Koorilaulude noodid X—XII. Piibleid, U. Testamente ja lauluraamatuid ei ole praegu võimalik saada, kuna need end. RKK laos praegu puuduvad. Kogudusi palutakse kohe teatada Konsistooriumi kantseleile, missuguseid trükiseid vajab kogudus ja kui palju.

Väljaannete müük võib toimuda ainult kohemaksetava raha eest.

Ostetud väljaannete Konsistooriumist äraviimise eest palutakse kogudusi hoolitseda.

II. Konsistoorium kavatseb välja anda Kirikulehe Vaikseks nädalaks ja Ülestõusmise pühadeks.

Ametiisikuid palutakse saata kaastööd lehes avaldamiseks hiljemalt 10. märtsiks s. a.; ühtlasi palutakse aegsasti teatada, mitu eksemplari lehest võib saata levitamiseks Teie koguduses.

III. E. O. Tallinna Keskarhiiv vajab andmeid sõjas ja enamlaste tegevuse läbi hävinud EELK koguduste arhiivide kohta.

Aluseks võttes nimetatud Keskarhiivi direktori kirja 13. 2. 1942 nr. 231, teeb Konsistoorium EELK koguduste õpetajatele ja juhatustele ülesandeks esitada hiljemalt 10. märtsiks s. a. järgmised andmed EELK koguduste arhiivide kohta:

1. Koguduse või kiriku nimetus ja asukoht.
2. Kas koguduse arhiiv on alles või täiesti või osaliselt hävinud?
3. Arhiivi alg- ja lõppaastad.
4. Millised on arhiivi alalhoiu tingimused?
5. Kelle hoole all asub arhiiv?
6. Kas ja millised teised arhiivifondid hoiduvad alal koguduse arhiivis (noorsooorganisatsioonid jne.)?

Andmed tulevad esitada Konsistooriumile 2 eksemplaris.

IV. Täienduseks Konsistooriumi ringkirjale 18. 12. 1941 nr. 937 p. II teatab Konsistoorium, et ta koguduste eelarvete kinnitamisel jälgib, kas koguduste nõukogud on ametiisikute palkade määramisel pidanud silmas mainitud ringkirjas väljendatud nõuet ja ühtlasi ka võtnud arvesse „Avalikus teenistuses seisvate omamaiste teenistujate palkade määrust“ (Ametlik Teataja 1941. a. nr. 11, art. 56).

Üksikasjalike palgatingimuste kindlaksmääramisel tuleb kohaldada Kiriku Teatajas 1937. a. nr. 8/9, art. 1 avaldatud Konsistooriumi ringkirja 16. 7. 1937 nr. 2425 eeskirju.

V. Kultuuriala Kutseühingu kirja alusel 12. 2. 1942 teatab Konsistoorium, et kuna EELK kogudused kuuluvad registreerimisele kutseühingus, saadetakse kutseühingu poolt kogudustele vastav ringkiri, kus leiduvad lähemad eeskirjad sotsiaalkindlustus-, „Puhkuse ja Elurõõm“ ning kutseühingu liikmemaksude tasumise aluse ja korra kohta.

VI. Ettetulnud juhtumite puhul juhib Konsistoorium tähelepanu sellele, et EELK Seadluste § 36 ja 94 põhjal võib EELK liikmeile välja anda ainult Kirikuvalitsuse poolt kirjastatud ühtlase vormiga liikmekaarte. EELK 1942. a. liikmekaartide kirjastamisest on Konsistoorium ühtlasi teatanud ringkirjadega 18. 12. 1941 nr. 937 p. IV ja 21. 1. 1942 nr. 123 p. VIII. Konsistoorium juhib vastavate koguduste ametiisikute ning juhatuste tähelepanu maksvale korrale, mille mittetäitmine ja liikmekaardi asendamine kviitungiga ei ole kuidagi lubatav.

VII. Konsistooriumi kantselei poolt on kõigile kogudustele kätte saadetud EELK iga-aastaste aruannete blanketid.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Konsistoorium juhib sel puhul praostite ja õpetajate tähelepanu Aruannete esitamise korra seadlusele (KT 1937, 11/12, art. 7), mille eeskirjad tulevad aruannete koostamise ja esitamise puhul täpselt silmas pidada. Praostite poolt esitatakse praostkonna aruanne erakordselt otseselt Piiskopile 15. märtsiks s. a.

Kogudustes, kus puudub õpetaja k. t. või ka hooldaja-õpetaja, hoolitseb ja vastutab aruande esitamise eest koguduse juhatus.

VIII. Kogudustel, kes pole senini esitanud Konsistooriumi ringkirja juures 3. 10. 1941 nr. 625 p. VIII kättesaadetud ankeetlehte olukorra kohta koguduses, tuleb ankeetleht viivitamata täidetult ära saata. Konsistoorium juhib sel puhul tähelepanu sellele, et andmete korratu esitamine takistab ettenähtud küsimuses tarviliku ülevaate saamist.

IX. Konsistooriumi 18. 12. 1941 nr. 937 ringkirja p. II ettenähtud Kirikukassa 1942. a. maksu suuruse puhul teatab Konsistoorium, et Kirikukassa maksu tõstmine 1942. a. 10%-ilt 15%-ile on tingitud vajadusest abistada sõjaoludes raskemini kannatanud kogudusi, eriti saartel asuvaid kogudusi, kes üksi omal jõul pole suutelised kõiki raskusi ületama. Kirikukassa arvel seisvate rahaliste kapitalide kaotsiminekuga on Konsistooriumil seda võimalik teostada ainult Kiriku eelarve kaudu. Ka osutub paratamatuks osa kogudustel Kirikukassa maks ära jätta või seda vähendada. Kuna enne 1941. aastat oli Kirikukassa maksuks 25 senti igalt maksuüksuselt, siis ületas see summa ka varemalt 15% liikmemaksu summast seal, kus liikmemaksu määr ei ületanud Kr. 1,66, mis ligikaudu oli keskmiseks liikmemaksu määraks.

X. Vastavate koguduste nõukogude otsuste kohaselt tulevad täitmisele järgmised vakantsed õpetaja ametikohad: 1) Tartu Maarja koguduses — ülesandmise tähtpäev 30. 3. 1942; 2) Halliste koguduses (ülesandmise tähtpäev määramata).

XI. Konsistoorium teatab, et:

a) Ametisse on kinnitatud ja nimetatud järgmised ametiisikud: õp. A. Eller — 17. 2. 1942 Koeru koguduse asetäitjaks õpetajaks, arvates 15. 11. 1941, vabastades teda Pühajõe koguduse õpetaja kohalt arvates 3. 11. 1941; õp. A. Jürgenson — 11. 2. 1942 Tartu Pauluse II koguduse õpetaja kohale, arvates 1. 2. 1942, vabastades teda samast ajast Kiriku vikaarõpetaja ametist; helikunstnik Villiam Kapp — 26. 1. 1942 Suure-Jaani koguduse köster-organisti kohale; Tartu Maarja kog. ad. õpetaja Oskar Koodres — 11. 2. 1942 sama koguduse õpetaja k. t., vabastades teda seniselt kohalt; Kiriku vikaarõpetaja A. Kärner — 16. 2. 1942 Audru koguduse õpetaja k. t. ja Tõstamaa koguduse hooldajaks-õpetajaks; õp. E. Kõpp — 11. 2. 1942 Kiriku vikaarõpetaja ametisse, arvates 1. 2. 1942, vabastades teda samast ajast Tartu Pauluse II koguduse õpetaja k. t. ülesannetest; E. Punab — 16. 2. 1942 Jamaja koguduse köstri kohale; Kiriku vikaarõpetaja A. Pähn — 26. 1. 1942 Tallinna Piiskopliku Toomkoguduse asetäitjaks-õpetajaks, arvates 1. 1. 1942; Jõhvi koguduse õpetaja H. Rebane — 16. 2. 1942 Pühajõe koguduse hooldajaks-õpetajaks; Kiriku vikaarõpetaja J. Selliov — Mustvee koguduse aj. asetäitjaks-õpetajaks; Kiriku vikaarõpetaja K. J. Teel — 11. 2. 1942 Tartu Maarja kog. õpetaja korraldusse; Kiriku vikaarõpetaja M. Terasmaa — 26. 1. 1942 Tartu Jaani koguduse asetäitjaks-õpetajaks; prof. A. Topman — 26. 1. 1942 Tallinna Piiskopliku Toomkoguduse organisti kohale.

b) Ametist on vabastatud järgmised ametiisikud: A. Häussler — 11. 2. 1942 Häädemeeste koguduse köstri kohalt emerituuri õigusega, arvates 2. 2. 1942; Tartu Ülikooli koguduse õpetaja J. Kimmel — 26. 1. 1942 Tartu Jaani koguduse hooldaja-õpetaja ülesannetest; H. Rull — 16. 2. 1942 Järva-Peetri koguduse organist-asjaajaja kohalt, arvates 1. 11. 1940; Pärnu Niguliste koguduse aset. õp. P. Särgava — Tõstamaa koguduse hooldaja-õpetaja ülesannetest; Kiriku vikaarõpetaja Fr. Uuspõld — 26. 1. 1942 Lääne-Harju praostkonna aj. noorsootöö-õpetaja k. t. ülesannetest, arvates 1. 1. 1940; Tõnu Võrk — 26. 1. 1942 Ambla koguduse köster-organisti kohalt emerituuri õigusega, arvates 31. 10. 1941.

Joh. Kõpp
Piiskop
Konsistooriumi president.

A. Roomees
Peasekretär.

„Edu" trükk Tallinn, Vene 16. 1942. Tellim. nr. 199.

ARH PT-4204

EESTI EVANG. LUT. USU KIRIKU
PIISKOP

RINGKIRI

Tallinnas, 24. juulil 1940. a.

Nr. 3

K. a.

Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku piiskoplikkudele vikaaridele, praostitele ja õpetajatele.

Armsad ametivennad!

Eesti riik on astunud uude järku oma ajaloos: on välja kuulutatud Eesti Sotsialistlik Nõukogude Vabariik ja viimane on otsustanud ühineda Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liiduga. Sellega on teostunud põhimõttelikult ja tegelikult suur ning põhjalik muudatus Eesti rahva elukorralduses. On täiesti arusaadav ning hädavajalik, et sündinud tõsiasja puhul meie, E. E. L. K. ja koguduste juhid ja tegelased, Jumala ja oma südametunnistuse ning koguduste ees peame leidma õige suhtumise uuesse olukorda. Missugune see on ja peaks olema?

Kõigepealt olgu meile selge, et ristiusk oma olult ei ole otseselt seotud ühegi riikliku, majandusliku või ühiskondliku korraga. Kuulutades Jumala armastust kõigi inimeste vastu ning kutsudes inimesi üksteist armastama kui iseennast, tahab ristiusk anda inimesele ning arendada temas s i s e m i s i j õ u d e, et ta suudaks kanda elu raskusi, saada valmis nende ülesannetega, mis Jumal kellelegi siin täita annab, ja luua õige vahekord kaasinimesega. Seega on kristliku k i r i k u oluliseks mõtteks ja ülesandeks äratada ning kasvatada inimesi nõnda, et nad patust lunastatutena armastaksid Jumalat üle kõige ja teeniksid üksteist selle andega, mis nemad on saanud. Kristlane ja kiriku liige, kelle südames elab armastus kaasinimese vastu, ei saa teisiti, kui peab ustavalt kaasa töötama seesuguse ühiskondliku korra saabumiseks, mis taotleb sotsiaalse õiglusetuse kaotamist ning igale inimesele inimväärilise elamise võimaldamist.

Eesti Ev. Lut. Kirik tahab ka uues olukorras olla ning üha enam kujuneda tõsiseks rahvakirikuks ja sellena t e e n i d a Eesti rahvast. Seepärast, tunnustades avameelselt rahvaesinduse otsustega loodud korda, ei või ega taha Eesti Kirik jääda eemale rahva elu ehitamise tööst uutel alustel. Sellevastu, ta tahab rakendada alatasa kasvava hoole ning ustavusega

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

kõiki tema kasutada olevaid andeid ja vahendeid selleks, et meie rahvas kasvaks ning saaks tugevaks vaimselt ja hingeliselt, suudaks täita oma ülesandeid ning kanda vastutust nii tulevaste põlvede kui kõigi rahvaste saatuste juhtija — Jumala ees. Siin on Kirikul ja kogudustel igal ajal vaja ning võimalik palju teha, jäädes kindlasti oma otseste ülesannete ja tegevusalade juurde, nagu: Jumala Sõna ustav kuulutamine, kõlbelise meelsuse kasvatamine, armastusetöö ja hingehoid. Ärgem väsigem mitte ja ärgem kahelgem mitte, vaid teadkem, et Jumal on ustav ja „on vägev teile kõike armu andma rohkesti, et teil ikka kõike oleks küllaldaselt ning oleksite rikkad iga hea teo tarvis" (2. Kor. 9, 8).

Mõnesuguste kartuste ja küsimuste puhul olgu siinkohal rõhutatud, et Vabariigi juhtivate isikute poolt nende ridade kirjutajale antud seletuste järgi kiriku elu ja tegevus võib rahulikult edasi areneda ilma eriliste takistusteta, nagu seda on ka tõestanud kiriku senine seisukord pärast 21. jaanikuupäeva pööret.

Kõige ülalöeldu põhjal panen ametivendadele ja kõigile koguduste juhtidele ning tegelastele südamele siiralt ning ustavalt kaasa töötada uue ühiskondliku korra loomisel Eesti Nõukogude Sotsialistlikus Vabariigis. Iseäranis palvetagem südamest jumalateenistustes ja teistel koosviibimistel oma rahva ja riigi ning tema Valitsuse ja juhtide eest, et Jumal hoiaks meist eemal sõja ja teised hädad ning viletsused ja annaks tarkust ning jõudu juhtida ja viia meie rahvast vastu paremale ja ilusamale tulevikule. Palvetagem ka selle eest, et saabuks varsti jäädav rahu kõigile rahvastele.

Viimaks olgu veel tõsiselt alla kriipsutatud endastmõistetav kohus hoiduda nii kantslis kui teisal avalduste ning väljenduste eest, mis kuidagi võiksid tekitada ebasoovitavaid arusaamatusi ning häirida rahulikku ülesehitamise tööd. Tehkem igamees omal kohal oma tööd ja jätkem teised ülesanded nende lahendada, kes selleks kutsutud. Nõnda täidame kõige paremini oma kohta ja osa Eesti rahva elus nii praegu kui igal ajal.

Soovides ja paludes, et meie vanemate Jumala arm ja heameel oleks saatjaks töös ja püüetes ning palvetes meie Kirikule ja kõigile, kes teevad Jumalariigi tööd usus, lootuses ja armastuses, tervitab kõiki südamest

JOH. KÕPP,
E.E.L.K. piiskop.

PT
TÜ Raamatukogu
435-102

EELK Konsistooriumi väljaanne.
F-ma J. Ratassepa trükk Tallinnas, 1940

ARH PT-4204

EESTI EVANG. LUTERIUSU KIRIKU

PIISKOP

RINGKIRI

Tallinnas, 14. veebruaril 1942. a.

Nr. 252.

PT
Bibliotheca Universitatis Tartuensis
435-104

K. a.

Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku õpetajatele.

Armsad ametivennad!

I

1. Palvepäevaks, 25. veebr. 1942. a., soovitan jutluse aluseks järgmisi tekste:

   Taav. l. 32, 16—6.
   Jes. 57, 15. 16.
   Matt. ev. 7, 13. 14.
   Luuka ev. 19, 1—10.
   Rooml. 6, 12—14.
   2. Kor. 5, 19—21.
   1. Joh. 1, 5—10.

2. Juuresolev karjasekiri tuleb palvepäeva peajumalateenistuse algliturgia osas 10 käsu järele ette lugeda.

3. Panen ametivendadele südamele korraldada Vabaduspäeval, 24. veebruaril s. a. kirikutes tänujumalateenistus väärikal kujul kohalikkude olude kohaselt sobivamal kellaajal. Jutluse tekstiks soovitan: 1) Taav. l. 91, 1—2; 2) Joh. ev. 15, 12—15; 3) Kol. 3, 12—16.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Üldine tõsine olukord tuletab käskivalt meelde, et need, kes Jumala riigi ehitamisetööle kutsutud, peavad teadlikud olema oma vastutusest Jumala ja inimeste ees. Selles mõttes tahaksin uuesti puudutada mõningaid juhtmõtteid, mida palun tungivalt tõemeelega kaaluda oma südames ning üksteisega kokku puutudes ja seda, mis leitakse olevat hea, ka teostada.

1. Astudes kuulutajatena koguduse ette teadkem, et meie kuulutus peab olema Jumala Sõna vääriline. Selleks süvenegem püsivalt Jumala Sõnasse, töötagem oma ettekanded (jutlused, kiriklikkude talituste kõned) hoolsasti välja, kirjutagem pealiskaudsusse langemise hädaohu vältimiseks oma mõtted üles ning hoolitsegem selle eest, et ka ettekande vorm ja kuju oleks sisu vääriline. Mõtelgem sellele, et armastus koguduse ja Jumalariigi töö vastu avaldub kõigepealt ja eriti ustavuses, millega oma ülesandeid täidame (Luuka ev. 16, 10; 1. Kor. 4, 2).

   Edasi ärgem unustagem kunagi, et see, kes tahab olla juhatajaks usulis-kõlbelises elus, peab alati kandma südames manitsust ja hoiatust Matt. 5, 16.

2. Rasked, mõneski suhtes palju pingutust nõudvad olud toovad kaasa küsimusi, kahtlusi, kaalutlusi ka usulis-kõlbelises elus. Olgem head hingekarjased oma koguduse liikmeile ning abilised püsivate tõdede leidmisel Jumala Sõna valguses. Vanemad ametivennad otsigu ning kasutagu võimalust jagada noorematega oma kogemusi ja tähelepanekuid hingehoiu alal. Omavahelistel koosviibimistel võetagu hingehoiutöös üleskerkivad nähtused ja probleemid tõsiselt kõnele.

3. Laste ja noorte hinges algatatud ning osaliselt teostatudki mürgitamise ja rüüstamise töö jälgede kõrvaldamine ning kristliku mõteviisi ja elukäsitluse uuendamine ning süvendamine on eriline ülesanne, mille ette Jumal meid on seadnud.

4. Kiriku elu ja tegevus saab ainult siis olla otstarbekohane, kui iga osa siiralt kaasa töötab, alistades oma erisoovid ning vaated ter-

viku nõuetele. Sellepärast, kui tekivad üksikasjus oma vahel lahkuminevad seisukohad, ärgu põhjustagu ega õigustagu see asjaolu muutumist ükskõikseks ning passiivseks ühise töö vastu (1. Kor. 12, 4). Isekas individualism on kahjuks ühisele Jumalariigi tööle, halvab töörõõmu ning surub töötegija viljatusse erandseisukorda.

5. Praegu on paljudel tarvidus uuendada ning tihendada sidemeid kogudusega ja sellega ka kogu ristikogudusega. Mitte sattudes liialdatud optimismi ärgem ometi ka alahinnakem sellekohaseid nähtusi, vaid püüdkem neid mõista ning selle juures üleskerkivaid küsimusi, eriti ka majanduslikke, lahendada üksteisest arusaamise, leplikkuse ja kristliku armastuse vaimus. Kergel käel tekitatud kibedusetunne tuleb kahjuks nii koguduse elule kui üldse Jumalariigi tööle.

Tööks ja eluks Jumala rohket õnnistust soovides

Ametivennaliku tervitusega

JOH. KÕPP
E. E. L. K. Piiskop.

„Edu" trükk Tallinn, Vene 16. 1942. Tellim. nr. 174.

II

Üldine tõsine olukord tuletab käskivalt meelde, et need, kes Jumala riigi ehitamisetööle kutsutud, peavad teadlikud olema oma vastutusest Jumala ja inimeste ees. Selles mõttes tahaksin uuesti puudutada mõningaid juhtmõtteid, mida palun tungivalt tõemeelega kaaluda oma südames ning üksteisega kokku puutudes ja seda, mis leitakse olevat hea, ka teostada.

1. Astudes kuulutajatena koguduse ette teadkem, et meie kuulutus peab olema Jumala Sõna vääriline. Selleks süvenegem püsivalt Jumala Sõnasse, töötagem oma ettekanded (jutlused, kiriklikkude talituste kõned) hoolsasti välja, kirjutagem pealiskaudsusse langemise hädaohu vältimiseks oma mõtted üles ning hoolitsegem selle eest, et ka ettekande vorm ja kuju oleks sisu vääriline. Mõtelgem sellele, et armastus koguduse ja Jumalariigi töö vastu avaldub kõigepealt ja eriti ustavuses, millega oma ülesandeid täidame (Luuka ev. 16, 10; 1. Kor. 4, 2).

   Edasi ärgem unustagem kunagi, et see, kes tahab olla juhataja usulis-kõlbelises elus, peab alati kandma südames manitsust ja hoiatust Matt. 5, 16.

2. Rasked, mõneski suhtes palju pingutust nõudvad olud toovad kaasa küsimusi, kahtlusi, kaalutlusi ka usulis-kõlbelises elus. Olgem head hingekarjased oma koguduse liikmeile ning abilised püsivate tõdede leidmisel Jumala Sõna valguses. Vanemad ametivennad otsigu ning kasutagu võimalust jagada noorematega oma kogemusi ja tähelepanekuid hingehoiu alal. Omavahelistel koosviibimistel võetagu hingehoiutöös üleskerkivad nähtused ja probleemid tõsiselt kõnele.

3. Laste ja noorte hinges algatatud ning osaliselt teostatudki mürgitamise ja rüüstamise töö jälgede kõrvaldamine ning kristliku mõtteviisi ja elukäsitluse uuendamine ning süvendamine on eriline ülesanne, mille ette Jumal meid on seadnud.

4. Kiriku elu ja tegevus saab ainult siis olla otstarbekohane, kui iga osa siiralt kaasa töötab, alistades oma erisoovid ning vaated terviku nõuetele. Sellepärast, kui tekivad üksikasjus oma vahel lahkuminevad seisukohad, ärgu põhjustagu ega õigustagu see asjaolu muutumist ükskõikseks ning passiivseks ühise töö vastu (1. Kor. 12, 4). Isekas individualism on kahjuks ühisele Jumalariigi tööle, halvab töörõõmu ning surub töötegija viljatusse erandseisukorda.

5. Praegu on paljudel tarvidus uuendada ning tihendada sidemeid kogudusega ja sellega ka kogu ristikogudusega. Mitte sattudes liialdatud optimismi ärgem ometi ka alahinnakem sellekohaseid nähtusi, vaid püüdkem neid mõista ning selle juures üleskerkivaid küsimusi, eriti ka majanduslikke, lahendada üksteisest arusaamise, leplikkuse ja kristliku armastuse vaimus. Kergel käel tekitatud kibedusetunne tuleb kahjuks nii koguduse elule kui üldse Jumalariigi tööle.

Tööks ja eluks Jumala rohket õnnistust soovides

Ametivennaliku tervitusega

JOH. KÕPP
E. E. L. K. Piiskop.

„Edu" trükk Tallinn, Vene 16. 1942. Tellim. nr. 174.

ARM PT - 4204

†

JOHAN KÕPP

Sündinud 9. novembril 1874 Helmes

Surnud 21. oktoobril 1970 Stockholmis

Siis Kuningas ütleb neile, kes on ta paremal käel: "Tulge siia, minu Isa õnnistatud, pärige kuningriik, mis teile on valmistatud maailma asutamisest!"

Mt. 25, 34

Matusetalitus

7. novembril 1970 Jakobi kirikus ja Metsakalmistul

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

KIRIKUS

Taaveti laul 23 ..... Joh. Kappel

Stokholmi Eesti Meeskoor Lembit Leetmaa juhatusel.

Viisil: Mu elu Kristus ise. P. 9

Mu Jeesus, väsind olen
Ja tahan hingata,
Su palvele nüüd tulen:
Vii sa mind magama!

Nii mitmest künkast üle
Läks minu elutee,
See tihti polnud sile,
Vaid hoopis ummune.

Nüüd väga väsind mina
Ja tahan hingata,
Mu Jeesus, tule sina
Ja vii mind magama.

Mu ihu mulla pôue,
Su sülle hingeke,
Kus maru ega kôue
Ei puutu temasse.

LEKTSIOON

Omal viisil. P. 486

Las ma läen, las ma läen
Sinna kus ma Jeesust näen!
Seda üksi taga nôuan,
Et ta palge ette jôuan,
Igavesti sinna jään.

Valgusta, valgusta,
Päike, pilved kaota!
Seda aega ootan väga,
Millal kôigi vagadega
Näen su palet rôômuga.

Taeva linn, taeva linn,
Oh et seal ju oleksin
Ja ta pärliväravates,
Tema kuldseis tänavates
Oma Jeesust kiidaksin.

Paradiis, paradiis,
Sinu vilja maitsen siis!
Sinu elupuude vilus
Näen ma Jeesust taeva ilus,
Oh kui ônnis olen siis!

MATUSETALITUS

Omal viisil. P. Lisa 85

Oh vôta mind, mu Jumal, Käe kôrvale,
Et tee mul jôuetumal Läeks taevasse.
Ei suuda üksi astu Ma sammugi.
Sest siruta mull' vastu Käed alati.

Su armu sülle ase Mull' juhata,
Seal rôômus, vaevas lase Mind puhata.
End sinna ära peita Las oma last,
Kôik mure su peal' heita Nii ustavast.

Kui ma ei saagi aru Su armust veel,
Sa viid mind läbi maru Ka surmaööl.
Sest vôta mind, mu Jumal, Käe kôrvale,
Siis tee mul jôuetumal Läeb taevasse.

Requiem . . . . . Aug. Topman

Stokholmi Eesti Meeskoor Lembit Leetmaa juhatusel

KIRIKUS

Taaveti laul 23 ..... Joh. Kappel

Stokholmi Eesti Meeskoor Lembit Leetmaa juhatusel.

Viisil: Mu elu Kristus ise. P. 9

Mu Jeesus, väsind olen
Ja tahan hingata,
Su palvele nüüd tulen:
Vii sa mind magama!

Nii mitmest künkast üle
Läks minu elutee,
See tihti polnud sile,
Vaid hoopis ummune.

Nüüd väga väsind mina
Ja tahan hingata,
Mu Jeesus, tule sina
Ja vii mind magama.

Mu ihu mulla pôue,
Su sülle hingeke,
Kus maru ega kôue
Ei puutu temasse.

LEKTSIOON

Omal viisil. P. 486

Las ma läen, las ma läen
Sinna kus ma Jeesust näen!
Seda üksi taga nôuan,
Et ta palge ette jôuan,
Igavesti sinna jään.

Valgusta, valgusta,
Päike, pilved kaota!
Seda aega ootan väga,
Millal kôigi vagadega
Näen su palet rôômuga.

Taeva linn, taeva linn,
Oh et seal ju oleksin
Ja ta pärliväravates,
Tema kuldseis tänavates
Oma Jeesust kiidaksin.

Paradiis, paradiis,
Sinu vilja maitsen siis!
Sinu elupuude vilus
Näen ma Jeesust taeva ilus,
Oh kui ônnis olen siis!

MATUSETALITUS

Omal viisil. P. Lisa 85

Oh vôta mind, mu Jumal, Käe kôrvale,
Et tee mul jôuetumal Läeks taevasse.
Ei suuda üksi astu Ma sammugi.
Sest siruta mull' vastu Käed alati.

Su armu sülle ase Mull' juhata,
Seal rôômus, vaevas lase Mind puhata.
End sinna ära peita Las oma last,
Kôik mure su peal' heita Nii ustavast.

Kui ma ei saagi aru Su armust veel,
Sa viid mind läbi maru Ka surmaööl.
Sest vôta mind, mu Jumal, Käe kôrvale,
Siis tee mul jôuetumal Läeb taevasse.

Requiem . . . . . Aug. Topman

Stokholmi Eesti Meeskoor Lembit Leetmaa juhatusel

SURNUAIAL

Viisil: Mu süda, ärka üles. P. 12

Päev loojub, ôhtu jôuab,
Mu süda, Issand, nôuab,
Et sinu juure tulen,
Ja vaikses palves olen.

Mu Jumal, Isa taevas,
Sa olid päeva vaevas
Mu abi ja mu tugi,
Jää öösel ka mu ligi.

Su Poja püha veri
On minu armu kiri:
Mull' patud andeks anna,
Kôik kartus eemal' kanna.

Kui silmad kinni läevad
Ja meeled vaikseks jäävad,
Siis sinu inglid tulgu,
Mull' kaitsjaks kilbiks olgu.

Mu omad, rahva, sôbrad,
Kôik haiged, vaesed, nôdrad
Su ette palves kannan,
Su armu varju kannan.

Nüüd lôpeb minu palve,
Jääb kindlaks sinu valve:
Ses usus voodi heidan,
End armu sülle peidan.

J. L. Runebergi järele J. Kôpp

ARH PT-4204

Piiskop Jakob Kukk

ringkirjad ... etc.

ARH PT- 4204

Jakob Kukk,
Eesti Ew. Lut. koguduste esimene piiskop.

Pidulik jumalateenistus

Eesti Ew. Lut. Kiriku esimese piiskopi pühitsemisel tema apostliku ülemkarjase ameti peale

Tallinna Kaarli kirikus

5. juunil 1921 aastal.

---

b 56834512

Jakob Kukk ſündis 10. ſeptembril 1870 taluperemehe pojana Tartumaal Ilmatſalu wallas, kuhu tema wanemad Wiljandimaalt ſiſſe olid rännanud. Eſimeſt kooliõpetuſt ſai ta ſealſamas wallakoolis, ſiis käis ta Tartu linnakoolis ja ſelle järel Treffneri eragümnaaſiumis. Selle lõpetamiſe järele õppis ta Tartu ülikoolis uſuteaduſt 1891—1896 a.

Õpetajaametiſſe õnnistati teda Riia Jakobi kirikus 6. jaanuaril 1899 a. Siis oli ta Wõru praoſtkonna aſeõpetajaks, abiõpetajaks Rõuges, Peterburi Jaanis, Tartu Maarjas, täitis õpetaja kohuſeid Teſchkowos, kuſt ta Keilaſſe aſus ja päraſt rewolutſiooni aega 1. oktoobril 1906 a. Keila koguduſe õpetajaks ſeati. Eesti wabaduſe ſõjas oli ta ſõjawäe õpetajaks 1919 aastal, kuſt ametiſt ta pidi lahkuma päraſt Eesti Ew. Lut. Kiriku piiskopiks walimiſt 1919 a. ſügiſel. Keila koguduſe õpetajaks jäi piiskop kuni 1921 aasta 15. aprillini.

Jumal õnnistagu Sind! Kristus kaitsku Sind! Walitſegu Sinu üle Jumala arm; elagu Sinu ſees Kristuſe armastus; täitku Sinu hinge Püha Waimu oſaſaamine. Sa eſimene Eesti piiskop, weri oma rahwa wereſt, wäikeſe rahwa poeg, kes Sa Jumala imeteedel oled tõusta tohtinud kõrgele Kristuſe ja tema pühade apoſtlite õnnistuſega kaetud piiskoppide aujärjele, wõta Issandalt tarkuſt, wäge ja jõudu ja walitſe wapralt Eesti Ew. koguduste üle! Wii meid kindla käega Kristuſe rada, juhata meid Jumala tõele, armastuſe teele; ole meie waimustaja Issanda wäes; ole Ise julge oma uſus, hoia uſu kilp kindlalt käes, kõlagu uſu ſõna rõõmſalt Su ſuus; julgusta meid, kinnita ja tröösti igaweſe ewangeeliumiga. Saagu Sa walgustatud kõrgeſt, ole walgustajaks neile, kes pimeduſes! Ühenda uſud, kogu rahwad meie riigis, meie maal Kristuſe püha ja kerge ikke alla.

Kolmainus Jumal õnnistagu Sinu tööd! Tema õnnistagu ta algu, et ka lõpp wõiks õnnistatud olla! Isa taewas näidaku teed! Jeeſus Kristus aidaku töö risti ja waewa kanda, patu wasta wõidelda, wõimuſt ſaada kõige kurja üle ja lunaſtuſt leida! Püha Waimu armu abi lasku kõik, mis Sa ette wõtad ja kõigile rõõmuks ja õnnistuſeks korda minna!

Jumalateenistus ja piiskopi ametisse pühitsemine.

I.

Wiisil: Sull', sull', Jehoowa, tahan laulda. 152.

Kogudus: Et ärka, Waim, kes enne wanast Siioni wahimehi wahwastas, Et nemad ööd ja päewad wapraſt Su riigi päraſt olid wõitlemas, Ja kelle hääl maailmaſt läbi käind, Ja rahwa hulgad ſinu jüngriks teind.

Oh et ſu tuli pea põleks Ja kõik maailm ſaaks temaſt täidetud, Et lõikajaid ka rohkeſt tuleks, Et, Iſſand, ſinu töö ſaaks lõpetud. Su päralt lõikus; ära ſeiſa wait! Seſt palju lõikuſt, piſut lõikajaid.

Oh kuule meie palweid heldeſt, Kui Jeeſu nimel, Iſſand, palume! Seſt mis ſa tõutanud ſelgeſt, Teed tõeks parem weel kui mõistame. Oh anna truuid, hoolſaid ſulaſid, Ja wõida ära wastaſid!

Alglitургia pihtiga. (Dekan profeſſor Kõpp.)

Koor: Jumal meie warjupaik.

II.

Omal wiisil. 316.

Kogudus: Üks kindel linn ja warjupaik On meie Jumal taewas, Ta hoiab meid kui kilp ja mõek, Ta aitab kõiges waewas. Küll wana waenlane On wäga wihane, Suur wägi, kawalus On tema tugewus: Ei ole tema ſarnaſt.

Ei aita meie nõu ja töö, See on küll pea lõpnud. Üks mees on wõitlemiſele Meil' Iſaſt appi tulnud. Kas tunned ſeda meeſt? Ta nimi: Jeeſus Kriſt! See Iſſand, ſuureſt wäeſt, See ainus Jumal tõeſt, Wõit talle peab jääma!

Kui oleks ilm täis kuradid, Kes tahakſid meid neelda, Ei karda meie kedagi, Eks Jumal wõi neid keelda? Maailma würstil weel Küll tige wiha meel, Ei ſiiski wõimuſt tal, Seſt ta on kohtu all, Üks ſõna rõhub teda!

Jutlus. (Piiskop Jakob Kukk.)

Wiisil: Üks kindel linn ja warjupaik. 316.

Kogudus: Suur Jumal teeb, mis tõutab, Ja tahab Waimu anda: Ehk kuri ſelts küll ähwardab, Ei jõua wastu panna; Ehk wõetakſe nüüd Meilt ihu, raha, hüüd: Et mingu igaweſt! Ei ſaa nad kaſu ſeſt, Meil' taewariik peab jääma!

Koor: Püha, püha!

Kirikupalwe. (Konſiſtooriumi aſſeſſor J. Lattik.)

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Jakob Kukk sündis 10. septembril 1870 taluperemehe pojana Tartumaal Ilmatsalu wallas, kuhu tema wanemad Wiljandimaalt sisse olid rännanud. Esimest kooliõpetust sai ta sealsamas wallakoolis, siis käis ta Tartu linnakoolis ja selle järel Treffneri eragümnaasiumis. Selle lõpetamise järele õppis ta Tartu ülikoolis usuteadust 1891—1896 a.

Õpetajaametisse õnnistati teda Riia Jakobi kirikus 6. jaanuaril 1899 a. Siis oli ta Wõru praostkonna aseõpetajaks, abiõpetajaks Rõuges, Peterburi Jaanis, Tartu Maarjas, täitis õpetaja kohuseid Teschkowos, kust ta Keilasse asus ja pärast rewolutsiooni aega 1. oktoobril 1906 a. Keila koguduse õpetajaks seati. Eesti wabaduse sõjas oli ta sõjawäe õpetajaks 1919 aastal, kust ametist ta pidi lahkuma pärast Eesti Ew. Lut. Kiriku piiskopiks walimist 1919 a. sügisel. Keila koguduse õpetajaks jäi piiskop kuni 1921 aasta 15. aprillini.

Jumal õnnistagu Sind! Kristus kaitsku Sind! Walitsegu Sinu üle Jumala arm; elagu Sinu sees Kristuse armastus; täitku Sinu hinge Püha Waimu osasaamine. Sa esimene Eesti piiskop, weri oma rahwa wereſt, wäikese rahwa poeg, kes Sa Jumala imeteedel oled tõusta tohtinud kõrgele Kristuse ja tema pühade apostlite õnnistusega kaetud piiskoppide aujärjele, wõta Issandalt tarkust, wäge ja jõudu ja walitse wapralt Eesti Ew. koguduste üle! Wii meid kindla käega Kristuse rada, juhata meid Jumala tõele, armastuse teele; ole meie waimustaja Issanda wäes; ole Ise julge oma usus, hoia usu kilp kindlalt käes, kõlagu usu sõna rõõmsalt Su suus; julgusta meid, kinnita ja tröösti igawese ewangeeliumiga. Saagu Sa walgustatud kõrgest, ole walgustajaks neile, kes pimeduses! Ühenda usud, kogu rahwad meie riigis, meie maal Kristuse püha ja kerge ikke alla.

Kolmainus Jumal õnnistagu Sinu tööd! Tema õnnistagu ta algu, et ka lõpp wõiks õnnistatud olla! Isa taewas näidaku teed! Jeesus Kristus aidaku töö risti ja waewa kanda, patu wasta wõidelda, wõimust saada kõige kurja üle ja lunastust leida! Püha Waimu armu abi lasku kõik, mis Sa ette wõtad ja kõigile rõõmuks ja õnnistuseks korda minna!

Jumalateenistus ja piiskopi ametisse pühitsemine.

I.

Wiisil: Sull', sull', Jehoowa, tahan laulda. 152.

Kogudus: Et ärka, Waim, kes enne wanast Siioni wahimehi wahwastas, Et nemad ööd ja päewad wapraſt Su riigi pärast olid wõitlemas, Ja kelle hääl maailmast läbi käind, Ja rahwa hulgad sinu jüngriks teind.

Oh et su tuli pea põleks Ja kõik maailm saaks temast täidetud, Et lõikajaid ka rohkest tuleks, Et, Issand, sinu töö saaks lõpetud. Su pärast lõikus; ära seisa wait! Sest palju lõikust, pisut lõikajaid.

Oh kuule meie palweid heldest, Kui Jeesu nimel, Issand, palume! Sest mis sa tõutanud selgest, Teed tõeks parem weel kui mõistame. Oh anna truuid, hoolsaid sulasid, Ja wõida ära wastasid!

Algliturgia pihtiga. (Dekan professor Kõpp.)

Koor: Jumal meie warjupaik.

II.

Omal wiisil. 316.

Kogudus: Üks kindel linn ja warjupaik On meie Jumal taewas, Ta hoiab meid kui kilp ja mõek, Ta aitab kõiges waewas. Küll wana waenlane On wäga wihane, Suur wägi, kawalus On tema tugewus: Ei ole tema sarnast.

Ei aita meie nõu ja töö, See on küll pea lõpnud. Üks mees on wõitlemisele Meil' Jsast appi tulnud. Kas tunned seda meest? Ta nimi: Jeesus Krist! See Issand, suureſt wäest, See ainus Jumal tõest, Wõit talle peab jääma!

Kui oleks ilm täis kuradid, Kes tahaksid meid neelda, Ei karda meie kedagi, Eks Jumal wõi neid keelda? Maailma würstil weel Küll tige wiha meel, Ei siiski wõimust tal, Sest ta on kohtu all, Üks sõna rõhub teda!

Jutlus. (Piiskop Jakob Kukk.)

Wiisil: Üks kindel linn ja warjupaik. 316.

Kogudus: Suur Jumal teeb, mis tõutab, Ja tahab Waimu anda: Ehk kuri selts küll ähwardab, Ei jõua wastu panna; Ehk wõetakse nüüd Meilt ihu, raha, hüüd: Et mingu igaweſt! Ei saa nad kasu seſt, Meil' taewariik peab jääma!

Koor: Püha, püha!

Kirikupalwe. (Konsistooriumi assessor J. Lattik.)

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

5.-

III.

Kogudus:

Wiisil: Imeline Issand. 334.

Wägew Issand Kristus, Õnnista me karjast Oma armu rikkast waraſt. Rohkenda ta päiwi, Anna talle tuge, Saada talle waimu wäge. Kuule meid, Palujaid, Sina, ülem kandja, Pühawaimu andja.

Sinu ette astub, Kiitust sulle hüüdes, Kristlik Eesti usu püüdes. Õnnistades tuleb Wana arm me poole Wennasrahwalt meie soole. Mööda läind, Ära käind Rasked muiſtsed warjud, Waikind on kõik marud.

Rahuriigi Kristus, Püha töö meid ootku, Sinu waim meid rohkeſt täitku. Näha on su põllul Tegijate puuduſt, Laſe tõusta püha ärkuſt. Aita ſa, Ehi ka Koguduste püüdeid, Krooni meie palweid.

L. Raudkepp.

Pühitſemiſe talitus

(toimetab Rootſiriigi peapiiskop Nathan Söderblom, Soome piiskopi Jaakko Gummeruſe ja praostite A. Mohrfeldti, v. ž. Mühleni ja Nils Linderſtami — Tallinnaſt, H. Põllu — Koſelt, B. Steinbergi — Piliſtwereſt, K. Thomſoni — Hageriſt, profeſſor Köppi — Laiuſelt, konſiſtooriumi aſſeſſori J. Lattiku — Wiljandiſt, ja õpetajate Lipp — Nõolt, Kapp, Tallmeister ja Kubu — Tallinnaſt ja õp. Eiſenſchmidt — Tartuſt, kaastegewuſel).

Koor laulab pühitſemiſe ajal: Oh Püha Waim, meil tule ſa.

IV.

Wiisil: Mu nimi taewas kirja pandud. 266.

Kogudus: Mu karjane, oh Jeeſukene, Mind tule toitma armuga! Su juureſt leian elu, õnne, Ja kõik mis iial ihkan ma. Oh oma nõtra talle sööda Seal Iisraeli aaſadel, Ja wärske eluweega jooda, Kuſt elu oowab kõikidel'.

Muu toidus ei wõi elu anda; Sa üksi oled eluleib! Ei ſee wõi iial nälga tunda, Kes ſinu armulaual käib. Sa oled eluhallik iſe, Kuſt hingejänu kustutan, Lut elu walad minu ſisſe, Kui ſinu wereſt oſa ſaan.

Armulaua liturgia. (Praoſt Steinberg).

V.

Lõpu liturgia ja piiskoplik õnnistamine.

Wiisil: Edaſi, edaſi! Siion, mine walguſes. 323.

Kogudus: Kindlaks jää, kindlaks jää! Siion, pea mis ſul on, Ära wõta leigeks minna, Waata, ligi jõuab kroon! Mis on taga, jäta ſinna. Siion, kui on wiimne häda käe, Kindlaks jää, kindlaks jää!

J. & A. Paalmann'i trükk, Tallinnas.

ARH PT-4204

Jumalateenistuse laulud

Usupuhastuse pühal

1924 a.

Wiisil: Sull', Sull', Jehoowa, tahan laulda. P. 152.

Üht ainust nime mina tean, Mis Jumal annud meile õndsuseks. Üht nime ikka armsaks pean, Ta wägi muudab talwe kewadeks: Su nimi, Jeesus Kristus, igawest On mulle kõigekallim kõikidest.

Üht nime tahan südamesse Ma usus kirjutada omale. See waistab minu muredesse Kui hele, selge taewapäikene. Su nimi, Jeesus Kristus, igawest On mulle kõigekallim kõikidest.

Üks nimi annab edu tööle Ja kannatustes mulle troosti toob, Teeb lõpu minu patuööle Ja armust minu elu uueks loob. Su nimi, Jeesus Kristus, igawest On mulle kõigekallim kõikidest.

Üht nime tahan meeles kanda Siin maa peal kaduwuses rännates Ja ühel' nimel' au weel anda Seal igaweses taewawalguses. Su nimi, Jeesus Kristus, igawest On mulle kõigekallim kõikidest.

Omal wiisil. 316.

Üks kindel linn ja warjupaik On meie Jumal taewas. Ta hoiab meid kui kilp ja mõõk, Ta aitab kõiges waewas. Küll wana waenlane On wäga wihane, Suur wägi, kawalus On tema tugewus: Ei ole tema sarnast.

Ei aita meie nõu ja töö, See on küll pea lõpnud. Üks mees on wõitlemisele Meil' Isast appi tulnud. Kas tunned seda meest? Ta nimi: Jeesus Kristi! See Issand suurest wäest, See ainus Jumal tõest, Wõit talle peab jääma!

Kui oleks ilm täis kuradid, Kes tahaksid meid neelda, Ei karda meie kedagi, Eks Jumal wõi neid keelda? Maailma würstil weel Küll tige wiha meel, Ei siiski wõimust tal, Sest ta on kohtu all. Üks sõna rõhub teda!

Eks meile sõna seisma jää, Ehk turtsugu nad wihast? Ei Jeesu kirik hukka läe, Mis alustud ta Waimust. Kui wõtwad meie käest Au, ihu, last ja naist: Et mingu igawest! Ei saa nad kasu sest, Ta riik peab meile jääma!

Wiisil: Edasi, edasi. 323.

Ole truu, ole truu, Õige usk on sinu käes. Usu wilja, õigust, head Kanna armastuse wäes, Siis sa haljendama pead Isa kojas nagu palmipuu. Ole truu, ole truu.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Et ärka, Waim, kes enne wanast Siioni wahimehi wahwastas,
Et nemad ööd ja päewad wapraſt Su riigi päraſt olid wõitlemas,
Ja kelle hääl maailmaſt läbi käind, Ja rahwa hulgad ſinu jüngriks teind.

Oh, et ſu tuli pea põleks Ja kõik maailm ſaaks temaſt täidetud,
Et lõikajaid ka rohkeſt tuleks, Et, Issand ſinu töö ſaaks lõpetud.
Su päralt lõikus; ära ſeiſa wait! Seſt lõikuſt palju, piſut lõikajaid.

Su Poeg on ſelle palwe pannud Su rahwa ſuhu oma ſõnaga,
Ja meile ſeda julguſt annud, Kui lapſed palume nüüd kartmata:
Seepäraſt kuule, Issand, armuga Ja ütle: „See peab tõeſt ſündima!"

Wiisil: Wõitle hästi, kui ſind Jumal. P. 66 ehk 65.

Eluſõna igawene, Alati meid ſaada ſa, Et wõiks iga inimene
Pimeduſeſt peaſeda.
Hüüa üles kõuekeelel Patuuneſt uinujad. Tröösti neid, kes
kurwal meelel Ristirajal rändawad.
Tee, et uſutaimekene Hingedes wõiks koſuda. Eluſõna igawene, Alati meid ſaada ſa.

Ja Paulus kuulutas Jumala riiki ja õpetas Issandaſt Jeeſuſeſt Kristuſeſt kõige julguſega ilma keelmata.

Apoſtli teod 28, 31.

Need ſõnad on Apoſtlite tegude raamatu wiimſed ſõnad. Nende ſaatel on apoſtlite aeg ristiuſu ajajärgus looja minemas. Heledate päikeſe kiirtena ſädendawad Apoſtli tegude raamatu wiimſed ſõnad ſelle aja lõpuſt, et lootusrikaſt helki heita üle kogu ristiuſu ajajärkude: Jumala riigi kuulutus ja ſõnum Jeeſuſeſt Kristuſeſt kostab julgelt ja kindlalt tolleaegſe maailma ſüdames ſuures Rooma linnas ja ewangeeliumi ſõna tungib keelmata maailma. See ſõnum käib aja kohta aastat 30 päraſt Kristuſe ſurma Kolgatal.

Päikeſe paiste iludus ja ſoojus on igaühele tuntud. Ta ei meelita mitte ainult mustaſt mulla pinnaſt lillelehekeſed oma peakeſed wälja piſtma ja päikeſe walguſt imeſtades ſiſſehingama, mitte ainult linnukeſed okſtel ei hakka hõiskama, waid ka inimeſe ſüda tukſub ſoojemalt. Niiſugune täis päikeſe paiſtet ja ilu on Apoſtlite tegude raamatu lõpp: ta õpetas Issandaſt Jeeſuſeſt Kristuſeſt kõige julguſega keelmata.

Aga ka oma olu pooleſt on mõlematel ſarnaduſt, päikeſel ja ristiuſu walguſel. Kui päikene paiſta tahab, peab ta kustumata tules põlema. Ta peab alati palawat ſoojuſt jääkülma otſata ſuure ilmaruumi ſiſſe wälja hõõguma. Et mitte ſelles külmas ruumis kustuda ja ſurra, on tarwis, et keegi iſtuks nagu tulekolde ääres ja heidaks uut kütet alalõpmata ſellesſe põlewaſſe tulemerde. Päikeſe külgetõmbamiſe jõuſt meelitatud, lendawad terwed ilmakehad ja heidawad enda tema leekidesſe, et ſeal põleda ja helkiſid uuesti pimedusſe wälja ſaata.

Juſt nõnda on ka ewangeeliumi walgus maailma wälja läinud. Jeeſus Kriſtus ütleb oma Iſa wastu: Nüüd austad ſa oma Poega.

Seda ütleb Jeesus, kui kannatamine ja surm talle silma waatasid. Kristuse aupaistus ja ewangeeliumi walgus on süütunud põlema tema ennastohwerdawast armastuse tulest Kolgatal.

Ja kuidas tuli see tuli maailma südamesse, Rooma linna?

Kui meie ainult Apostlite tegude raamatute saatel seda teed kõnnime, siis leiame ülestähendatud wangiheitmisi rohkem kui kuus korda, nende hulgas mõnikord hulk inimesi korraga, apostlid ja muid. Witsadega peksetakse Paulust ja Siilast, üle selle wisatakse Paulust kiwidega, ja lüüakse teda teine kord suu peale. Äratapetud Tehwanus, kiwidega surmatud, Jakoobus mõõgaga ja Pauluse enese sõnade järele on peale selle weel Jeruusalemmas mitu püha inimest surmatud sellel ajal, kui Saulus ristikogudust tagakiusas. — Nagu wäiksemad ilmakehad päikesesse selle jõust tõmmatakse ja seal ta walgust ja leekisid suurendawad, nõnda on neid Jeesus enesesse tõmmanud ja nende armastuse tuli ja ohwrimeelne põlemine on see walgus, mis Rooma linnas nagu päikene on sädendama löönud, et seal ewangeeliumi wõib kuulutada keelmata.

Tulid uued ajajärgud ristiusu elus. Paistis, nagu oleks ilus apostlite aegne ewangeeliumi päikene ilmaruumis rännates oma ilu ja soojuse kaotanud. Paawsti aujärg oli otsekui pilw astunud Jeesuse Kristuse ette, et seda warjata. Mis aitas selle aujärje kullane küllus ja wõim, mis aitas, et sajad pühaks kutsutud inimesed abiks kutsuti, kui ewangeelium oli keelu alla, Piibel ahelatesse pandud, piiblilugemine kuriteoks tembeldatud. Ja kuni tänaseni seisawad Rooma paawsti wande all kõik piibliseltsid, kes Püha Kirja rahwa sekka kannawad. Kristusest, meie päikesest ligitõmmatud, tulid selleşt külmast ilmaruumist Waldenslased, kes ewangeeliumi pärast sadade kaupa Rooma katoliku kiriku tapakirwe all surid, sedasama teed käisid hulgad Böömi ja Määri maa usuwennad; põles tuleriidal usutunnistaja Huss. Tuli Martin Luter ja heitis enda elu ja olemise Kristuse ewangeeliumi ohwrikirstu. . . Päikene löi uuesti heledaks; ewangeelium murdis enesele teed. Täis weresid ohwrid olid ta teed. Aga ewangeeliumi wõis jällegi kuulutada keelmata. Ka meie radadesse ja meie rahwale tuli ewangeeliumi walgus. Kuidas ta tuli neljasaja aasta eest, selleşt toob rohkem sõnumid Eesti ewang. kiriku juubeli album „Ülsupuhastus eestlaste maal 1524—1924". Seda ei jäta küll keegi lugemata, kellele meie kirik armas ja kallis on.

Kas on nüüd sellega kõik korras? Kas wõib nüüd ewangeelium iseeneseşt kosta meile põliselt keelmata?

Päikesest hoowawad wälja iga minut otsata suured soojuse hulgad. Külmas ilmaruumis peaks ta jahtuma ja wiimaks kustuma. Aga Looja on hoolitsenud, et ei lõpeks ei suwi ega talw. Looja armul ei ole piiri. Alalõpmata leidub ilmaruumis ilmakehasid, kes ennast päikesest ligi tõmmata lasewad ja uue jõuga laotab ta külma ilmaruumi wälja keelmata oma walgust ja soojust, nõnda et ei lõpe ei külw ega lõikus.

Wiisil: Sull', sull', Jehoowa, tahan laulda. 152.

Et ärka, Waim, kes enne wanast Siioni wahimehi wahwastas,
Et nemad ööd ja päewad wapraſt Su riigi päraſt olid wõitlemas,
Ja kelle hääl maailmaſt läbi käind, Ja rahwa hulgad ſinu jüngriks teind.

Oh, et ſu tuli pea põleks Ja kõik maailm ſaaks temaſt täidetud,
Et lõikajaid ka rohkeſt tuleks, Et, Issand ſinu töö ſaaks lõpetud.
Su päralt lõikus; ära ſeiſa wait! Seſt lõikuſt palju, piſut lõikajaid.

Su Poeg on ſelle palwe pannud Su rahwa ſuhu oma ſõnaga,
Ja meile ſeda julguſt annud, Kui lapſed palume nüüd kartmata:
Seepäraſt kuule, Issand, armuga Ja ütle: „See peab tõeſt ſündima!"

Wiisil: Wõitle hästi, kui ſind Jumal. P. 66 ehk 65.

Eluſõna igawene, Alati meid ſaada ſa, Et wõiks iga inimene Pimeduſeſt peaſeda.

Hüüa üles kõuekeelel Patuuneſt uinujad. Tröösti neid, kes kurwal meelel Ristirajal rändawad.

Tee, et uſutaimekene Hingedes wõiks koſuda. Eluſõna igawene, Alati meid ſaada ſa.

Ja Paulus kuulutas Jumala riiki ja õpetas Issandaſt Jeeſuſeſt Kristuſeſt kõige julguſega ilma keelmata.

Apoſtli teod 28, 31.

Need ſõnad on Apoſtlite tegude raamatu wiimſed ſõnad. Nende ſaatel on apoſtlite aeg ristiuſu ajajärgus looja minemas. Heledate päikeſe kiirtena ſädendawad Apoſtli tegude raamatu wiimſed ſõnad ſelle aja lõpuſt, et lootusrikaſt helki heita üle kogu ristiuſu ajajärkude: Jumala riigi kuulutus ja ſõnum Jeeſuſeſt Kristuſeſt koſtab julgelt ja kindlalt tolleaegſe maailma ſüdames ſuures Rooma linnas ja ewangeeliumi ſõna tungib keelmata maailma. See ſõnum käib aja kohta aastat 30 päraſt Kristuſe ſurma Kolgatal.

Päikeſe paiste iludus ja ſoojus on igaühele tuntud. Ta ei meelita mitte ainult mustaſt mulla pinnaſt lilleleheſed oma peakeſed wälja piſtma ja päikeſe walguſt imeſtades ſisſehingama, mitte ainult linnukeſed okſtel ei hakka hõiskama, waid ka inimeſe ſüda tukſub ſoojemalt. Niiſugune täis päikeſe paiſtet ja ilu on Apoſtlite tegude raamatu lõpp: ta õpetas Issandaſt Jeeſuſeſt Kristuſeſt kõige julguſega keelmata.

Aga ka oma olu pooleſt on mõlematel ſarnaduſt, päikeſel ja ristiuſu walguſel. Kui päikene paiſta tahab, peab ta kuſtumata tules põlema. Ta peab alati palawat ſoojuſt jääkülma otſata ſuure ilmaruumi ſiſſe wälja hõõguma. Et mitte ſelles külmas ruumis kuſtuda ja ſurra, on tarwis, et keegi iſtuks nagu tulekolde ääres ja heidaks uut kütet alalõpmata ſellesſe põlewaſſe tulemerde. Päikeſe külgetõmbamiſe jõuſt meelitatud, lendawad terwed ilmakehad ja heidawad enda tema leekidesſe, et ſeal põleda ja helkiſid uuesti pimedusſe wälja ſaata.

Juſt nõnda on ka ewangeeliumi walgus maailma wälja läinud. Jeeſus Kriſtus ütleb oma Iſa wastu: Nüüd austad ſa oma Poega. Seda ütleb Jeeſus, kui kannatamine ja ſurm talle ſilma waataſid. Kriſtuſe aupaiſtus ja ewangeeliumi walgus on ſüütunud põlema tema ennaſtohwerdawaſt armaſtuſe tuleſt Kolgatal.

Ja kuidas tuli ſee tuli maailma ſüdameſſe, Rooma linna?

Kui meie ainult Apoſtlite tegude raamatute ſaatel ſeda teed kõnnime, ſiis leiame ülestähendatud wangiheitmiſi rohkem kui kuus korda, nende hulgas mõnikord hulk inimeſi korraga, apoſtlid ja muid. Witſadega pekſetakſe Pauluſt ja Siilaſt, üle ſelle wiſatakſe Pauluſt kiwidega, ja lüüakſe teda teine kord ſuu peale. Üratapetud Tehwanus, kiwidega ſurmatud, Jakoobus mõõgaga ja Pauluſe eneſe ſõnade järele on peale ſelle weel Jeruuſalemmas mitu püha inimeſt ſurmatud ſellel ajal, kui Saulus ristikoguduſt tagakiuſas. — Nagu wäikſemad ilmakehad päikſesſe ſelle jõuſt tõmmatakſe ja ſeal ta walguſt ja leekiſid ſuurendawad, nõnda on neid Jeeſus eneſesſe tõmmanud ja nende armaſtuſe tuli ja ohwrimeelne põlemine on ſee walgus, mis Rooma linnas nagu päikene on ſädendama löönud, et ſeal ewangeeliumi wõib kuulutada keelmata.

Tulid uued ajajärgud ristiuſu elus. Paiſtis, nagu oleks ilus apoſtlite aegne ewangeeliumi päikene ilmaruumis ränates oma ilu ja ſoojuſe kaotanud. Paawsti aujärg oli otſekui pilw aſtunud Jeeſuſe Kriſtuſe ette, et ſeda warjata. Mis aitas ſelle aujärje kullane küllus ja wõim, mis aitas, et ſajad pühaks kutſutud inimeſed abiks kutſuti, kui ewangeelium oli keelu alla, Piibel ahelatesſe pandud, piiblilugemine kuriteoks tembeldatud. Ja kuni tänaſeni ſeiſawad Rooma paawsti wande all kõik piibliſeltſid, kes Püha Kirja rahwa ſekka kannawad. Kriſtuſeſt, meie päikeſeſt ligitõmmatud, tulid ſelleſt külmaſt ilmaruumiſt Waldenslaſed, kes ewangeeliumi päraſt ſadade kaupa Rooma katoliku kiriku tapakirwe all ſurid, ſedaſama teed käiſid hulgad Böömi ja Määri maa uſuwennad; põles tuleriidal uſutunniſtaja Huſs. Tuli Martin Luter ja heitis enda elu ja olemiſe Kriſtuſe ewangeeliumi ohwrikirſtu. . . Päikene lõi uuesti heledaks; ewangeelium murdis eneſele teed. Täis weriſeid ohwrid olid ta teed. Aga ewangeeliumi wõis jällegi kuulutada keelmata. Ka meie radadesſe ja meie rahwale tuli ewangeeliumi walgus. Kuidas ta tuli neljaſaja aasta eeſt, ſelleſt toob rohkem ſõnumid Eesti ewang. kiriku juubeli album „Uſupuhastus eeſtlaſte maal 1524—1924". Seda ei jäta küll keegi lugemata, kellele meie kirik armas ja kallis on.

Kas on nüüd ſellega kõik korras? Kas wõib nüüd ewangeelium iſeeneſeſt kosta meile põliſelt keelmata?

Päikeſeſt hoowawad wälja iga minut otſata ſuured ſoojuſe hulgad. Külmas ilmaruumis peaks ta jahtuma ja wiimaks kuſtuma. Aga Looja on hoolitſenud, et ei lõpeks ei ſuwi ega talw. Looja armul ei ole piiri. Alalõpmata leidub ilmaruumis ilmakehaſid, kes ennaſt päikeſeſt ligi tõmmata laſewad ja uue jõuga laotab ta külma ilmaruumi wälja keelmata oma walguſt ja ſoojuſt, nõnda et ei lõpe ei külw ega lõikus.

3.-

Juſt nõnda on ka meie ewangeelium ja kuulutus Jeeſuſeſt Kriſtuſeſt. Külmas maailmas täis omakaſu ja wihkamiſt, täis pattu ja pimeduſt kahwatub ta helk ja jahtub ta ſoojus, kui ei leidu neid, keda Kriſtus eneſesſe ſaaks tõmmata ja kes tema armaſtuſe ohwri tules põlema ſüütuks. Meie aeg nõuab ſeda iſeäraliſe hooga, ſeſt meieaegne maailm, milleſt Kriſtus oma ewangeeliumiga läbi peab minema, on Jumala ja uſu waſtu iſeäranis külm ja waenulik. Kiriku kannatuſed ja kaotuſed on juba kõikidel teada, neiſt ei maksa kirjutadagi. Ei wõigi ſee teiſiti olla ajal päraſt ilmaſõda, kus kümned miljonid inimeſi on langenud inimeſte käe läbi. Kas jõuab Eesti ewang. lut. kirik riigi lõõkidele waſtu panna? Kui leidub mehi, kes ſulawad armaſtuſes ühte Kriſtuſe armaſtuſe tulega, ainult ſiis wõib ewangeeliumi meie maal kuulutada keelmata.

Kas on tarwis hoolitſeda terwe ewangeeliumi lut. kiriku eeſt meie maal, ehk ſaab selleſt küllalt, kui iga kogudus hoolitſeb ainult eneſe eeſt?

Hoolitſemine eneſe eeſt ei ole mitte ohwriand, mis armaſtuſeſt kaswab. Ka hoolitſemine ainult oma koguduſe elu eeſt wõib oleneda püüdeſt, ainult teiſte eeſ hoobelda ja ennaſt Kriſtuſe kõrwale ſeada otſekui teiſeks päikeſeks. Pühakiri tunneb ſarnaſt eneſeaustamiſt ja omakaſupüüdu ja nimetab ſeda Antikriſtuſe nimega. Selle läbi ei ſaa Kriſtuſe aupaiſtus meie hulgas mitte heledamaks. Sellele ſeaks mõni teine waſtu otſuſe ka oma koguduſe eeſt mitte hoolitſeda, waid hoolt kanda ainult oma kodu eeſt, et ſeal palwe ja Jumala ſõna elaks. See tuleks weel odawam ja hõlpſam. Aga kas jääd ſa alati ainult koju? Ehk kas jääwad ſinu lapſed alati koju ja nelja ſeina wahele? On ſiis ſulle ükſkõik, kas Kriſtuſele au antakſe ka wäljaſpool ſinu koduſeinu? Maksab ſiis weel ſinu kohta Kriſtuſe ſõna: kuulutage ewangeeliumi kõigele loomale? Niiſama maksab ſee ka ſelle kohta, kui keegi ütleb, et ta tahab ainult oma koguduſe ja oma kiriku peale mõtelda ja ainult ſelle eeſt tööd teha ja terweſt Eesti ewang. kirikuſt ei midagi hoolida. Aga kuſt peab ſiis ſinu kogudus jumalaſõna kuulutajat ſaama, kui ei ole kirikut, kes ametit ſeab ja korraldab, ehk kes hoiab koguduſtki koos, kui iga külakond koguduſe kirikut oma wõimuſesſe püüab? Ehk kuhu peawad koguduſe piiridest wäljarändajad minema, kui ei ole kirikut peale ſu kodukiriku? Ja üle kõige ſelle, kas peab kuſtuma Kriſtuſe käſk: Kuulutage ewangeeliumi kõigele loomale. Ja, ta on ſiis juba kuſtunud külmas maailmas. Need, kes ainult oma koguduſe ja kiriku eeſt tahawad hoolitſeda, ei ole mitte kiriku ehitajad, waid lõhkujad. Neid ei tõmba mitte päikene eneſesſe, et nad ſeal täis walguſt ja armaſtuſt, ſoojuſt, koſutawat eluſoojuſt wälja hõõgukſid.

Uſupuhaſtuſe pühal kerkiwad ewangeeliumi kirikule wanaaja mälestuſed üles. Need räägiwad ohwrimeelſeſt wõitluſeſt apoſtlite ajaſt ja uſupuhaſtuſe päewiſt. Meie kirjutame nende mälestuſte alla: Et ärka, Waim, kes enne wanaſt Siioni wahimehi wahwaſtas!

Aga ka ewangeeliumi wõidud ſädendawad minewiku hämaruſeſt kuſtumata kirjana, et õpetus Jeeſuſeſt Kriſtuſeſt kõige julguſega koſtab keelmata.

Koſtku ta ka meile ja meie laſtele keelmata — kuni tema tuleb.

Piiskop Jakob Kukk.

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, W. Karja tän. 12.

ARH PT-4204

Eesti Ewangeeliumi Luteruse kiriku

Usupuhastuse püha

Jumalateenistuse laulud

1925 aastal.

TRÜ Raamatukogu

I.

Wiisil: Oh anna tuhat keelt Sa mulle. P. 141.

Nüüd minewikust helid kostwad Meil Looja suurtest tegudest, Kui igawiku kandled laulwad Nad ammu kustund aegadest, — Laul usu hiiglawõitudest Ja ewangeeliumi wäest.

Uus waimukewad kohisedes Kord tõusis tardund wäljadel — Uus kewad, mida igatsedes Nii mitmed ootand orjaööl. Koit paistis temast werine Ju läbi tuleriitade.

Ja püha kiri jälle anti Siis nälgiwale rahwale, Ta kloostri tolmust wälja kanti, Et tema paistaks kõigile, Et kõik sealt otsiks keset ööd Nüüd ise wabalt koduteed.

Oh minewiku waimutuli, Nüüd hakka jälle hõõgama Ja usuwõimu püha õli Ka meidki wõidku eluga, Et minewiku pärandus Ei närtsiks meile tolmusuus.

II.

Wiisil: Üks kindel linn ja warjupaik. 316.

Meil tuleb abi Jumalast, Kes ikka wägew olnud! Ta päästab hädast wägewast, Mis meie peale tulnud, Küll kuri waenlane Meid wihkab kurjasti, Ta tuleb sõdima Nüüd kawalusega, Ei ole tema sarnast.

Kõik meie nõu on tühine, Ei mõju meie wägi; See wõib meid aita õieti, Kes patust lahti tegi. Kes see on? küsid sa, Suur Jeesus! kostan ma, See Issand suurest wäest, See Jumal, kelle käest Kõik wõimus meile tuleb.

Ehk oleks ilm täis kuradid, Kes tahaksid meid neelda, Ei karda meie ühtegi, Küll Jumal wõtab keelda: Ehk olgu hirmus meel Küll kurjal waimul weel, Ei siiski wõimust saa, Sest oma sõnaga Küll Jeesus teda wõidab.

Suur Jumal teeb, mis tõotab Ja tahab Waimu anda: Ehk kuri selts küll ähwardab, Ei jõua wastu panna; Ehk wõetakse nüüd Meilt ihu, raha, hüüd: Et mingu igawest! Ei saa nad kasu sest, Meil taewariik peab jääma!

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

III.

Wiisil: Jeruusalem, sa püha taewa linn. P. 270.

Ei karda meie, kui ka liiguks maa Ja mäed kõigukſid. Ei ära hukata meid keegi saa, Kui kõik ka wajukſid! Seſt Jſa wägew käſi On ikka meiega Ja tema jõud ei wäſi, Ta ilmawõitmata.

Ta meie warjupaik ja tugewus On kõige häda ſees, Laſ' mässata ſeſt kõrgus, ſügawus, Tõus tulgu merewees, — Me jääme kindlalt ſeisma, Kui kõik ka häwineb! Meid Jumal wõtab hoida, Kui häda ligineb!

IV.

Wiisil: Ma tahan jätta maha. P. 245.

Kui ſüdant piinab walu, Siis heida põlwili Ja Jſa kätte elu Nii uſu täiesti. Kõik mured tema ette Siis kanna palwewäes: Nii iga walumõte Sul kustub ſüdames.

Kui ſilmapiir nii pime Ja waim nii toeta, Siis Jſa püha nime Täis usku nimeta, Küll näed, et pilwed jälle Nii kiirelt kaowad, Ja haige ſüdamele Siis inglid ilmuwad.

Siis puista ſüda wälja Nüüd oma Jſale, Kui mureſid ka palju, Ta leiab ſiiski nõu! Eks hinge looja oska Sind kõigis trööstida, Ka ſiis, kui hing ei ſuuda Kõik wälja ütelda.

(IV a. laulda ainult ſiis, kui jumalateenistus on armulauaga.)

Wiisil: Oh Jeeſus, ülem abimees. 204.

Mu Jeeſuke, ſa eluleib, Su juure eksja jõuab, Kel himu taewa peale käib, Ja ſinult armu nõuab, Seſt palun ma ſind ſüdameſt: Oh puhasta minu pattudeſt, Et kõlban ſinu laual'!

Nüüd armſa taewa roaga Mind, Jſſand, täna ſööda, Mind elujõele juhata Ja ſelle ſeeſt minu jooda. Küll olen haige, roojane: Sa oma laualt, karjane, Mind ſiiski ära lükka!

Sa meſimagus taewaleib, Oh anna mulle armuſt, Kui patt mu hinge peale käib, Et pääſen tema hirmuſt! Su õigus, ſee nüüd katku minu, Et mul ei ole karta ſind, Kui istun ſinu lauas.

Kõik wihawaenu kustuta Mu ſüdameſt ja hingeſt, Mu wigaduſi ilmuta, Et ma neid nutan järgeſt. Sa püha paaſatalleke, Oh anna ennaſt minule Nüüd hinge kaſuks ſüüa.

Mu Jeeſuke, ſa eluleib, Mind iſe ſööta wõta! Oh weri, mis kõik päästa wõib, Mind heldeſt jootma tõtta! Sa jääd mu ſiſſe, anna ka, Et jään ſu ſiſſe lõpmata, Siis ſaan ſu läbi taewa.

V.

Wiisil: Sull', Sull', Jehoowa tahan laulda. P. 152.

Üht ainuſt nime mina tean, Mis Jumal annud meile õndſuſeks Üht nime ikka armſaks pean, Ta wägi muudab talwe kewadeks: Su nimi, Jeeſus Kristus, igaweſt On mulle kõigekallim kõikideſt.

Üht nime tahan ſüdamesſe Ma uſus kirjutada omale. See paistab minu muredesſe Kui hele, ſelge taewapäikene. Su nimi, Jeeſus Kristus, igaweſt On mulle kõigekallim kõikideſt.

———

Seſt teiſt aluſt ei wõi ükski ſeada, kui aga ſee, mis ju ſeatud on, ſee on Jeeſus Kristus. Aga kui keegi ſelleſinatſe aluſe peale ehitab kulda, hõbedat, kallid kiwa, puid, heina, kõrt, ſiis peab igaühe töö awalikuks ſaama: ſeſt katſumiſe päew peab ſeda ſeletama; ſeſt tule läbi peab ſee ilmuma, ja tuli peab läbi katſuma igaühe tööd, misſugune ſee on, kui kellegi töö jääb, mis tema ſee peale on ehitanud, ſiis peab ta palga ſaama. 1. Korint. 3, 11—14.

I.

Mu hing, kiida Jehoowat ja kõik, mis minu ſees, tema püha nime, mu hing, kiida Jehoowat ja ära unusta mitte tema heategemiſi ära! See olgu ewangeeliumi kiriku ülem hüüd uſupuhaſtuſe pühal. Meil on Jumalale palju tänuwõlga taſuda. Ära unusta. Ära unusta mitte tema heategemiſi. Uſupuhaſtuſe püha on meeletuletuſe päew. Wana aeg awab oma ſuu ja räägib. Seal on Jumala teod warjul. Aaſtaſajad on küll inimeſte teod purustanud, Jumala teguſid aga ei jäkſa haud matta.

Uſupuhaſtus on meid aſetanud ſelle aluſe peale, milleſt kirjaſõnas Korintuſe kogudusele räägib apostel Paulus, mis on Jeeſus Kristus ja teiſt aluſt ei wõi ükski ſeada. Siis leidis Luter uuesti üles ſelle kalli Jumala armukuulutuſe, et patune mõiſtetakſe õigeks uſu läbi ja et iga inimene wõib iſe Jumalaga rääkida ja ſelleks tõlkis ta piibli rahwa keelde ja andis ſelle rahwa kätte. Küll on neid uuemal ajal palju, kes ſeda ewang. lut. uſu aluſt tahawad tumedaks wärwida ja oma kõlkaid uſu aluſeks kiita. Uſupuhaſtuſe pühal ſeiſa ſina Eesti ew. lut. kirik, ſelle alusmüüri kui Jumala ſuure armaſtuſe ohwri tule ümber palwes, kuni ta ſu südame jälle palawaks teeb. Selleſt alusmüüriſt on uſupuhaſtuſe ajal wälja kaswanud suured asjad. Meie wõime näha ſelle aluſe peal Martin Luterit ja ſelle mehe juures tunda, mis ſee tähendab, kui keegi Jumalat rohkem kardab kui inimeſt. Wägewad walitſejad alandaſid end ristiinimeſe mehemeele ees. Oli tunda, et ſiin on tegemiſt aluſega, mis wastu peegeldub Peetruſe tunnistuſeſt: Sina oled Kristus, elawa Jumala poeg ja temaſt ſätendab taewalikus hiilguſes wastu Kristuſe ſõnade helk: Õnnis oled ſina.

Ewangeeliumi lut. kiriku alus on igawene elaw kalju; aaſtaſajad on teda lihwinud, ſeda heledam ta ſädelus, mille kiired pimeduſeſt läbi paiſtawad. Jumal on oma wägewate tegudega teda ſelle aluſe peal kaitſenud ja õnniſtanud. Tänumeeles ſeda tundes laulab süda: Suur Jumal meie warjupaik, me waewas, walus, mures, Ta peale wõime loota kõik, nii elades kui ſurres!

II.

Mis oleme meie ſelle aluſe peale ehitanud? Mis uſupuhaſtuſe kirik on ehitanud — ſeda on nii palju, et ei jäkſa üles lugeda. Nimetame, et tema töö läbi piibliraamat ſadades keeltes räägib kõige maailma rahwaſtele Jumala sõnu, kuldköites on ta rikaſte laudade peal; Pühakirja uurimiſes ja õppimiſes ſeiſab ewang. kirik eſimeſel kohal; ewang. kiriku kirikulaul äratab imeſtuſt; palweraamatute arw on otſata ſuur. Nende rikkuſte peale waadates wõiks ewangeeliumi kirik õiguſtatud olla ütlema: Ma olen rikas ja olen rikkaks ſaanud! Kuid kellelgi rikkal inimeſel oli ſee wiga, et ta hirmus ihne oli. Tal oli palju kulda, kuid oli ſelle kindla wõlwi alla luku taha pannud. Aaſtas korra rahuldas ta oma ihnet südant, awas warakambri ukſed ja ſilmitſes neelawa, näljaſe ſilmaga oma rikkuſid ja pani nad uuesti kindla wahi alla. Aga iſe kandis ſeal juures räbaldanuid riidehilpa.

III.

Wiisil: Jeruusalem, sa püha taewa linn. P. 270.

Ei karda meie, kui ka liiguks maa Ja mäed kõiguksid. Ei ära hukata meid keegi saa, Kui kõik ka wajuksid! Sest Isa wägew käsi On ikka meiega Ja tema jõud ei wäsi, Ta ilmawõitmata.

Ta meie warjupaik ja tugewus On kõige häda sees, Las' mässata sest kõrgus, sügawus, Tõus tulgu merewees, — Me jääme kindlalt seisma, Kui kõik ka häwineb! Meid Jumal wõtab hoida, Kui häda ligineb!

IV.

Wiisil: Ma tahan jätta maha. P. 245.

Kui südant piinab walu, Siis heida põlwili Ja Isa kätte elu Nii usu täiesti. Kõik mured tema ette Siis kanna palwewäes: Nii iga walumõte Sul kustub südames.

Kui silmapiir nii pime Ja waim nii toeta, Siis Isa püha nime Täis usku nimeta, Küll näed, et pilwed jälle Nii kiirelt kaowad, Ja haige südamele Siis inglid ilmuwad.

Siis puista süda wälja Nüüd oma Isale, Kui muresid ka palju, Ta leiab siiski nõu! Eks hinge looja oska Sind kõigis trööstida, Ka siis, kui hing ei suuda Kõik wälja ütelda.

(IV a. laulda ainult siis, kui jumalateenistus on armulauaga.)

Wiisil: Oh Jeesus, ülem abimees. 204.

Mu Jeesuke, sa eluleib, Su juure eksja jõuab, Kel himu taewa peale käib, Ja sinult armu nõuab, Sest palun ma sind südamest: Oh puhasta mind pattudest, Et kõlban sinu laual'!

Nüüd armsa taewa roaga Mind, Issand, täna sööda, Mind elujõele juhata Ja selle seest mind jooda. Küll olen haige, roojane: Sa oma laualt, karjane, Mind siiski ära lükka!

Sa mesimagus taewaleib, Oh anna mulle armust, Kui patt mu hinge peale käib, Et pääsen tema hirmust! Su õigus, see nüüd katku mind, Et mul ei ole karta sind, Kui istun sinu lauas.

Kõik wihawaenu kustuta Mu südamest ja hingest, Mu wigadusi ilmuta, Et ma neid nutan järgest. Sa püha paasatalleke, Oh anna ennast minule Nüüd hinge kasuks süüa.

Mu Jeesuke, sa eluleib, Mind ise sööta wõta! Oh weri, mis kõik päästa wõib, Mind heldest jootma tõtta! Sa jääd mu sisse, anna ka, Et jään su sisse lõpmata, Siis saan su läbi taewa.

V.

Wiisil: Sull', Sull', Jehoowa tahan laulda. P. 152.

Üht ainust nime mina tean, Mis Jumal annud meile õndsuseks Üht nime ikka armsaks pean, Ta wägi muudab talwe kewadeks: Su nimi, Jeesus Kristus, igawest On mulle kõigekallim kõikidest.

Üht nime tahan südamesse Ma usus kirjutada omale. See paistab minu muredesse Kui hele, selge taewapäikene. Su nimi, Jeesus Kristus, igawest On mulle kõigekallim kõikidest.

Sest teist alust ei wõi ükski seada, kui aga see, mis ju seatud on, see on Jeesus Kristus. Aga kui keegi selle aluse peale ehitab kulda, hõbedat, kallid kiwa, puid, heina, kõrt, siis peab igaühe töö awalikuks saama: sest katsumise päew peab seda seletama; sest tule läbi peab see ilmuma, ja tuli peab läbi katsuma igaühe tööd, missugune see on, kui kellegi töö jääb, mis tema see peale on ehitanud, siis peab ta palga saama. 1. Korint. 3, 11—14.

I.

Mu hing, kiida Jehoowat ja kõik, mis minu sees, tema püha nime, mu hing, kiida Jehoowat ja ära unusta mitte tema heategemisi ära! See olgu ewangeeliumi kiriku ülem hüüd usupuhastuse pühal. Meil on Jumalale palju tänuwõlga tasuda. Ära unusta. Ära unusta mitte tema heategemisi. Usupuhastuse püha on meeletuletuse päew. Wana aeg awab oma suu ja räägib. Seal on Jumala teod warjul. Aastasajad on küll inimeste teod purustanud, Jumala tegusid aga ei jäksa haud matta.

Usupuhastus on meid asetanud selle aluse peale, millest kirjasõnas Korintuse kogudusele räägib apostel Paulus, mis on Jeesus Kristus ja teist alust ei wõi ükski seada. Siis leidis Luter uuesti üles selle kalli Jumala armukuulutuse, et patune mõistetakse õigeks usu läbi ja et iga inimene wõib ise Jumalaga rääkida ja selleks tõlkis ta piibli rahwa keelde ja andis selle rahwa kätte. Küll on neid uuemal ajal palju, kes seda ewang. lut. usu alust tahawad tumedaks wärwida ja oma kõlkaid usu aluseks kiita. Usupuhastuse pühal seisa sina Eesti ew. lut. kirik, selle alusmüüri kui Jumala suure armastuse ohwri tule ümber palwes, kuni ta su südame jälle palawaks teeb. Sellest alusmüürist on usupuhastuse ajal wälja kaswanud suured asjad. Meie wõime näha selle aluse peal Martin Luterit ja selle mehe juures tunda, mis see tähendab, kui keegi Jumalat rohkem kardab kui inimest. Wägewad walitsejad alandasid end ristiinimese mehemeele ees. Oli tunda, et siin on tegemist alusega, mis wastu peegeldub Peetruse tunnistusest: Sina oled Kristus, elawa Jumala poeg ja temast sätendab taewalikus hiilguses wastu Kristuse sõnade helk: Õnnis oled sina.

Ewangeeliumi lut. kiriku alus on igawene elaw kalju; aastasajad on teda lihwinud, seda heledam ta sädelus, mille kiired pimedusest läbi paistawad. Jumal on oma wägewate tegudega teda selle aluse peal kaitsenud ja õnnistanud. Tänumeeles seda tundes laulab süda: Suur Jumal meie warjupaik, me waewas, walus, mures, Ta peale wõime loota kõik, nii elades kui surres!

II.

Mis oleme meie selle aluse peale ehitanud? Mis usupuhastuse kirik on ehitanud — seda on nii palju, et ei jäksa üles lugeda. Nimetame, et tema töö läbi piibliraamat sadades keeltes räägib kõige maailma rahwastele Jumala sõnu, kuldköites on ta rikaste laudade peal; Pühakirja uurimises ja õppimises seisab ewang. kirik esimesel kohal; ewang. kiriku kirikulaul äratab imestust; palweraamatute arw on otsata suur. Nende rikkuste peale waadates wõiks ewangeeliumi kirik õigustatud olla ütlema: Ma olen rikas ja olen rikkaks saanud! Kuid kellelgi rikkal inimesel oli see wiga, et ta hirmus ihne oli. Tal oli palju kulda, kuid oli selle kindla wõlwi alla luku taha pannud. Aastas korra rahuldas ta oma ihnet südant, awas warakambri uksed ja silmitses neelawa, näljase silmaga oma rikkusid ja pani nad uuesti kindla wahi alla. Aga ise kandis seal juures räbaldanuid riidehilpa.

Kas ei ole wiimati selle ihne kuju meie oma kuju, Eesti ewang. lut. kirik? Usupuhastuse pühal ja pühapäewiti käime koos, kuiwatame ja korraldame oma waranduſi, riidleme ja wihastame, kui arwame, et midagi kaduma on läinud, sõimame ja wihkame sealjuures ja ei pane tähelegi, et millega endid kadumata waranduste juures katame, on ristiinimese räbaldanud näruſed hilbud. Ihne, kellel on kulda, kellele palju Jeesuse Kristuse kulda on kätte antud, aga kes ise on alasti ja wilets. Silmad kiirgawad, aga ise ei sõõ, ja südames on pilkane öö.

Kui keegi selleſinatse aluse peale ehitab kulda, hõbedat, kallid kiwa, puid, heina, kõrt, siis peab igaühe töö awalikuks saama. Küll on meie kirikuelus ehitatud ka wiimastel aastatel kulda, hõbedat, kallid kiwa. Suur hulk näguſaid, kauniks tehtud kirikuhooneid on selle tunnistajaks. Suur hulk koguduſi ja koguduse liikmeid on korralikult oma maksudega Kristuse kirikut meie juures ehitanud. Kui Kriſtlik kangelaſe mehemeel paistawad wastu wäikeſearwuliſe ja mitte rikka koguduse töö läbi üles kerkinud nue Petseri kiriku müürid. On armastuſt, see on kuld; on püſiwat tööd ja ohwrimeelt, need on hõbe ja kallid kiwid. Neid on liikuma pandud üle meie kodumaa. Mõnedki patuurkad on walguſt näinud ja mõnigi surija suu on sõõnud taewamannat eluks. . .

Aga kas on kõik hädatarwituſed täitmiſt leidnud, et oma alasti olekut kinni katta. Ehk eks ole siin puudu karjasteſt, seal rahaſt ja seal on kirikuid waja. Ja kõige suurem wiletsus on praod ja lõhed kiriku eneſe elus, parteid ja pahanduſed. Pahanduſed peawad olema, aga häda nendele, kelle läbi nad tulewad! Küll ütleb kiri: ära karda, aga siin ütleb Issand, hirm olgu teil! Ehk kuidas tarwitawad meie kiriku hulgad ewangeeliumi waraſid oma majades? Kas ei wiſata neid mitte kõrwale, pingi alla? Nagu ei oleks meil tarwis usukinnituſt, nagu ei tuleks ette meie majades tuſaſt meelt, kurwastuſt, häda ja surma! Aga ega mina süüdi ei ole. Jeesus ütleb, kes minu ſiſse usub, selle ihust jookſewad elawa wee jõed. Mispäraſt on siis sinu elumaja ümber kuiw kõrbeliiw? Kui keegi ehitab puid, heina, kõrt — siis peab igaühe töö awalikuks saama. Et sinu suur ehitus on olnud tühjad kõrred ilma wiljaterabeta, suu lobiſemine ja mitte südamehääl. Head oma andeb ja rikkab Jumala warad raiſatud mahalõhkumiſeks. Selle-päraſt on sinu ümberringi kuiw, seſt puu, heina ja kõrte ehitus põleb katsumiſe päewa tules ja kõrwetab ja kuiwatab.

Teiſt aluſt ei wõi ükski seada, kui aga see, mis ju seatud on, see on Jeesus Kristus.

Selle aluse peale ei sünni mitte kõike ehitada. Eks teie tea, et teie Jumala tempel olete ja et Jumala Waim teie sees elab! Nõndaſuguſt elawat Jumala Waimu templit kannab see alus. Kui meie seda templit ehitame, siis saab tõeks apoſtli Pauluse igatsus, milleſt ta kirjas Rooma rahwale 8, 19. räägib, et loom näeb Jumalalaste au ilmumiſt meie ewangeeliumi kirikus. Kui palju oleme pidanud häbi nägema ja ise häbi tundma, aga siis näeme au ilmumiſt. Nõndaſugune au ilmus usupuhastuse ajal Luteri ja tema abiliste juures nähtawale, see oli nende tugewus, mis wõidulauluna maailma wälja hoowas: Meil tuleb abi Jumalaſt, kes ikka wägew olnud.

Ka sina, Eesti ewangeeliumi kirik, ja sina Eesti rahwas, wõid ainult siis midagi olla ja suureks saada, kui sa seisma jääd selle aluse peale, kelle nimi on Jeesus Kristus, ülesehitatud kui Jumala tempel, kelle sees Püha Waim elab. Aamen.

Piiskop **Jakob Kukk.**

J. & A. Paalmann'i trükk, Tallinnas. W. Karja tän. 12.

ARH PT-4204

Eesti Evang. lut. usu kogudustele.

Palvepäevaks, 29. II. 1928.

Arm ja rahu olgu kogudustega Jumalalt, meie Isalt ja Issandalt Jeesuselt Kristuselt. Aamen.

Armsad vennad ja õed!

Palvepäeval tahame meie oma Jumalaga rääkida nende asjade pärast, mis meie hingele kõige ligemal on; meil on vajadus Jumalaga rääkida kui tervel rahval ja kirikul. Meie peame tunnistama õigeks, et Jumal meile viimaste aastate sees on palju suuri asju teinud: ta on raske sõja ja mässu ajal meie vara ja elu kaitsnud ja et meie rahvas võib vaba ja iseseisev riik olla, see on Jumala imetöö, mis sündinud meie silma ees. Aga omalt poolt peame ütlema: Eesti rahval on selle eest tänuvõlg Jumalale alles tasumata; meie ei ole kui rahvas Jumalat veel mitte leidnud; meil ei ole Jumala jaoks ei aega ega raha olnud. Aga tundub ühtlasi, et meie selle tagajärel ka elu poolest nõrgemaks oleme jäänud, ehk küll „priius, kallis anne" meie rahva elutuppa sisse on astunud. Ei aita rikkuse hiilgus, ei aita hariduse tõus, ei aita priiuse valgus — need on küll iga rahva suured varandused — vaid vaja läheb elu valgust Jumalat ja elupäikest Jeesust Kristust. Muidu kolletame ja närtsime. See on kõikumata tõde; naeretagu selle üle, suurustatagu selle vastu, aga murda seda tõde ei saa. Palvepäeval jumalakojas peame ütlema omas südames: Meie oleme selle varanduse poolest vaesemaks jäänud. Sellepärast tahame Jumalaga rääkida, et Eesti vääriliselt tasuks tänuvõla oma Jumalale, et muidu tema tulevik ei oleks tumedam tema kurvast minevikust.

Teine asi, mis meie Palvepäeval Jumala ette peame kandma, olgu meie kirik. Tema peab olema eluseemne külvaja meie rahva seas. Vene ajal õhkasid mitmed oma kiriku pärast, et tema surve all seisis. Nüüd on ta antud meie eneste kätte. Kas on meie hool tema eest palavam kui enne võõras hoolitsemine oli? Panid sa vähemalt tänukäed kokku Jumala ees? Kirikusse ja koguduste vahele on mitmed tülid ja vaielused tulnud. Tühised sõnade riidlemised ei too kasu. Sõnad ei anna võitu. Ei ole Jeesus maailma mitte sõnadega ära võitnud, vaid tema elu oli see võim, mis maailma ära võitis ja saatana jalge alla tallas. Kui Jeesus ei oleks mitte elu annud, oleks ristiusk olnud surnud usk, tee üle Kolgata viis hauast ülestõusmisele. Apostlid panid terve elu vaekaussi, siis sai usk võimuseks, mis maailma ära võitis. Sellepärast kandke Palvepäeval Jumala ette oma elu. Küll on meil kiusatus kohut mõista enesetapjate ja kurjategijate peale ja jälk on kuulda, kui poeg tapab isa, vend venda, naine meest. Aga täna ei ole meie mitte kohtumõistjad, vaid seisame kohtulaua ees ja kohtulaua taga istub Jumal! Täna küsib Jeesus sinu käest: Siimon Joona poeg, armastad sina mind, siis hoia minu tallekesi, kes on eksinud, vaesed haiged. Mis sina kogu päeva tööta seisad? Vaata, kirik on lagunemas, kogudusel puuduvad tarvilikud töötegijad, vaesed kannatavad nälga, andke teie neile süüa. — Vaata, sarnane töö ja elu on usk, mis maailma ära võidab; sarnane eluvilja seeme tõuseb ka hauast üles.

Kui meie ära väsime? Kas taeva Isa tõesti ei peaks Püha Vaimu andma neile, kes teda paluvad; eks Jumala ja Talle aujärje alt tule välja puhta eluvee jõgi; eks Jeesus ei ole nõtrade jaoks seadnud armulaua sisse; see on meile nõnda sama tarvilik kristlikuks eluks nagu Jeesuse Kolgata surm. Kui tunned, et väsid, siis tule; Jeesus ei ütle mitte, et sa ainult üks kord aastas tohid tulla ja apostel ütleb: Nõnda sagedasti kui teie selle karika seest joote. Armulaud ei ole mitte meie uhkuse asi vaid on ristiusu eluks tarvilik, kui ristiusk meie sees peab elama.

Meie usk ei pea mitte olema üleliigseks koormaks, mille all meie ära väsime. Võitlemine ei pea mitte lõppema kaotusega; selleks ei ole meie ka täna Palvepäeval siin jumala kojas, vaid selleks, et mitte väsida, et võita ja elu pärida.

Jumal õnnistagu selleks meie rahvale ja kogudustele Palvepäeva. Aamen.

Piiskop **Jakob Kukk.**

Tallinn, 1928. 21. II.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARH PT- 4209
1 eks. 6 juuni nadet.
Vah. nag. 1 kr. Beret.

RINGKIRI

praostitele, õpetajatele, saadikutele ja köstritele.

Kirikupäew astub sel aastal kokku 17. juunil Tartus ja tema koosolekud kestawad kuni 20. juunini. Koosolekuid peetakse Ülikooli aulas.

Awamise päewal 17. juunil kell 8. hom. kokkutulek Ülikooli ruumes ja registreerimine. Kell 1/2 9 hommikupalwe Ülikooli kirikus (peab praost A. Mohrfeldt), sealt rongikäik Pauluse kirikusse; kell 1/2 10 pidulik jumalateenistus Pauluse kirikus: Terwituskõne — Konsistooriumi assessor prof. dr. H. B. RAHAMÄGI, eelliturgia — Urwaste kog. õpetaja J. WALK, prof. O. SILD'i kõne, piiskopi jutlus, kirikupalwe — õpetaja I. LATTIK ja lõpp piiskopi õnnistamisega.

Kell 12. Jaani kirikus pidulik jumalateenistus: terwituskõne — piiskop J. KUKK, jutluse peab: piiskop dr. IHMELS ja altarikõne: piiskop POELCHAU.

Kell 2 kirikupäewa pidulik istang Ülikooli aulas, kell 4 ühine lõuna, kell 8 õhtu pidulik jumalateenistus ja kõned wäljamaa kirikute esitajate poolt Peetri kirikus.

Päewakord.

1. Pidulik aktus: terwitused ja Usupuhastuse 400-da mälestusaasta jäädwustamine.
2. Juhatuse, sekretääride, mandaat-, redaktsiooni- ja majandus-kommisjoni ja otsustele allakirjutajate 5. liikme walimine.
3. Seaduseelnõud II lugemisel:
   a) Põhikirja § 3 muutmine.
   b) Määrus kirikuwalitsuse ja koguduse wahekorra kohta.
   c) Õpetajate ja köstrite ametist wabastamise ja tühjaks saanud kohtade wabaks tunnistamise kord.
   d) Kodukorra täiendamine.
4. Seaduseelnõud I. lugemisel:
   a) E. E. L. K. põhikirja § 42. p. 3 ja § 51 muntmine.
   b) Põhiseaduse muutmise kord. — Tallinna praostkonna ettepanek.
   c) Põhikirja § 3 muutmise edasilükkamine. — Usuteadlaste konwerentsi ettepanek.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

4.—

d) Kiriku ülewalpidamise määruste eelnõu. — Kiriku ülewalpidamise kommisjoni ettepanek.

e) Kiriku ülewalpidamise eelnõu maksmapanek (enne lõpulikku maksmapanekut weel koguduste nõukogudele ja täiskogudele arutamiseks anda) — Ida-Harju praostkonna ettepanek.

f) Määrus õpetajate ja köstrite wabade kohtade kohta. — Lääne praosti G. Haller'i ettepanek.

g) Kirikuteenistuses seiswate eluaegsete ametikandjate palgamääradele wastawate lepingute sõlmimine. — Tartu praostkonna ettepanek.

h) Seadus uute pihtkondade asutamise kohta. — Konsistooriumi ettepanek.

i) Määrus kirikuseaduse makswuse kohta kiriku riigist lahutamise puhul. — Usuteadlaste konwerentsi ettepanek.

k) Põhikirja § 49 täiendamine. — Ida-Harju praostkonna ettepanek.

l) Usuteadlaste konwerentsi ettepanek leeriõpetuse kawa kohta.

5. Ettekanne kiriku maade asjas. — Riigikogu liige köster H. Anniko.
6. Keskkassa aruanne ja eelarwe.
7. Kirikuhäälekandja „Eesti Kiriku" asjas ettepanekud. — Konsistooriumi assessor prof. dr. H. B. Rahamägi.
8. Ida-Harju praostkonna ettepanekud: a) Usupuhastuse püha pühitsemise aja äramääramine; b) Maarjapäewa pühitsemine.
9. Seadusandlise kommisjoni walimine. — Ida-Harju praosti H. Põld'i ettepanek.
10. Wõru praostkonna jaotamine kaheks praostkonnaks. — Konsistooriumi ettepanek.
11. Aruanded: a) wälismissioni tööst; b) sisemissioni tööst.
12. Suure-Jaani koguduse nõukogu protest Konsistooriumi otsuse vastu.
13. Walimised.
14. Ettekanne Daani kiriku oludest — prof. dr. H. B. Rahamägi.
15. Dotsent E. Tennmann'i ettekanded: a) Wäliskirikute tegewus, maailma rahu, sotsiaalse elu ja kirikute ühendamise asjus;
    b) Kiriku moraal ja kirikute kohtute wajadus.
16. Lõpujumalateenistus armulauaga Ülikooli kirikus 20. juunil kell 7 õhtu. Pihtikõne Saaremaa praost K. Wöhrmann. Pihti ja armulaua talitust toimetawad piiskop J. Kukk ja Ülikooli koguduse õpetaja prof. dr. H. B. Rahamägi.

Tallinn,
27. mail 1924 a.

Piiskop J. Kukk.

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, W. Karja tän. 22.

ARH PT-4204

Eesti Evangeeliumi
LUTERI USU KIRIKU
KONSISTOORIUM
Tallinnas.

19. detsembril 1929. a.
№ 1259.
Kiriku 8.

K. a.
..... kog.
juhatusele ja õpetajale.

Konsistoorium teatab, et **kiriku põhikirja muutmise asjas on kirikupäeva poolt valitud komisjon alljärgneva ettepaneku teinud:**

Eesti evangeeliumi Luteri usu kiriku põhikirja § 33. teine osa muuta ja maksma panna järgmisel kujul: „Kiriku lõpetamine, piiskopi ametist tagandamine, kiriku põhikirja muutmine, üksikute koguduste väljaheitmine kirikust, niisamuti kirikule kuuluva kinnisvara ja ajaloolise vallasvara võõrandamine või pantimine otsustatakse, kui vähemalt kaks kolmandikku koosolijatest hääleõiguslikkudest liigetest selle poolt on; saab ettepanek loetletud küsimustes ainult liht häälteenamuse, siis astub tehtud otsus jõusse alles pärast seda, kui tema vähemalt liht häälteenamusega uuesti vastu võetakse järgneva kirikupäeva poolt, mis kutsutakse kokku mitte varem kui kuus kuud pärast eelmise kirikupäeva lõppu."

Konsistoorium oma istangul 11. detsembril 1929 a., arutades komisjoni ettepanekut põhikirja muutmise asjas, asus järgmisele seisukohale:

1) Kiriku põhikirja § 27 täiendades, see maksma panna järgmiselt: Kirikupäeva hääleõiguslikkudeks liikmeteks on konsistooriumi liikmed ja kõikide Eesti evangeeliumi Luteri usu kirikusse (liitu) kuuluvate koguduste õpetajad ja köstrid ning iga koguduse täiskogu poolt valitud kaks saadikut. Kui kogudus jaguneb mitmesse pihtkonda, siis saadab iga pihtkonb oma õpetaja ja kaks saadikut. Abikogudused saadavad oma õpetaja või köstri ja ühe saadiku. Peale selle on kõigil Tartu ülikooli usuteaduskonna evangeeliumi Luteri usu professoritel ning dotsentidel ja kõigil kiriku teenistuses seisvatel akadeemilise-teoloogilise haridusega isikutel kirikupäeval sõnaõigus, kuid kvoorumiküsimuses nad arvesse ei tule.

2) Kiriku põhikirja § 33 muuta ja maksma panna järgmiselt:

„Kirikupäev on otsustusevõimeline, kui ta seaduslikus korras kokku on kutsutud. Otsused tehakse liht häälteenamusega; kui hääled pooleks lähevad, annab otsuse juhataja hääl. Piiskopi valimiseks on tarvilik koosolijate häälteenamus. Saavad kaks kandidaati ühepalju hääli, loetakse valituks kirikuteenistuses aastate järele vanem kandidaat.

Piiskopi ametist tagandamine, kiriku põhikirja muutmine, üksikute koguduste väljaheitmine kirikust, niisamuti kirikule kuuluva kinnisvara ja ajaloolise vallasvara võõrandamine või pantimine otsustatakse, kui vähemalt kaks kolmandikku koosolijatest hääleõiguslikkudest liikmetest selle poolt on. Kiriku lõpetamine otsustatakse, kui absoluutne enamus kirikupäeva liikmete üldarvust lõpetamise poolt hääletab."

Seletus konsistooriumi ettepanekute kohta.

1. Kiriku põhikirja § 27 täiendamise vajalikkust põhjendab konsistoorium asjaoluga, et sellesse paragrahvi lause: kirikupäeva liikmeteks on praostkondade sinodite liikmed, on võetud endisest põhikirjast (§ 32); et endises põhikirjas praostkonna sinodi koosseisu kohta käiv § 24 oli enne kirikupäeva koosseisu puutuva paragrahvi, siis oli kirikupäeva koosseisu

äramääramine sel lühendatud kujul loomulik. Uues kiriku põhikirjas on aga praostkonna sinodi koosseis pärast kirikupäeva koosseisu § 66., sellepärast peaks kirikupäeva koosseis § 27 täpsemalt ära tähendatud olema.

2. Kiriku põhikirja § 33 teise osa muutmise suhtes ei pea konsistoorium vastuvõetavaks komisjoni ettepanekut, et siis kui $^2/_3$ koosolijate arvust ei saada, siis võimalus jääb küsimust liht häälteenamusega ära otsustada, kuigi selle ka veel järgnev kirikupäev uuesti vastu võtma peab. Siin on loomulikum, et küsimused, peale kiriku lõpetamise, otsustatakse, kui $^2/_3$ koosolijatest selle poolt hääletab, kui seda enamust ei saada, siis tuleks lugeda küsimus läbikukkunuks. Kiriku lõpetamist peab aga konsistoorium niivõrd tähtsaks, et selle otsustamiseks tarvilikuks peab ette panna, et lõpetamine ainult siis võimalik on, kui üle poole kõikidest hääleõiguslikkudest kirikupäeva liikmetest selle poolt hääletavad.

President: Piiskop **J. Kukk.**

Sekretär: **O. Villa.**

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARH PT-4204

Leht 24 II 1926. Vedastus Kirimus?

Eesti Evangeeliumi Luteruse usu kõigile kogudustele

Palvepäevaks.

Arm, halastus ja rahu olgu teile Jumalast, meie Isast ja Jeesusest Kristusest, meie Issandast. Amen.

Paabeli torni ehitamise ajal tuli Jumal maha ja segas ehitajate keele ära, et nad üksteist enam ei mõistnud ja torn, mis otsaga taevani pidi ulatama, jäi ehitamata.

Käesolev aasta on meile Eestis tähtis kiriklikus mõttes. Riiklikult aluspinnalt on meie kirik lahtimurtud ja meie peame ta ehitama aluspinnale, mille kandjaks on ainult Jumala riik. Selle ehituse töö juures ähvardab korduda aeg, mis sarnane Paabeli torni ehitamise ajale. Nagu Jumal siis segas ehitajate keele, nõnda kipub segama meie kiriku ehitajate keelt mingi vaim, et üks ei pea teisest aru saama, et kui üks palub kiriku müüri ehituseks kiva, siis teine ulatab talle vastu võitluseks teritatud mõõga. Vaim, kes meie keelt segab, ei või Jumala Vaim olla. Kristuse kiriku tornialus on Kolgata mäel pandud. See maapind on püha, ta peab kõigile ehitajatele püha olema. Sellepärast, enne kui meie kogudused Kirikupäevaks kokku tulevad, et meie kiriku elu sellele pühale pinnale ehitada ja talle põhikirja valmistada, on tarvis, et meie kõik enne Palvepäeval Jumala ees põlvede peal seisame. Ainult pühitsetud käed kõlbavad Kristuse kiriku ehitamise tööle. Sellepärast paluge, et Jumal meie kõlvatuid käsi enesele kõlbulikkudeks tööriistadeks pühitseks. Jumal on meid asetanud elama ajajärku, kus meie ehitajate aupärga võime ehteks saada; häda meile, kui meie varaks saab lõhkujate häbi ja hukatus. See on esimene asi Palvepäevaks sellel aastal.

Teine asi on see, et sellel aastal Palvepäev on ühtlasi meie riigi aastapäev. Ühe pühitsemine tahab teist rikkuma tulla. Mõnelt poolt on soovi avaldatud Palvepäeva mõne teise aja peale seada. Aga ometi ei peaks selleks tarvidust olema. Meie ei tohi mitte arvamisel olla, nagu võiksime oma riiki ehitada ilma Jumalata. Eesti riik on iseseisvaks saanud igale mõtlejale inimesele äratuntavate Jumala imetegude läbi. Ilma Jumala selge abita peaksime alles võõras ikkes ägama. Eks siis just Palvepäeval meie ei peaks Jumalat tänama, et tema abi on murdnud võõra ikke ja meid vabaks rahvaks teinud, nagu seda meie rahva 21 põlve ei ole näha saanud. Ja kas ei pea meie vaba rahva patt ja Jumala vastane elu, mis sagedasti riigi ja kooli elus ilmsiks on tulnud, meile kõue häälega ütlema: Parandage meelt. Paranda meelt, Eesti mees ja naine. Riigi aastapäeva pühitsemisest käigu sellel aastal läbi Palvepäeva püha vaimuõhk ja tehku ta tõsiseks. Siis võib Jumal meie riigi elu õnnistada.

Et meie aga kõlbaksime riigi ja kiriku ehitamise püha töö jaoks — selleks on tarvis, et Jumala riik elaks meie eneste sees. Jumala riigi elul on mitmed tunnusmärgid. Ma nimetan täna kahte. Esimene on õigus. Ülekohus ei sünni mitte kokku taevariigiga, nõnda kui Pelial ei sünni kokku Jumalaga. Kes õiguse jalgade alla tallab, sellel ei ole osa Jumala riigist. Sellest saagu aru Palvepäeval, kes sellest aru saada tahab. Muidu on kõik ohked, Issand, Issand hüüded ja palvekummardused, isegi Jumala kojas kummardused kuradi auks ja mitte Jumala austamine ja viib usust ära. Sest Jumala aujärg on õigus. Ja teine asi, millest meie Palvepäeval ei tohi mitte mööda minna, on armastus. Tuled sa armastuseta Kristusest osa saama ja armulauale, siis oled sa kui Juudas, kellele Jeesus ütleb: Juudas, annad sa Inimesepoja suuandmisega ära!

Kirik, riik ja sa ise — need too Palvepäeval Jumala ette. Ütle, palvemeeles Jumalale: Meie ei heida mitte oma suure õiguse pärast oma alandlikke palveid su palge ette maha, vaid su väga suure halastuse pärast. Aita, Jeesus, et ka mind lunastaks su vere hind! Siis leiame armu oma Jumala silma ees ja tema annab meile meie patu ülekohtu andeks Jeesuse Kristuse, meie Õnnistegija pärast.

Selleks õnnistagu Jumal kõigile meie kogudustele Palvepäeva.

Tallinnas. Piiskop: **Jakob Kukk.**

J. & A. Paalmann Tallinn V. Karja 12.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARH PT-4204

Meie Õnnistegija Jeesuse Kristuse armastuse osaduses saadan ma Jumala nimel terwitusi ja õnnistuse sõnu palwepäewaks kõikidele Ewang. Luth. usulistele Eestis.

Raskuste ja koormate üle on palju kaebamisi kuuldawale tulnud, küll tunduwad mõnedele maksud raske koormana ja teised on ärawäsinud töös ja nurisemiste all ja mitmed koguduse hingekarjased kui ka juhatuse liikmed otsiwad wäsinult puhkust ja tahawad tööst lahkuda. Nüüd on Jumal meile palwepäewa andnud. Ja mis ma palawamalt igatsen, on see, et Jumal palwepäewaga meile taewa lahti teeks ja meie peale alla saadaks oma täie õnnistuse, et meie ei tunneks ainult kiriku koormat, waid saaksime maitsta õnnistuse rõõmu ja ewangeeliumi magusust. Siis tunneme, et mis meie kiriku ülewalpidamise koormaks oleme pidanud, õieti mingi koorem ei ole, waid meie tühiste asjade eest palju suuremaid summasid wälja anname ja ainult Jumala riigi jaoks tunduwad nad meile rängad ja ilmaasjatad olewat.

Kui kõik Jumala riigi tööd nõnda ilma rõõmuta oleks tahtnud teha meie wiisil, ma arwan, siis ei oleks Jumala riiki maa peal olemas. Kui meie Õnnistegija Jumala riigi jaoks ühe denari ehk päewapalga maksu liiaks oleks pannud, kui apostlid üht denarit raskeks oleks pidanud, siis ei oleks olnud ei lunastust ega ewangeeliumi. Juudas hindas Jeesust 30 hõbetüki peale, meie ehmatame, kuidas ta maailma Õnnistegijat nõnda odawaks hindas, ja selle halwakspanemise pärast kustus temale igawene walgus igaweseks.

Küll on meiegi juures Jumala riigi tööd tehtud. Mõnedki kirikud ja koguduse majad waatawad uhkelt taewa poole. Tõsi on, et on neid, kes suuri andid ja ohwrid on toonud. Aga nõndasama tõsi on, et paljud ei ole andeid toonud Jumala altari peale, waid on neid pidanud tooma seaduse sunni all. Nüüd on Jumal meie kiriku riigi seaduse sunni alt wabastanud — kas saame selle läbi inimesteks, kellel ühtki käsku enam pole? Kas ei maksa ka enam Jumala käsk, armastuse käsk, lunastuse käsk?

Ehk eks ütle Jeesus, et see käsk on kõige suurem käsusõna? Kas tahad Sina teda pidada armetuks, nõrgaks, tühiseks? Jumal kaalub meid nende läbi, kas ta meid ei leia kerge olewat. Kes Jumalat naeruks peab, selle üle naerab Jumal.

Palwepäew tehku elawaks Ewang. Luth. usu kogudustes see äratundmine, et meie oleme üksteise osa. Ja teine teist kättpidi wõttes ütelgem: Et läheme nüüd üheskoos Isa kotta. Tõusku koitma see tunne, meie oleme Jumala päralt ja tema kojas ja Jumal on meie päralt. Et meie tunneksime: see rikkus on nõnda suur, kallis, et tema ees kõik muu kahwatuks saab nagu kuu päikese ees.

Kas jaksame seda? Kas jaksame päikest kutsuda taewa laotusele?

Ja just sellepärast tahame palwepäewal kaua ja otsekoheselt palwet teha, ja ei taha mitte enne ühestkoost minna, kuni Jumal meile oma sõna tõeks teeb ja Õnnistegija meie hulka tuleb. Sest kui tema meie juures puudub, siis ei ole meil mitte Isa koda. Ja see pühitseb ka meie kodusid, et nad pärast palwepäewa pühamaks saawad, kui nad enne seda olid.

Selle järele muutku palwepäew meie meeled tõsiseks. Püha kiri seab meie silma ette sõna: Waata, Issand, siin olen mina ja minu lapsed, keda sa mulle oled annud. Ma kardan, Jumal ei wõta isa ja ema, kes ilma oma lasteta tulewad, mitte wastu. Raske on ka mõista, kuida wõiksid wanemad õndsad olla, kui nende lapsi ei ole seal, kus on igawene walgus. Ka kardan ma, Jumal küsib Teie käest wanemad ja ristiwanemad, kuida Teie laste ristimistel antud püha tõotust olete täitnud. Ristimise pühal silmapilgul ei hoolinud teie waewast, waid tõotasite: Meie anname oma lapse Jumalale. Ka surm ei pea keelama, sest armastus on wägewam kui surm.

Ja mis sünnib nüüd nende lastega? Nad tulewad kokku, et rõõmsad olla. Mis on nende rõõm? Sopa aukudesse alla minna ja seda teha, millest jälk on kõnelda. Nad näewad paljude täiskaswanute eluteel patumudast ärarikutud riideid ja tahawad nendega wõistelda, mitte selles mis kõrge on, selleks kulub wõitlust, ei selles, mis madal ja ropp. Kui wana lind korraks raba mutta kukub, ta ehk tõuseb sealt, aga linnu

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

4.–

poeg, mis pesast weerdunud, sellele on raba külm surm. Sellepärast käib meie rinnast külm wärin läbi, kui seda lehtedest lugesime ühe nooresoo liidu püha puhul.

Ja meie pöörame sealt eemale. Meie tahame walgust näha, seda walgust, mis meie noortele ähwardab kaduma minna ja ristimisel põlema pidi süütuma. Koolidest on raske seda walgust leida meie lastel. Ma ei taha mitte süüd tõsta nende peale, kelle süü läbi usuõpetuse walgus meie koolides ärakustutati. Palwepäew ei ole mitte selleks, et teiste käest wõlga taga otsida, waid alanduse päew ja alandusele hüüan ma teid kõiki: isa, ema, ristiisa, ristiema, wend, õde. Meie tahame alanduses ütelda: Jumal, sa wõtsid meilt suure asja ära, sa wõtsid eluwalguse nendelt, kes eluteele peawad wäljaminema, sa wõtsid meie lastelt koolides oma sõna, et nad mitte ei pea tundma, et neil isa taewas on. Isa, meie ei tea mitte mispärast, ja siiski teame, et meie ülekohus, meie tuimus sinu wastu ja sinu riigi wastu seda on ärateeninud Jumal, meie seisame suure alandusega Sinu ees, kui sa meid ka oled löönud, sina ei wõi ometi meid, meie rahwast ja meie lapsi ära põlata. Ma ei taha mitte teile ütelda: ehitage usukoolisid oma lastele. Ma ei saa mitte kaljust elawat wett lüüa. Ma ei wõi mitte ütelda, tooge anded kokku ja korraldage, sest teie ütlete, raha on meile kallim. . . . Kallim kui kes? Kui teie lapsed ja nende õnnistus ja meie Jumal taewas. Et meid palwepäewal ei saaks leitud sarnase kurjuse pealt ja meie süda palwepäewal hõelaste ei teeks pattu Jumala wastu, sellepärast ütlen ma: Tehke palwet palwepäewal oma laste õnnistuse pärast. Teie lapsed peawad ometi teile kallid olema ja Jumalata lähewad nad pimeduse sisse hoolimata koolist ja haridusest. Sest need head asjad ei ole ühegi inimese südant weel suutnud äralunastada. Paluge oma laste pärast, paluge otsekoheselt, paluge nõnda kaua, kunni pisarad pehmeks niisutawad kõwa südame, ja kui see palwe saab kõikide meie koguduste palweks ja kõikide koguduste liikmete palweks, siis tõuseb meie südamete niisutatud pinnast, pärast pikka talwe külma, ka meie lastele ewangeelium üles uue kewade iluga.

Siis elame meie praegu ajal, kus usust taganemine maad wõtab. See seisku meil palwepäewal südame peal. Mõnigi puudub täna kirikust, kes muidu seal oli: Ühel puudub mees, teisel naene, ühel isa, teisel poeg, tütar. . . . Kui meie ka teistest ei hooli, siis teadke, et meie oma õnnistuse pärast on tarwis, et meie mitte üksinda ei jää. Kui walus see on, kuuleme nõnda wägewa Jumala mehe juurest, nagu seda Elias oli, kes õhkas Jumala poole otse kui surma walus: Jumal wõta ka minu hing must ära, sest ma olen üksinda järele jäänud oma Jumalale! Meie peame teistega ühte kokku jääma. Jeesus ei ütle mitte asjata. Armastage üksteist. Ta näitab, kui tarwilik on teistega ühes olek, kui ütleb: Kus kaks ehk kolm minu nimel ühes koos on, seal olen mina kesk nende hulgas, ja ristiusu kirik tunnistab selles tundmises: meie usume üht püha kristlikku kirikut. Jõulupüha ütleb: Armastage Jumalat, Ülestõusmise püha: Armastage Jeesust Kristust, Nelipühi: Armastage püha Waimu ja palwepäew ütleb: Armastage oma kirikut ja koguduse osasaamist ja selles leiate teie Jumala õnnistust.

Seda peame praegust agarusega tegema. Mitte ei ole ainult usust taganemine hoos, waid kiusatuse waim on käimas inimeste peale. Waenlasi on palju, kelle püüd on kogudusi killustada ja purustada ja lahkuskudesse lahutada. Sest kui wõitlejad ise mitmes osas ja riius, siis on nad jõuetud, siis ei rõõmusta mitte Kristus, waid rõõmus on waenlane. Sellepärast kui teie hüüdu kuulete, siin on Kristus ja seal on Kristus, siis ärge minge mitte, sest Kristus ei ole mitte wees ega mõnes Juuda rahwa käsus. Palwepäewal tõstke oma käed üles Jumala poole ja paluge, et Jumal meid ja meie kirikut hoiaks õnsas usus ja meid kindlamini seoks armastuse läbi ja meid ühenduse sees teeks tugewaks. Paluge meie Ewang. Luth. usu kiriku eest, et Jumal teda hoiaks õige tee peal ja meid tema sees õndsaks teeks ja pühitsuse elu ja armastusega täidaks, ja selle oma kiriku sees meie rahwale ja isamaale igawese elu sooned lahti teeks.

Palwepäewa rahu, palwepäewa andeksandmine, palwepäewa rõõm ja palwepäewa õnnistus tulgu teie kõikide peale.

Jumala õnnistusega

Piiskop: **Jakob Kukk.**

J. & A. Paalmann'i trükk, Tallinnas.

ARH PT-4204

Ewangeeliumi Luteruse usu kogudustele.

Eesti Ewang. Lut. rahwakiriku iga on lühike nagu Eesti riigigi oma. Kogu oma olemasolu ajal on ta pidanud wõitlust pidama. Tähtis oli meie kirikule, kui rewolutsiooni lahtipuhkemisel 1917 aastal meie kiriku tegelased tööle asusid ja koguduste esitajad Tartu kiriku kongressiks kokku kutsusid. Tartu kongress töötas wälja endise korra asemele, kus wõim kirikuwalitsuses oli koondatud ainult mõisnikkude kätte, uue kirikukorra, kus igal koguduse liikmel on kirikuwalitsemisel sõna ja hääl. Kuni selle maksmapanemiseni II. kirikukongressil Tallinnas 1919 a. tuli weel raskeid heitlusi läbi elada. Wähe on aega sellest möödunud ja meie Ewang. Lut. kirik seisab juba jällegi uue, wahest ehk kõige tähtsama otsuse ees. Kiriku riigist lahutamise seadus toob esile keerdküsimuse, kas peab kirik lahutamise puhul üheks üksuseks jääma wõi killustab lahutamise seadus ta nõndapaljudesse osadesse, kui palju tal praegu kogudusi olemas ja riik ei tunnusta mitte kirikut kui niisugust, waid ainult üksikkogudusi. Sarnase kiriku riigist lahutamise ehk õigem ütelda kiriku lammutamise poolt on mitmed, kes kiriku ja usu kadu heameelega näewad ja selle poolt on oma häält tõstma hakanud ka mõned kirikutegelased.

Konsistoorium peab oma kohuseks koguduste poole pöörata selles tähtsas asjas ja järgmist seletada:

1. Kiriku riigist lahutamine ainult üksikkoguduste tunnustamisega tühistaks kõik meie Luteri kiriku raskete wõitluste kaudu saadud saawutused ja tühistaks terwe selle tööwilja, mis kiriku kongressid ja Kirikupäewad 1917. aastast peale on kätte saanud, ja seda ei ole mitte wähe, sest on ju selle lühikese aja jooksul kirikukord pärast rewolutsiooni julule seatud ühes ametikandjate katsumistega ja nende töö järele walwamisega; hoolimata seniste kiriku ülewalpidamiste abinõude kadumisest on uus kiriku ülewalpidamise wiis sisseseatud ja meie wõime ütelda, et kiriku ja koguduste warandused selle aja jooksul ei ole kahanenud, waid on weel kaswanud, ja wiimaks ei ole kiriku waew usuteaduskonna allesjätmise asjas mitte ilmaaegu olnud, waid sealt wõiwad kogudused teaduse kõrgusel seiswaid ametikandjaid saada. Tunnustaks kiriku riigist lahutamise seadus ainult üksikkogudusi, siis hakkaks korralagedus, mille rewolutsioon esile tõi ja mis Kirikupäewade ja Konsistooriumi töö läbi suurelt osalt ära wõidetud, uuesti otsast peale. See oleks meie noorele kirikule suureks õnnetuseks ja seda seadust ei tuleks mitte nimetada kiriku riigist lahutamise seaduseks, waid see oleks õieti kiriku lammutamise seaduseks.

2. Niisugused üksteisest eraldatud kogudused oleksid nähtuseks, missugust Ewang.-Lut. kiriku põhimõte ei tunne, killustaks meie kiriku elu ja teeks kirikliku ühistöö raskeks. Meie kiriklik töö kannatab praegugi selle all, et meie kirik liiga wäikearwuline on: ei jõuta edukalt ülewalpidada ei wälismisjoni iseseiswa misjonitööwäljaga, ei suuremat sisemisjoni töös hoolekande alal korda saata, ei oma merimeeste eest hoolitseda ja seda just suurelt osalt sellepärast, et meid arwuliselt wähe on. Ja nüüd peab kiriku killustus kogudusteks meid täiesti rammetuks tegema ühiseks Jumalariigi tööks ja wõitlusteks wäljastpoolt tulewate wastaste wastu.

3. Üksikkoguduste seadus jätaks koguduste elu juhtimise terwelt üksikkoguduste täiskogude otsustada, mis sagedasti puudulikult kokku tulewad ja siis juhuslikke otsusi teewad, kuna praegu juhtimine seisab üldkiriku ja tema asutuste käes, mis walitud kõikide koguduste esitajate kaudu. Üksik õpetaja, köster ja saadik wõiwad ometi kõlbliselt wankuwamad olla, kui terwe walitud Kirikupäew ja Konsistoorium.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

4. Jeesus omas sõnas Peetrusele ei räägi mitte paljudest kogudustest, keda põrguwärawad ei pea ära wõitma, waid ekklesiast = üldkogudusest, mis kirik on, mida põrguwärawad mitte ei pea ära wõitma ja apostlik usutunnistus tunnistab üht püha kirikut. Killustajad töötawad Püha Waimu wastu, kelle amet on kirikut kutsuda, koguda ja walgustada. Sellepärast peame häält tõstma ühise Ewang.-Lut. kiriku poolt. Apostlid ei ole asutanud kogudusi, mis üksteisest midagi ei pidanud teadma, waid asutasid ristikoguduse siia maa peale, mis kirikuks hüütakse. Kirik on Jumala asutus ja seatud üheks, nagu Jumal üks on.

Kiriku lõhkumine oleks hoop meie Eesti kirikuelule, riigile ja rahwale. Meie rahwas wajab soola ja walgust, mis heledasti põleb, muidu hukkub ta. Kes üksikkoguduste korralduste kaudu loodawad isiklikke kasusid leida, leiawad pea, et nad kasude asemel kahjusid kanda saawad. Pealegi ei tohi isiklikud kasud kiriku ametikandjatele, ei üksikule kogudusele mõõduandwaks olla, muidu on asjata ristiinimese ja ristiusu koguduse nime kanda.

Kõike seda arwesse wõttes kutsub Eesti Ewang.-Lut. Konsistoorium kõiki kogudusi üles kui üks mees seisma meie terwe ja ühise kiriku poolt selles teadmises, et meie sellega oleme Jumalariigi töös nõndawiisi, kuidas Püha Waim seda teeb ja aitame edendada rahwa elu, mis meie kiriku hoole alla on usaldatud.

Jumal aga ise andku meie ühisele kiriku tööle rohkesti õnnistust.

Tallinn,
Konsistoorium,
24. septembril 1925 a.
Nr. 1692.

Piiskop: **Jakob Kukk.**
Sekretär: **O. Willa.**

PT
TRÜ Raamatukogu
316-47

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V. Karja tän. 12.

ARH PT-4204

Eesti
Ew. Lutheruse usu
KONSISTOORIUM
Tallinnas

17. jaanuaril 1923 a.

№ 701.

Kiriku tän. № 8.

—o—

Ew. Luth. kiriku nõukogudele, praostitele, õpetajatele ja köstritele.

Kirikupäew kuulutas usuõpetuse asja meie terwe ewang. luth. kiriku asjaks. Usuõpetuse hääletus on 17., 18. ja 19. weebruaril. Kõik koguduse nõukogud, juhatused, praostid, õpetajad ja köstrid on kohustatud terwet jõudu selleks tarwitama, et hääletuse tagajärjena kristlik usuõpetus koolidesse jälle sisse peaseks. Eriti tuleb korraldada:

1. Pühapäew 11. weebruaril tuleb kõikides kogudustes usuõpetuse pühaks kuulutada ja selleks päewaks wõimalust mööda wõõrad õpetajad jutlust pidama kutsuda. Jutluse sihtjooneks olgu Kristuse sõna: „Laske lapsukesed minu juure tulla."

2. Hääletuse ajaks tuleb terwe kogudus jaotada osadesse ja iga osa jaoks määrata ustawad koguduse liikmed, kes kõik pered majast maija ja toast tuppa üksikult läbi käiwad ja selle järele walwawad, et koguduse liikmed oma kohust täidawad. Asja läbiwiimiseks tulewad asutada eritoimkonnad, need annawad omast tööst ja korraldustest aru nõukogudele, wiimased jälle Konsistooriumile.

3. Nõukogud hoolitsegu selle eest, et kaugemal asuwatel nõrkadel ja jõuetutel oleksid sõiduwõimalused käepärast nende sõidutamiseks hääletuse kohtadesse.

4. Praostite peale pannakse ülewalwe oma praostkonna hääletuse töö üle; eriti teewad nad korraldusi kogudustes, kus õpetajad puuduwad, haiged on, ehk kus õpetaja ja koguduse wahekord nõndasugune on, et ta töö heaks kordaminekuks mitte küllalt soodne ei ole. Koguduse õpetajad annawad koguduse tööst aru praostile ja praostid Konsistooriumile. Ükski ärgu olgu loid ja leige. Ärge hoidke tagasi ei jõudu, ei oskust. Olge walmis!

Konsistooriumi esimees: **Piiskop Jakob Kukk.**

Waimulikud assessorid:
Prof. **Joh. Kõpp.**
Õp. **J. Lattik.**

Ilmalikud assessorid:
Notarius: **J. Bergmann.**

Sekretäär: **Osk. Villa.**

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARH PT-4204

71

Eesti
Ev. Lutheruse usu
Konsistoorium
Tallinnas.

—oOo—

„.....“.....192..... a.

№.....

Kiriku uul. № 8.

Eesti õpetaja ja praosti herradele!

1. 22. märtsil 1921 a. annetas professor Morehead Amerika Rahvuslise Luth. usu Nõukogu nimel õpetajate leskede, vaestelaste, õpetajate emeriitide ja köstrite leskede avitamiseks 400,000 m. selle tingimisega, et ka Eesti kiriku kogudused omalt poolt oma töövõimetuks saanud ametikandjate ja nende perekoudade vastu armastust ja lugupidamist üles näitaksid ja omalt poolt nende aitamiseks praegusel raskel ajal vähemalt 100,000 m. koguksid. Seepärast teeb Eesti Konsistoorium õpetajatele kohuseks lähemal ajal, näituseks Nelipühil, kirikutes mainitud otstarbeks korjandusi ette võtta, neid soojalt kogudusele soovitades ja korjandustest saadud raha Tallinna krediit panka Konsistooriumi arvele sissemaksta.

2. Vabaduse ja ilma sõja all on paljud kodumaa kogudused kannatada saanud. Kõige raskemalt on kannatada saanud Rõuge kogudus. Kirik on suurelt osalt purustatud, orel hävitatud, leerimaja pommide läbi lõhutud, õpetaja elumaja, hobuste tall, karjalaudad ärapõletatud, kahju suurus on miljonite peale arvata. Kõigest hoolest hoolimata on kogudus ise jõuetu neid purustusi ära parandama Ameerika usuvennad on meie kõige rohkem kannatanud kogutuste peale mõtelnud ja talle armastuses abi pakkunud. Palju rohkem on see meie kõikide koguduste püham kohus ühisel jõul neid lõhutud müürisid parandada, korjandusi purustatud Rõuge kiriku ja tema hoonete heaks toime pannes ja annetusi üle kodumaa selleks otstarbeks vastu võttes. Konsistoorium loodab, et Ameerikas põlema süüdatud armastus ka tuld võttaks meie oma kõikide koguduste hingedes ja soovitab selleks agaralt tööd teha.

3. Konsistoorium teeb õpetajatele kohuseks, alljärgnevateks otstarbeteks kirikutes korjandusi pidada:

1. Pidalitõbised.
2. Pimedad.
3. Kurttummad.
4. Keskkassa.
5. Sisemisjon.
6. Eesti punane rist.
7. Vigastatud sõjamehed.
8. Korjandus Nainile.

Sissemaksta Sisemisjoni spets. arve peale Tall. Krediit Pank (Suur Karja uul. 23) jooksev arve № 7512.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

9. Välismisjon.
10. Piibli Selts.
11. Diakonissimaja.
12. Meremeeste misjon.

4. 17. ja 18. aprillil 1921 a. pühitseb Lutheruse usu maailm seda tähtsat sündmust, kus usuisa Martin Luther Wormsi Riigipäeval 400 aasta eest võimsalt oma uut seisukohta kaitses, mille peale meie kirik rajatud.

Konsistoorium teeb õpetajatele kohuseks 17. apr. 1921 a. jumalateenistustes ja jutlustes Lutheruse töö tähtsust meele tuletada ja kogudustele seletada.

5. Konsistoorium soovitab õpetajatele Eesti rahva Muuseumi juures asuvale arhiiv-raamatukogule aasta aruandeid, mis kogudused harilikult uue-aasta laululehtedele trükivad, alalhoidmiseks saata. Soovitav oleks ka aruandeid varemate aastate kohta saata.

6. Kolmandama kirikupäeva otsust 16. okt. 1920 a. täites, kinnitas Eesti Konsistoorium Saksa praostkonna, kuhu järgmised kogudused kuuluvad: Tallinnas Oleviste ühes Diakonissi maja abikirikuga, Niguliste ja Toompea kogudused; Tartus Ülikooli ja Jaani kogudused; Narvas Jaani kogudus; Pärnus Niguliste kogudus.

7. Ametisse kinnitati:

11. märtsil 1921 a. Eduard Friedrich Aksim, Baltiski koguduse õpetajaks.
19. märtsil 1921 a. Tallinna Niguliste õpetaja Konrad Mühlen, Saksa praostkonna praostiks (Siseministeeriumi kirja järele 9. märts. s. a. № 6320).

8. Ametist vabastati:

15. märtsil 1921 a. õpetaja Arnold Küssner Harju-Jaani koguduse õpetaja ametist.

9. Konsistoorium teatab, et Kirikupäev peab oma koosolekut 14., 15. ja 16. juunil s. a. Sellest koosolekust tuleb koguduse nõukogule teada anda. Koguduse nõukogud teatagu Konsistooriumile koguduse saadikute nimed ja andku oma asemikkudele kirikupäevale ilmumiseks tunnistused välja. Kirikupaeva esimesel päeval, 14. Juunil on meie kiriku piiskopi pühalik ametisse seadmine, mida toimetama tuleb Rootsi riigi peapiiskop Söderblom.

President: **Piiskop Kukk.**

PT
TRÜ Raamatukogu
316 - 71

Assessor: **V. Kargaja.**

Sekretäär: **Bodisco.**

W. Ehrenpreis'i trükk, Tallinnas.

ARH PT – 4209

Eesti
Ew. Lutheruse usu
Konsistoorium
Tallinnas.
—oOo—

„.....“ mail 1921 a.

№.....

Kiriku uul. № 8.

Eesti õpetaja ja praosti herradele!

1. Eesti ew. luth. kiriku piiskopi Jakob Kukk'e ametisse õnnistamine on 5. juunil s. a. Kaarli kirikus. Esialgul kirikupäewa ajaks 14. juuni peale määratud päewast tuli loobuda sellepärast, et Rootsi peapiiskop Söderblom, kes ametisse seadmise talituse enese peale wõttis, mitte ei saa selleks ajaks Eestisse sõita. Konsistoorium kutsub kiriku esitajaid: saadikuid, nõukoguliikmeid, köstrid ja õpetajaid rohkel arwul sellest pühalikust talitusest osawõtma ilmuma ja kutsub üles kogudusi ühemeelses eestpalwes Jumala ees seisma sellel päewal terwes Eesti ew. kirikus ja õnnistust maha paluma oma ametisse seatawa ülemkarjase peale. Kõikidest kantslitest tuleb sellel pühal teatada:

„Täna seatakse Jakob Kukk Eesti ewang. luth. kiriku piiskopi ametisse. Eesti kristliku koguduse kohus on sellepärast ühendatud palwetel tema peale Jumalalt armu ja õnnistust paluda.

Palugem:

Halastaja Jumal, armurikas Isa! meie täname Sind kõigest südamest, et Sina oma Poja Jeesuse Kristuse läbi siin maa peal sõna kuulutuse ameti oled seadnud, et Sina teda siitsaadik meile oled alles hoidnud, ja kes Sa õige korra oled loonud, ka need oled seadnud, kes walwama peawad selle järele, et kõik koguduses sünniks sündsalt ja korralikult. Meie palume Sind, puhasta ja walitse Sina oma Püha Waimu läbi kõiki oma kiriku ustawaid õpetajaid, et Sinu sõna puhas tõde saaks alati kuulutatud. Jaga wälja tarkust, wäge ja armu oma sulasele, keda nüüd piiskopi ametisse seatakse, et tema töö läbi Sinu suur nimi saaks õieti austud ja meie Õnnistegija Jeesus Kristus oma koguduses ikka enam ja enam saaks ilmsiks oma aupaistuse sees. Aamen.“

Ametisse seadmise tallituse ajal, s. o. kella 12 peale tuleb kõikides kirikutes kirikukellasid helistada.

2. 14., 15. ja 16. juunil ärapeetawa kirikupäewa päewakorda on üleswõetud:

a) 14. juunil: kirikupäewa awamise jumalateenistus Jaani kirikus. Hommiku palwe Kaarli kirikus.

Pärast lõunat: kirikupäewa awamine, juhatuse liikmete ja kirjatoimetuse walimine, piiskopi aruanne.

b) 15. juunil: köstrite ja diakonide seminari korralduse kawa; kirikuülewalpidamise küsimus, sisemissioni töö ülewaade;

Õhtul: sisemissioni jumalateenistused kirikutes.

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

ARHIIVKOGU

c) 16. juunil: usuõpetuse korraldus — Raudkepp; koguõpetus, pühapäewa kool, leeriõpetuse ettewalmistus; wälismission; põhikirja muutuse ettepanekud: Maa-Lääne praostkonna poolt: kirikupäewa kokkuseade muutmine; kommissionide aruanded; ettepanekud, jookswad asjad; lõpujumalateenistus armulauaga.

3. Et meie rahwa hulgas õnnetuste ja kuritegude arw kaswamas ja suurel arwul joowastawad joogid nende sünnitamiste juures süüdi on, siis soowitab Konsistoorium õpetajatele oma jutlustes joomise hädaohu peale tähelepanu juhtida ja igas kirikus paar jumalateenistust aastas karskuse edendamiseks pidada, pärast jumalateenistusi wõimalust mööda karskuse koosolekuid leeri ehk seltsimajades korraldada; kõnelejaid selleks wõib saada karskuse kesktoimekonna kaudu, — Tartus, Jaani tän. № 14. ja nende kaasabil wõiks karskuse korraldusi ellu kutsuda wõitluseks alkoholi wastu.

4. Et praegune aeg raamatute muretsemise raskeks teeb, soowitab Konsistoorium õpetajatele praktilise usuteaduse Seminari jaoks oma tagawaradest sündsaid raamatuid annetada ja neid Tartu usuteaduse professorite kätte selleks otstarbeks saata.

5. Konsistoorium juhib õpetajate tähelepanu O. Kallas'e trükist ilmunud eestiliste ristinimede raamatukese peale, et selle seest leida nimesid, mis mõni kord wastukaaluks wõiksid olla wõimatute nimede moonutuste wastu.

6. Sagedasti ette tulnud järelpärimiste pärast teeb Konsistoorium õpetajatele kohuseks teatada, kui köstrite kohad wabaks saawad.

7. Eesti Wabariigi Terwishoiu Peawalitsuse järelpärimise põhjal teeb Konsistoorium õpetajatele kohuseks kahe nädala jooksul teatada, kui palju lapsi 1919 a. ja kui palju 1920 a. enne ühe aasta täissaamist surnud on, ja kui palju neil aastatel üleüldse surnud on ja missugused haigused on nendel aastatel kõige rohkem surewuse põhjuseks olnud.

8. Ametisse kinnitati:

5. aprillil 1921 a. Jakob Niemann Kirbla koguduse köstriks;
13. aprillil 1921 a. Walter Holst Pärnu Elisabeti koguduse abiõpetajaks;
13. aprillil 1921 a. Leo Treumann Waiwara ja Peeteristi koguduste õpetajaks;
13. aprillil 1921 a. Hermann Ederberg Koeru koguduse õpetajaks;
27. aprillil 1921 a. Oskar Frey Peetri koguduse õpetajaks;
11. mail 1921 a. Johannes Hauboldt Awinurme koguduse õpetajaks.

9. Ametist wabastati oma palwe peale:

13. aprillil 1921 a. Hermann Ederberg Hargla koguduse õpetaja ametist;
13. aprillil 1921 a. Jakob Kukk Keila koguduse õpetaja ametist.
30. jaanuaril 1921 a. suri praost emeeritus endine Simuna õpetaja Eduard Paucker;
8. mail 1921 a. suri Isaaku abiõpetaja Reinhold Intelmann.

10. Kolmandama kirikupäewa otsust 16. oktoobrist 1920 a. täites, kinnitas Konsistoorium 2. mail 1921 a. Rootsi praostkonna, kuhu Tallinna Rootsi-Soome Mihkli, Wormsi ja Ruhno kogudused kuuluwad.

Esimees: **Piiskop J. Kukk.**

Abiesimees: **Fr. Akel.**

Assessor: **V. Kargaja.**

Sekretäär: **Osk. Villa.**

TARTU ÜLIKOOLI RAAMATUKOGU

W. Ehrenpreis'i trükk Tallinnas.

ARH PT-4204

Eestimaa
Ew. Lutheruse usu
Konsistoorium
Tallinnas
„....“.....19/9a.
№.....
Duglase uul. № 3

Eesti kogudustele ja ôpetajatele.

Arm olgu kogudustega ja rahu Jumalast meie Isast ja Issandast Jeesusest Kristusest.

Ametisse astudes läkitab kiriku kongressil walitud konsistoorium kõikidele kogudustele südamlikka terwitusi. Suurtel wõitluse päewil algab uus Eesti kiriku esitus oma tööd ja ta julgeb loota, et wõitlejad wennad ja ôed kogudustes teda toetawad ja kannawad. Ei ole paika, kus wõitlust ei oleks, ümberringi on otsekui lahingu wäli. Ühed rahwapered murduwad werises sõjas, teised tôusewad-löökide saatel kôrgemale. Ka meie Eesti rahwas seisab keset raskemat heitlemist ja paneb kõik kaalu pääle, mis talle kallis on, selles kindlas teadmises, et rahwas kes wiimast jõudu pingule ei tõmba, on kadumise all.

Üks ainus riik on teiste hulgas, kus nähtawasti wõitlust ei ole — see on Jumala riik. Kirikutes on wäsinud rahu maad wõtnud ja usu piiridel on wahid uinumas.

Külmaks on jäänud käed ja südamed, kes enne soojalt õnnistasid ja tuksusid. Ükski riik ei püsi aga wõitluseta — ka taewa riik mitte, ei seisa kiriku müürid kindlal alusel kui nende pärast ei wõidelda.

Tuletage meelde ja mõtelge selle peale, kuidas Jumala riik siia ilma tuli. Walu ja pisaratega pandi aluskiwi paigale, mille peal igawene eluriik peab seisma. Riigi rajaja, Jumala poeg, wiskas oma elu wõitluse waekaussi ja ta nõuab ka oma jüngritelt ustawust kuni surmani. Peaks wõitlus täiesti waikima taewa riigi rajadel,

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

tõugatakse rahu riik tagasi terwel wõitluse joonel ja ristiusu wastased jääwad wõitjaks. Paljude armastus läheb külmaks. See tõde seisku kustumata tulekirjaga kõikidc südames ja silma ees, kes meie kirikut armastawad ja kes teawad, et ei ole ühelgi rahwal siin päikese all püsi ja peatust ilma usuta ja Jumalata, ei ole seda ka meie rahwal.

Wõib olla, on meil siiski liig wähe põhjust wõitlemiseks? Meie kirik ja rahwas ei tunne enam südame tunnistuse wabaduse kitsendusi. Meie südame tunnistus wõib wabait lüüa. Selle taewa ande eest on meie esiwanemad palawas palwes pidanud wõitlema. Wene walitsuse ajal olime raske surwe all. Nüüd ei panda enam ühtegi ema ega isa tema usutunnistuse pärast wangi, nüüd ei kanna õpetajad enam ahelaid, neilt ei wõeta nende ametit kui nad usu wara eest walwel seisawad.

Tänama peaksime Jumalat usuwabaduse õnnistuse eest. Ja meil on nii wähe tänu . . .

Meil on weel midagi olemas, mille eest meie esiwanemad on pidanud wõitlema. See on meie kiriku uus korraldus.

Meie kogudused seisid meie kirikuwalitsusest kaugel eemal, nad ei saanud kiriku elu ülesehitamisel mõjuwalt kaasa aidata, nad ei saanud aru-tihti endale ise õpetajatki walida, neile pandi õpetajad ja köstrid ametisse, nende soowide wastu, ja see lõikas küllalt walusalt koguduste elusse, haawad jäiwad järele. Nüüd on rahwas täieõigusline omas kirikus. Meie isade ja emade ootused on ka selles pühas paigas tõeks saanud.

Eesti kogudused, teil on nüüd olemas südame tunnistuse wabadus, teil on õigused kätte wõidetud oma kiriku elu ise juhtida, mis jaoks need anded? Kas selleks, et tummalt, tuimalt ja leigelt pealt waadata, kudas kiriku ja usu elu iseenesest areneb.

Iseenesest areneb iga asi mäest alla. Kas andis Jumal selle jaoks meile südametunnistuse wabaduse, et oleks wõimalus leigetel kogudusest lahkuda? — ei mitte selleks — waid uksed on pä-

rani lahti tehtud ja nende pääle on kirjutatud hôôguw elukiri: tulge sest kôik on walmis, et paljud wôiksid tulla, kes seni kaugel on wiibinud. Meie pöörame sellepärast Eesti koguduste poole tungiwa hüüdega: üles elawamale tööle, käed külge, ehtige ja ehitage Eesti kirikut.

Kui palju ohwrid toowad maailma riigid oma wôitudele, kaduwa pärja eest, nagu kiri ütleb, kas Jumala riik ei ole ohwri ande wääriline?

Küll ei ole meie wôitlus niisugune, nagu seda ilma riikide heitlemine on, täis wägiwalda, werd ja rauda, aga ohwrid peame nimelt tooma ka Jumala riigi eest. See riik nôuab meilt enese ärasalgamist, nôuab hoolt ja armastust, nôuab aega ja waewa — teie käest kogudused.

Wiimane aeg on elule toonud wastolusid ja lahk helisid. Koguduste juhtidele on etteheidetud wôôrast waimu, murrakut ja meelt meie rahwa wastu. Neid etteheiteid wisati ka salgamata waekaussi, kui koguduste waranduste küsimust arutati ja nad aitasid kaasa selleks, et meie kogudusi karistatud kodanikkude hulka arwati, kellelt nende eraomandus, nende warandused ja maad wôeti. Ei ole seesugust karistust Eesti kogudused millegagi ära teeninud. Küll peab see otsus hoiatuseks olema koguduste ôpetajatele ja juhtidele et nad ennast rahwa huwide teenistusesse rakendawad, ennast ärasalates omi kogudusi teeniwad. Ainult enese ärasalgamine wôib alati leida lahtiseid uksi ja südamid.

Eesti ôpetajad, teilt nôuame kindlasti, et teie oma haridust, tööd ja waewa annate sellele rahwale, kelle teenistuses teie seisate. Siis kaowad lôhed ja wastolud, siis ei wôeta meie kogudustelt kunagi enam seda ära, mis nende oma on.

Jôudu suure, raske ja igawesti ilusa töö jaoks Jumala rahu riigi kasuks peame endale otsima Jumala armastuse kodukoldelt, seal soojendama südameid ja käsa kui nad ônnistamast wäsiwad.

tõugatakse rahu riik tagasi terwel wõitluse joonel ja ristiusu wastased jääwad wõitjaks. Paljude armastus läheb külmaks. See tõde seisku kustumata tulekirjaga kõikidc südames ja silma ees, kes meie kirikut armastawad ja kes teawad, et ei ole ühelgi rahwal siin päikese all püsi ja peatust ilma usuta ja Jumalata, ei ole seda ka meie rahwal.

Wõib olla, on meil siiski liig wähe põhjust wõitlemiseks? Meie kirik ja rahwas ei tunne enam südame tunnistuse wabaduse kitsendusi. Meie südame tunnistus wõib wabait lüüa. Selle taewa ande eest on meie esiwanemad palawas palwes pidanud wõitlema. Wene walitsuse ajal olime raske surwe all. Nüüd ei panda enam ühtegi ema ega isa tema usutunnistuse pärast wangi, nüüd ei kanna õpetajad enam ahelaid, neilt ei wõeta nende ametit kui nad usu wara eest walwel seisawad.

Tänama peaksime Jumalat usuwabaduse õnnistuse eest. Ja meil on nii wähe tänu . . .

Meil on weel midagi olemas, mille eest meie esiwanemad on pidanud wõitlema. See on meie kiriku uus korraldus.

Meie kogudused seisid meie kirikuwalitsusest kaugel eemal, nad ei saanud kiriku elu ülesehitamisel mõjuwalt kaasa aidata, nad ei saanud aru-tihti endale ise õpetajatki walida, neile pandi õpetajad ja köstrid ametisse, nende soowide wastu, ja see lõikas küllalt walusalt koguduste elusse, haawad jäiwad järele. Nüüd on rahwas täieõigusline omas kirikus. Meie isade ja emade ootused on ka selles pühas paigas tõeks saanud.

Eesti kogudused, teil on nüüd olemas südame tunnistuse wabadus, teil on õigused kätte wõidetud oma kiriku elu ise juhtida, mis jaoks need anded? Kas selleks, et tummalt, tuimalt ja leigelt pealt waadata, kudas kiriku ja usu elu iseenesest areneb.

Iseenesest areneb iga asi mäest alla. Kas andis Jumal selle jaoks meile südametunnistuse wabaduse, et oleks wõimalus leigetel kogudusest lahkuda? — ei mitte selleks — waid uksed on pärani lahti tehtud ja nende pääle on kirjutatud hõõguw elukiri: tulge sest kõik on walmis, et paljud wõiksid tulla, kes seni kaugel on wiibinud. Meie pöörame sellepärast Eesti koguduste poole tungiwa hüüdega: üles elawamale tööle, käed külge, ehtige ja ehitage Eesti kirikut.

Kui palju ohwrid toowad maailma riigid oma wõitudele, kaduwa pärja eest, nagu kiri ütleb, kas Jumala riik ei ole ohwri ande wääriline?

Küll ei ole meie wõitlus niisugune, nagu seda ilma riikide heitlemine on, täis wägiwalda, werd ja rauda, aga ohwrid peame nimelt tooma ka Jumala riigi eest. See riik nõuab meilt enese ärasalgamist, nõuab hoolt ja armastust, nõuab aega ja waewa — teie käest kogudused.

Wiimane aeg on elule toonud wastolusid ja lahk helisid. Koguduste juhtidele on etteheidetud wõõrast waimu, murrakut ja meelt meie rahwa wastu. Neid etteheiteid wisati ka salgamata waekaussi, kui koguduste waranduste küsimust arutati ja nad aitasid kaasa selleks, et meie kogudusi karistatud kodanikkude hulka arwati, kellelt nende eraomandus, nende warandused ja maad wõeti. Ei ole seesugust karistust Eesti kogudused millegagi ära teeninud. Küll peab see otsus hoiatuseks olema koguduste õpetajatele ja juhtidele et nad ennast rahwa huwide teenistusesse rakendawad, ennast ärasalates omi kogudusi teeniwad. Ainult enese ärasalgamine wõib alati leida lahtiseid uksi ja südamid.

Eesti õpetajad, teilt nõuame kindlasti, et teie oma haridust, tööd ja waewa annate sellele rahwale, kelle teenistuses teie seisate. Siis kaowad lõhed ja wastolud, siis ei wõeta meie kogudustelt kunagi enam seda ära, mis nende oma on.

Jõudu suure, raske ja igawesti ilusa töö jaoks Jumala rahu riigi kasuks peame endale otsima Jumala armastuse kodukoldelt, seal soojendama südameid ja käsa kui nad õnnistamast wäsiwad.

5.—

Ühes oma kogudustega palawas palwes käima wana rada Kristuse oma Önnistegija risti alla, sinna kus Jumala armastus nii imeselgesti silma ja südamesse paistab ja sealt ikka jälle õppima ja kaasa tooma suurt sõnumet: Nii on Jumal maailma armastanud, ka meid ja meie rahwast. Ja ainult tema wõib meilegi jõudu anda armastada. Kes armastab, see jõuab teenida, teenida meie Eesti rahwast, see olgu meie kiriku eesmärk, mitte ennast teenida lasta. Selleks andku Jumal meile kõiglle jõudu ja armu. Tema kaitsku meie kirikut, tema õnnistagu meie rahwast.

Ole ustaw surmani, siis tahan ma sulle elu krooni anda.

Konsistooriumi nimel

Piiskop Jakob Kukk.

4. detsembril 1919.

Sekw. B. Mäns'i trükik., Tallinnas.

AAH PT-4204

S 2 III 1925.

Eesti
Ev. Lutheruse usu
KONSISTOORIUM
TALLINNAS

26. veebruaril 1925 a.
№ 290.
Kiriku tän. № 8.

—o—

KOGUDUSTE ÕPETAJATELE.

Siin juures saadab Konsistoorium Piiskopi kirja Palvepäevaks kõikidele Evangeeliumi Lut. usulistele. Kiri tuleb ettelugeda kirikus PALVEPÄEVAL altari ees jumalateenistuse algul ja nimelt pärast 10 käsu ettelugemist ja sellele järgneva laulu järele. (Vaata Agenda 1. lehekülg 2. tähendus)

Konsistooriumi esimees:
Piiskop J. KUKK

Sekretär: OSK. VILLA

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARH PT-4204

Eesti
Ev. Lutheruse usu
KONSISTOORIUM
Tallinnas.

5. novembril 1923 a.

№ 6610.

Kiriku tän. № 8.

—o—

RINGKIRI

KOGUDUSTE ÕPETAJATELE JA NÕUKOGUDELE.

1. Konsistoorium teatab, et uuteks Konsistooriumi assessoriteks aja järele ametist lahkunud vaimulikkude assessorite professor Johan Kõpp'u ja õpetaja Jaan Lattik'u asemele valis käesoleva aasta kirikupäev professor Hugo Rahamägi, ning Ida-Harju praosti Harald Põld'i ja ilmalikkude kand. jur. Viktor Kargaja ja notarius Bergmann'i asemele Dr. Jaan Masing'i ja van. adv. Gerhard Soosar'i. Uued assessorid on Siseministeeriumi poolt kinnitatud ja 1. septembrist ametisse astunud.

2. Konsistoorium teatab nõukogudele ja õpetajatele täitmiseks kirikupäeva järgmistest otsustest:

1. „Vakantsi ajal ei tohi kogudus (täis- ega nõukogu) koguduste maade muutmise kohta otsusi teha. On need hädatarvilised, siis tuleb neid Konsistooriumile ette panna kinnitamiseks ja enne Konsistooriumi otsus ära oodata."
2. „Et kogudused, kus täis- või nõukogud viimastel aastatel koguduse maade ärajaotamise suhtes otsusi on teinud, neid revideerimise alla võtaks ja neid kinnitamiseks Konsistooriumile ette paneks."
3. „Leeriaeg on ühesugune üld- ja eraleerile ja kestab vahetpidamata vähemalt kolm nädalat. Lõpukatsumine leeriaja lõpul on soovitav. Leeriõpetusest osavõtmise üle soovi korral tunnistus väljaanda ka ilma õnnistamiseta."
4. „Konsistooriumile kohuseks teha uusi ametikandjaid mitte enam enne ametisse kinnitada, kui koguduse ja ametisse seatava õpetaja või köstri vahel palga asjus kindel leping on tehtud, mida ilma Konsistooriumi nõusolekuta muuta ei tohi."
5. „Hädaristimine" nimetada „koduristimiseks". Ristida võivad ainult kiriku nõukogu poolt määratud isikud. Ristimise sedelid peavad isiklikult õpetaja kätte toodama, kas vanemate, ristija ehk vaderite poolt.
6. „Praostkonna sinoditele ette panna läbikaalumiseks Keskkassa asjaajaja ametisse seadmise küsimus ja praostkondi esialgu kohustada praostkonna jaoks Keskkassa huvide edendajaks asjaajajat määrata."
7. „Iseäraline Keskkassa püha asutada. Päeva määrab õpetaja."
8. „Kirikupäev jätab maksma kiriku ülevalpidamise määrused ka eeltulevaks 1924 aastaks. Palganormid õpetajatele ja köstritele, mis ülevalpidamise seaduses kooliõpetajate palkadega normeeritud, jäävad aga endiseks, s. o. nad ei tõuse mitte käesoleval aastal kõrgendatud kooliõpetajate palkadega, vaid jäävad nõndasugusteks nagu õpetajate ja köstrite palgad olid 1923. aastal."
9. „Uute koguduste asutamise kord — märkus põhikirja § 42 p. 8 juure: Uue koguduse asutamiseks tuleb sisseanda Konsistooriumile vastav sooviavaldus, asjaolude igakülgse kaalumise järele lõpulikult otsustab Konsistoorium."
10. „Täiskogu koosolekuid võimalikult mitte kirikus pidada."

3. Konsistoorium teatab, et visitatsiooni kava kirikupäeva poolt lõpulikult vastu võeti ja lähemal ajal trükki antakse.

4. Kirikupäev valis Keskkassa revisjoni komisjoni liigeteks köster Anniko, Kullamaalt, Tallinna Püha-Vaimu koguduse saadiku Jankowits'i ja Tallinna Jaani koguduse õpetaja Kubu.

5. Konsistoorium teatab, et loodetavasti 1. jaan. 1924. a. peale ilmub kiriku häälekandja „EESTI KIRIK" ükskord nädalas, millele käivad juure lisad „Kiriku Teataja" tarviduse järele ja lasteleht „Eesti Kirik Lastele" üks kord kuus. Igal kogudusel tuleb seda lehte toetada ja nõukogul vähemalt 2-eks. tellida: üks koguduse arhiivi jaoks ja teine koguduse kantseleisse. Proovinumbrid ühes lähemate teadetega ilmuvad detsembri kuul. Hind on 5 marga ümber numbri eest. Konsistoorium ootab kindlasti Kirikupäeva ja praostite koosoleku otsuste põhjal, et iga üksik kogudus suuremal hulgal proovinumbrid tellib ja laiali laotab. Konsistooriumile tuleb tingimata pea teatada, kui palju proovinumbrid üksikud kogudused soovivad. Ka palutakse koha pealt kaastöölisi soovitada.

6. Konsistoorium paneb õpetajatele ette usupuhastuspüha juubeli heaks kirikus korjandus korraldada, selleks päevaks laululehed trükkida ja selle edukaks kordaminekuks kõigiti kaasa aidata, sest juubelipüha kirjandus ja korralduskomisjoni poolt esitatud eelarve järele nõuab pidustuste korraldamine suuri summasid. Kõik juubeli heaks saadud rahad tuleb ära saata Tartu-Pauluse koguduse õpetaja Habicht'i kätte, Riia tän. 46.

7. Willem Reimani mälestamise Komitee korraldab 3. veebruaril 1924 a. Willem Reimani päeva. Et Willem Reiman kirikuõpetaja oli ja tema töö kiriku eluga lahutamata seotud on, soovitab Konsistoorium õpetajatele nimetatud päeval Willem Reimani tähtsust Eesti elus kirikus meeldetuletada ja selleks päevaks jumalateenistus laululehtedega korraldada ja mälestamis Komiteelt juba nüüd laululehti tellida järgmise aadressi all: Willem Reimani mälestamise Komitee, Tartus „Postimehe" toimetus.

8. Konsistoorium paneb õpetajatele ette üks kord aastas piiblipüha pühitseda, kogudusele juhatust andes, mida algajad pühakirjast kõigepealt lugema peaksid. Konsistoorium teatab veel, et eestikeelsed piiblid on raamatukauplustes müügil ja neid võib saada ka Piibli seltsi asjaajaja end. kindralsuper. Lemm'i kaudu: Tallinn, Väike Pärnu maantee nr. 21, krt. 4.

9. Konsistoorium saadab õpetajatele surnute püha jutluse jaoks alljärgnevad tekstid väljavalikuks: Psalter 90, 1—12. Matteuse ev. 25, 31—46. Luuka ev. 12, 35—48. Joan ev. 8, 51. Rooma 8, 18—25. Joan. Ilmut. 22, 1—5.

10. Konsistoorium soovitab õpetajatele Waiwara Ev. Vennaste koguduse palvemaja heaks kirikus korjandus toime panna ja sellest saadud raha Tallinna Krediit Panka Kiriku Keskkassa arvele sissemaksta.

11. Konsistoorium teatab, et Tartu Ülikooli Usuteaduskonna juures olev Ristiusu Arkeoloogia Muuseum kogub ristiusu mälestusmärke ja on nõus asjade saatmise kulusid ja muid väljaminekuid tasuma. Mälestusmärkide kogumine Arkeoloogia Muuseumi juure on teaduslistes ja kiriklistes huvides väga tähtis, sest selle läbi oleks nad usuteadlastele kättesaadavad ja nendest kogupildi saamine võimalik. Sellepärast soovitab Konsistoorium nimetatud mälestusmärke Arkeoloogia Muuseumi annetada, juure lisades asjade nimekirja ja teated nende ajaloost.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

12. Ametisse kinnitati: Eduard Sodla, Kodawere kog. köstriks 31. mail s. a. Edgar Matthisson, Wastseliina kog. köstriks 28. juunil s. a. Aleksander-Ernst Siegfried, Saksa praostkonna aseõpetajaks 28. juunil s. a. Ado Andrea, Lääne-Nigula kog. köstriks 28. juunil s. a. Leonhard Brunovsky, Tartu praostkonna aseõpetajaks 28. juunil s. a. Georg Rosileht, Wahastu abikoguduse köstriks 28. juunil s. a. Herbert Lieberg, Kärla kog. õpetaja kohustetäitjaks 7. sept. s. a. Andres Järw, Emaste kog. köstri kohustetäitjaks 4. sept. s. a. Gustaw Sandberg, Haljala kog. köstriks 4. sept. s. a. Alfred Stein, Rakwere kog. abiõpetajaks 11. sept. s. a. Eerik Frey — Põltsamaa kog. õpetajaks 2. okt. s. a. Woldemar Kuljus, Tallinna Püha-Vaimu koguduse abiõpetajaks 9. oktoobril s. a. Gustaw Karlson, Kuusalu kog. köstriks 16. okt. s. a.

Noarootsi kog. õpetaja Eugen Tannebaum, Lääne Saarte praostiks kinnitatud Siseministeeriumi poolt 21. sept. s. a.

13. Ametist vabastati: Eduard Sodla, Haljala kog. köstri ametist 31. mail s. a. Praost Nils Linderstam, Tallinna-Mihkli kog. õpetaja ametist 4. sept. s. a. Gustaw Sandberg, Iisaku kog. köstri ametist 4. sep. s. a. Robert Holst, Pärnu-Elisabeti kog. abiõpetaja ametist 14. sept. s. a. Gustaw Karlson, Kursi kog. köstri ametist 16. okt. s. a. Lääne-Nigula kog. köster Juhan Mädasson, köstri ametist lahkunuks tunnistatud 25. mail s. a.

Tallinna-Mihkli kog. õpetaja Nils Linderstam on Rootsi praostkonna praosti ametist vabastatud Siseministeeriumi poolt 12. okt. s. a.

14. Surma läbi lahkunud: õpet. emer. Johannes Rennit, end. Põltsamaa kog. õpetaja, õpetaja emer. A. Nordgren. Wilhelm Pezold, Lihula kog. õpetaja suri 17. oktoobril s. a.

15. 23. ja 24. oktoobril s. a. tegid õpetaja ameti eksamid pro venia concionandi ja pro ministerio ära kandidaadid Jakob Albreht ja Jaan Järwe.

16. Konslstooriumi järgmised juridiik istumised peetakse ära ühes õpetaja ameti kandidaatide eksamineerimistega 23., 24., 25. aprillil 1924 a. Kandidaadid, kes eksamile soovivad tulla, on kohustatud oma kirjalikud tööd 1. aprilliks 1924 a. Konsistooriumi äraandma, ühes sellekohase palvekirja ja tunnistustega. Teemad kirjalikkudeks töödeks on:

1. Kirik ja tema ülesanded usutunnistuskirjade järele.
2. jutlus: Joan. ilmut. 3, 14—22.
3. Õppetund: III. käsk.

17. Konsistoorium teatab, et usuteadlaste konverents peetakse 22., 23. ja 24. jaanuaril 1924 a. Tartus, lähemalt teatatakse „Eesti Kiriku“ kaudu.

18. Konsistoorium juhib õpetajate tähelepanu selle peale, et köster ei ole õigustatud kiriku poolt väljaantavaid tunnistusi oma allkirjaga kinnitama, nagu see mõnes legitimatsiooni asjas ilmsiks on tulnud, vaid iga tunnistus ja tõendus peab õpetaja allkirja kandma, samuti on õpetaja kiriku pitseri tarvitamise eest vastutav.

19. Kirikupäeva otsuse põhjal ei või keegi kiriklise ameti peale kandideerida muidu kui Konsistooriumi kaudu. Et sellest otsusest kõrvalekaldumisi ette on tulnud, juhib Konsistoorium tähelepanu oma ringkirja peale 22. juunist m. a. p. 1, hoiatusega, et ta neid, kes luba kandideerimiseks ei võta, ametisse ei kinnita.

20. Konsistoorium juhib õpetajate tähelepanu selle peale, et sündimise, surma ja laulatuse lehtede otsasaamisest tuleb Riigi Statistika Keskbüroole eriti teatada, sest andmete juure selle üle tehtud märkus võib tähelepanemata jääda, silmaspidades, et Keskbüroo saadud andmeid mitte kohe ei hakka läbitöötama.

21. Konsistoorium teeb õpetajatele kohuseks juurelisatud Riigi Statistika Keskbüroo ankeedi lehel hoolekande asjus palutavad teated anda ja kahe nädali jooksul Konsistooriumi saata.

22. Konsistoorium teeb kohuseks õpetajatele — kes seda senini teinud ei ole — kiires korras Konsistooriumi ringkirjas Nr. 5363, 8. maist s. a. p. 2 all nõutud teated Poola sõdurite matmise juhtumiste üle Konsistooriumi ära saata, ehk teatada, et neid juhtumisi ei ole ettetulnud.

23. Konsistoorium teeb õpetajatele kohuseks kiires korras Konsistooriumi ringkirjas Nr. 721 17. jaanuarist s. a. nõutud teated koguduste surnuaedadele maetud Saksa sõdurite järeljäänud varanduste kohta otse Administratiiv asjade Peavalitsusele ära saata, ehk teatada, et neid ei ole.

24. Konsistoorium teeb õpetajatele kohuseks kiires korras Siseministeeriumi Administratiiv asjade Peavalitsusele teatada koguduste surnuaedadel maetud Austria-Ungari sõdurite matusepaikade üle, äratähendades, kes ja kus maetud ja kas on neil varandust järeljäänud ja milles see seisab, ning kus väeosas keegi teenis, ehk kui neid ei leidu, siis sellest teatada.

25. Välisministeerium on Konsistooriumi palunud Eesti Vabariigi pinnal maetud Saksa ja end. Austria-Ungari sõjaväelaste haudade kordaseadmiseks ja korrashoidmiseks korraldusi teha. Haudade kordaseadmise ja korrashoidmise kulud lubab Välisministeerium kanda. Konsistoorium teeb õpetajatele ja nõukogudele kohuseks koguduse surnuaedadele maetud Saksa sõdurite haudade korrashoidmise kulude eelarve kokku seada ja Konsistooriumi saata, äratähendades maetud sõjaväelaste nimed ja väeosade nimetused kuhu nad kuuluvad. Samasugune eelarve tuleb saata ka end. Austria-Ungari sõjaväelaste haudade kohta, kui neid peaks leiduma. Eelarve tuleks teha esialgu aasta peale.

26. Konsistoorium juhib õpetajate ja nõukogude tähelepanu selle peale, et kuni kirik riigist seaduse läbi ei ole lõpulikult lahutatud, täidab ta ka veel riiklisi kohustusi ja sellepärast tuleb kõiki Konsistooriumi korraldusi, mis riigi huvides tehtud, täpselt täita.

27. 18. novembril s. a. on Kristlikkude Üliõpilasühingute üleüldine palvepäev. Seda teatades, soovitab Konsist. õpetajatele sellel päeval kirikus eestpalves Jumala ette kanda ühes kristlikkude Üliõpilasühingutega ka Eesti Kristlikku Üliõpilasühingut.

28. Konsistoorium juhib õpetajate tähelepanu oma ringkirja peale 13. okt. 1921 a. p. 1., mille järele õpetajad on kohustatud Konsistooriumile teatama perekonnanimede muutustest, mis Riigikohtu otsuse põhjal tehtud.

Konsistooriumi esimees: **Piiskop Jakob Kukk.**

Abiesimees dots. **J. Uluots.**

Ilmalikud assessorid:	Vaimulikud assessorid:
Dr. **J. Masing.**	Prof. kt. **H. B. Rahamägi.**
Vann. adv. **G. Soosar.**	Praost **H. Põld.**

Sekretär: **Osk. Villa.**

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V. Karja tän. 12.

ARH PT-4209

72

Eesti
Ew. Lutheruse usu
KONSISTOORIUM
Tallinnas.

8. mail 1923 a.
№ 5363.
Kiriku tän. № 8.

RINGKIRI

KOGUDUSTE ÕPETAJATELE.

1. Kirikupäev astub sellel aastal kokku 12. juunil Tallinnas ja tema koosolekud kestavad kuni 14. juunini; koosolekud peetakse Börse saalis.

Avamise päeval 12. juunil kl. 9. hom. hommikupalve Toompea kirikus, kl. 10. hom. jumalateenistus Jaani kirikus ja kohe peale jumalateenistuse kl. $^1/_2$ 1 päeval koosoleku avamine Börse saalis, Pikk tän. Nr. 17.

Päevakord.

1. Juhatuse, sekretariaadi, mandaat ja seaduseandlise komisjoni valimine.
2. Kiriku aruanne.
3. Köstrite ja diakoonide seminar.
4. Leeriõpetus.
5. Hädaristimine.
6. Usuõpetuse põhimõtted.
7. Konsistooriumi liikmete valimised (valida tuleb 2 vaimulikku ja üks ilmalik liige).
8. Keskkassa aruanne, eelarve ja ettepanekud.
9. Kiriku ülevalpidamise eelnõu.
10. Seaduste eelnõud:
    a) Uute koguduste asutamise kord.
    b) Kirikuvalitsuse vahekord kogudustega.
    d) Õpetajate ja köstrite ametist vabastamise ja tühjaks saanud kohtade vabaks tunnistamise kord.
    e) Visitatsiooni kava.
11. Kiriku põhikirja muutmine.
12. Kirikumaad.
13. Sise- ja välismisjoni aruanded.
14. Usupuhastuse püha juubel:
    a) Kirjanduskomisjoni aruanne.
    b) Korralduskomisjoni „
15. Muud ettepanekud.
16. Lõpu jumalateenistus armulauaga Pühavaimu kirikus.

Õpetajad on kohustatud kiires korras ja mitte hiljem, kui 4. juuniks Konsistooriumile teatama nende õpetajate, abiõpetajate, köstrite ja saadikute nimed, kellel õigus on kirikupäevast hääleõigusega osa võtta. Abikogudused, kellel oma nõukogu, võivad ühe saadiku ja köstri kirikupäevale hääleõigusliste liikmetena saata ja nende üle tuleb ka teatada.

Praostite koosoleku otsuse põhjal ilmuvad õpetajad talaaris ja baretis ja rongikäigu kord on järgmine: ees Konsistooriumi ja fakultedi liikmed, siis järgnevad praostid, nendele õpetajad, siis teised kirikupäeva liikmed. Et rongikäik korralikum oleks, tuleb sellest korrast täpipealselt kinnipidada.

Kirikupäevaks korteri saamiseks tuleb pöörata Jaani koguduse õpet. Hasselblatt'i poole: Tallinn, Kaupmehe tän. 8.

2. Siseministeeriumi nõudmisel teeb Konsistoorium õpetajatele kohuseks ühes teadetega kirikupäeva saadikute kohta saata Konsistooriumile teateid koguduste piirkonnas ettetulnud Poola sõdurite matmise juhtumiste ja nende matmise paikade üle, äratähendades maetud sõdurite nimed, vanadust, kuhu maetud, kust väeosast jne. ehk kui seda ei ole olnud, siis sellest teatada.

3. 25. ja 26. aprillil s. a. tegid õpetaja ameti eksamid pro venia concionandi ja pro ministerio ära kandidaadid August Ein ja Voldemar Kuljus.

Tartu Ülikooli Raa[illegible]
HIIVKO

4. Ametisse kinnitati:
Friedrich Heimann, Kanapää kog. õpetajaks 10. jaanuaril 1923. Prof. Hugo Rahamägi, Elva kog. ajut. aset. õpetajaks. 13. veeb. 1923. Eugen Pallon, Rakvere kog. õpetajaks 20. märtsil 1923. Dots. Tennmann, Maarja-Magdaleena kog. õp. 5. aprillil 1923. Aleksander Kruus, Võru praostk. vikaariks 20. veeb. 1923. Gustav Rutopõld, Tartu Peetri kog. I. pihtk. õp. 5. aprillil 1923. Jaan Treumann, Tartu Peetri kog. II. piht. õp. 17. aprillil 1923. Anton Eilart, Nõmme kog. õpetajaks 17. aprillil 1923. Eugen Tannebaum, Saarde-Lääne aset. praostiks 17. aprillil 1923. Otto Luberg, Viljandi praostk. vikaariks 17. aprillil 1923. Hermann Lezius, Mihkli koguduse õpetajaks 24. aprillil 1923. Eduard Aksim, Valga Peetri ja Luke kog. õpetajaks 24. aprillil 1923. Kurt Kentmann, Kuusalu kog. õpetajaks 4. mail 1923.

5. Ametist vabastati:
Jaan Treumann, Võnnu kog. õp. ametist 5. aprillil 1923. Dots. Eduard Tennmann, Jüri kog. õp. ametist 5. aprillil 1923. Gustav Rutopõld, Tartu praostk. vik. ametist 5. aprillil 1923. Hendrik Kokamägi, Saarde-Lääne praosti ja Pühalepa kogud. õpetaja ametist ja õp. ameti seisusest 17. aprillil 1923. Eduard Aksim, Baltiski kog. õp. ametist 24. aprillil 1923. Johannes Rennit, Põltsamaa kog. õp. ametist parandamata haiguse pärast väljateeninud õp. õigustega 24. aprillil 1923. A. Assor, Rõuge koguduse köstri ametist 24. aprillil 1923. Kurt Kentmann, Karuse kog. õp. ametist 4. mail 1923.

6. Surma läbi lahkunud:
J. Leppik, Põltsamaa köster suri 30. novembril 1922. Arnold Laur, Tartu Peetri kog. II. pihtk. õp. suri 22. dets. 1922. Leonhard Pallon, Rakvere koguduse õp. suri 2. jaanuaril 1923. Martin Lipp, Nõo koguduse õp. suri 8. märtsil 1923.

7. Konsistoorium teatab, et 15. jaanuaril s. a. kinnitas Randvere abikoguduse ja 24. aprillil s. a. Tapa abikoguduse iseseisvaks koguduseks.

8. Konsistooriumi kaudu on saada sündsaid leerilaste õnnistamise lehti hinnaga 8 mr. tükk.

9. Konsistoorium paneb ette Püha kiriku torni heaks, mis pikse läbi purustatud, kirikus korjandus korraldada ja selle heaks kordaminekuks soojalt kaasa mõjuda. Korjatud raha tuleb Tallinna Krediit Panka keskkassa arvele sisse maksta ja sellest Keskkassale teatada.

10. Konsistoorium teatab, et uus abielu seadus hakkas maksma 1. mail s. a. ja on ilmunud 1922. a. Riigi Teatajas Nr. 138. Laulatuse asjas tuleb õpetajatel selle seaduse järele käia, sellepärast on tarvilik selle seaduse muretsemine koguduse arhiivi.

11. Konsistooriumi järgmised juridiik istumised on 23. 24. ja 25. oktoobril s. a. Kandidaadid, kes eksamile soovivad tulla, on kohustatud oma kirjalikud tööd kaks nädalat enne tähendatud istumiste algust Konsistooriumi äraandma, ühes sellekohase palvekirjaga ja tunnistustega.

12. Konsistoorium teatab, et 1. juulist kuni 1. augustini s. a. Konsistooriumi suvine istumiste vaheaeg on ja selle aja sees ainult vähema tähtsusega jooksvaid asju aetakse.

13. Lauluraamatu komisjoni asjaajaja teatab, et vaimulikude laulude kogu on trükis, ilmub 1. juuniks ja antakse kirikupäeva puhul koguduste õpetajatele. Trükikojaga arvete õiendamiseks palutakse raha ette ära saata (Tartu, Ülikooli koguduse pastoraat, H. B. Rahamägi).

14. Siin juures olevad kirikupäeva kohta käivad eri ringkirjad tulevad edasianda kirikupäeva saadikutele ja köstritele, ja õpetajatel tuleb selleks kaasamõjuda, et kirikupäeva liikmed endid aegsasti varustaks oma volitustega kirikupäevaks.

Konsistooriumi esimees: **Piiskop Jakob Kukk.**

Abiesimees: Dotsent **J. Uluots.**

Ilmalikud assessorid: Kand. jur. **V. Kargaja.**

Notarius: **J. Bergmann.**

PT Sekretär: **Osk. Villa.**

TRÜ Raamatukogu
316-72

J. & R. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V. Karja t. 12.

ARH AT-4209

Eesti
Ew. Lutheruse usu
KONSISTOORIUM
Tallinnas

5. detsembril 1922 a.
№ 8818.
Kiriku tän. № 8.
—o—

RINGKIRI
koguduste õpetajatele ja nõukogudele.

1. Ringkirja p. 7—13. oktoobrist 1921 a. № 6863 — täienduseks resp. muutmiseks teatab Konsistoorium, et Riigikohtu seletuse järele 29. aprillist s. a. tuleb Eesti Vabariigis maksvaks ja seaduslikuks tunnustada kõik Nõukogude Venemaa kompententsete asutuste poolt seal maksvate seaduste põhjal toimetatud aktid abiellu astumise kohta, kuna Nõukogude Venemaa asutuste poolt toimetatud aktid abielu lahutuste kohta Eesti Vabariigi kodanikkude suhtes tulevad maksvusetaks lugeda, s. o. nende isikute abielulahutused, kes Eesti Vabariigi kodanikkudena Nõukogude Venemaale sõitnud ja seal lahutada lasknud, ehk kui lahutamine on sündinud peale Eesti Vabariigi kodakondsusesse astumist.

2. Koguduste kirikute pitserid on osalt vanematest aegadest pärit ja sisaldavad kiriku arheoloogia seisukohalt mõndagi tähtsat materjali. Sellepärast on kavatsus kirikute vanemate ja uuemate pitserite kohta albumi valmistada ja Konsistoorium teeb õpetajatele kohuseks igast kohaliku kiriku juures olevast uuemast ehk vanemast kiriku pitserist 4 selget jäljendit 31. detsembriks s. a. Vastseliina koguduse õpetaja AUNVERDT'i kätte saata. Iga jäljend peaks olema hea valge neljanurgelise paberilehe peal, mille suurus igatpidi 7 tsentimeetrit. Pitserite jäljendid tulevad kirjutada värviga, respektiiv lakiga.

3. Konsistoorium juhib koguduste õpetajate tähelepanu selle peale, et viimasel ajal kirikute renoveerimistel nende välist ja sisemist ilmet, mis mõnelpool väga huvitava omapärase väljenduse leidnud, hoolimatalt muudetakse, isegi täiesti hävitatakse. Sellepärast tuleb tulevikus kirikute paranduste puhul Konsistooriumi poole pöörata, kes tarbekorral siis sammusid astub, et Haridusministeerium spetsialisti läbi koha peal kindlaks teha laseks, kas kavatsetavad parandused ja muudatused kiriku väljanägemise poolest soovitavad on.

4. Et kirikute kohta ülevaadet saada, teeb Konsistoorium õpetajatele ja kiriku nõukogudele kohuseks, kui peaks olema päevapiltlisi ülesvõtteid kirikutest ja kabelitest, nendest sisemustest ja üksikutest haruldastest neis tarvitusel olevatest asjadest, siis üks eks. neist 1. maiks 1923 a. Konsistooriumi saata. Eriti soovitavad oleksid pildid endistest ja mahakistud kirikutest ja kabelitest, ka renoveeritutest, millede arhidektuur paranduse läbi muutus, samuti kadunud ehk hävinenud tarbeasjast. Kui ülesvõtteid ei ole saadaval, siis võiksid ka piltpostkaartid ehk mõned muud joonistused olla.

5. Ametisse kinnitati:

Ralf Luther Tartu Ülikooli Saksa pihtkonna õpetajaks 28. juunil 1922.
Kand. **Gustav Rutopõld** Tartu praostkonna vikaariks 3. juulil 1922.
Adalgoth Seck Põide ja Jaani koguduste õpetajaks Saaremaale 12. juulil 1922.
Eduard Viik Jaani koguduse köstriks Saaremaale 8. septembril 1922.
Peeter Ilves Tartu Maarja koguduse köstriks 8. septembril 1922.
Karl Sildnik Loksa koguduse köstriks 8. septembril 1922.
Valter Viks Rõuge koguduse õpetajaks 11. septembril 1922.
Gustav Bergmann Järvamaale Peetri koguduse köstriks 11. septembril 1922.
August Siiak Kadrina koguduse köstriks 28. septembril 1922.
Juhan Aumann Nõmme koguduse köstriks 4. oktoobril 1922.
August Leyst Tartu Jaani koguduse diakoon õpetajaks 18. oktoobril 1922.
Juhan Tischler Kolga-Jaani koguduse õpetajaks 18. oktoobril 1922.
Herbert Lieberg Kaarma koguduse õpetajaks 26. oktoobril 1922.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

3.–

6. Ametist vabastati:
Ralf Luther Kuusalu koguduse õpetaja ametist 28. juunil 1922.
Adalgoth Seck Kolga-Jaani koguduse õpetaja ametist 12. juulil 1922.
Joosep Pukk Saaremaa Jaani koguduse köstri ametist 8. septembril 1922.
J. Vahi Kuusalu koguduse köstri ametist 11. septembril 1922.
Herbert Lieberg Nissi koguduse õpetaja ametist 26. oktoobril 1922.
Konsistooriumi assessor prof. **Johan Kõpp** Laiuse koguduse õpetaja ametist 26. oktoobril 1922.

7. Surma läbi lahkunud:
Joosep Peetri p. Siiak, Kadrina koguduse köster suri 21. juunil 1922.
Edgar Paul Mathiesen, Tudolinna abikiriku köster suri 17. augustil 1922.
Õpetaja em. **Evald Paslack.**

8. 24. ja 25. oktoobril s. a. tegid õpetaja ameti eksamid pro venia concionandi ja pro ministerio ära kandidaadid: **Valdemar Thomson, Friedrich Heimann, Otto Luuberg ja Aleksander Kruus.**

9. Konsistoorium teatab, et 26. oktoobril s. a. Elva abikoguduse iseseisvaks koguduseks kinnitas.

10. Konsistoorium teatab, et Eesti Vabariigi iseseisvuse puhul, 24. veebruaril 1923 a. tuleb kirikutes tänu-jumalateenistusi pidada.

11. Konsistoorium tuletab meelde, et kõik rahad, mis Konsistooriumi ringkirjade põhjal korraldatud korjanduste läbi sisse on tulnud, tulevad viibimata Keskkassa arvele sissemaksta.

12. Augusti kuu 7—11 Kopenhagenis 200 osavõtjaga ärapeetud üleilmline kiriku kongress otsustas kõigi kiriku poole pöörda ettepanekuga Jõulu eelsel pühapäeval, s. o. 17. detsembril — Rahuvürsti sünnipäeva eel-maailma rahu asja üleilmliseks kuulutamise ja palve aineks võtta. Kongressi otsusest teatab Konsistoorium õpetajatele täitmiseks ja saadab siin juures asjaga tutvunemiseks üks eks. „Kiriku rahupüüded".

13. Konsistoorium teatab, et järgmised juridiik-istumised on 25., 26. ja 27. aprillil 1923 a. Kandidaadid, kes eksamile soovivad tulla, on kohustatud oma kirjalikud tööd kaks nädalat enne tähendatud istumiste algust Konsistooriumi äraandma ühes sellekohase palvekirja ja tunnistustega.

14. Konsistoorium teatab, et järgmine õpetajate konverents on Tartus 24., 25. ja 26. jaanuaril 1923. a. Pauluse koguduse leeri saalis (Vallikraavi tän. Nr. 14). Konverentsi algus kl. 10 hom..

15. Konsistoorium soovitab õpetajatele uuel aastal 1. jaanuaril 1923, peale jumalateenistuse, kirikukorjandus Petseri uue kiriku ehitamiseks toimepanna ja omalt poolt seda kogudusele soojalt soovitada. Korjandusest saadud raha tuleb Keskkassa arvele sissemaksta.

16. Arusaamatuste ärahoidmiseks teatab Konsistoorium, et õpetajad kohustatud on nende käes olevate raamatute põhjal soovijatele tunnistusi välja andma seaduses ettenähtud korras.

Konsistooriumi esimees: **Piiskop Jakob Kukk.**

Vaimulik assessor: Õp. **Lattik.**

Ilmalikud assessorid: Kand. jur. **V. Kargaja.**

Notarius: **J. Bergmann.**

Sekretäär: **Osk. Villa.**

J. E. A. PAALMANN, TALLINNAS

ARA PT-4204

Eesti
Ew. Lutheruse usu
KONSISTOORIUM
Tallinnas.

22. juunil 1922 a.

№ 4635.

Kiriku tän. № 8

—o—

RINGKIRI

Koguduste õpetajatele ja kiriku nõukogudele.

1. Konsistoorium teatab, et Kirikupäeva poolt vastuvõetud põhikirja muutustest on järgmised seadused jõusse astunud:

Kirikupäeva kvoorum jääb endiseks.

Punkt D pealkiri „piiskopkond" muudetakse nõnda: „Piiskopkond ja kirikupäev."

§ 38. järele tuleb uus §: „Kirikupäeva vaheaegadel annab ja tunnistab tühjaks seadusi Konsistoorium ja teatab sellest ringkirjaliselt kõigile kogudustele. Järgmisele kirikupäevale annab Konsistoorium neist seadustest teada ja põhjendab neid. Konsistoorium võib üksnes neid seadusi maksma panna, mis Konsistooriumi täiskoosolekul tehtud."

§ 45. juure: Ühegi kiriklise ameti ja töö peale ei või keegi kandideerida muidu kui Konsistooriumi kaudu. Konsistoorium võib kandideerimisest mittekohaseid isikuid kõrvaldada. Õpetajal peab olema akadeemiline usuteaduslik haridus. Kuni köstrite hariduslise tsensuse kindlaksmääramiseni katsub Konsistoorium köstri ameti kandidaatide võimisi.

2. Kirikupäeva poolt kiriku põhikirja § 38 järele vastuvõetud uue §-i põhjal otsustas Konsistoorium omal täiskoosolekul 20. juunil s. a. Kirikupäeva poolt vastuvõetud Ülikooli koguduse järgmised põhikirja §§ ka teiste mitme pihtkonnaga koguduste peale laiendada ja kohe maksma panna:

§ 4. Üldkoguduse ühiste asjade korraldamine (jumalateenistuse tundide kindlaks määramine, palga määramine ühistele koguduse ametnikkudele: orelimängijale, köstrile, kirikuteenritele, kütte, ühise inventari korraspidamise ja soetamise kulud j. n. e. kuulub üldkoguduse peakoosoleku või tema nõukogu võimupiiri.

§ 5. Üksiku pihtkonna sisemisse ellu puutuvad küsimused korraldatakse vastava pihtkonna liikmete üldkoosoleku ja pihtkonna komitee poolt. See komitee valitakse kõikide vastava pihtkonna kirikuseadusliselt hääleõigusliste liikmete koosolekul. Valimine sünnib sarnaselt koguduse nõukogu liikmete valimisele. Pihtkonna koosoleku määrused on üldkoguduse koosoleku määrustega samased.

§ 6. Koguduse Nõukogusse valitavad kandidaadid seatakse üles ja valitakse pihtkondade poolt. Koguduse Nõukogus on pihtkonnad vastavalt oma liikmete arvule edustatud, kus juures siiski igal pihtkonnal vähemalt kolm nõunikku olema peab.

§ 7. Nõukogu eestseisuses peab iga pihtkond edustatud olema. Pihtkondade õpetajad on ameti poolest eestseisuse liikmed.

§ 8. Iga pihtkond valib maksvate määruste järele omale õpetaja iseseisvalt.

§ 9. Üksikute pihtkondade õpetajad on kiriklikus elus ja ametitalitustes omavahel üheõiguslised.

§ 11. Igal pihtkonnal on oma kirikuraamatud ja pitsat.

3. Kirikupäev vabastas Konsistooriumi abiesimehe Dr. Friedrich AKEL'i tema palve peale sellest ametist ja valis tema asemele dotsent JÜRI ULUOTS'i.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

4. Kirikupäev valis Keskkassa Valitsusest äraastunud liikme UUSJÄRV'e asemele Tallinna Kaarli koguduse köstri KASEMETS'a.

5. Kirikupäev otsustas 1923 a. eelarve katteks Keskkassa maksu 10 mrk. iga kiriku maksumaksja liikme peale määrata, kuna Saared ja Narva linna kogudused maksavad poole, s. o. 5 mrk. maksja liikme pealt.

6. Kirikupäev otsustas kiriku ülevalpidamise seadust, mis läinud aastal esimesel lugemisel vastu võeti, veel üheks aastaks maksma jätta.

7. Kirikupäev tunnistas tarvilikuks, et praostid revideeriks kõige pealt neid kogudusi, kus õpetajad olemas, aga kogudus vähesel arvul jumalateenistustest osa võtab.

8. Kirikupäeva otsuse järele on kiriku ametnikkude valimistel kõlbmata agitatsioon keelatud.

9. Kirikupäev otsustas kiriku kasude kaitseks juriskonsulti ametisse panna. Selle ameti on enese peale võtnud vannutatud advok. A. MAURER — Tallinn, Vana turg № 1, Scheeli panga vastu, — kelle poole kogudused võivad pöörata kiriku elusse puutuvates küsimustes.

10. Ametisse kinnitati:

Õp. ameti kand. Anton EILART Tallinna linna praostkonna vikaariks 30. mail 1922 a.

Õp. ameti kand. Valter VIKS Võru praostkonna vikaariks 9. juunil 1922 a.

Professor Hugo RAHAMÄGI Ülikooli koguduse õpetajaks 20. juunil 1922 a.

Õpetaja Paul KUUSIK Türi koguduse õpetajaks 20. juunil 1922 a.

11. Ametist vabastati:

Õpetaja Paul KUUSIK Maarja-Magdaleena õpetaja ametist 20. juunil 1922 a.

12. Konsistoorium teatab, et need kogudused, kes käesoleval aastal veel liikmekaarta soovivad saada, teatagu kahe nädala jooksul sellest Konsistooriumile, äratähendades arvu, kui palju kaarta saada soovitakse ja kas folio- või tshekiraamatu kujul.

13. Konsistoorium teatab, et 15. juulist kuni 15. augustini s. a. Konsistooriumi suvine istumiste vaheaeg on ja selle aja sees ainult vähema tähtsusega jooksvaid asju aetakse.

14. Konsistoorium teatab, et ringkirjas 11. maist s. a. Nr. 3576 p. 8 all tähendatud liikmemaks 100 mk. on õpetajate konverentsi poolt õpetajate raamatukogu heaks määratud.

15. Kirikupäev otsustas Peterburi Jaani kiriku katuse paranduseks korjandust ettevõtta ja selle edendamist kõikidele õpetajatele tungivalt südame peale panna.

16. Kirikupäeva otsuse põhjal soovitab Konsistoorium korjandusi Petseri kiriku ehituseks toime panna ja annete korjajaid omas kihelkonnas oma abiga toetada.

17. Konsistoorium teatab, et lauluraamatu komisjon palub kogudusi, et need lauluraamatu lisa väljaandmiseks saadaksid komisjoni asjaajaja prof. H. RAHAMÄGI kätte — Tartu, Pepleri tän. 1 — vähemalt 500 mk. koguduse pealt. Suuremad kogudused võiksivad rohkem maksta. Lisade ostmise juures arvatakse sissemaks ostuhinnast maha. Lisa ilmub loodetavasti Jõuluks.

18. Konsistoorium teatab, et kiriku häälekandja toimkond tahab enne järgmist kirikupäeva kavatsuste asemel mõne proovinumbri sellest häälekandjast välja anda. Sellepärast pöörab ta koguduste nõukogude ja eestseisuste poole palvega, eeltööde jaoks (paber, trükk, võõraste kirikliste ja usuliste lehtede tellimine, kõiksugu muud kulud), koguduse suurusele vastavalt mõni sada kuni tuhat marka Konsistooriumi kätte saata. Nõu on esimest nummert enne Lõikuse püha välja saata. Ka palub toimkond teatada, mitme eksemplari tellimise eest iga kogudus vastutab.

Konsistooriumi esimees: **Piiskop Jakob Kukk.**

Vaimulikud assessorid: Ilmalik assessor:

Prof. **Joh. Kõpp.** Kand. jur. **V. Kargaja.**

Õp. **J. Lattik.**

Sekretäär: **Osk. Villa.**

J. & A. PAALMANN, TALLINNAS

1933a Palvepäeval Vahastu kirikus ette loetud: H. Traublum
köster

ARH fT-4204

Palvepäevaks.

Kõigile Evang. Lut. kogudustele Eestis.

Saadan palvepäevaks tervitusi meie kogudustele ja kõikidele luteriusulistele meie riigis. Jumal kaitsku teid praegusel raskel ajal ja õnnistagu teid, et meie vastuvõtliku südamega astuksime püha kannatuse aja sisse ja kõndides kannataja Issanda jälgedes — tuleks meile tema muhkude läbi tervis.

Prohveti Jeremia sõna: Oh maa, oh maa, oh maa, kuule Jehoova sõna! on meie ajale hädavajaline kuulutus, veel rohkem kui ta seda omal ajal Iisraelis oli. Jumala vastane vaim tõstab avalikult pead ka meie hulgas ja ühenduses sellega kostab hirmus vere hääl kohutavalt läbi meie maa. Mitte ainult et venna veri kisendab maa pealt taeva poole, vaid isa veri ja ema veri kaebab oma laste kurjuse pärast meie rahva seast ja meie ei taha ei seda vere häält kuulda ja oma pattude pärast kohkuda, ei ka mitte Kristuse vere kutset vastu võtta. Oh maa, kuule Jehoova sõna vähemalt tänasel palvepäeval.

Palvepäeval ei taha meie hakata süüdlasi kaugelt otsima, et nende peale kiva heita, vaid tahame Jumala ees üheskoos õhata: häda mulle, et elan rahva seas, mis ülekohtuga koormatud. Mitte ühe ega teise patt ei ole see, vaid see on meie rahva ja maa patt. Et meie rahvas nõnda vähe kannab usuvilja, et uskmata meel on meist üdini läbi tungimas, sellepärast on säherdused koledad patutööd ja usuline tuimus meie hulgas võimalikud. On viimane aeg oma rinna vastu lüüa, nõnda et valu südameni tungib. Aga ehk ütleb rahvas, mis võime meie sinna parata? Väga palju võime sinna parata. Ehk mis on meie ülim ja üldisem patt? Eks mitte sama, millepärast Issand Laodikea kogudust ähvardas oma suust välja sülitada? Selle patu nimi on l e i g u s . . .

Leigus on raske patt, võib olla pattude kuningas. Sellest jätkub selleks, et Issand sinu lapsed ja viimaks sind ennast suust välja sülitab. Leige ütleb, mis see mulle korda läheb, kuidas Jumala riik ja tema asutus Kristuse kirik siin elab. Mul on ükskõik, kas ta müürid lagunevad ehk korras on. Mind jätab see jahedaks, kas Siioni müüre ehitatakse või lõhutakse. Mis on see minu asi, kuidas lapsi ja noorsugu kasvatatakse? Aga Issand ütleb, et sa leige oled, siis tahan ma sind oma suust välja sülitada, siis on äratõukamine ukse ees.

Ehk tõusevad hääled, kes süüd tõstavad koguduste karjaste peale. Tõepoolest, kui meie Issanda läkitusi 7 kogudusele Ilmutuse raamtus jälgime, siis kuuleme karjaste tähtsusest usu ülesehitamisel ja hävitamisel. Ühed karjased ei ole kõlblisel kõrgusel, mõned on usust Kristusesse ära langenud, mõned on hooletud. Aga koguduste Issand kogudustele ütleb: paluge lõikuse Issandat, et ta töötegijaid oma lõikusele välja saadaks. Paluge nõnda, et Jumala vaim koguduste hingekarjastes rohkem liikuma hakkab. Iseäranis praegusel ajal, kus rahvad raskuste ja ohtude all ägavad, läheb meile heledaid tunnistajaid vaja. Meie ei tea, mis raskused meid veel ees ootamas võivad olla, ehk nõutakse meie käest tunnistajaid, kes oleksid ustavad surmani. Sellepärast paluge kõige tõsidusega lõikuse Issandat töötegijate pärast.

Nõndakaua kui meie leigust Jumala vastu ei ole ära võitnud, ei ole meil mitte paranemist. Olgu maa põuane ehk viljakas, see ei kaota mitte rasket aega, vaid on tarvis, et meie leigusest jagu saame. Kui isad saavad võimust oma leigusest ja emad muutuvad tulisteks — siis tulevad teie tütred ja pojad ning on kui õlipuu võsud teie laua ümber ja meie rahva elu, mis käristatud lõhki erakondadeks ja löödud valutavateks muhkudeks, muutub selgeks ja ilusaks. Meie ei ole siis mitte kui need, kellel lootust ei ole, vaid meie tõstame oma pea täis elujõudu taeva poole üles.

Paluge, et teie võiksite saada!

Arm ja rahu olgu teie kõikidega Jumalalt meie Isalt ja Issandalt Jeesuselt Kristuselt.

Aamen.

Piiskop **Jakob Kukk.**

Tallinnas, 28. II. 1933. a.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARH PT-4204

inimeste päästmise pärast Kristuse

Palvepäevaks.

Kõigile Evang. Lut. usu kogudustele Eestis.

Arm olgu teile ja rahu Jumalalt, meie Isalt ja Issandalt Jeesuselt Kristuselt. *Aamen.*

Palvepäeva hüüd kostab jällegi üle kogu meie maa ja rahva: Pöörake Jumala poole, et Jumal pööraks meie poole.

Selle-aastane palvepäeva hääl leiab meie juures eest iseäranis raske aja. Rasked õnnetused käivad üle kogu maailma: Maa väriseb, mäed libisevad, linnad varisevad rusudeks kokku. Meie maad on Jumal armulikult hoidnud sarnaste hävituste eest. Aga meid ähvardavad teissugused hädad. Majanduslik kriis on tõusmas haripunktini. Kõikjal on palju õhkamist. Põllumees ägab, et võlakoorem raskemaks muutub, kui et ta seda kanda suudab; äriilm kipub mitmel pool kokku varisema; tööandja kaebab ja tööline, et teenistus ei võimalda äraelamist. Ja sinna juure tulevad hulgad, kellel ei ole mingit teenistust ja varandust, aga kelle lapsed ootavad ometi leiba. Kerkivad kõrgele vihalained, mis põrkavad vastamisi, ähvardades riiu ja kokkupõrgetega.

Aga need hädad ei ole ainukesed. Palju kohutavamalt ähvardab meie rahvast südametunnistuse kokkuvarisemine, usust taganemine, mille varjul hiilib rahva surm.

Meil on küll vabadus. Kolmteistkümmend aastat on meil olnud riiklik iseseisvus. Meie päralt on meie kodumaa väljad ja metsad. Aga meie tunneme, et sellest ei ole küllalt rahva õnneks, et teda täita elujõuga.

Palvepäev tahab meid kutsuda ähvardavast pimedusest ja surmavarjude riigist Jumala riigi valguse poole. Tundma peame, et Jumal valitseb ka eluraskuste ja viletsuste üle. Ka meie üle valitseb Jumala püha tahtmine. See püha Jumal, kes on ometi meie armuline Isa, Tema ei taha mitte meie hukkumist, vaid meie paranemist.

Armulise Jumala pale on valguseks meile raskel ajal. Ilma selleta ei ole meil lootust. Ilma selleta ei aita meid ei rikkus ega vaesus. Mammon hukutab oma lapsed küllusega, vaesus näljaga. Neile aga, kes Jumalat armastavad, tulevad kõik asjad heaks, ka praegune kitsikuse aeg. Sellepärast pöörake Jumala poole!

Peale selle läheb meile rahu vaja. Rahu läheb vaja kõigile rahvastele, iseäranis aga meie maale. Paluge Jumalat, et tema meid hoiaks rahutu meele ja sõja koleduste eest. Aga tähtsam kui väline rahu on südame rahu. Rahutu südame eest hoidku meid Jumal! Rahutu Kaini süda on põgenemas tervest maailmast läbi ja on ometi selle maa külge seotud; ta halvab tööjõu ja elurõõmu ja ometi surm ei valda teda mitte. Rahutu süda on hõljumas õiguse ja patu vahel, hõljumas taeva ja põrgu vahel, hõljumas Jumala ja kuradi vahel ning ta ei leia kodu enesele. Armsad vennad ja õed Issandas! Kui meil ei ole andeksandmist Jeesuse Kristuse lunastuse läbi, siis ei ole meil rahu.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

3.–

Palvepäev hüüab meid armu ja rahu tee peale ühes kõigi meie elukoormatega, elu valudega ja üleastumistega. Palvepäeval tahame Jumalalt paluda jõudu, et meie tulevikus ei oleks mitte ainult tühjad Jumala sõna kuulajad ja sellega ise oma südant ei peta, vaid et meie võiksime olla sõna tegijad. Sest sõna tegija on õnnis ja rõõmus oma tegude sees; sest tema ümber hakkab jumalariigi töökevade ilus kasvama kirikus, koguduses ja riigis.

Sellepärast kõik, kes teie kõigest südamest tahate olla Jumala lapsed, kuulge palvepäeva kutset: Tulge Jumala juure, et tema tuleks meie juure. Veel on armu aeg. Jumal annab meile veel vaba võimaluse kogu rahvast ja maad meeleparandamisele kutsuda. On küll juba hiline aeg, aga ei ole veel mitte liiga hilja, sellepärast: Maa, maa, kuule Issanda sõna ja kutset!

Parandage meelt, laske endid ära võita Jumala armust ja Jeesuse Kristuse lunastuse verest ja seiske alanduses Jumala ees palves.

Jumala arm olgu teie kõikidega. Palvepäeva õnnistus tulgu teile kui rõõm, kui rahu ja tehku teid õndsaks. Jumal õnnistagu meie kirikut, meie kogudusi, meie maad ja riiki.

Aamen.

Piiskop ***Jakob Kukk.***

Tallinnas, 17. veebruaril 1931 a.

J. Ratasepp'a trükk, Tallinnas — Lai 43.

ARH PT-4209

Palvepäevaks, 4. märtsiks 1925 a.

Kõigile Evang. Lut. Kogudustele Eestis.

Arm olgu teile ja rahu Jumalast, meie Isast ja Issandast Jeesusest Kristusest. Aamen.

Praeguse aja kõige tungivam tarvidus meie jaoks on, et meie hinges elaks Jumala sõna, mis ütleb: Mina olen Issand, Sinu Jumal. See sõna on Jumala käskude hulgas esimene ja suurem. Viletsustest suurem on, kui see sõna ununema hakkab.

Jumala kartus on tarkuse hakatus üksikutele, perekondadele, kirikule ja igale rahvale. Jumala kartus puhastab meid ja pühitseb meie ettevõtet.

Ja ometi ei saa meie ainult Jumala kartusega läbi. Kartus ei tee inimest mitte heaks. Laps, kellele isakodu ainult hirmukoopaks, kahvatub ja närtsib ja kui ta täisealiseks saanud, mõtleb hirmuga oma vanemate kodu peale. Kui meie ainult Jumala kartust tunneme ja kirik tahaks ainult Jumala kartust kuulutada, siis oleksime meiegi niisugused kahvatute palgedega Jumala lapsed. Sellest tärkab viimati viha Jumala vastu ja kiriku vastu. Sellepärast tuli meie Õnnistegija Jeesus Kristus mitte selleks, et kõige pealt kartust kuulutada, vaid selleks, et Jumala armastust meie hinge sisse kirjutada. Jumala armastus on Jeesuses Kristuses meie peale välja valatud.

Armastus on teistsugune kui hirm; armastus teeb heaks, armastus muudab lapse isa sarnaseks, ja armastus Jumala vastu muudab meid Jumala oma taeva Isa kuju sarnaseks; teeb meid täielikuks, nõnda kui meie Isa taevas täielik on. Armastus kannab lapsele, kes isamajast kaugele on eksinud, igatsuse koju järele ja Isa järele hingesse. Armastus peab meidki palvepäevale kokku tooma, ümberpööramisele, meeleparandusele, palvele saatma.

Laps, kes armastab, tunneb isa häda ja haige ema valu teravamalt, kui oma enese vaeva. Kas on ka taevariigil häda? Eks ole Jeesus taeva hiilguses? Ärge eksige. Kui meie juures Jumala kojad viimsel kohal seisavad, kogudused võlgadega hädas on ja kaebavad, teha oleks tarvis palju, aga puudus ei luba midagi head korda saata, eks siis ole Õnnistegija vaene meie hulgas, ja meie juures tema au ei ela mitte ainult huulte peal! Ta on tõesti vaeseks saanud meie pärast. Ja meie ei ole mitte lapsed, kes Isa armastavad. Sellepärast paluge ja valvake. Sest saatanas on teid sõeluda tahtnud kui nisu, aga tema on meie eest palunud, et meie usk mitte ära ei lõpeks. Sest Jumala kartus ilma armastuseta kaotab meie usu ära. Süda läheb l e i g e k s. Leigus on meile ehk hea ja armas, sest ta on hõlpsam kui mingi muu asi, Kristus aga vihkab leigust. Viha on ausa ja avaliku vaenlane, leigus on just kui äraandja, kes linna on hiilinud ja võitluse rinna kaitseta jätab just siis kui vaenlane pealetungi algab. Leiged teevad näo, nagu oleksid nad kõige vahvamad ja võtavad suu täis, aga ainult selleks, et äraandmise Juudase palka saada ja iseennast teenida oma au ja nime pärast. Jumala riigile on nad pahanduseks, riidude, tülide tekitajaks ja müüride lõhkujaks.

Ehk jälle, leiged loodavad hõlpsasti Jumala riiki pääseda ilma meeleparanduseta. Nad jooksevad siia ja sinna, nende ja teiste lahkuskudesse, hüüavad: siin on

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

3.–

Kristus ja seal on Kristus, jätavad ta aga sealt otsimata, kust nad teda otsima peaksid, nimelt omast südamest, nagu Kristus ütleb: et taevariik ei ole mitte siin ega seal, vaid seestpidi teie sees. Selle asemel et ümber jooksta, peame oma rinna vastu lööma ja meelt parandama, et palvepäev võiks meile tuua Jumala armastuse ja halastuse allikatest jumalikku väge. Jumala väge, äravõitvat armastuse väge läheb meie kirikule tarvis, kui ta peab kasvama ja õnnistuseks olema; Jumala väge läheb tarvis meile ja mitte riidu ja vaenu ja viha. Armastust ja rahu vajab meie sõdades ja mässudes killustatud ja nõrgaks tehtud maa ja rahvas. Kuulge seda, teie leiged, kes teie vaenu külvate, ja parandage meelt. Seda kirjutagu palvepäev meile tulise, elava kirjaga südamesse, et meie oleksime Jumala lapsed, kellel tõsine tahtmine hinges põlemas, olla täielikud, nagu meie Isa taevas täielik on.

Parandage meelt ja paluge, hüüdke Jumala poole alanduses, et palvepäev teeks meid paremaks, kui meie enne olime. Palvepäeval Jumala käest õnnistust meie koguduste peale paludes tervitab kogudusi

Piiskop: **Jakob Kukk.**

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V. Karja tän. 12.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARH AT-4204
täiendus

Palvepäevaks

Eesti evang. lut. kogudustele.

Arm ja Jumala halastus kogugu meid kõiki ka sellel aastal uuesti palvepäevaks kokku.

Iga tund meie elust, iseäranis aga aasta pühapäevad ja suured kirikupühad kuulutavad meile, mis Jumal meile kinkinud ihu ja hinge poolest. Palvepäev kutsub meid Jumala ette tooma meie oma eluvilja. Sellel päeval tulgu ja toogu igaüks Jumala altari ette viljavihud, mis tema elu Jumalale on kannud.

Aga missugust vilja ootab meilt Jumal kui meie elu peremees? — Seda näitavad meile Jumala kümme käsku. Nende saatel katsugu läbi igaüks oma elu. Kas on olnud Jumal alati sinu Issand ja püha käskija, kelle sõna sa oled kuulnud vankumata paremale ehk pahemale poole? Oled sa pühapäeva pühitsenud Jumala sõna läbi, kirikuskäimise läbi, armastustöö läbi? Isad, emad, lapsed, abielurahvas — seisatage täna oma taevase Isa ees ja rääkige temaga omavaheliste asjade üle. Ärge minge ühestki käsust hoolimatult mööda!

Kas jäksame Jumala püha käskude juures uhkelt seisma jääda, kaebada ainult, et ajad on rasked ja halvad, või peame põrmu langema ja ütlema: Issand Jumal, meie ise oleme olnud pahad, palju pahemad kui aastad ja ajad. Meie eluvili, mis meie Sinu ette võime tuua, on otsekui kibuvitsust kokkupõimitud pärg. Küll on raske kanda haigust, küll on kibe vaesus ja valus on surm — aga raskem ja suurem hädadest on ometi meie süü koorem: patukoorem teeb seda, et meie juba praegu ei näe Jumalat, kelle käest meie elu ometi tuleb. Raske süükoorem on see, et meil raske on isegi usu läbi Jumalast kinni pidada. Kui kord varjud eest langevad ja meie tulev elu avalikuks saab, siis on ära võidetud vaesus ja haigus ja surm, aga süükoorem on ka siis veel see, mis meie read seal on harvaks teinud, nõnda et pisut on neid, kes on ära valitsetud. Sellepärast tundke seda palvepäeval, tunnistage oma süüd avameelselt salgamata: Isa, ma olen pattu teinud taeva vastu ja Sinu ees ja ei ole mitte väärt, et mind Sinu pojaks hüütakse!

Aga palvepäevaga astub meie kirik ka kannatamise aja sisse. See maa on ristikogudusele püha paik ja püha aeg. Kuigi meie elu sarnaneb kibuvitsa põõsale, näeme ometi seal sees iseäranis kannatamise ajal põlevat Kristuse armastuse tuld. See tuli pole veel kustunud meie rahvale, vaid meie kuuleme veel ristisõnumid, kuuleme ristilt kostvat püha palve häält: Isa, anna neile andeks! — Tõusku sellele häälele vastu meie hulgast palvekäed üles selle Lunastaja risti poole ja kandku meid selle Suure Reede allikani, kust tuleb meie lepitus, tervis ja elu. Sest tema muhkude läbi on meile tervis tulnud. Tõusku üles meie käed selle risti poole, et meie Õnnistegija häälest tunneksime ära oma armuaega ja kuuleksime armastuse häält, mis kiitleb kohtu vastu, et palvepäev saaks selle risti ees leppimise päevaks noortele ja vanadele, abielurahvale, sõprade seltsis ja vihameeste vahel ja suureks lepitamisepäevaks meile Jumala ees. Siis oleks palvepäev suureks pühaks kogu meie maale ja rahvale. Selleks saatku Jumal rohkesti palvepäeva õnnistust meie kogudustele ja kirikule.

Armu, halastust, rahu olgu teile Jumalalt Isalt ja meie Õnnistegijalt Issandalt Jeesuselt Kristuselt. Aamen.

Piiskop: **Jakob Kukk.**

Tallinn,
12. veebruaril 1929.

J. & A. Paalmann Tallinn V. Karja 12

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARA PT-4204

Pärast laulu

Palvepäevaks

Eesti evang. lut. kogudustele.

Armu ja halastust saagu rohkesti osaks sellel palvepäeval kõikidele meie usuvendadele ja õdedele Jumalast, meie Isast ja Issandast Jeesusest Kristusest!

Palvepäev on patuse südame püha. Meie rahutu südame nõue on tulla Jumala ette ja tema käest otsida halastust. Palvepäeval õhkab see süda V palve sõnadega: Isa taevas, anna meile andeks meie võlad! Meie tuleme võlakoormatega oma Jumala ette, ja mis kõik ei leidu selles meie rahva võlakoormas: Seal on pattusid, mille üle isegi paganad häbi tunneksid ja veretöid, mille ees isegi Kaini patt kahvatuna tundub, et isegi isa ja ema elu meie juures ei ole julge oma lihase poja ja tütre ees, kes nende elu järele luurates nende verd külmavereliselt valavad, kes neid vaeva ja valuga on kasvatanud. Aga meie ei taha täna mitte kohtumõistjad olla nende üle ja teiste üle. Palju enam tahame palvepäeval küsida, kas ei ole ehk ka meie patt süüdi nende veretööde juures ja Jumal nende verd ei nõua taga meie käest? Ehk kas ei ole meie rahva patul sarnadust Juuda rahva patuga Jeesuse päevil, kus rahvas oma patu sees oli hukkumas? Issand Jeesus nuttis oma rahva pärast, sest ta oli laiali pillatud kui kari ilma karjaseta, aga ta ei mõistnud nende peale kohut. Aga valju kohut mõistis ta rahvajuhtide — kirjatundjate ja variseeride üle, kes küll õieti õpetasid, aga kellel puudus karjase süda. Sellepärast ütleb palvepäeva sõna: koguge kokku v a n e m a d ja kõik maarahvas. Palvepäeval on just koguduste karjastel, juhatustel, nõukogudel asja Jumala ees seista ja vastust anda oma töö eest. Ehk leidub nende hulgas neid, kes peavad ütlema, et kõige kuulutusetöö juures puudus neil see kõige tähtsam asi: karjase süda. Ehk peab mõni kogudus tunnistama, et ta on oma töö juures maad andnud ülekohtule ja ära salanud Kristuse tõe, õiguse ja armastuse ning nõnda süüd koormanud enese peale meie rahva patust, mis tema töö läbi aina on kasvanud. Sellepärast seiske oma Jumala ees palvepäeval koguduste vanemad: karjased ja nõumehed ja lööge üheskoos rahvaga oma südame vastu, et ometi kord puruneks see kivine süda ja hakkaks liikuma see lihane õige karjase süda, mis tões ja õiguses Kristuse ees igavesti elab.

Armsad vennad ja õed Issandas! Meie ei või ometi mitte nõndasugustena oma pattude sees astuda püha maa peale, mis meile on Kristuse kannatamise aeg. Ei ole meile selleks teeks küllalt välispidisest kummardamisest. Teadke, et patt, mis on kas karistamata ehk andeks andmata, on kui kustutamata jäänud tuli, mis ka tuha all edasi hõõgub ja terve meie koja hävitab ning meie võime ainult tunnistajaks olla, kuidas Jumal leiged omast suust välja sülitab ja näeme süütõusmist ja hingelist lagunemist üksiku juures ja viimati terve rahva juures, kus põlgus maad võtab Jumala vastu ja kõige vastu, mis on püha ja pühitsetud ning hakkab seda hävitama.

Mõni tulikahju läheb kohutavaks ja suureks, sest et kustutamiseks vesi puudub. Armsad usuvennad, meie ei ole mitte sarnases seisukorras. Tänu Õnnistegija armastusele oleme just veeallikatele asetatud ja kannatamise aja tee viib meid just selle allika kaevu juure Kolgata risti alla. Seal see Kristuse lunastuse töö, see on kõige suurem asi, mis maailm iial on kuulnud. See ei ole mitte päästmine ihu hädast, see on meie hinge igavene lepitus, kus Kristuse veri meid puhtaks teeb kõigest patust. Aga üht on tarvis: hõõguv patu tuli meie südames tuleb lahti kaevata. Lahtise verise haava peal on rohi valus, aga seal ja ainult seal võib ta abi tuua. Avage oma südamete salajamad kambrid ja tooge nad ühes haavadega palves oma Jumala ette: Isa, anna andeks. Ma ei ole mitte väärt, aga anna andeks. Siis leiab sinu haavatud süda selle allika, mis puhastab ja teeb terveks, et võiks olla rõõm suur meie palvepäeval taeva inglite juures patuste pärast, kes meelt on parandanud ja ärakadunud poja pärast, kes on tulnud tagasi oma Isa kotta.

Jumala arm ja õnnistus olgu kõikidega, kes meie Issandat Jeesust Kristust armastavad. Aamen.

Piiskop **Jakob Kukk.**

Tallinn,
4. märts 1930.

J. & A. Paalmann Tallinn V. Karja 12 1930 a.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARH PT-4204

Palvepäevaks, 9. märtsiks 1927 aastal.

Kõigile Evang. Lut. usu Kogudustele Eestis.

Arm olgu kogudustega ja rahu kõikidega, kes meie Issandat Jeesust Kristust armastavad.

Seda sõna on tarvis iseäranis nüüd palvepäeval igaühele uuesti ütelda, on ju meie aeg praegu nõndasugune, kus kaevatakse väsimuse ja elutüdimuse üle. Meeleheitmine käib sagedasti nende sõnadega kaasas. Aga ka usuelus tuleb nähtavale väsimus ja tõestub meiegi kirikus prohveti Jesaja valuhääl: Küll poisid väsivad ja tüdivad ära ja noored mehed komistavad vististi. Üldise tüdimuse ajal ei tule usutüdimust mitte imeks panna. Kui teisis asjus edu ei ole jõuetuse pärast, siis on see veel rohkem silmatorkav usuelus. Usk on kõige suurem ja kõige kõrgem hingeline lend ja nõuab kõige kangemat jõu rakendust, ütleb ju meie Õnnistegija: Kes minu järel tahab käia, see salaku iseennast ära ja võtku oma rist enese peale ja käigu nõnda minu järel. Väsinud, tüdimusest murtud elul ei ole ka jõudu usu, lootuse ja igavese elu jaoks.

Kuidas selle vastu abi leida? Mõned loodavad parandust saavutada sõitlemise ja nurisemise läbi, iseäranis noorte üle kaevatakse, et nad hukka lähevad. See päästmise püüe sarnaneb teekäija teole, kes oma väsimusest teel kokkuvarisenud veolooma loodab hoopide varal terveks teha ja tööle rakendada. See ei vii mitte edasi, vaid väsitab ka ajaja ära. Palvepäev viigu meid selle asemel Jeesuse Kristuse juure õppima. Ka Jeesus sai tunda väsimuse aega, ja just sellel ajal, kui taevariik pidi Kolgata ristivalude all ilmale tulema inimeste jaoks. Seal väsisid jüngrid ja jäid magama just Ketsemane aias. Jeesus juhatas neid õiget abileiu ja väe teed, kui ta nad üles äratas. Paluge ja valvake! Paluge ja valvake, vaim on küll valmis, aga liha on nõder. Ja Issand ütles nendele ja hüüab tänapäev meid: Tulge minu juure kõik kes te vaevatud ja koormatud olete. Ei ole ühtki teist allikat, kust oleks leida arstirohtu meie elust ja usust tüdinenud inimese südamele. Sellepärast tahame palvepäeva selleks kasutada, et väsinud teekäijate kombel üksteisele kätt ulatada, et ühiselt edasi liikuda ja üheskoos hüüda: Tulge ja lähme Issanda juure! Mitte sõidelda ei taha meie, vaid kätt ulatada ja julgustada: Tulge!

Kas on seda tarvis kõikidele ütelda? Eks ole mitmed terve aasta läbi hoolsalt kirikus ja palvemajades käinud? Eks ole õpetajad, köstrid, koguduse juhatuse liikmed ja mõned teised seda küllaldaselt teinud? Aga eks teinud variseerid Jeesuse ajal sedasama. Aga nende viga oli see, et nad arvasid: meeleparandust on tarvis teistele, mitte meile. Küll tulid nemadki ristija Johannese juure Jordani kaldal, et ennast lasta ristida, aga Johannes nimetas neid vihasemate madude suguks. Ja Kristuse risti all mõistsid nad iseendid hukka ja seisid risti all teotuseks. Mitte hulgad ei pane meid hukka, vaid just need kes Kristuse kogudusele ligidal seisavad; nende kohta käib Kristuse sõna: Kui su silm paha on, siis on ka sinu ihu pime. Meie seisame oma kiriku ehitamise töös. Kui meie pimeduses peame ehitama, siis ehitame

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

3.-

Paabeli segaduses, mitte kogumiseks vaid pillamiseks ja lõhkumiseks. Aga kuidas ehitame pimeduses, kas meil ei ole selge Jumala sõna pühas kirjas? Sõna on meil küll. Aga küsida tuleb, kas sõna ka põleb. Ehk oleme koolipoisi sarnased, kes õpib teadma, kui kaugel päike meist on, kui suur ta on, aga selle juures elab oma pimedas toas rasvaküünla valgusel. Meie oleme siis küll kirjatundjad ja meil on õige usutunnistus, aga meie elu on pime, silm on paha. Teadmine ei tee ristiinimeseks, ka Jumala sõna tundmine mitte. Jumala sõna peab elus põlema, muidu oleme kui elumajad tee ääres, kellel aknad on, aga teekäijad, kes pimedal ajal sealt mööda liiguvad, ei näe nendest akendest kunagi valgust, oleme kui elektri lamp, millel ei ole ühendust elektri jõujaamaga.

Väsimuse ja tüdimuse tagajärjel puistatakse kodumaa tolm oma jalgadelt ja rännatakse välja tundmata võõrale maale. Ka inimese hingel on õudne elada väsinud, jõuta pimeduses. Kui meie hing omas kirikus ei ole rikkaks saanud, valguseni jõudnud, siis emb kumb, kas sureb ta, ehk otsib uut kodu. Aga asjata on siin rännata. Ei ole tarvis uut küünlajalga, vaid tarvis on leida Jumalat, leida elu valguse allikat. Rohkem kui Jumalat ei või meie kuskilt leida ja rohkem kui Jeesust Kristust ei või ristiinimesele mingisugune usuühing anda. Tee Jumala juure, tee Isa kotta on aga meie kirikus igaühele lahti. Et tee selge oleks, peab meie silm selge olema. Siis ei rända meie välja, vaid rändame sisse oma Isa kotta, palvepäeval oma Jumala juure.

Embkumb, meie oleme kas Jumala lapsed, ehk jälle meie oleme siin maailmas koduta rändajad. Kes Jehoovat ootavad, need saavad uut rammu. Andkem siis palvepäeval üksteisele oma käsi ja läheme, et juua igavese elu jõuallikast, et meie hinged elavaks saaksid, mitte tüdimuses, vaid Jumala rõõmus ja rahus.

Selleks õnnistagu Jumal meile palvepäeva, selleks õnnistagu tema meie kirikut, kogudusi ja kodusid.

Piiskop **Jakob Kukk.**

Tallinn, 4. III. 1927.

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V Karja tän. 12

ARH PT-4204

Meie Õnnistegija Jeesuse Kristuse armastuse osaduses saadan ma Jumala nimel terwitusi ja õnnistuse sõnu palwepäewaks kõikidele Ewang. Luth. usulistele Eestis.

Jumala rahu, mis ülem on kui kõik mõistus, hoidku teie südamed ja meeled Kristuses Jeesuses igaweseks eluks.

Sagedasti aasta jooksul oled neid sõnu kuulnud kantslist lahkuwa õpetaja suust kui palweterwitust. Rahu on tähtsam osa meie usuelust. Surmast ülestõusnud Jeesusel ei olnud midagi kallimat oma jüngritele kaasa tuua, ei kulda, ei ehteid, kui et ta nende keskele astus ja ütles: Rahu olgu teile!

Südame rahu Jumalaga, rahu, mis meile osaks saab pattude andeksandmise läbi, on ristiusu ülem wara, selle rahu pärast on rõõm taewa inglite juures patuse pärast, et ta meelt on parandanud. Selle rahu sisse kutsub meid ka tänane palwepäew, et meie tundmisele tuleksime: Meie patt on kinni kaetud ja meie üleastumised on andeks antud. Palwepäew hüüab meid kui eksinuid lapsi ja meie tunneme selgemini kui muidu, et meie rahu poolest waesedlapsed oleme. Meie hinge rahukoda on kui waese mehe ütike, mille katus lagunud ja kurjale ilmale wastu ei pane.

Rahu puudus paistab meile wastu, kui meie lahkuskude tööd oma kiriku ümber tähele paneme. Kellel Jumala rahu hinges ja kelle süda andeksandmises puhtaks on saanud, ei see jookse iga hääle ja iga kutse peale nagu oleks siin Kristus ja seal Kristus. Waid Kristuse sõna lööb tema südames põlema: Ärge uskuge mitte ja ärge minge mitte. Sest palju eksitajaid tõuseb üles. Arakadunud pojal on üksainus isakoda. Sinna minge, sinna wiige ka täna palwepäewal oma wäsinud süda warjule.

Piinatud ja rahutu hing paistab nõndasama wastu meie rahwa elust, kui meie tema lõbuotsimist näeme; Meie rahwa tantsuhimu ja tantsupidud on asjad, mis wõõrastele meie juures kõige rohkem silma paistab. Lõdwaks läinud erkusid katsutakse rahustada joomise ja muude mürgiainete läbi. Rahutu meel loodab jõudu kinnitada rikkuse ja külluse kaudu ja ei küsi selle kättesaamisel õiguse piiride järele. Kõigest sellest paistab wastu süda, mis kirgede sees rahu on kaotanud ja lõdwaks saanud. Seda rahuta südant ei jõua rõõmustada ei kuld ega ehted, ei tants ega joomapeod. Ja meie näeme kohutawaid warjusid üles kerkiwat meie rahwa keskelt: Hulgalised enesetapmised. Aasta sees on oma elu ise ära hukanud igatliiki koguduse liikmeid: Juba noored koolilapsed on warakult elust tüdinud ja wanad ei ole oma elu aastatest mingit wäärtust leidnud. Need on ise enesele surma otsuse mõistnud. Kohutaw on see selle tõttu, et sagedastes enesetapmistes paistab wastu nagu kogu rahwa hukkumise eelmäng, just nagu surija rauga hääl tungib wastu: Mu elu ei ole enam midagi wäärt. Ja tõepoolest: Elu ilma Jumalata on wäärtuseta ja ilma rahuta ja peab kustuma kui tulesädemeke otsatas pimeduses.

Aga Jumala rahu peab weel sügawamalt meie elust läbi lõikama. Ta ei pea ainult üksiku asjaks olema, waid peab meie rahwa asjaks saama.

Meie rahwas on tööl oma riigi rajamise kallal.

Kaunis ja kallis ehitus! Oma riik, oma rahwas, oma wõim! Jumal on tõesti palju meie kätte usaldanud. Aga riigi ehitajaid nähes kerkiwad tahtmatult Paabeli torni ehitajad silmade ette. Riigi ehitajad, Walitsus ja Riigikogu on parteidesse jagunenud ja üks ei saa teise keelest aru, nõndasama ka maakonna kogud ja wallawalitsused. Mitte asi enese pärast ei ole nendele tähtis, waid partei. Kõik tuuakse partei huwidele ohwriks, kas wõi terwe riik. Nõnda tekkib wõitlus just kui sõda meie ilusal maal: wiha ja riid.

Kristlik armastuse Waim peaks tulema meie kõikide wahele, kes meie ometi ühe Isa lapsed oleme ja meid mitte üksteise wastu waid üksteise poole ajama. Selle asemel aga tungib lahkuminek ja riid otsaga ise meie kirikusse ja koguduste hulka, selle asemel et armastust otsida omas südames, otsitakse süüdi

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

teiste juurest, mõistetakse teiste peale kohut ja lõhed tekkiwad ja arenewad kogudustes ja koguduste koguduse karjaste wahel ja oma rahustuseks katsutakse mõnda teist hukka panna ja teda waleõpetuses ehk mõnes muus asjas süüdlaseks mõista.

Kui meie mitte Baabeli torni ehitajad ei taha olla ja Jumal meid mitte laiali ei pea pillutama, siis ütelge: Täna on palwepäew, mitte riiuks, mitte wihaks — waid armastuseks, tulge kokku kõik eksinud nooremad ja kadunud, külmad wanemad wennad ja pojad: Jumala rahuks ja patu andeksandmiseks! Rahu otsida ja rahu leida oma hingele; ja rahu pärast Jumalat paluda, et sõda ja wiha kustuks kõikide rahwaste wahelt, et wägiwald kaoks rahwaste hulgast ja õigus ja armastus enesele nende juure teid walmistaks. Meie armastame mõnikord rääkida ristiusu kaswawast jõust. Salgamata on osawõtmist jumalateenistustest tähele panna. See on hea, aga Jumala rahu on ülem, aga wähe näha on seda jõudu, mis üles ehitab, palju rohkem on liikumas inimeste jõudu, mis häwitab ja maha kisub.

Palwepäew — asugu meie kõikide südamesse ja hoowaku kui jõgi, mis puhastab, meie majadest läbi.

Meie oleme palju kätte saanud: Meie maa on waba, meie rahwas on waba.

Au, kellele selles wõitluse töös au tuleb anda; suur austamine nendele, kes wõideldes oma elu on jätnud ja südame werega meie wabaduse lunastanud. Ja selles tõetundmises on meie kogudused asunud ausammaste ehitamisele langenud sõduritele, wõidukohtadele; austamiseks wabaduse ristid rinna ehteks wõitlejatele kangelastele. Aga kus oli selle wõitluse ajal meie Jumal? Kas on meie rahwas ka temale wabaduse eest au annud? Küll on kirikud tunda saanud, et nendelt on waba rahwas wõtnud warandusi ja õigusi; Küll on Jumala sõna kannatada saanud pigistusi ja kitsendusi koolides ja awalikus elus. Kui Saamuel Wilistid wõitis ja Israeli nende ikkest wabastas, pani ta püsti kiwi Mitspa ja Seni wahele ja nimetas seda kiwi Ebeneseriks; sest: siit saadik on Jehoowa meid aidanud!

Meie oleme waesed, meie oleme waesed armastuse ja rahu poolest, kui see mitte nõnda ei oleks, siis ütleksin mina teile, ehitame oma wabaduse eest oma Jumalale, kes meid warjanud, mälestuse kirik, wabaduse kirik üles, sest Jumal on meid wabadusele aidanud, ja Jumal elagu oma rahwa juures kui ühes pühas majas.

Aga et meie waesed oleme armastusele, siis peame wähemalt ühte tegema: Ehitage endid üles Jumalale pühaks, waimulikuks kojaks, kus sees Jumala rahu wõiks elada. Tema on meid wabaks lunastanud oma Poja südame were läbi.

Et ka Sina oleksid elaw kiwi selle koja müüri sees, selleks õnnistagu Jumal Sind täna palwepäewa rahu õnnistusega.

Tallinnas,
17. jaan. 1923 a.

Piiskop Jakob Kukk.

J. & A. Paalmann'i trükk, Tallinnas.

ARH PT-4204

Ewangeeliumi Luteri usu kogudustele
Palwepäewaks
17. II. 1932.

Arm ja rahu olgu teie kõikidega Jumalalt, meie Isalt, ja Issandalt Jeesuselt Kristuselt. Aamen.

Ristiusu kirik on jõudnud kannatamise aja waikſele maale. Meie ei taha ega wõi sinna asuda, ilma et meie sinna läheme Palwepäewa wärawa kaudu. Seſt kui mingi aeg, siis on kannatamise aeg meile püha paik.

Palwepäewal tahame oma koormatud südame halastaja Jumala ette kanda. Meie raskused on küll mitmesuguſed ja eriti praegune aeg on rikas koormateſt. Kuigi meie oleme harjunud raskustega, mis sõjad ja mässud on toonud ja weriſed jäljed järele jätnud, ometi on praeguſe aja raskuſed erilaadiliſed, seſt nad tungiwad juſt kodudesse ja kohutawad enneolemata ulatuſes. Waremalt tabaſid õnnetuſed üksikuid maid ja rahwaid, nüüd on ſurutis üleilmliſeks ſaanud ja kaebed majanduſe kokkuwariſemiſe üle ja töötatööliste wiletſus kostab üle kogu maailma. Hädad on otſinud üles ka meie armſa ja iluſa iſamaa ja waritſewad meid, linnas ja maal. Raskuste ohtudes kipub tumenema uſk õiguſesse ja Jumalaſſe ning aſemele on aſumas tühi pimedus, kus elu igaſugune otstarwe kustub ja mässule lööma on walmis mustad ihade kired. Rahwad ja walitſuſed otſiwad abi wiletſuste wastu. Riikide ja rahwaste liidud peawad nõu, kuidas wähendada tööpuuduſt, majanduslikke kannatuſi, kuidas piirata sõjakoleduſi ja warustuſe walmistuſi. Aga hoolimata ſelleſt käiwad kannatuste waluhood rahwasteſt läbi, nagu peaks midagi uut ilmale ſündima. Mis ſaab ſee uus olema? Mõned kuulutawad wahwasti hukku, mis meid on neelamas. Wõi on ſee ometi tõuſew päike, mis kannatuste järele peab ſoojendama ja õnne tooma? Kes teab ſeda?

Armſad wennad ja õed Issandas! Inimeste wõimus ei ulata nõnda kõrgele, et pilwi päikeſe eeſt ära lükata. Riikide käſiwars on jõuetu, et rahu luua ja maksma panna. Meie tahame oma hädad iſeäranis palwepäewal Kõigekõrgema ette kanda. Kui meie raskel ajal oma südamega Jumala juures ſeiſame, siis näeme ja tunnistame kord meiegi: Kõik tuleb heaks ſellele, kes Jumalat kardab. Paluge siis Jumala käeſt kõigepealt jumalakartuſt meile ja kogu meie rahwale. Paluge, et Jumal meid wälja aitaks meie raskuste koorma alt, et Jumal meile jõudu annaks rasket aega nuriſemata kanda ja tarkuſt annaks meie riigiwalitſuſele riigi juhtimiſel. Aga kõige enam paluge, et Jumal annaks püha kartuſt meie kirikule ja tema tegelastele, seſt häda meile, kui ka meie juures kohus Jumala templiſt peale peab hakkama. Paluge, et Jumala Waim elaks meie kirikus ja ſealt walgustaks meie rahwa südant. — Siis tuleb ka raskustes ja koormate alt ilmale Jumala õnnistus, nagu weeuputuſe järele rahu õlipuu oks. Siis tunneme oma üleaſtumiſi ja langeme Jumala ette kahetſewa südamega. Ja Jumal ei wõi oma rahwaſt mitte maha jätta. Sellepäraſt: Mitte meelt heita, waid wõidelda ja loota, loota oma Jumala peale. Ka siis, kui weteſügawuſed kohiſewad, ſeiſame ometi oma Jumala ja Lunastaja wägewa kaitſe ja õnnistawa ſilma all.

Ära wõta oma Püha Waimu meilt mitte ära. Sinu halastuſe päike paiſtku meile ja saatku murepilwed meiſt eemale. Issand õnnistagu teid ja hoidku teid.

Aamen.

Piiskop **Jakob Kukk.**

Tallinnas, 4. II. 1932.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

ARH PT-4204

See piiskopi kiri tuleb palvepöeval kahastu kirikus ette lugeda, ja selle järele kiriku arhiivis alles hoida.

S. 10 III 24a.

Öp.

Palvepäevaks, 12. märtsiks 1924 aastal.

Kõigile Evang. Luth. Kogudustele

Eestis.

Arm olgu teile ja rahu Jumalast, meie Isast ja Issandast Jeesusest Kristusest. Aamen.

Palvepäev on evangeeliumi lutheriusulistele päevaks, kus meie oma Jumalaga rääkida tahame. Teistel suurtel pühadel räägib Jumal meiega oma suurte halastuse ja armastuse tegude läbi. Mis peame oma südame kõnedes Palvepäeval Jumala ette kandma?

Ma tean, paljudel on mõttes Jumala ette kanda ilmalikka muresid maapealsete asjade poolest. Ka need koormavad meid sagedasti raskesti. Aga ometi ärgu olgu need asjad meile Palvepäeva ülemasjaks. Palvepäeval tahame oma Jumala ette tulla nõnda, kuida tuli rikas noormees, kes Jeesuse ette põlvili heitis ja ütles: hea õpetaja, mis pean ma tegema, et ma igavese elu pärin?

Kõige suurema ja terve inimesesoo igavese küsimusega tahame oma Jumala ees seista ja ütelda: Mis peame tegema, et igavest elu pärida?

Seda küsimust ei pea meie aga mitte katsuma nõnda mõista, kui mõnda tarkuse seletust ehk mõistatust. Meie ei tohi mitte leppida, et teame ja ütleme: pea Jumala käskusid, pea oma kiriku usutunnistusest kinni, tunnista üles oma usku. See on hea, aga sellest ei saa küllalt. Meile ei lähe mitte tarvis mõnda õpetust, kuidas leiba valmistada, vaid leiba ja mitte rohutähte vaid rohtu ennast. Jeesus ei ole rahul sellega, kui noormees ütleb, ma olen kõik Jumala käsud pidanud juba nooresteast peale, vaid ta ütleb temale, mine ja müü ära kõik, mis sul on ja anna vaestele. Sellepärast ei pea nõndasamuti ka meie leppima sellega, kui meile kuulutatakse pärast patutunnistust: mine, sinu patud on sulle andeks antud. Meie ei tohi mitte saada tigedaks sulaseks, aga — häda meile kui meie selleks saame Palvepäeval. Ei aita ütelda, ma saan armust õndsaks usu läbi. Ärge petke iseennast, ainult see arm teeb meid õndsaks, mis meie nõtruse sees saab Jumala väeks ja meile annab täie võimuse nõnda kui apostel Paulus seda väge oma nõtruse sees tunda sai enese juures, et tal võimus oli maailma ära võita ja oma liha risti lüüa ja ka surmas oma Issanda järel kui veretunnistaja käia.

Mis pean ma tegema, et ma igavese elu pärin? Mitte ainult mõistma ja kõnelema vaid Palvepäevale peavad järgnema elu ja töö, muidu on Palvepäev kuiv põua maailma eluvee hallikateta.

Ristiinimestel on tööd teha maailmas. Kristus ei ole mitte palunud, et Isa meid maailmast ära võtaks, vaid et tema meid tigeda eest hoiaks. Ristiinimese kõrgem ülesanne siin maailmas on rahukuulutajaks, rahutegijaks olla. Et Jumal aitaks rahu kindlaks teha rahvaste ja riikide, erakondade, kihtide ja perekonnaliigete vahel, seda paluge oma Jumala käest ühemeelselt Palvepäeval ja paluge et Jumal meile igaühele jõudu annaks rahuks elada ja rahutööd teha.

Siis kandke Palvepäeval Jumala ette meie rahva ja iseenese patu koormad. Elu meie ilusal ja vabal Eesti pinnal on patu pärast paljudele otsekui väljakannatamata põrguks muutunud, kust oma eluhukkamise läbi tahavad lahkuda. Rääkige oma

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

3.–

Jumalaga, on ju meie hulgas ikka palju neid, kes meie Issandat Jeesust Kristust armastavad, et tema meid õnnistaks, et meie oma kodule iluks võiksime olla, et kõikidele meie kodumaa armsaks ja puhtaks eluasemeks võiks muutuda.

Siis ärge unustage, armsad vennad ja õed Issandas, teie oma kogudust ja meie tervet kirikut Palvepäeval ära. Tema ülesehitamisel tuleb palju puudusi ja usunõtrust avalikuks. Jumal on meid palganud sellele oma viinamäe tööle meie kodumaal. Meie kiriku vaesus ja lagunemine ei ole mitte võõras häda, vaid meie oma hingeline kokkuvarisemine ja vaesus. Kas ei ole meil põhjust Palvepäeval selle juure minna, kes on meie kõikide arst ja abimees, ja temaga rääkida, et ta meie juures ikka rohkem ja rohkem oma riigi töötegijaid välja saadaks ja seniseid viinamäe töötegijaid varustaks armastusega mis iialgi ära ei väsi, et meie kirik võiks olla tõepoolest tema armas viinamägi, mis ei kanna haisevaid kobaraid, vaid magusaid marju, Kristuse vilja rõõmus ja kannatuses.

Jumala käest õnnistust meie koguduste ja meie terve rahva peale Palvepäevaks paludes, saagu see päev meile kõigile armsaks ja pühaks ajaks, et meie julgesti ja kindla lootusega sellel päeval oma Taevast-Isa võiksime paluda, nõnda kui armsad lapsed oma armast isa paluvad.

Piiskop: **Jakob Kukk.**

Tallinn,
1. märtsil 1924.

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V. Karja tän. 12.

ARH PT-4204

Eesti
Ewangeeliumi Lutheruse usu
Konsistoorium.
Tallinnas.

„ " Detsembril 1920.

№

Kirikn tän. nr. 8.

Eesti Ew.-Luth. Kiriku nõukogudele.

Seisuste kaotamise seaduse awaldamisega 27. augustil 1920. a. on Kiriku regulatiiwid oma makswuse kaotanud, nõnda et regulatiiwmaksude sissenõudmine ainult kuni selle päewani wõimalik on. Kirikupäewal wastuwõetud juhtnöörid palkade asjus olid kawatsetud 1921. a. peale. Sellepärast soowitab Konsistoorium Nõukogudele, kus see wõimalik on, palkade asja nõnda korraldada, et wallad 27. augustist kuni aasta lõpuni palgad weel regulatiiwide järele tasuksid. Metsade riigistamise tagajärjel ähwardab iseäranis küttepuude asi paljudele kirikuametipidajatele saatuslikeks saada, sest külma tulekul on ilma kütteta läbisaamine wõimata. Konsistoorium paneb sellepärast puude muretsemise asja tungiwalt Nõukogude südame peale, ehk muidu ähwardab kirklikku elu siit tõsine takistus.

Ühtlasi soowitab Konsistoorium Nõukogudele aegsasti 1921. aasta eelarwe kokkuseadmisele asuda ja eelarwesse kirikuametipidajate palgasummad üleswõtta, sest et need mitte enam regulatiiwist sisse ei tule.

Siis teatab Konsistoorium, et kirikupäew otsustas kiriku keskwalitsuse ülewalpidamiseks kiriku keskkassat asutada. Selle keskkassa heaks kohustas kirikupäew oma otsusega igat kogudust aastamaksu maksma, ja määras maksu suuruseks 1 mark iga koguduse hinge päält, nõnda et iga kogudus seda maksu oma hingede arwule wastawalt maksab (tuhandahingeline kogudus 1000 m., 2000-hingeline 2000 m. j. n. e.). Selle maksu tasumisega ei wõi aga mitte kuni 1921. aasta lõpuni wiiwitada, sest ilma sissetulekuta ei ole mitte wõimalik kiriku walitsust kuni aasta lõpuni ülewalpidada, waid seda maksu tuleb aasta hakatusest peale maksma hakata, kui rahaolud seda nõuawad siis jaokaupa. Peale selle otsustas kirikupäew selle kassa heaks usupuhastamise pühal, hakates 31. oktoobrist 1920. a., kõikides kirikutes korjandust ettewõtta. Sellest teatades, palub Konsistoorium selle korjanduse sissetulekut Konsistooriumi arwele Tallinna Krediit pangas — S. Karja t. 23 — sissemaksa ehk ülesaata ja Konsistooriumile teatada. Kui korjandust usupuhastamise pühal ei ole tehtud, siis tuleb seda mõnel teisel pühapäewal teha.

Piiskop **J. Kukk.**
Abiesimees: **Fr. Akel.**
Assessor: **B. Kargaja.**
Assessor: õp. **J. Lattik.**
Sekretär: **Bodisco.**

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU